

تصویر ابو عبد الرحمن کردی

دیوانی: صہیری

۱۱۹۹ - ۱۲۶۵ ی کوچی

کۆ کردنه وو شی کردنه وهی

محمد امین کارووسی

له م دیوانه دا (۱۰۴۰) هژنراوه ههیه

یارمهتی وه زارعتی کاروانی وێژاندنی کوردی گهتی (www.ahlamontada.com)

له چاپ دراوه

عہرزہ داشت بہندہی دل مہندو پرنجور
صہیدی دامی عشق بہ (صہیدی) مہشہور
چہ ژہراوی عشق شہر بہت چہ شیدہ
مہرگیز شادی و زہوق بہ چہم نہ پیدہ

دیوانی

صہیدی

۱۱۹۹ - ۱۲۶۵ ی کزچی

کزکردنہوہو شی کردنہوہی
محمد امین کاردوختی

لہم دیوانہدا (۱۰۳۴) ہونراوہ مہیہ
سالی ۱۹۷۱ ی زاینی

بہ یارمہتی و ہزارہتی کارو باری ژووروو
(بہ ریوہ بہ رایہتی خونیندی کوردی گشتی) لہ چاپ دراوہ

(لہ چاپ دانہوہی بہ دہست خواوہ نیہتی)

چاپخانہی کامہرانی سلیمانی - تہلہفون ۶۰۸

شيعرو شاعيره كانمان

له رۆژنامهى ژينى ژماره (۱۳۸۱) وه رۆژى ۱۳/۲/۹۵۸ تا له ژينى ناوى شيعرو شاعيره كانمانا وا نووسرابوو سه يدى كه به (سه يدى هه ورامى) به ناوبانگه له دوو رۆژه كانى (۱۵) هه مى ميلادى دا واته - (۴۵۸) سال له مهو پيش كۆچى دوایى كردوه وه له شارى (رهزاو) دا نۆ-ئ-ئراوه . سه يدى بيتجگه له وهى كه زاناو شاعيرى كى پايه بهرز بوه له هونهرى پزىشكيش دا دهست دريژ بووه وه كو ئه لىن :- له كولى وه نه وشه وه ئىندى كۆو كى سى كوستان شه ره به قىكى دروست كردوه به وه نه خوشى ره شه گرانه تاى چاك كردوه ته وه ئه م هه لبه ستهى خواره وه نمونهى شيعريه تى :

- ۱- خه م خه لانه م خه م خه لانه م خه مكيش و خه مناك خه م خه لانه م
- ۲- باى مراد پهى دهر د موشكلا تهم دهر دى داخى دۆست دور ولانه م
- ۳- حه سرت جه لام جه م پهى دهرى يارم خاتر پورجه دهر د دل پور ئازارم
- ۴- گرفتارى دهر د جاى نه ره سته نان حه سرت مه ندين ئاوات واسته نان
- ۵- ئاقت لىم بريان نه م نده ن تايم هوون مه شوچه جه رگ كزهى كه بابم

داخه كه م ژين ناوى نووسه رى ووتاره كه وه نه وسه رچاوه به نه وشته نهى لى دهر گرتوه تهى نووسيه ، به لاي منه وه هه له زۆره له سالى ژيانيا به تابه تى كه به ته واوى پروون بوه ته وه « سه يدى » له زه مانى شىخ عثمانى ته ويله دا بوه وه تا-الى ۱۲۶۵ ي كۆچى ژياوه ، خانوه كه شى له شارى « هه ورامانى تهخت » له كوردستانى ئيرانا تا ئىستا ماوه جا بو زياده زانين له م پرووه وه با سه يرى مژوووى ژيانى « سه يدى » بكه ين

(صەيدى)

دەربارەى (صەيدى) وژيانى ، و بۇ كۆكردنەۋەى ھۇنراۋە كانى
 ماۋەى (۲۷) سال زياترە بەھەمۇو جۇرئىك خەرىكم ئەۋەى كەبۇم روون
 بوە تەرە بەخوئىندەۋەى ئەپەر تەۋكو ، بەيازو كەشكۇلئى شىئەرانەى كەلە
 لامن ، و بەپرسىيار كوردن لەزانايانو پىرانو شارەزايان ئەۋەىە : - كە
 (صەيدى) شاعرىكى بەرزى ھەورامانە لەسالى (۱۱۹۹) ى كۇچى تا
 سالى (۱۲۶۵) ى كۇچى ژباۋە ، و زيانر لە (۱۵۰۰) ھۇنراۋەى ھەىە ،
 زۇربان بەشىۋەى ھەورامى كۇنى (ھەورامانى تەختە) بەعزى لە ھۇنراۋە
 كانى تى ھەلكىشى (فارسى و ھەورامى) يە ۋە لە بەك دوو ھۇنراۋەشا ،
 تى ھەلكىشى ھەورامى ۋە ھەرەبىشى ھەىە ۋە كو -
 ۱ - تەر سەراسەر زىلۇ من گىلپىش پۇنە

غىرو حېك فى فۇادى لىس شىء

۲ - شىخو پىر ، مەللاو مىر گورد عاشقز

ما عليهم لومة إلا علي

۱ - واتە :- ئەگەر سەراسەر دلئى من بەشكئى جگە لەخۇشەۋىستى تۇ

ھىچى تى تىا نىە .

۲ - شىخو ، پىرو ، مەلاو ، مىر ھەموبان عاشقن ، بۇنەۋان ھىچ لۇمەو

شىتئ نىە ، تەنبا بۇمن ھەىە لۇمەم ئەكەن .

صەيدى لەئى ھەلكىشى فارسى و ھەورامى دەستىكى بالائى بىۋە بۇنەۋەى

ئەمەش ئەم چەند ھۇنراۋەىە ئەنۋوسىن :

۱ - تەھەر زۇن ماچىۋەت مېژۇ گىۋنئى

دراين سودا نپاشد چون و چندئى

۲ - رېۋنئى مونگكە دىمئى بىن ئەۋەردئى

خدايت يار باد از هر گزندئى

(۴)

مانای ئەم دوو ھۆنراوەش بە شێوەی سۆرانى ئەمە یە :

۱ - تۆ ماچپێکت ھەرزانە بە گیانی ، لەم شتەدا مەعامە لەو سەودا و زیادو کەم نیە .

۲ - رێحان روومەت مانکک بێ وینە ، یەزدان بت پارێزێ لە ھەموو ناخۆشی و پەژارە بەک (رێحان) ناوی یارە کە یەتی .

شێعرەکانی (سەیدی) ھەمویان باسی عەشقی دلداری ، جوانی و دیمەنی شاخو باخەکانی ھەورامانە لە کاتی سەیران و شادیا و لە ھەر چوار و ھەرزى سالآ بە تايبەتی لە بەھاران و ھاوینانا و کاتی کە کەژو کێو بە گولآ و گولآ لە ئەرازیتەو .

(سەیدی) بە ھۆنراوە کانی وادەر ئەکەوئ ھەزی لە (۳) کچی جوانی ھەورامان کردبێ . یە کە میان کچی بارام ناویک بوە لە (ژیاوار) کە دێ بە کە لە ھەورامان وە ناوی ئەم کچەش (نیشات) بوو یە کچی تریان ناوی (شیرین) بوە کە لە زۆر ھۆنراوە یا ناوی بردو ، سێھەمیشیان ناوی (رێحان) بوە کە لە ھۆنراوە کانی بە (رێژن) ناوی ئەبا لە ھەورامانی تەخت ئیستاش بە رێحان (رێژن) ئەلێن . لە ھونراو یە کچی تریا باسی « وە نەوش » ناویک ئەکات پەنگە ھەزی لە ویش کردبێ .

عەشقی جوانی ئەم کچانە ، وە دیمەنە جوانەکانی شاخو باخانی ھەورامان لە چوار و ھەرزى سالآ ، لە کاتی بە فرۆ باران و بە ھارو سەیران چوونە سەر (پیرو شاخی عەودالآن ، و کۆسالآن) کاتی دەرھاننی گول و گولآ ، چووورو سوورە ھەرآلە ، ھاژە ھاژی بە فرآوو قاسپە قاسپی کەو ئاسمانی شین و ، کانیای روون ، دەنکی گۆرانی و بلویری شوان ، لە سەر لووتکەى سەر شاخان ، وە دیمەنی بێ وینەى کوردستان لە کاتی ئیوارە بە یانیان . ئەمانە ھەمویان (سەیدی) یان کردووە بە شاعرێک کە ھەرگیز لە بیرنە چیتەووە بە تايبەتی لای ئەوانەى کە ھەورامى ئەزانن و ھەز بە

- خویندنه‌وهی هۆنراوه جوانه‌کانی نه‌که‌ن که له‌سه‌ر شیبوهی هه‌ورامی کۆنه.
- زۆرچار نمونه‌ی شیعری ئەم شاعیرەم له‌گۆقاری (گه‌لاوێژ) و لا‌په‌ره‌کانی (ژین) دا بلا‌و‌کردوه‌توه‌ و له‌بابه‌ت ژایانی ئەم شاعیره‌وه شتم نووسیه‌وه.
- به‌عزێ له‌خویندنه‌واران و شاره‌زایانی کوردوستانی ئێران نه‌لێن : که
- (سه‌یدی) دوان بوون . یه‌کێکیان زۆر کۆنه ، نه‌وی تریشیان نازه‌یه
- به‌لکه‌شیان بۆنه‌مه‌ته‌نیا نه‌وه‌یه : که هۆنراوه‌کانی (سه‌یدی) به‌عزێکیان
- به‌شیبوهی هه‌ورامی کۆنه ، باقیشیان به‌وشیبوه کۆنه‌یه ، به‌لام من وا
- ته‌زانم که (سه‌یدی) هه‌ریه‌کیکه‌ توانیویه به‌هه‌ردوو شیبوه که هۆنراوه‌ی
- جوان و رێک‌وپێک دانیت نه‌گه‌ر دوان بن نه‌بێ ماوه‌ی به‌ینی ژیان یان
- (۵۰۰) سالیکی بیخ هه‌رچۆنی بێ سه‌یدی شاعر له‌شاری هه‌ورامانی ته‌خت
- دانیشه‌وه . خانوه‌که‌شی تا ئیسته‌ماوه ، په‌ر سیاروبیستن وه‌به‌ خویندنه‌وه‌ی :-
- ۱ - په‌رتووکه‌ ده‌س نووسه‌که‌ی مه‌لا حامدی کسوری مه‌لا علی بیسارانی
- که‌له‌ (۷۰۰) لا‌په‌ره‌ زیاتره‌ و هیشیا له‌چاپ نه‌دراوه . وه‌ ناوی «ریاض‌المشاقین»
- ۲ - به‌سه‌یرکردنی ده‌فترو که‌شکۆلی شیعری مامم (شیخ حسام‌الدین)
- کوری شیخ به‌اء‌الدین
- ۳ - به‌خویندنه‌وه‌و پیا‌چوونه‌وه‌ی ده‌فتری شیعرو به‌یازی مامم (شیخ
- صادق) شیخ به‌اء‌الدین .
- ۴ - به‌سه‌یرکردنی ده‌فتری شیعری (سه‌یدی) که‌مه‌لا (عبدالکریم‌مدرس
- نوسیویه‌وه له‌بغدا پێی دام له‌گه‌ل ده‌فته‌ره‌ ده‌س نووسه‌که‌ی (محمدی
- ملا صاحب) که‌شیعری (سه‌یدی) قیاسا نووسیه‌وه‌ته‌وه به‌م مه‌لا
- عبدالکریمی ناردوه .
- ۵ - به‌خویندنه‌وه‌ی ده‌فتری شیعره‌کانی (سید نورالدین) که‌خزمی
- (سه‌یدی) یه‌وئێستا له‌قه‌زای هه‌له‌بجه‌یه هۆنراوه‌ی زۆری (سه‌یدی) نیایه
- ۶ - به‌سه‌یرکردن و پیا‌چوونه‌وه‌ی نه‌ونا‌مانه که‌خزومانم له‌هه‌موو لایه‌که‌وه

بۇيان نووسىيۇم وژيانى (صەيدى) ھۆنراھى صەيدى يان بۇناردوم
 بەخوئىندەنەھى ئەم ھەموسەرچاوانە وپرسيارکردن] لە ماوهى (۲۷)
 سالدا بۇم دەركەوت كە (صەيدى) ناوى (مەلاھمەد سەليمان) .
 كۆپى (حاجى سەيد محمودە) لەدىئى (خانەگا) لەدايك بووہ
 لەلای زۆر مەلای ھەورامان وپنارى (شارەزور) خوئىندووئەتى .
 ۋەكو بۇم روون بوہتەوہ : دواپلەھى خوئىندنى (صيدي) لای (مەلا
 جەلالى خورمالى) بوہ ولەلای ئەو لجازەى ۋەرگرتوہ .
 (صەيدى) پاش تەواوکردنى خوئىندن ئەچىتە ھەورامان ولەشارى
 (ھەورامانى تەخت) جىگىر ئەبى ، ژن دىئى ، ۋەمەلایەتى و دەرس
 ووتنەوہ و ئىشوکارى باخوہ خەرىك ئەبى ، ۋەكو بىستومە ولەگۆڤارى
 (براپەتى) دا لەژمارە (۲) ى سالى (۱) تموزى ۹۷۰ دا نووسىومە
 (صەيدى) دەرسىشى بەشىخ عثمانى تەوئىلە ووتوہ ۋە بىستەنەكەشم لە
 مامم (شىخ صادق) ۋە (ئەحمەد ھەورامى) بوہ صەيدى لەتەمەنى (۶۰) سالىا
 ئەبى بەخەلىفەى شىخ عثمان ۋە لەوہرامى نامەيكى (شىخ عثمان) دا
 ھەلبەستىك بەناوى (ياشىخ سەنعانم) دائەنئى ۋەبۇ شىخى ئەنئىرئەوہ ،
 ئەم ھۆنراوہ پاش ئەوہبوہ كەمرىدو صوفىەگانى شىخ لەھەورامانەوہ دىن
 بۇ (تەوئىلە) ۋەبە شىخ ئەلئىن (قوربان صەيدى) بۇخەلىفەىتەتى دەسنادات
 ھەرخەرىكە شىخ بە ژانا ھەل ئەدات (ھەلبەستى ياشىخ سەنعانم
 برىتى بە لە (۱۴) ھۆنراوہى جوان بۇ نمونە لىرەدا ئەم دوو ھۆنراوہيان
 ئەنووسىن :

۱ - گشت جەمن فەتتەر حالشان فەنان

داخم ھەر تپدەن ھەر پەى من مەنان

۲ - نەر عاشق نەبان يەكسەر مەللاو شىخ

فتوا بۇ (صەيدى) سەبران بە تىخ

ماناى ئەم دوو ھۆنراوہش بەسۆرانى ئەمەيە :

۱ - هه‌مویان له‌من زیاتر حالیان به‌رباده له‌عشقما . داخم هه‌رته‌وه که
هه‌ر لۆمه‌ی من ته‌که‌ن

۲ - نه‌که‌ر هه‌مرو مه‌لاو شێخه‌کان عاشق نه‌بن ، فته‌وابی (سه‌یدی)
سه‌ربرن .

(سه‌یدی) وه‌که‌و ووتمان ناوی (مه‌لا محمد سلیمان) ه‌ ناسناوی
(سه‌یدی) یه‌ به‌ (صاد) نه‌که‌ به‌ (سین) وه‌که‌ له‌ به‌عزێ په‌رتوو کوگۆفارا
نوسراوه . وه‌ (سه‌یدی) له‌ (صید) ه‌ وه‌ هاتوه به‌مانا راوی وه‌ که‌خۆی
له‌م هۆنراوه‌یا وتویه‌تی :-

هه‌رزه‌ داشت به‌نده‌ی دل مه‌ندو ره‌نجور

(سه‌یدی) دامی عشق به‌ (سه‌یدی) مه‌شهور

واته‌ : به‌نده‌ی دل مه‌ندو دل گه‌رو دل زامار هه‌رزی هه‌یه . ته‌وبه‌نده‌ش
که‌ی به‌ ؟ (سه‌یدی) یه‌ که‌بوه به‌داوی عشقه‌وه به‌ (سه‌یدی) ناوبانگی ده‌ر
کردوه وه‌ له‌ هۆنراوه‌یه‌کی ترا به‌ فارسی نه‌ئیت :

له‌بی صیدیم کن صید جنت اگرچی بار عصیان صدهزارم
(سه‌یدی) له‌هه‌له‌به‌ستیک دا که‌تن هه‌لکینشی فارسی و هه‌ورامی یه‌ به‌ ناوی
(جوڤونیم) ه‌ وه‌ (۱۳) هۆنراوه‌ی نووسیوه ته‌م (۵) هۆنراوه‌ی خواره‌وه
به‌شیکه‌ له‌ وه‌له‌به‌سته :

۱ - جوڤونیم شر مه‌زۆن لاوکی به‌روو داد

خلل اندر اساس عمر افتاد

۲ - چوار پۆزیم ژمۆری سالدو ته‌مریم

که‌هی باشادی و گاه‌ی بنا شاد

۳ - گراز احسان و طاعاتم تو پرسی

سه‌روو پووشی نه‌ئیدم هه‌ن نه‌و ئاد

۴ - بهرم نهمری فراوان پیسه زونه

ازین شصته رسیدم تا به هفتاد

۵ - خه ره پی دونیه می مایه بی وه فانه

که هیچست و ندارد هج بنیاد

وانه : ۱ - جوانیم که لوو کزمو شربوه نازانم داد بولای کنی بیهم ،

بناغهی عومرو تهمه نم لهقو لوق بوه به رهو خراپی نهروات .

۲ - چوار پانزه بییم له تهمه نی خوم زمارد به عزئی وهخت به خوشی ، وه

هیندی جار به ناخوشی ژبانم رابوارد تا تهمه نی (۶۰) سالی .

۳ - نه گهر هه والی چاکه و خراپهم نه پرسی به قهد سه ره پووشیک نه نهم

هه یه نه نهو .

۴ - نه گهر تهمه نم زور دریزترینی وابزانه ده سالی تر ژیام وگه یه (۷۰)

۵ - بهم دونیایه که بی وه فایه دهس خه رو مه به چونکه هیچو پووچو بی

بناغیه .

بهم هونراوانه دا بزمان روون نه بیته وه که (سهیدی) شهست سال ژیانی

به خوشی و ناخوشی رابواردوه .

نهم هه لیه سته می له کاتیکا ووتوه که هیشتا نه بوه به خه ایف می (شیخ

عثمانی ته وینله) به لکه شم بونه مه ناته وای نهم هه لیه سته یه که ته لیت :

۱ - فره گیلوو چه کیمج یوزو بهی ویم

که صادق باشد اندر فن ارشاد

۲ - چه کیمیتز هه ن پیسه و لوقمون ملوو لاش

که پیش او مرید انند زهاد

۳ - ملوو به لکم به من کیشو چلبوه

شود پاک این تن مردار فساد

۴ - ئەگەر تەپپو پىرىت بۇ تىككار

شوى (صىدى) زىنار دوزخ آزاد

ماناي ئەم ھۇنراوانەش بەسۇرانى بەم جۇرەيە :

۱ - زۇر ئەگەر تاپزىشكىكى دىنى ئەدۇزمەوہ بۇخۇم كەباش و راست

كۇ بىت اەھونەرى ارشادا تارىنگاى خوا پەرسىيو دىندارىم نىشان بىدات

۲ - پزىشكىكىكى دىنى ھەيە وەكو (لقمان) وابە ئەچمە لاي كەئەوپزىشكە

صوفى ومرىدى دىندارى زۇرە .

۳ - ئەرۇم بەلكوو بەمن (چلەيك) بىكىشى تا ئەم لەتە مردارۇ بوەم پاك

بىتەوہ . چلە ئەوہەيە كە(۴۰) رۇژ لەسەريەك ھەرخەرىكى عىبادەت و رۇژووبىن

۴ - صىدى تۇخۇت پىرو ، پىرىكى دىنىشت بىتى بەتىكار والەرۇژى

قىامەتا لەئىگرى دۇزەخ رزگار ئەبىت

باش ئەم ھەلبەستە چوہ تە خزمەت (شىخ عثمانى تەوئىلە) بوہ بەخەلىفە

چونكە بەم ھۇنراوہدا وادەرئەكەوئى باش تەمەنى (۶۰) سالى ئەبجا ئەلى ئەرۇم

ئەگەر تاپىرىكى دىنى باش پەيا ئەكەم ، وەئەوہى كەپتويستە بى لىم :

لەزەمانى (صىدى) دا لەھەورامانا جگە لەشىخ عثمان شىخى تر ئەبوہ تا

(صىدى) بىچىتە لاي وەلەلاى ھەمو پىروشارەزاىانىش مەعلومە كە(صىدى)

خەلىفە شىخ عثمان بوہ وھىچ گومانى تىسانىيە كە صىدى ھۇنراوہى

(ياشىخ سەنەمانى) بۇشىخ عثمانى تەوئىلە ووتوہ بەشكات كردنى ووشكە

صوفىە كان دەر تەكەوئى كەئەبى صىدى ماوہيك بەخەلىفەيەتى (شىخ عثمان)

لەھەورامانا ماسى تەوہ يانى تانەمەنى (۶۵) سالى يا(۶۶) سالى يانى(۶۵) سالى

خەلىفە بوہ . ئەوہى كەشاىانى باسە(صىدى) لەسالى ۱۲۷۴ى كۇچى دا لەزىانا

ئەبوہ بەرلەو سالانە وەفانى كردوہ چونكى (مەلاحامدى كسورى مەلا

علي يتساوانى) لەپەرتوو كە دەس نووسە كەيا لەلاپەرە (۳۶۳) وە تالاپەرە

(۲۷۰) ى باسو ناوى خەلىفەكانى شىخ عثمانى نووسيوہ وەئەلىت : -

شیخ عثمان زیاتر له (۲۰۰) خه لیفه ی بوون له مانه نه وانه یان (که خوینده وارن وهوان له ژيانا) ناویان نه نووسم له کاتی نووسینی هم په رتوو که دا که تصادفی سالی ۱۲۷۴ ی کؤچی به .

خواهونی کتیبی (ریاض المشتقین) ناوی (۸۰) مه لاو خوینده واری نووسیوه که خه لیفه ی شیخ عثمان بسون ، له گهل ناوی چهند مه لاو خوینده واریکی تر که نه وانه ی شیخ عثمان بوون وپش مردن یان (مهلاحامدی کوری ملاعلی بیسارانی) خوی چاوی پی که وتون .

له ناو نه وه موو ناوانه دا ناوی (صهیدی) یا (مهلاحمد سلیمان) ی تیا نیه . نه مه واماں بؤده رنه خات نه بښ صهیدی پیش سالی (۱۲۷۴) ی کؤچی وه فاتی کردبچی به ده سالیك یا که متر .

به مه دا نه توانین روونی بکه ینه وه وبلین که نه بچی صهیدی له بهینی سالی (۱۲۰۰ - ۱۲۶۵) ی کؤچی دا ژیاپی ، نه مه نه گهر نه مه نی به (۶۵) سالی دانین ، خؤ نه گهر (۶۶) سال ژیاپی وانه بچی له بهینی سالی (۱۱۹۹ - ۱۲۶۵) ی کؤچی دا بوو بیت وه به لای منه وه نه مه نزیکترین ماوه یه که دوس نیشان بکریت بؤ ماوه ی ژیاپی (صهیدی) نه و خانوه ی که (صهیدی) شاعبری تیا بوه له هه ورامانی تهخت تا نیستاش ماوه به مه شا بؤمان دهر نه که وی که صهیدی نابچی زؤر کسؤن بیت . (صهیدی) پاش خؤی دوو کوری لن به چی ماوه ناویان (مهلا شریف) وه (مهلاحمود) . نه وه ی نه مانیش له هه ورامانی تهختا نه ژین .

هؤنراوه کانی (صهیدی) وه کو ووتمان زؤریان باسی زولف و کولمو چاوو برؤ ولیموی جوانانه ، هیندیکیشیان هه لبه ستي تاینی و باسی خواو پینه مه ره ، له دیوانه که شیا هه لبه ستي وای تیا یه که باسی دیمه نه جوانه کانی کوردوستانه له کاتی به هارو پایزو زوستان و هاوینا نه وه ی که شایانی باسه تامایسی ۱۹۶۳ زیاتر له (۱۴۵۰) هؤنراوه ی (صهیدی) م کؤکرده وه به لام

داخه کهم ههروه کو لهگژاری برایه تی ژماره (۲) ی سالی (۱) تموزی ۹۷۰ دا نووسییوم ئه و دیوانی سهیدییه له گه‌ل (۸۰۰) پارچه هه‌له‌به‌ستی خۆما که هه‌شتا بلاونه کرابوونه وه و له گه‌ل زۆر کتیبی کوردی ترا هه‌موبان کران به‌خۆراکی ئاگر ، پاش نه‌ره دووباره که و تمه وه پیری کۆکردنه وه ی شیعره کانی (سهیدی) و له ماوه‌ی (۷) سالاً توانیم دووباره هه‌زار شیعری تری ئه‌م شاعیره به‌ناوبانگه کۆکه مه‌وه وه کوه له‌م په‌رتووکه دا ئه‌بینن (۱۰۳۴) هۆنراوه‌م نووسیه‌ته وه و توانیم مانای هۆنراوه کانی به‌شێوه‌ی سۆرانی شی که مه‌وه و وشه گرانه کانی اینک بده‌مه‌وه به‌ و چۆره که ماموستا (مه‌لا عبدالکریم) دیوانی (مه‌وله‌وی) پێ له‌چاپ داوه وه بلاوی کردوه ته‌وه . مه‌به‌ستیشم له‌مه‌ ئه‌وه‌یه که ئه‌وانه‌ی هه‌ورامی نازانن به‌سه‌یر کردنی ئه‌و ووشانه‌و مانا کانیان وه‌شی کردنه‌وه‌ی هونراوه‌کان که مێک شاره‌زایی له‌زمانی هه‌ورامی دا په‌یا که‌ن و به‌خویندنه‌وه‌ی شیعره جوانه‌کانی (سهیدی) له‌زه‌ت وه‌رگرن . وه‌تی بگه‌ن که هه‌ورامان شاعیری وای بوه .

هیوادارم منیش به‌م ئیشه‌ بچووکه توانییه‌تم خزمه‌تی گه‌ل و نیشتمان هه‌ خوشه‌ویسته‌که‌م کردبێ . ئیتر ده‌س له‌ده‌س و هیز له‌یه‌زدان .

سلیمانی : کانۆنی دووه‌می ۱۹۷۱

(کاردوخی)

پیتی نەلف (۱)

(نەز ئورۇمۆن)

(۱)

- ۱ - ئەز ئورۇمۆن مە كانم بئی وولاتم
سەرو (پیری) خوی گیرەن خەلاتم
- ۲ - برۆ دەرویش لوۆ سەیرۆ وەلاتۆ
نە نیشتۆ هیچ وولاتیونە ، نە ساتم
- ۳ - لوۆ (ژیوار) مە بوو شیتتو (نیشاتئی)
(نیشاتئی) شیوناش عەیش و نیشاتم
- ۴ - (نیشاتۆ کاکە بارۆمی) خجلنۆ
خەمیش بەرگم پەژارەش بۆ خەلاتم

۱ - ئەز = من ، ئورۇمۆن = ھەورامان ، سەرو پیری = جئی پیری
ھەورامان یانئ نیشتەجئی پیرشالیار ، خوی گیرەن خەلاتم = خوا
کردویەتی بە خەلاتم واتە : من ھەورامان شوینم بوو لای پیرشالیار
نزیکی ئەو خوا کردی بە خەلاتم .

۳ - بەرۆدرویش = وەکو دەرویش ، لوۆ = رویشتم گەرام ، ولانۆ
وولانان ، نە نیشتۆ = دانە نیشتم دلّم دانە مرکا ، نە ساتم = نەم
ساچان استراحتەم نە کرد ، واتە : وەکو دەرویش بە ھەموو وولاتیکا
گەرام وە لە هیچ شوینیکدا دانە مرکام ونە مامەوہ .

۳ - ژیوار = شوینئ کہ لە ھەورامان دئی مالی (نیشاتە) یە ، نیشاتە
ناوی کچئکی جوان بوہ لە ژیوارا ، شیواناش = پەشتوی رد
۴ - کاکە بارۆم = کاکە بارام (باوکی نیشاتە) خجلنۆ = سەرگەردانم
تەکات ، خەمیش = خەمی ، پەژارەش = پەژارەیی .

- ۵ - چە ئۆ ئاخ و خەمۆن من پەي (نیشاتی)
سیواو ئاخۆ ، نیۆ هیچ دەستەلاتم
- ۶ - (نیشات) ئەرمیرو مەللای پەرسە دادم
شکاتو تۆن ، شکاتو تۆن شکاتم
- ۷ - نەژیقانۆ ، مەژیقۆ ، بی تەساتی
حەیاتەمنی ، حەیاتەمنی ، حەیاتم
- ۸ - نیاپەي تۆ قەرارو ژیو تالا
بەرینی شە کەرم قەندم نەباتم
- ۹ - تەخۆ نەبرە وەفات هەرگیز چەنی من
بینایم بی وەفاییت بەر وەفاتم
- ۱۰ - ئەز ئەر دیقانە تۆ ئەر شیتو سەرسام
پە کەم تۆنی ، تەفستەن موشکلاتم

- ۵ - چە تۆ = لەگەل ، نیۆ = نیه ، ئاخۆ = ئاخ و داخ ، سیواو
ئاخۆ = جگە لە ئاخ و داخ .
- ۶ - (نیشات) ئەگەر تۆ میری یامەلای دادم پەرسە ، شکانی تۆیە ،
شکانی تۆیە ، شکات کردنم هەرلە دەس تۆیە
- ۷ - نەژیقانۆ = نەژیانۆ مەژیقۆ = نازیم بی تە ، بی تۆیانی نەژیانۆ و
نازیم بە بی تۆیە کە سات ، تۆی ژیانم تۆی ژیانم هەر تۆی ژین و ژیان من
- ۸ - نیا = نیمە ، پەي تە = بۆتۆ و ژیو = ژیان ، تالا = تالە ،
بەرینی = بردت ، لە ناوت برد هەموو شەکرۆ قەندو نەباتم نەماوە
- ۹ - تەخۆ نەبرە = تۆوەفات نەبوو ، چەنی من = لەگەل من ، هەرگیز =
هیچ وەختی ، بینایم بی ، وەفاییت = وەفاکردنت روناکی چاوم بوو
- ۱۰ - من ئەگەر دیوانەو شیتو سەرسام بۆتۆ هەرھۆی تۆیە و تۆی کەوا
تەم تەنگو چە لە مەیه ت بۆ پەیا کردوم .

- ۱۱ - تەمەم بەستىنەن ئاچالۆ زىنجى
 كەدەي چاكەو سەرەي ئاوۆ حەياتم
- ۱۲ - لوڧۆنۆڧە ، سەرۋو تۆڧوۋ جەحىلى
 دەرەك پىر نوشرەن وەختو سەعاتم
- ۱۳ - تەڧەرزادەي زەكاتو نازەننىت
 ئەزىچ دەرويشوتە ، سادە زەكاتم

- ۱۱ - تەمەم بەستىنەن ئاچالۆ زىنجى = ئەوچالى
 زىنجە ، كەدەي = كەپىم بەدەي ، چا = لەو ، كەوسەرەي =
 كەوسەرە ، ئاوۆحەياتم = ئاۋى حەياتم
- ۱۲ - لوڧۆنۆڧە = ئەچۈمەۋە يا ئەگەرەمەۋە سەر ، تۆڧوۋ جەحىلى =
 جۇشى كەنجىەتى ، دەرەك = بەدەرەك واتە : -
 ئەگەر لەوئاۋى كەوسەرەي چالى زىنجە بىخۇمەۋە يا بىم خواردايتەۋە
 ئەگەرەمەۋە سەر جۇشى كەنجىەتى ئەگەرچى پىرو كەنەڧتم .
- ۱۳ - تۆڧەرزە زەكاتى جوانى خۇت بەدەي چونكە جوانىت ئەۋەندە زۆرە
 زەكاتى ئەكەۋى مىش دەرويش ۋەھزارى تۆم جا كەۋابووزەكاتى جوانى
 خۇتم بەدەرى ، دەسا دەي .

(ئەز ئاشك بېنى)

(۲)

- ۱ - ئەز ئاشك بېنى گېرىم ياو ئەشكى
گرېنى و سۆچنىم من ياو ئەشكى
- ۲ - نەبىيى حالم وەرۆ ئەشكى عظيمى
رويوو كۆم كياستم پەي حكيمى
- ۳ - دىؤم چىش يارم ئوما وەختى شۆمە
ئەرەجىيى (مۆنگەنە) مۆنگى تەمۆمە
- ۴ - من ئىشەو ھۆمدەم ساسى نەبۆ كەس
شەرىكو ھۆمدەم يارم وەسۆ وەس

---

۱ - ئاشك = عاشق ، بېنى = بووم ، گېرىم = نەي گرتىم ، گرېنى =
ئەگولام ، ياو = تا ، سۆچنىيى = ئەس-سووتام ، تا-ھۆنراوہى
چوارەم مانانايان پىكەوہ دى .

۲ - نەبىيى حالم وەرۆ = كەس نەبوو خەم بخوات ، ئەشكى عظيمى =
فرمىكى زۆر ، رويۆ = رۆژنىك ، كياستم = ئاردىم ، پەي-ھەكېمى
= بۆپزىشكى .

۳ - دىؤم = دىم ، ئوما = ھات ، شۆمە = شام = ئىوارە ، ئەرەجىيى =
وہكو ، مۆنگىيى = مانكى ، تەمۆمە = تەواو .

۴ - من عاشق بووم تاى عەشق گرتىم ، ئەگولامو ئەس-سووتام بە
تاوى عەشق كەس نەبوو خەم بخوات فرمىك بەچاوما بە زۆرى
ئەھاتە خوارەوہ تا رۆژنىك ھەئالم ئارد بۆئاوات بەجىيى ھىنەرم كە
پزىشكە ئەبىنم ئاويارەم لەوہختى بانكى شىوانا ھات وەكو مانكى
چوارە خۆى كرد بەژورا .

۴ - ھۆمدەم = ھاودەم ، ساسى نەبۆ كەس = سايا كەس نەبىيى .

- ۵ - مەمەلجیش نارە کولمیش سوورە ساوہ
ویش ئەجیبی سەلۆینە مدرینە پاوہ
- ۶ - نەتاوانم وەرۆ چا ساوو نارۆ
دەمیۆ کۆم چەنیش گێرو نەزاری
- ۷ - دەمیۆ نیشتە چەنیم دەستە زرۆنی
وہنەش لالام وە یاسینو کرۆنی
- ۸ - دەمیۆ نەزلەم بی ئەزو اچینی میرو
شوکر ژۆووو دەسەم کاری گێرو
- ۹ - من ئیشەو (میرە) بینی ئادە ئیسا
دەواش گێرو بەرۆوہ زیندە ، ئیسا
- ۱۰ - دەمو پۆی یارەم ئیزاوو لواوہ
حە کیمی چەودما نیشتمەرە لاوہ
- ۱۱ - رەکش گرتوو دەمیۆ دەستش فشارۆ
سەرەش لە کناوہ واتش ئینە یارۆ

۵ - مەمەلجیش = مەمکە بچ-وکەکانی ؛ نارە = ھەنارە ، ساوہ =
سێوہ ، ویش = خۆی ، سەلۆینە = سەولە ، مدرینە پاوہ = بە
پەنجیوہ وە ستاوہ .

۶ - نەتاوانم = نەم توانی ، وەرۆ = بەخۆم ، چا = ئەو ،
۷ - دەمیۆ = ماوہ یک ، نیشتە چەنیم = دانیشت لەگەڵما ، دەستە زرۆنی
= دەستە ئەژۆز ، وەنەش لالام = لانی پاراموہ ، وە یاسین و
کرۆنی = بە یاسین و قورئان .

۸ - نەزلەم بی = لەگیان کەنشتە بووم ، واچینی = نەم دوت ، مێرو
= نەمرم ، ژۆووہ = ئەژبەوہ .

۹ - میرە بینی = مردووبووم ، ئادە = ئەو ، ئیسا = عیسا ، دەواش
= دەرمانی ، بەرۆوہ زیندە = زیندووبووہوہ ، ئیسا = ئیستا
۱۰ - درای ئەوہ دەمو بە پانی یارم پزیشتەوہ پزیشکی ھات لە لام دانیشت

۱۲ - طه بيبو توچمان دوستت بريئنه
نيوت هيچ (صه يدي) ته دهرودت شرينه

۱۲ - پزيشكى تو (صه يدي) دوسته كه نه وتو هيچ نه خوشي و دهرودت نيه
صه يدي جگه له عه شقر شيرين هيچ دهرودت بكت نيه .

(ئهري ره ننده كه م)

(۳)

- ۱ - ئهري ره ننده كه م ، ئهري ره ننده كه م
- ئهري هه ي نازار شوخي ره ننده كه م
- ۲ - ئهري نازه نين دل په سه ننده كه م
- تو هه ر ئه و خواجه و من ئه و به ننده كه م
- ۳ - تو خو شهرتت كه رد به ينه ت داره كه م
- واتت هه ر تو نى تا سه ر ياره كه م
- ۴ - ئيسه سه به ب چيش ئهري له يله كه م
- مه يلت كه رده ن سه رد عه ي بي مه يله كه م

۱ - ره نند = جوان ، سه خوش لبره دا ماناي جواني (خوشه ويست) م ديت
تا شيمري چواره م مانايان پي كه وه ديت ؛

۲ - دل په سه نند = دلگير ، خواجه = كه وه ، صاحب يا سه ره وه ر
۳ - به ينه ت = وه فا ، واتت = وونت .

۴ - ئيسه = ئيستا ، چيش = چي ، سه رد = سارد

وانه : ئهري خوشه ويسته كه م جوازه نازداره شوخه نازبزه كه م ئهري
نازه نينه دل په سه ننده كه م ، تو هه ر سه ره وه ري من به ننده تم خو تو شهرت
كرد وونت تا سه ر هه ر تو ياره م ، هزي چي به ئيستا كه بني مه يلي وه
مه يلت سارده له كه لم .

- ۵ - بینایی چه مان بهر گوزیده گم
 من هه ر ئه و غولام ، زه ر خریده گم
- ۶ - شه ر تم ئه و شه ر تن هه تا من زینده م
 ددانی ته مای تو هه ر نه که نده م
- ۷ - تو به ده سستی قه صد جه (به دوازه گم)
 منت بی ناز که رد صاحب نازه گم
- ۸ - من (سهیدی) غولام قه دیم زاده گم
 وهی من دریغا سیا ، تاله گم .

- بینایی چه مان = بینایی چاوان ، بهر گوزیده = هه لپژارده یا خوشه و یسه
 غولام = بهنده ، زه ر = پاره .
- ۶ - هه تا من زینده م = هه تا من زیندوم ، ددانی ته مای تو = دانی
 ته ماعی تو م نه که نده م) = هه ل نه کپشان ، دهر نه هینان .
- ۷ - به دواز = فیتنه جو ، صاحب نازه گم = خاوه ن نازه گم
- ۸ - سیا = رهش ، تاله = قالح ، ناوچاوان .
- واژه : بینایی چاوم هه لپژارده گم من هه ر ئه و به نده تم که به پاره
 سه نده تم ، وه شه ر تم هه ر ئه شه ر ته به هه تا زیندوم دانی ته ماعی تو
 هه ل نه که نم واز نه هینم ، به لام تو به عه مدی گزی نه گری بو به دگرو فتنه
 جزو ناحه زه کانم منت بی ناز کرده ناز داره گم من (سهیدی) به نده
 زاده ی کزتم نهی دریغا من ناوچاو ره شو به د تالعم .

(ئەزوخەم پىۋە)

(۴)

- ۱ - ئەزوخەم پىۋە گرتە نما برایی
نەخەم چىمەنە من چادىم جىيایی
- ۲ - گەداو شاچوون يە كا پەي باسوو ئەشكى
(بەپرو بەحرش) يوقۇ لەنگىرو لایی
- ۳ - نەزۇنىنى ئەوئل جار دىل بە كى دەو
تەدل بەردت ئەزت گىرۇ تەمايى
- ۴ - چەدۇنىنە ، نمۇو ، قەت من و تە
من أندر عشق تۆ دەر بىۋە فایی
- ۵ - تەماوو تۆم نە برىنەئە نمە بروش
هەزار سالىو هەزار پەنجىۋ دمايى

-
- ۱ - منوخەم پىكەوۋە برایی مان گرتوۋ ، بر بارمان داوۋ قەت لە بەك جىبا
نە بىنەوۋە . (ئەز = من ، پىۋە = بە يەكەوۋە)
  - ۲ - پاشاۋ هەزار چوون بەكە يانچ ورك يەكە بۇ باسى عشق ، عشق چە
دەريای چەوشكایی ورك يەكەوۋە كسانە هیچ جىاوازی نىە
  - ۳ - نەم ئەزانى ئەوئل جار من دل بە كى بەدم تا تۆ دلت بردم وا ئىتسر
ئىستا منىش بە تەماي تۆو دلم .
  - ۴ - چەدۇنىنە = لەم دونيا يەدا ، نمۇوۋە = ناپىتەوۋە ، تە = تۆ ،
وانە : لەم گىتى يەدا قەت جار ئىكى تر نمۇوۋە و ئىنەى منو تۆ ناپىتەوۋە من
لە عشق بازىا ، تۆ لە بىن وە ناپى دا .
  - ۵ - تەمايى تۆم قەت ئە برىوۋە نای برم ، هەزار سالو هەزار پەنجا سالى
ودواي ئەوۋەش هەربە تەماي تۆم .

- ۶ - نه ته ئەژنیت پروزه و ئوفوو سوڤو نه يم
 نه لۆمه و خه لکی من تۆم بیزایی
 ۷ - دنیو خهیره په ری من خو نه مه ندهن
 ره قیبی زیل سیاو ، تاکه ی جیایی
 ۸ - ئه ر ئینسافت چه ینم بو نه ، وه گه ر نه
 که ساچوو ئەزچه نی (خواهی نه خواهی)
 ۹ - کله ش ساسی نه بو (صهیدی) ره ژۆچه م
 وه سیئشو خاک و پاو ته ، په ی بینایی .

- ۶ - ئەژنیت = بیست ، پروژو = بۆپرووز ، سۆنه = سینه
 واته : نه تۆ بۆنی سروتانو پروزانی سینهی منت کرد ونه گویت له تۆفوو
 تاهو نالهم بوو ، وه نه منیش بیستم وگویم دایه لۆمه و مه نعی خه لقی که
 تۆم لښ بیتررت ، وه ته شهرو تانه ی خه لقی نه چوو به گویم .
- ۷ - دنیو = نهختیک ، په ری من بۆمن ، زیل = دل ، سیاو = ره ش
 یانی : که مێک خه یرم پستی بکه چاک به له که لما خز نه ماوه ره قیبی دل
 ره شی خراب ئیتر تاکه ی جیایی با به سستی .
- ۸ - نه گه ر ئینسافت له که لما بیستی یا نه بیستی ده ره به س نیم چه ونکی من
 نه ساچتیم وه ورازیم به بوون ونه بوون .
- ۹ - کله = کله ، ره ژو = بره ژئی ، چه م = چاو ، وه سیئشو =
 به سیه تی ، واته : با صهیدی کله ی نه بیستی چاوی پستی بره ژنیت ، خو
 خاکی پستی تۆی هه یه له باتی کله چاوی پستی بره ژنیت .

(ئەز قسىۋەت ماچوو)

(۵)

- ۱ - ئەز قسىۋەت ماچوو گۆشم دارەنى
چون نكردى دۆستى شو دژمنم
- ۲ - چاخۆيسى تىتە رەندى، بۆ وەشىت
رشتهى آويز اندر گردنم
- ۳ - تا بميرم گردم از عشقت خلاص
وەس كەرۆ خەلقۆ خواى لۆمە و مەنەم
- ۴ - ياروات كوشتە و تە ئاسۆ نۆجەلام
ترسم اندر حشر گيرى دامنم
- ۵ - ديدە مە كيشە خەموو رۆو (مېشەرى)
آنكە عفوت سازد از خون آن منم

-
- ۱ - لەم پارچە ھۆنراویدا (ھەيدى) ھەرامى و فارسى تېكەل كىردووە
واتە : من قسە يەكت پىئ ئەلنم بە گرىم بگە ، كە دۆستىم لە كەلە
ناكەى بېە بە دوشمنم دوژمنايە تىم لە كەلە بگە چۆن ؟
  - ۲ - اەر زولف و پەلكە خۆشەويست و بۆن خوشانەت بخەرە ملوگەردنم
لە بانى تەناف منيان پىئ بەخەكىنە
  - ۳ - ناكوو بەرم وە لە ەشتە رزگار بىم وە تا خەلقى خواش لە
لۆمە و تازەى ەشق و عاشقىم ئىتر دەس ەلگرن ، بەس لۆمە و
مەنەم بگەن .
  - ۴ - يار ووتى كوشتنى تۆلە لام ناسانە ، بەلام ئەترسم لە رۆزى ەشرا
بەرەكم بگرى داواى تۆلەم لى بگەيت .
  - ۵ - چارەكەم ەبچ خەمى رۆزى ەشتە نا بىئ ، ئەوەى كە لە خوئىن
و كوشتنى خۆى ەفوت كات لىت بپورى ئەوە منم .

۶ - (صهیدی) ئەر یارەم کوشۆم وەشلەهی بە من
زیندە أم دم از شهادت میزنم

۶ - کوشۆم = بىم کوزىت ، وەشلەهی = خوزگە .
وانە : (صهیدی ئەگەر یار بەم کوزىت خوزگە بە خزم ئەو حەلە
(شەمەم) ، شەمەمیش زبندورە نامریت .

(ئاشکبەرى شەپۆ وەشۆ)

(۶)

- ئاشکبەرى ، شەپۆ وەشۆ ، شەر تىوزە رىفت یارە بە
تە ئابەینە بینى چە نیش ، یەك شەرت و یەك اقرارە بە
- نەك تو پەرىش (دىقۆنە) بى ، هەكلىت برە بى گانە بى
تە پەهی (شەمە) ی (پەرقۆنە) بى ، پى تە نە داسۆ تارە بە

۱ - ئاشکبەرى = عاشق رفین ، شەپۆ وەشۆ = شەپۆ جوان ، تە =
تو ، بەین = پەیمان . بینى = ئەبەستى

وانە : ئەی عاشق رفینى شەپۆ جوان ئەم شەرته باشت لە بیر بى ئەو
کەسە کە پەیمانى لە ئەلا ئەبەستى ئاسەر لەگەلیابە ، یەك شەرت بە .

۲ - پەرىش = بۆنە ، دىقۆنە = دىوانە . هەكلىت = عەقلىت ، شەمە

= شەمە ، مۆم ، پەرقۆنە = پەروانە ، پى تەنە = بىم جۆرە
وانە : نەك تو هەر بۆنە و شىت بىت ، عەقلىش بىبا ئاگادارنە بى تۆبۆ

(مۆم) ئەبى پەروانە بىت ، چۆن پەروانە بۆ شەمە خۆی ئە سووتىتى

ئەبى تۆزىش بە جۆرە خۆت بسووتىتى بۆ یار .

۳ - دل بۆجە گۆشۈم دارەنى ، مەوزە سەرەت بېكارەنى

تۆمەگنە (پەي) ئەريارەنى ، باقەس چەنيت بېزارەبا

۴ - سوورە قوللى غونچە دەمە ، بارەنگو بۆ ، واشە چەمە

مەشىيە ، پەنەش دارەتەمە ، وەختىو چەنى تەش قاربە

۵ - ھەريۆ روڧى كەفتى خۆش زۇنات ھەنش پېش پەي تە ئېش

مەشىيۆ گيۆن كەرى فەيش ئادۆسە بەر خوردارە بە

۶ - ئەز پى كىيۆ زۆم خەتەر ، (كىبەلم) زەريۆ بىدەرە وەر

زامدار خويت ، پەرسە خە بەر تەرسە خوائ ھۆم وارە بە

۳ - وانە ئەي دل وەرە بەگۆيم بىكە ، سەودا وە شتى جوانان مەخەرە دل و

مەشكەتە وەرە چونكە تۆ بەرگە ناگرى بىي كارەي وە ئەكە وىتە دەرپاي بىن بىنە وەرە

با ئەويش ۋە وەندە سزات نەدا و بېزارى نە نوئىچ .

۴ - سوورە قوللى = سوورە كەلانەي جوان ياسوورە گول ، واشە = ھەلۇ

وانە : ئەي سوورە گول غونچە دەم ، ئەي رەنگ خۆش و بۆن خۆشى چا و ھەلۇ

مەرۇو تەماارى كە ، نەگەر لىي زۇبرى وەختى تر عاجزو زۇيربە

۵ - ھەريۆ = ھەريە كى ، روڧى = رۇڧىك ، زۇنات = زانيت ، مەشىيۆ

= نەبىچ ، كىيۆن = گيان ، فەيش = بەفەيداي .

وانە : ھەريە كى رۇڧىك بوى بەھاودەمى و بوو بەھاوخو وە وشتت ، وەرە

زانيت دەر بەسى ئېشو نارە خەتى تۆ زياترە نامى خۆي و ھى تۆي بەلاوہ پېشتەرە

ئابىچ بۆتە و كەسە گيان فەيدا كەيت ، ئەوہ دۆستى راستە لەگە ليا بەردە و ام بە

۶ - ئەز = مەن ، پىكىيۆ = پىكراوم ، زۆم = زامم ، كىبەلم =

قىبەلەكەم وانە - مەن پىكراوم زامم خەتەرە قىبەلەكەم بەك زەرە

بىنارە بە بەرا ھەوالى زامدارى خۆت پەرسە . لە خوا بىترسە و

خەمخواری زامدارە كەت بە .

۷ - (صهیدی) ته هیچت چار نه بی، تاسه رچه نیت کهس یار نه بی
سا دۆسته تەش کار نه بی، تەنها تە دۆست دەرکاره به

۷ - (صهیدی) تۆهیچ چارهت نه بوو، تاسه لکه لیتا کهس یار نه بوو،
دۆستیش ئیشی به تۆنه بوو هه رته نیا تۆ دهر به ستی دۆست بویت .

تی هەل گێشی فارسی و هه‌ورامی (ئەهی هه‌م نشینان)

(۷)

۱ - ئەهی هه‌م نشینان المدد ای دوستان المستغاث

باشدتر از خمی بدل دود بجان المستغاث

۲ - ئە برۆ که مۆنی دابینیش تیر یوه نهی گوش و دلیم
مژگان او کرده بدل زخم گران المستغاث

۳ - ئافورده نم زۆمیو نیۆن می شه م دهر وون کزیم گیۆن
یاران کجا مرهه مکنم زخم نهان المستغاث

۱ - ئەهی هاوری بانم یارمه نیک ، ئەهی دوستانم بین به هاوارمه وه په ریشانم

دل زامدارم گیانیش نه سووتیو دو که لێ دیته دهر .

۲ - که مۆنی = که مانتیک ، نه برۆ = برۆ ، دابینیش = لێی دابووم

وانه : برۆ که مانتیک تیر یکی داوه له گۆی دلیم ئەه و تیرهش برژانگی

چاوی یار بوه که وا نیسته بوه به زامینکی کاری فریام که ون ئەهی هاوار

۳ - ئافورده نم = هیناومه ، زۆمیو = زامینک ، نیۆن = تازه ، می شه م

= ئیشم پێی ئەهه بی ، گیۆن = گیان

وانه : زامینکی تازه م په یا کردوه ، دهر وونی هیناومه ته ئیشو نازار

وه کزه ی له گیانم خستوه ، ئەهی هاوری یان له کوی چاری ئەم زامه م

که م هه ی هاوار

- ۴ - ئەزىيار يۆھجۆنەم ھەنە پيسۆنە پىرشىنگى فەنە
ازخىشم چوڭ آتئىزەند سوزد جهان المستغاث
- ۵ - بى دۆست خويىم ئەبدال برو بى زىدو منزل مال بەرو
روزى نىمىرسىد خىر زىن بى نىشان المستغاث
- ۶ - شەيدا برو ناوژىر برو ئەمرم قەرارا پىر بەرو
بە پىر خود رىمى نىکردان نوجوان المستغاث
- ۷ - ناخچى نە كىشىو پەي دلىم ھادل نە كوتەن پەي گولتىم
آرام و طاقت بادلم گىشتە زىان المستغاث

۴ - ئەز = من ، يار يۆھ = يارىك ، جۆنەم ھەنە = ج وانم ھەيە ،
پيسۆنە = وەكو ، پىرشىنگى = تىشىكى ، فەنە = مۆمى ناۋفەنەرى
مۆم دان . واتە : من يارىكى جوانى وام ھەيە روناكى روومەتى وەكو
روناكى مۆمى ناۋفەنەرى مۆم دان وا يە ئەگەر تورە بوو دونيا ئەسوتىتى
دەسا بىن بە ھاوارمەو ، ھەي ھاوار .

۵ - واتە : من خۆم بە ھەبدالى ئەونە زانم ويۆنە و دۆستەم گىان قىدام
لەگەل ئەو ھەشا ئەومن بەدۆست داناننى : من بى نىشتانم مەنزلم لەگەل
ئەو ھەشا خەرىكى مال و مالدارىم جا ھەي ھاوار وەرن بەسەردە مەو
ئەو يارەم ھىچ خە بەرىكم ناپرسىت .

۶ - واتە : من عاشق و شەيداي ئەوم ، وا پىر بووم و بەرەو پىرى ئەچم
ئەو نەوجوانە رەھىتىكى بەم پىرى خۇبە نەكرد ئەي ھاوار ئەي ھاوار
۷ - ناخ و داخ بۆھەل نە كىشىم بۆدلم وادلم پى بەبەندو كۆتەو ھەيە بۆ يارم
ئارام نەماوە ئازارو ئەشكە نەچەي دلم زۆر يۆھ ئەي داد ھەي ھاوار .

- ۸ - تا که ی مرووی پی زومه وه نالونه نه ز رو تا شه وه
برخواست از جان و تنم چون نی فغان المستغاث
- ۹ - ای سرو قد سیم بر ، بر حال (صیدی) کن نظر
کز حسرت تیر قدت شد چون کمان المستغاث

- ۸ - تاکی پتیمه وه به زمانه وه ، من شهو تا به بیان هاوار کهم واله لهش
و گیانه وه هاوارو ناله دهر دتی وه ک بلویرنه ی هه ی هاوار هه ی داد
- ۹ - نه ی بالآ سه روی سیم بهر سه یریککی حالی (صیدی) بکه وا
له حسرتی (راستی تیری بالآنا) خوی چمایه وه وه ک که وان هه ی داد
هه ی داد

به فارسی

الهی واقفی

[۸]

۱ - الهی واقفی بر حال زارم	۱ - میخوانم که جز تو کس ندارم
۲ - الهی کرده ام بسیار تقصیر	۲ - وز آن حسرت چفایت شرمسارم
۳ - الهی غرقه ام در بحر عصیان	۳ - بدست رحمت افکن برکنارم
۴ - الهی خاطر مرا جمع گردان	۴ - که مسکین و پریشان روزگارم
۵ - الهی برگشا از غیب راهی	۵ - که چندین سال من در انتظارم
۶ - الهی گر بخوانی ور برانی	۶ - تو دانی بنده بی اختیارم
۷ - الهی گر نه لطف دست گیرم	۷ - کجا از شرمساری سر بر آرم
۸ - الهی گر بیاد بیخ نیازی	۸ - دهی من چیتیم مشقت غبارم
۹ - الهی نفس و شیطان در کمینند	۹ - به توفیق عنایت کن حصارم
۱۰ - الهی راه مردان سخت زاهیت	۱۰ - تو آسان بگزران در ره گزارم
۱۱ - الهی وقت مردن لطف بنما	۱۱ - که تا من جان به آسانی میبارم
۱۲ - الهی چون عزیزم کردی امروز	۱۲ - مکن فردا به نزد خویش خوارم
۱۳ - الهی بر چنید ایمان نگه دار	۱۳ - که آنست اصل راه اعتبارم
۱۴ - الهی چون در این جا بگزرانی	۱۴ - بقضل خود گوناهاان در گزارم
۱۵ - الهی (صیدیم) کن صید جنت	۱۵ - اگر چه بار عصیان صد هزارم

تنبی: هم مؤنراوه فارسیه‌ی (صهیدی) به هه ووی له که ل به زدان داقسه نه کا
له خوا نه پارته وه که له گوناوه تاوان باری خزش بیت . به پیویستم
نه زانی هم هه لپهسته دیر به دیر بکم به کوردی .

م . (کار دؤخی)

بسه فارسی

(آی به ملك خوبرویی)

(۹)

- ۱ - آی به ملك خوبرویی کامران چون (ش ، ه)
برسر تاجی شهانی (گ ، و ، ه ؛ ر)
- ۲ - گوهر تاجی و باشد همچو ماهت (ر ؛ خ)
بر زبانم گشته نامت (ذ ، ك ، ر ، ی)
- ۳ - ذكر حسنت تاشده افسانهء أهل نظر
یاد نارت كس حسنت (ی ، و ، س ، ف)
- ۴ - یوسف مصری نبودی تانمایان نزد تو
بود در عهد تو (ك ، ا ، ش ، ك ، ی)
- ۵ - كاشکی گرد كف پای تو آوردی صبا
تابه چشمه ش جاكنم چون (س ، ر ، م ، ه)
- ۶ - سرمه آندر چشم من خاك كف پایت بود
كن برای دیده ام (م ، ر ، ح ، م ، ت)
- ۷ - مرحمت باعاشقان داری نگارا من ولی
زان میان بامن نداری هیچ (ل ، ط ، ف)
- ۸ - لطف تو شامل بحال من نیاید زان كنم
برسر كویت همیشه (ن ، ا ، ل ، ه)
- ۹ - نالهء فریادو زارم نایدت هر گز بگوش
تا سحر أفغان كنم از جور توهر (ش ، ب)
- ۱۰ - شب فراقتم میدهد دلرا سزا تاصبح دم
چون ننالم از غمت آی همچو (ح ، و ، ر)

- ۱۱ - حور من أحوال جنت را چه خوانی پیش من
پیش من هر جاتوی أنجاست (ج ، ن ، ت)
- ۱۲ - جنت أرمارا دهندو تونباشی أندرو
کی نشینم زان و وطن يك (س ، ا ، ع ، ت)
- ۱۳ - ساعت عمر آخر آمداز فراق روی تو
مرد حسرت مند مسکین (ص ، ی ، د ، ی)
- ۱۴ - صیدی آن خواهد بریزی دلبرا خونش بتیغ
میکشی أورا بهخنجرهای مژگان گفت (ا ، ر ، ی)

تزیینی : (۱) صیدی هم هالبه-ته فارسی بهی بوشهره شیعره داناوه
جاران بادبوه که نه قتی و خوینده واران له گهل په کترا شهره شیعریان
کردوه پی یان ووتوه (مشاعره) په کن کیان شیعریکی خوینده توه
ناخری وه زووکیش و قافیه کهی به چه پییتیک دوابی هاتبی ، ته بی
نه و خوینده وارده کهی تریان که شهره شیعره له گهل نکات نه و له
شیعره کهی نه و به و پسته دوس پی بکات بهم جزوره هر به که
شیعریکی خوینده توه نه وی تر درامی به هژراوه به کتر داوه توه
نا په کن کیان داماره وه په کی که و توه توه (بزر در او) بوه نا
تپستاش هم شهره شیعره له ناو زور نه قتی و خوینده وارانا باوی ماوه
(۲) هم هالبه-سته شم به پتویست نه زانی (وه ری گپرمه سر کوردی)
(۳) په کن له که لکه کانی شهره شیعر (شاعیره) نه و بوه که خوینده وارانی
هان داوه بو شیعر له بهر کردن و بهم هژیره و پلهی زانیاری له
شیعرا بهر زتر بوه توه .

م (گاردوخی)

(به عهزه بې و فارسی)

أحن (۱۰)

- ۱ - أحن كل ليل من هواك
فسلنى كيف حالك فى هوائى
- ۲ - به نادر جادويهاى تو نازم
كه از مرده به افسون دلربايى

-
- ۱- ته نالتم هه،وو شهويتك له سوزى عهشقى تودا ، هه رهاوارو نالتمه
ده توش بپرسه ليم وه بلنى ؛ حالك له خوزه ويستى منا پونه ؟
- تهه حالتمه و توش هج ليم ناپرس تهوه .
  - ۲- بنازم به سيحرو جادووگه ريتا ، نو سيحرو جادوه نادريانهى تو ،
كه نتوانى به سيحرو دلى مردوش راكبتنى و ببيت

-
- تق بينى - تم دوو هوزراويه له سر هه ليه سستى (نه زوخه م) .
به لالم چونكه له ددفته ره دهس نوسه كانى لاي منا به (جيا)
نوسراوه وه ، مئبش هه به و جزره نوسيمه وه .

(به هه ورامى و عهزه بې)

(نه رسه راسه ر) (۱۱)

- ۱ - نه رسه راسه ر ، زيلو من گيئش پونه
غير حبك فى فوادى ليس شيبىء
- ۲ - شينخ و پير ، مه للاو مير ، گرد عاشقو
ما عليهم لومة الا على

-
- ۱- نه كه رسه راسه رى دلى من بپشكنى جكه له خوزه ويستى تو هيچى ترى
نيا نيه له دلما جكه له عهشقى تو هيچى تر نيه .
  - ۲- شينخ و پير ، مه للاو مير هه مرويان عاشقن كهس لومهى نه وان ناكات
هه من به ته نپا لومه نه كهن هيچ لومه مه نهي نه وان ناكن .

بیتى بى (ب)
(بىنايى ديدەم)

(۱)

- ۱ - بىنايى ديدەم شاي سۆسەن خالان
- ئى دەستە بەستەي مەستى گولالان
- ۲ - بگىرە جە دەس ئى كەم تالەوۋە
بنيەش بەو گۆنای موشكىن خالەوۋە
- ۳ - گول پەي گول خاسەن جەمىن جامەنى
گول بۆ ، گول قامەت ، گول ئەندامەنى
- ۴ - شاباشى تۆبان گولالانى مەست
(صەيدى) خار خاسەن بگىرۆۋە دەست

- ۱- بىنايى = رووناكى ، ديدەم = چاوم .
ۋانە - بىنايى چاوم شاي سۆسەن خالان ، ئەم دەسكە گولە
بەستراۋە مەستە ۋەرگەرە .
- ۲- ئى = ئەم ، تالە = تالايح ، بنيەش = بىنى .
ۋانە :- ئەم دەسكە گولە لە دەس ئەم چارە رەشە كەم تالايە بگرە
بىنى بەسەر تەو كۆلمە جوانە خال دارەتەۋە كە لە بۆن خوشيدا
ۋەك موشكى خوتەنە ،
- ۳- كۆل بۆ كۆل چاكا ، بە تايەتى بۆ تۆ ، كە پرومەتت لە سافيا
ۋەك ئاۋىنەيە بۆن خۇشى ۋەك كۆل ، ۋەك داركولاي ، كۆل ، ئەنداميت
- ۴- شاباشى تۆبان = شاباشى تۆبىن ، خار = دېك ، خاسەن = چاكا
ۋانە :- با شاباشى تۆبىن ئەم ھەموو كۆلۋ گولالە مەستانە صەيدىش
ۋا چاكا دېك بە دەستەۋە بگرېت . مەبەسى لەۋەيە كە وتراۋە ؛
(كۆل بۆ كۆل دېك بۆ دېك)

(بادى عەتر ئامىز)

(۲)

- ۱ - بادى عەتر ئامىز ، بادى عەتر ئامىز
بادى گولشەن گەرد ، وەش بۆى عەتر ئامىز
- ۲ - پەيك بەرى عاشق نىمە شەوان خىز
بۆى نافەى تەتار ، نەرروى سارا رىز
- ۳ - چون عەتار بەچىن زولفى يارەو
ئاما بەبۆى عەتر عەنەر بارەو
- ۴ - پەرسام ئەى عەتار ، يەچىش بار تەن
وات : (بۆى عەترى زولف گىسووى يار تەن)

-
- ۱ - بادى عەتر ئامىز = باى بۇن خۇشى عەتراوى ، گولشەن = باخو
گولزار واتە : ئەى بايك كەگراوى بەباخوگولزارى يارا بۇن خۇشىت
لەوزولف وسىنەو لىمىزانە وەرگرتە .
  - ۲ - پەيك بەر = نامە بەر ، نىمە شەوان = نىو شەوان ، نافە = ناوك ،
ئامو = ناسك . واتە : - ئەى نامە بەرى عاشقان لە نىو شەوان دا
بەزووى ، ئەى ئەوبايەى كەبۇن خۇشى ناوكى ناسكى تەتار بەرووى
دەشت و سارادا بلاونە كەپتەو
  - ۳ ، ۴ - چون = كاتى . عەتار = عەتر فرۇش ، ئاما = هات ، بە
بۆى = بەبۆنى . واتە : - كاتى عەتر فرۇش بازارگان بەزولفى چىن
چىنى يارەو هات وەبۆى عەترو ، نەپەرى بەبار بلاو كردهو لىم پەرسى
ئەى عەتر فرۇش پارە كەت چىن بە ؟ ووتى : - بۆنى عەترى زولفى
پارە كەتە (مەبەسى لە عەتار = بابۇن خۇشە كەپە)

- ۵ - به ته عجیل و یهرد نه کهرد مودارا
شی نه رووی دهشت و کهشو کۆو سارا
- ۶ - سا که بۆی عه ترت به گولان یاوا
گولان خیزیان پهی عه زمی داوا
- ۷ - (سونبول) چه نی تیپ (وه نه وشه) ی باخان
(چنوور) نه پای ههرد (شه و بۆ) ی سه رشاخان
- ۸ - قیبله م تا سه حه ر گوفتوو گویشان بی
داوای هامشانی زولفی تویشان بی

- ۵ - ویهرد = تی پهری ، نه کهرد = نهی کرد ، شی = رۆبشت
واته : - نه وه تر فرۆشه به خیزاین رۆبشت هه چ گوئی نه دامی چوو
نه و نه خزه ی به هه مو دهشت و دهرو شاخو ههردیکا بلاو کرده وه
- ۶ - یاوا = که بشت ، خیزیان = هانن ئالوزان ، پهی = بۆ ، داوا
= شار . واته : کانی که زنی عه ترې تو به گولان که بشت هه موو
ئالوران و هه لسان راس بوونه وه بۆداواو شه رکردن له که ئنا که نایا
(بۆنی تو یا هی نه وان خزه شتره)
- ۷ - (سونبول ، وه نه وشه ، چنوور ، شه و بۆ) ناوی گول و گیای زۆر
بۆن خزن وه هه رچاره ریان له شاخو باخه کانی کوردوستانا زۆرن
واته : نه و گول و گولاله بۆن خزه شانه ئالوزان و راست بوونه وه قه یان
ووت : بۆنی ئیمه له بۆنی زولفی یار خزه شتره که وانیکه ل به (با) بوه
- ۸ - قیبله م = نهی یاره خزه وه یسته که م نهی قیبله که م نه م گولانه تا
به یانی له نارخزیانا گفته و گزیان بوو [دعای هاوشانی زولفی تزیان بوو
هه ریه که یان وای نه زانی (بۆنی خۆی) له بۆنی (زولفی تو) خزه شتره
له م روووه شه و تا به یان له ناو خۆیا نا هه ر هه راو قه یان بوو .

- ۹ - ئاخىر داواشان (تانو پۆش) نەبىي
 ھىچ كام بۆي غەترى زولفى تۆش نەبىي
 ۱۰ - (سونبول) ماتەم بى بە زارى و خەمناك
 (وہ نہوشہ) جہشہرم سوجدہش بەردەن خاك
 ۱۱ - (چنور) پەشىوى بى ، دل بە دەردەوہ
 (شەو بۆ) شەيدا بى ، شەو وہ ھەردەوہ
 ۱۲ - فیدای زولفت بام پەندى جەمین لال
 زولفى تۆ بازار گولان كەرد بە تال

- ۹ - تانەو پۆ = تانەو رايخ ، نەبىي = نەبىو
 وانە :- لە ئاخرا تىگە يشتن كە ئەم داوا كاريانەيان بە تالەو خەبالي
 خاوە وەك چۆن قالبينك يا قوماشتيك تەگەر (تان) يا (پۆ) ي
 نەبىي نابىع ادعا كەيان وابوو ، بە ھىچ دەرچوو ھىچ كاميان بۆنى
 زولفى تۆيانى نەبوو .
 ۱۰ - (سونبوليان) بىزراو مات غەمناك بوو ، (وەنەوشەيان) لە شەرما
 سەرى شەر مەزارى دانەوان سوجدەى برد بۆ خاك و گلى بەردەمى
 خزی .
 ۱۱ - (چنور) بە دەردى دلەوہ تلایەوہ پەشىوو ماتەم بوو ، (شەو بۆيشر)
 بە ھەردەوہ شەيداى تۆ بوو .
 ۱۲ - پەندى جەمین لال = گول پوومەتى جوانى نازدار ، كەرد =
 كردى .
 وانە :- فیدای زولفت بىم ئەى پوومەت گولانى جوانى نازدار ، زولفى تۆ
 بازارو پەواجى ھەموو گولانى شەكاند و نرخی ھەمويانى بە تال
 كەردەوہ .

۱۳ - نهك سهودای زولفت خاسهی گولانهن

سهرمایه‌ی داوای دهردی دلانهن

۱۴ - ئانه کام دلنه ویش به دل زانو

جه سهودای زولفت په‌شیومه مانو؟

۱۵ - ئهر (شیخ) ئهر (مه‌للا) ئه‌ئهر (ده‌رویشه‌ن)

سهودای زولفی تو گرد عالم پیشه‌ن

۱۶ - (سهیدی) چوون جه‌داخ تای زولفت ویلنه

سادارو سه‌رسام بیابان گیلنه

۱۷ - ساکه دیوانه‌ن ئیده‌ن ته‌گبیرش

تای زولفی سیات بو به زه‌نجیرش

۱۳- وانه له په‌نای زولفتا باشت‌ترین گول هه‌یه ، نه‌وگولش سه‌رمایه‌و
ده‌رمانی دهردی دلی هه‌موو دلداریکه .

۱۴ - ئانه = ئه‌وه ، ویش = خوێ ، مه‌مانو = نامیتن .

وانه ؛ ئه‌وه کام دله‌که‌خوێ به‌دل دانه‌نی له‌عاستی سه‌ودای زولفی
توذا ماتهم وپه‌شیو نابیت ؟

۱۵ - ئه‌گه‌ر شیخه ، یامه‌لایه ، یاده‌رویشه یا هه‌رکه‌سێکی تره هه‌مویان
مه‌یل و سه‌ودای زولفی تووان هه‌یه وه‌مویان بزی موبتلان .

۱۶ - وانه ؛ (سهیدی) له‌داخوو ئیشوو ئازاری تای زولفی تو ویل بوه
سه‌رسام و په‌ریشانه ویلی هه‌ردو بیابانه .

۱۷ - دیوانه‌ن = شه‌یته ، ئیده‌ن = ئه‌مه‌یه ، ته‌دبیرش = ته‌کبیری ،
چاره‌ی . وانه ؛ - سه‌یدی شیته و دیوانه‌ی تو بۆه چاره‌و فکرونه‌کبیری
ئه‌وه‌یه به‌تای زولفی خوێ پۆره‌ن و زه‌نجیری که‌ی بی‌به‌تیوه

تی ھەنگیشتی فارسی و ھەورامی
بە بالینەم
(۳)

- ۱ - بە بالینەم ئەگەر تۆ بەینە ئەی حوور
نە داروو بێ تە تاقتە ماگنو و دوور
- ۲ - چرا جار جار نمی آیی بە سویم
مە پەرسی چۆنی آی بیماری رە نجور
- ۳ - نگار من بەرخ گلگونە دادە
مە واچی ھوون و وەر وەن چەر مە و سوور
- ۴ - دو زلف عنبرین پەخشان و روشن
بە ھەم تیکەل بیەن چون صبح و دیجور

- ۱- بەینە = بیبت ، بە بالینەم = بۆ سەر سەرینم
وانە :- ئەگەر تۆ بیبتە ، سەر سەرینم ئەی حۆری ھەرالم پرسی وا ئەزانم
لە بە ھەشتام چونکە بێ تۆ تاقتە نابەم وە ناناوانم لێت دوور کە و مەرە
- ۲- بۆچی جار جار ناییتە لام و ھەرالم پرسیت و بلنی ی چۆنی ئەی
بیمارە نەخۆشە کەم ؟
- چرا = بۆچی ، جار جار = ھیتندی جار ، فەس آیی = ناییت
- ۳- وانە : یارو خۆشەویستی من دەمرو چاوی گەرل گون یا رەنگا و رەنگ
بوە ئەلنی خۆین و بەفرە تیکەل بوە واسبی و سوور ئەنوینن . مە واچی
= ئەلنی ، ھوون = خۆین ، وەر وە = بەفر
- ۴- وانە : دووزلفی بۆن خۆشی پەخشان و بلا و کردووە تەو بەلای رومەتی
روناکیا ، ئەلنی (رۆژو شەوی) پیکەوہ تیکەل کردوہ .
بە ھەم = پیکەوہ ، تیکەل بیەن = تیکەلاو بوہ .

- وهش ئاشق ميكشد چشم سىا هشى
 بشاباشش سىا سرمه كلهى توور
 ۶ – چه سوود ئەر (بعدازين) توؤ بهينه لاو من
 نمانده چون تن و يرانه معمور
 ۷ – چه كۆته بژنهوو ده نغت نيهم گوش
 چه سان بينم رخت ديدهم نيوش نوور
 ۸ – تهماوو وهشبهرى ما كيشه (صهيدى)
 دواى درد عاشق نيست دستور

- – وهش = خزش ، باش ، نازق = عاشق ، چشم = چاو
 واته : باش چاوى رهش عاشقان نه كۆيى ، باشاباشى بى سورمهى
 رهش كلى توور .
 ۶ – چه سوودىكى ههيه گهر له مه ودوا توؤ بيته لام چونكى له شىم ويرانو
 كه نه نت بوه وهك خانوى ويرانهى لى ماتوه كه ته عمير نه كراييت .
 ۷ – چه كۆته بژنهوو = چون بيست ، ديدهم = چاوم ، نيوش =
 نيه تي . چون ده نغت بيستم كه گويم گران بووه وه چون ده موچاوت
 بيستم كه چاوم هيج تروسكايرو رووناكى تيا نه ماوه .
 ۸ – به ته ماي خوش رابواردن هه به نهى (صهيدى) چونكى عشق هيج
 درماني نيه ، و درماني دهردى عاشق به هيج چۆر نك چار ناكريت
 تهماوو = تهماي ، وهشبهرى = خوش رابواردن .

تى ھەلگىشى فارسي و ھورامى (به جان من)

(۴)

- ۱ - به جان من زو آتس دورى تو
ندارم تاقت مھجورى تو
- ۲ - شەمەم تو ئەز پەپولیت سو چيو داد
زبى پروايى مغورى تو
- ۳ - دەمى نالوو ، دەمى زارو ، دەمى ئاخ
بصد گونە کشم رنجورى تو
- ۴ - چەمى مەستیت ھەزارش مەست کەردى
بنازو شيوەى مستورى تو
- ۵ - ئەز ئاشکنو قەھیشتوونار مەزۇنۇ
ببى مزدى کنم مزدورى تو

-
- ۱ - بەگيانى خزم سویند ئەخزم کەلە تو دور کەومەوۈ ناگېرئەیتتە لەشم
لەبەرئەوۈ بەھبج جوریک توانای دورى تۆم نە .
  - ۲ - شەمەم = شەمەم ، ئەز = من ، پەپولیت = پەروانەت ،
سوچيو = ئەسووتى . وانە : - تو شەمى نى ، مېش پەروانەى
تۆم ، ئەسووتىم وەھاوارو داد ئەکەم لەدەس ببى پەروايى وەمغورى تو
  - ۳ - ھىندى جار ھاوارو نالەمە ، بەزى جار شىن و زارى مە ، بەعزە
وەختىکىش ئوفو ئاخە وامن بەھەم و جورى زەحمەت کىشى تۆم .
  - ۴ - چادى مەست ھەزارانى سەرخۇش کردە بەمى نازو شيوەى خۇ
شاردن و خزد، رختنى تۆو ھەمويان سەرخۇش و بى ھۇش .
  - ۵ - ئاشکنۇ = عاشقم ، قەھیشتوونار = بەھەشت و جەھەنەم ،
مەزۇنۇ = نازانم . يانى : من عاشقم گوئى نادەمە بەھەشت و
جەھەنەم بەبى تەماع و شت خاکسارىت ئەکەم .

- ۶ - قەھەشتەم ھۆم دەمىوتەن ھۆم دەمى تە
جەننەم دورى تۆن دورى تۆ
۷ - رۆي دۆنيەى مەنئى بىيەى خۆم كەساز نۆ
بە جانان آى رقيب از كورى تۆ
۸ - من و يارەم ھنى ئايرى سوور بە
آيا رضوان بەشت حورى تۆ
۹ - گلى سوورەم ولۆ سەر كولمۆ يارەن
نخواھم باغبان گل سورى تۆ
۱۰ - چەمۆ من خويت رەژە پا تۆزو پا بۆى
كە ھست آن ماىيەى پر نورى تۆ

۶ - وانە : - بەھەشتى من ھادەمى تۆيە كەگفتوكوت لەكەلا بكمە ولە

كەلنا دانېشم جەھەنمەمېشم ھەردوورى تۆيە دوورى تۆ .

۷ - رۆي = رۆژنىك ، دۆنيەى = دۇنيا ، مەنئىيەى = ماىيە ،

وانە : خۆزكە رۆژنىك لەژيانى دۇنيام بەمايە ، ولەكەل يارى خۆشەويستى

خۇما (بەكوژرابى چاوى رەقيب) رامبوازدايە .

۸ - وانە : من كە (لەكەل يارمدايم) بەلەناگىرى سوورېشايم يسا لە

جەھەنمەم ، اھلام (وەك بەھەشتە) ساتەى (رضوان) كليل دارى

بەھەشت ، (بەھەشت و حۆرى خۇزان بۇخوتان) من نامەوى بەھەشت

وحۆرى خۇزمە ھەيەو بەسەمە .

۹ - وانە : بەلاى مەنەو ھىچ گولنىك (بەتابەتى گولى سوور) جواتر

لەسەر كولمى يارنىيە ، وەناكە سوورەگولى ئاوانى بۇبخوازم (سەر

گۇناى يارە) ئىتر ئەى باخەوان گولى تۆم ناوى .

۱۰ - چەمومەن = چاوى من ، خۇيت رەژە = چاوى خۇت بەرەژە

وانە : ئەى چاوەكانم خوت بەرەژە بە تۆزى پىچى ئەويارە جرانەكە

ئەو تۆزە (ھزو سەرمايەى نوورى چاوانتە) خۇتى پىچ بەرەژە ،

- ۱۱ - نهها قارهت بهری قیبلهه چهنی من
به این مهرو وفا مشهوری تو
۱۲ - نهلاره نهی چه میت (صهیدی) خؤراسی
به صبح آمد شب دیجوری تو
-

(۱۱) نهها = نهکی ، قاره = قین ، قیبلهه = قیبله کم
وانه :- نهکی (پرقوینم) له که لا هلکری نهی قیبله کم نهی
نهی یاره جوانه کم به نایبه تی که تو ناوبانگی وه فاداریت
دور کرده که یارنگی به وه فایت .

(۱۲) نه لاره = نه چوه ، نهی چه میت = نهم چاوانته ، خؤراسی =
خهونک بیی دهنگی بهک .

وانه :- خهوه نه چوه چاوت وه نارامت نهگرت نهی (صهیدی) وا
شهوئی تاریکت تهوارو کرد وه رؤژت لن بووه هیشتا خهوت
لن نه که وتوه .

به فارسی

(بنفشه)

(۵)

- ۱- بنفشه برکنار جو یبارسی — زسودایش دل من بیقرارست
- ۲- سیه پوشم بمانند بنفشه — جگر خسته دلم زارو فکارست
- ۳- زبیداد بنفشه بر بنفشه — چو ابرم چشم گریان آشکبارست
- ۴- بنفشه دم زلیف آوزندایک — نه چون زولفش سیاه و نابدارست
- ۵- بنفشه زار گردد تربت من — ز آشک حسرتم کاندز مزارست
- ۶- اگرچه دور آیام خزانست — ولی باغ از بنفشه نو بهارست
- ۷- تو عاشقنی نه گهر (صیدی) مه زونو

ترا باز هد تقوایت چه کارست

۸- (و نهوشیه ون) نه مه یات سا (و نهوشه)

— بنفشه — برکنار جو یبارست

بنفشه = به نهوشه ، مه زونو = نازانم ، و نهوشه = ناوی

دلداره که یه تی جوانی نه م هونراویه له دووشیه ری دوایرا در نه که ویی
که ووشی هه ورامی تیکه لی فارسی یه که کردوو که نه لیت :

تو نه گهر عاشقی نهی (صیدی) حهقت چپی به به سه ر عبادت و خوا
پهرسقی یه وه تو مهرامت یهک (به و نهوشه یه) نه ویش (و نهوش) ه که
خوشه ویسته که ته ، وه له لای (به نهوشه دا) له گوئی جز که ناویکا دانیشته
وه له هونراوهی شه شه مدا ووتیوی هه رچه نده پایزه و وه ختی خه زانه به
هزی (و نهوشه وه) وا به هاری نازه یه ، گولی به و نهوشه به هاری
خسته ته ناو باخ یانج (و نهوشی خوشه ویستی) به هاری هینا وه

به فارسی (باز نوای سخنم)

- ۶ -

- ۱- باز نوای سخنم آرزوست — نظم خوش سحر و فغم آرزوست
- ۲- خواندن شعر ملک شاعران — (جامی جامی) وطنم آرزوست
- ۳- شاد برحمت بود آنکه گفت — (باز هوای چمنم آرزوست)
- ۴- خاطر از مدرسه دلگیر شد — جلوه‌ی سرو و سخنم آرزوست
- ۵- ساقی لب ریزومی اندر کفت — ساقی سیمین بدنم آرزوست
- ۶- آنجمن جمع در دوستان — عیش در آن آنجمنم آرزوست
- ۷- باز پیروار بتی دیده ام — عاشق و شیدا شد نم آرزوست
- ۸- از هوس قامت چالاک یار — سرو سپی ناره و نم آرزوست

(۱ ، ۲) ههزم به شیعره ، شیعریکی پور سحر و فغن ، ههزم به

شیعری پاشای شاعرانه (جامی) ناو .

۳- رحمت لهو که سه که ووتی : دو باره ههزم به چه من و باغات نه کهم

۴- له مه کتهب دلم تهنگ بووه نیسته ههزم به چیلوهی سرو و گول و
سه کردن نه کهم .

۵- ههزم به جامی (مهی) نه کهم به دوس ساقی به که وه که لهشی له

جوانیا وهك زیو سپی بتی .

۶- ههزم به راباردن کژ بوونه وهیه ، له گهل دوس و نازیزانا که به

ژیانیککی خوش رابویرین .

۷- دو باره پیریکی جوانم دیوه نیسته بوجوانی نه و ههزم له

عاشقی و شهیدا بوونه .

۸- له ههوه سو ناره زوی بینینی بالای یارا ، نیسته ههزم به بینینی

سرو ناره وهنه . که دوو داری بالآ بهرزی جوانن .

- ۹- سوختم از حسرت آن خال رخ - مشک غزال ختمم ارزوست
 ۱۰- هست عقیق یمنی لعل او - لعل و عقیق یمنم ارزوست
 ۱۱- چون برخ سیب زنم بوسه ی - عیب مکن (کان زقنم) ارزوست
 ۱۲- گر بکشد یار مرا باطناب - از سر زلفش رسنم ارزوست
 ۱۳- (صیدی) از آن برق ، گل رنگ او
 از پس مردن کفتم ارزوست

- ۹- سوونام له حسره تی ته و خالی پروومه تدها له بهر ته و به حهزم به
 ناوکی ئاسکی وؤلانی خۆنه نه که بۆن خۆش و په شه وهك خالی
 پروومه تی نهو .
 ۱۰- ده مو لئوی یارم له سووریو جوانیا وهك عه قیق و له علی (یه مه نه)
 بۆبه حهز له عه قیق و له عله نه کهم .
 ۱۱- نه کهر هیندی جار سیو ماچ کهم عه بیم لئ مه گرن ، چونکی
 به خه یالی سیوی زنجی ته و وه نهو سیو ماچ نه کهم .
 ۱۲- نه کهر یار من به (ته ناف) بمخنکینتی حهز نه کهم نهو ته نافه م له
 زولفی یار دروس کرابی به په لکه کانی بمخنکینتی .
 ۱۳- (صیدی) له پاش مردن حهز نه کات (کوفنه کهی) کۆله وانه
 په نکاو په نگه کهی (یاریت) له باتی کفنی بلووری و خام وه یا
 جاوی سپی نهو کۆله وانه بکهن به کفنی .

(بینایی چەمان)

(۷)

- ۱ - بینایی چەمان بەر گوزیدە کەم
من هەر ئەو غولام زەر خریدە کەم
- ۲ - شەرتم ئەو شەرتهن هەتا زیندە کەم
ددانی تەمای تۆ نە کەندە کەم
- ۳ - تۆ بەدەستی قەسدا جا (بەد وازە کەم)
منت بی ناز کەرد ، ساحیب نازە کەم
- ۴ - من (صەیدی) غولام قەدیم زادە کەم
وەی من دریغا سیا تالە کەم

---

۱ - بینایی چەمان = بینایی چاوان ، بەرگوزیدە کەم = خوشەویستە کەم
وانە : بینایی چاوانم خوشەویستە هەلیژاردە کەم ، من هەر ئەو غولامەم
کە تۆ بە پارە کریوتم ، لە پەردا (صەیدی) خۆی دانەنج بە غولامی پارە کەم
۲ - وانە : - شەرتم هەر ئەو شەرتهیە کە کردومە ، وە ووتومە ، هەتا
ژیانم هەبە هەر (بە تەمای تۆم) وەدانی تەمای تۆ هەل ناکەنم هەتا
مردن هەر بە تەماقم .

۳ - تۆ بەدەستی قەسدا = تۆ بە ئەمدی ، بەد وازە کەم = حە زە کەم
وانە : خوشەویستە کەم تۆ بە (ئەمدی) بە قەسە ناخەزە کەم منت بی
ناز کرد ، ئەی خاوەن نازە کەم .

۴ - وانە : من (صەیدی) هەر لە میژووە هەر لە کۆنەووە غولام زادەتم
بەلام بە داخەووە من تالە رەشو بەد بە ختم .

پیتی (پئی)

(پ)

(پیسہ و مہجولہی)

(۱)

- ۱ - پیسہ و (مہجولہی) ملونہ کووہ
- دہ (لہیلئی لہیلئی) وەس بی وەفاییی
- ۲ - تووہەر چەنی من (وادی) مەدەینە
- گیروونە دەرم خەرقلە گەدایی
- ۳ - سابیدیە (دیدەم) چی بی تەما بوو
- (ئاشک) چکو بو پەیی تەماییی
- ۴ - ببونە قەقنەس ، سوچوونە میرو
- نەکیشوو ، کافر ، دەردی جیایی

-
- ۱ - پیسە = وەکو ، مەجولە = مەجنون ، ملونە = نەرۆم .
واتە : - وەکوو مەجنون ئەدەمە کەبوان ، وەساوار ئەکەم و ئەلیم
(لہیلئی ، لہیلئی) بابەس، بی تیتەر بی وەفاییی .
  - ۲ - چەنی من = لەگەل من ، وادی = وەعدە ، بەلئیی ، مەدەینە =
ئەدەیی . واتە : تووہەر لەگەل من بەلئین ئەدەیی وەبەجیی ناھێنئی
وەمنیش لەداخی نەھاقت ، خەرقلە ھەزاری ئەدەم بەسەرما وە
ھەر بەتەمام چاوەنوارتم چونکی عاشق ھەرگیز تەمای یار ناہیئ .
  - ۳ - سابیدیە = سابنوارە ، دیدەم = چاوەکەم ، ئاشک = عاشق .
واتە ساچاوەکەم بنوارە بۆم بۆچی تەماداری توو نەبم عاشق چۆن
تەتوانئی ، وەیا لەکوئی ئەتوانئی تەمای یاری بیریت ، تاژیانی تیاہ
بەتەمای (بەیەک گەبشتنە)
  - ۴ - واتە : تەبیق بەقەقنەس ، ئەسووتی ، ئەمرئ ھەرکەس کەعاشق بیئ
وەلە یاری دوورکە و پتەوہ ، ساخوا بکات کافریش دەردی جیایی نەچەژئی

- ۵ - ببوو ، پەپوولە ، پروزیه وەنە ،
نەیاوۆ ، سوودیۆ ، چى رۆشنایى
- ۶ - جارى وە (لەیلى) تۆ بۆ دیۆنەم
باجە تۆ بۆنە ، بۆى ئاشنایى
- ۷ - تۆ تەببیم بە ، من دەوا کەرە
ئینالانەوہ پەى من دەوایى
- ۸ - چوون پەى کەس نیا مەعلوم گوناھى
پەى دیای (صنعى خوبى) خودایى

۵ - ببوو = بيم ، پروزیه وەنە = ھەلپرووزیم ، نەیاوۆ = نەتەى
واتە : بيم بە پەپوولە ، وەخزم بسووتینم چاکترە ، چونكى تیشكى
روناكى مۆم ۇ (پەرمانە) ھېچ سوودىكى نەى ، یارى منیش وەك ئەو
مۆمە وایە ھېچ سوودىك لەرووناكى بە کەى وەرناگرم .

۶ - جارىوہ = کەرەتەى ، لەیلى = ئەى لەیلى ، دیۆنەم = بىمدوینە
واتە : کەرەتەى ئەى لەیلى خۆشەویست وەرە بىمدوینە ، باھەر لە تۆ
بیت بۆنى ئاشنایى دۆستایەتى .

۷ - تۆ تەببیم بە = تۆپزیشکم بە ، من دەوا کەرە = من دەرمان بکە ،
ئینالانەوہ = وابەلاتەوہ ، پەى من = بۆن ، دەوایى = دەرمان
واتە : تۆپزیشکم بە ، دەرمانم بکە چونكى دەرمانى دەردم لای تۆیە

۸ - پەى کەس نیا = بۆکەس نەى ، پەى دیای = بۆنوارینى ، صنعى
= دروست کردن ، خوبى = چاکى ، خودایى = خوایى .

واتە : بۆھېچ کەس گوناہ نەى . تەماشای جوانى بکات چونكى سەیرى
(صنعەتى) دروست کردنى (خوا) ئەکات ، کەخوا چۆن توازو بە شقى
واجوان دروست بکات ، وشاعریكى تریش بە فارسی لەم باپە تەوہ وتویە

پیتی (تی)

(ت)

تی هه تکیشی فارسی بو عه ره بی
(تاشد غم تو یارم)

(۱)

- ۱ - تاشد غم تو یارم در دل نماند شادی
- الآن غیر حزنک لاشییء فی فؤادی
- ۲ - عزم سفر چه کردم از کوی تو بناچار
- ما حاجتی بزاد الحب منك زادی
- ۳ - بس روزها که تاشب نالم من ، از فراق
- کم لیلة الی الصبح من هجرک آنادی

-
- ۱ - تا خمی تو بوو به ماوریم له دلما شادی خوشی نه ما ، نیستا جگه له مانه می وه ناخوشی هیچی تر له دلما نیه .
  - ۲ - کاتی که نیازی سه نه رم کرد که به ناچاری لای تو به جی بیلم هیچ پیویستم به تویشووی سه نه رنیه ، خوشه ویستی تو تویشوومه
  - ۳ - چند روزان مه تا شو من له دس فراق و دووریت نه نالینم وه مهر وها چند شه وانیش تا به یانی له بهر فراق و دووریت هاوار نه کم .

(نظریر منظر خوبان حلال ست تماشا کردن صنع جلال ست)
وانه : نهی یار نه گهر من سهیری جوانی تو بیکم گوناهم ناگات
چونکی سهیری قودره تی خوا نه کم که شتی واجوانی وه کتوی دروس
کردوه . وه شاعیره فارسه که ووتویه :
(سهیر کردنی جوانان حلاله چونکی نه ماشای سنه نه تی گوره بی خوانه که یت)

- ۴ - باعاشقان بکویت خوش بود گفتو گویت
یا لیت کنت منهم اذ قلت یا عبادى
- ۵ - مارا امید وصل ست چون قصد تو فراق ست
انى لاجل قصدك جاوزت من مرادى
- ۶ - (صیدی) نوازشش کن چون بندگان و گرنه
بالحزن والتأسف قد تاه فى البوادی

- ۴ - لهگهل عاشقه کانتا چهند ووتهو کوفتو گوت ، خووش بوو ، خووزگه
منیش یه کچی لهوانه بوایم که فهرموت (یا عباد لانتقنطوا) . (صیدی)
لهیره دا نیشاره به لای رهمی خواوه نهکات که نه فهرموت :
یا عبادى لانتقنطوا . جا لیره دا واهل نه گریت نه م هونراوه یه لهگهل
خوادا بووبی وده شقی حقیقی بیت نهک مه جازى یانی هه ربه ته ای
رهمی تزم که شهوو روژ نارام نیه .
- ۵ - واته : هیوای من وه صله ، به یهک که یشتنه ، قه سدی تویش جیایی و
فیراقه جا من له بهر خاتری (قه سدی تو) وازم له هیواو مهرانی خوم
هیتا .
- ۶ - دل خزشی (صیدی) بکه ، دل نه وایی بکه ، وه کو خه لمانی تر که
دل نه وایی بان نه که ییت وه نه گه ر نهی که ییت له حه سره تا ساری خوی
هه ل نه گری و له چۆلو بیابانا گوم نه بن .

(تاغایتی دیوانه ام)

(۲)

- ۱ - تاغایتی دیوانه ام هر که میبینم رقیب
لاقید میپرسم از او (این الحیب این الحیب)؟
- ۲ - چون دور از آن گل چهره ام آتش بجان من بزن
بر روی گل نغمه مخوان ، (ای عندلیب ای عندلیب)
- ۳ - تاکی فریب دلدهی کام شب تراهمان شوم
آخر به عهت کن وفا ای دلفریب ای دلفریب
- ۴ - قسام روزی دست خود ، هر صبح برهم میزند
گوید ترا روزی نماند (ای بی نصیب ای بی نصیب)
- ۵ - گفتم زدوری تودوش ، میکردم افغان و خروش
گفتا که ای مسکین خموش (انی قریب انی قریب)
- ۶ - گفتم که کی مضطر چوما ، زد بر هدف تیردوعا
گفتا که فرموده خدا (انی اجیب انی اجیب)
- ۷ - (صیدی) زغربت باز گرد کین دلبر آن باهر کسی
لطف نوازش میکنند (الا غریب الا غریب)

تی بینی :- له بهر نهوهی زورتری خوینده وارانی کورد شاره زای فارسین
به پیویستم نه زانی نه م هونراوه یه وه رگیزمه سه رکوردی .
م (کاردوخی)

پیتی جیم

★ ج ★

(۱)

تی هه لکیشی فارسی و هه ورامی

(جو قونیم)

۱- جو قونیم شری ، مه زون لاو کئی بهر ووداد

خلل اندر اساس عمر افتاد

۲- سهروو پیری ، نیو پیری ، بلو و لاش

که مارا توبهء ، تنوی دهدیاد

۳- چوار پوزیم ژه ژری ساژو ئه مریم

گهی با شادی و ناھی بناشاد

۱- جز قونیم = جوانیم ، شر = دراو ، مه زون = نازانم

وانه - جوانیم وه کو شتی شرو دراوی لی هانوه ، نازانم شکانی له

ناو چوونی جوانیم بؤ لای کئی بهرم ؟ وا بناغهی عومرم که اوو-

کومی تی کهوت .

۲- سهرو پیری = به سهری پیر سویند ئه خوم مه به سی له پیر شالیاره

نیو = نیه پیری = شینخیک بلوو = برؤم وانه به پیری هه ورامان سویند ئه خوم

پیریکئی وانیه بچمه لای که تز بهم دادار رینکای خرا بهرستیم نیشان بدات

۳- پوزیم = پانزه بییم ، ژمزی = ژماردم ، نه مریم = عومرم ،

وانه چوا پانزه سالی ، له سالی ته مهنی خوم حسیب کرد ؛ یانق

(۶۰) سال هیندی جار به شادی وه خوشی وه به عزتی جار به

خه مو ناخوشی . دونیام رابوارد تا ته مهنی ئیستام که (۶۰) سالی به

- ۴ - گر از احسان و طاعاتم تو پرسی
سهروو پووشی ، نه ئیدم ههن ، نهوئاد
۵ - بهرم نهمری فراوان پیسه زونه
ازاین (شسته) رسیدم تابه (هفتاد)
۶ - خهړه پی دونهی ، مایه ی بی وهفانه
که هیچست و ندارد هیچ بناید
۷ - که ها ، کوچ که رمی ، کوچی دونهی ئاخر
ولی مشکل بود بی ، توشه و زاد

۴- سهروو پووشی = به قهد سهری پووشیک ، به نیسلام ههن =
نه مهم هیه ، نهوئاد = نه نوم هیه ، یانئ نه چاکه و نه
عیبادت هیچم نیه .

واته :- نه کهر بز چاکه و خهیر کردن ، وه یا عیبادت و خواپه رستیم
نه پرسی ، به قهد زه پهبهک وه سهره پووشیک نه مهم هیه نه ته و
۵- واته :- نه کهر زور زور بزیم له م تمه نی (۶۰) سالیه وه ، وا
که یه تمه نی (۷۰) سالی به چی نه چی ؟ (به لام داخه که م
نه که یشته ته (۷۰) سالی وه کو زانراوه له تمه نی (۶۵)
یا (۶۶) سالیه وه فاتی کردوه .

۶- خهړه = دس خهړو ، پی = بهم ، دونهی = دونهیاه
واته - حهق نیه که س دس خهړو بیت بهم دونهی بیج وه فایه که هیچه و
هیچی به سهر هیچه وه نیه ، وه بی بناغه یه ، بی بنچینه یه .

۷- که ها = نریکه ، کوچ که رمی = کوچ بکه ین ، کوچی =
کوچی = دونهی ئاخر = قیامت ، زاد = تیشووی سهره
واته :- نریکه هم دونهیاه به چی بیلین وه کوچ بکه ین بو قیامت به لام
زور زه حه متو ناخوشه که هم کوچ کردنه مان (به بی تیشوو بیت)

- ۸- فره گیلوو ، حه کیمی یۆزوو ، پهی ویم
که صادق باشد اندر فن ارشاد
- ۹- وزوو جه مرپوه خۆیم نهی ئاستۆنش
چه شاگردان کنم خدمت به استاد
- ۱۰- ملوو ، به لکم به من کیشۆ (چلیوه)
شود پاک این تن مردار فساد

۸- فره گیلوو = زور نهگه پریم ، یۆزوو = نه دۆزمه وه ، پهی ویم =
بۆ خۆم ،

واته : زور نهگه پریم به دونیادا ، تا پزیشکیکی دینی نه دۆزمه وه بۆ
خۆم که باش و راست گۆ بیت له هونهرو فهنی (ارشادا)
پیکای خوا په رستی و دینداریم نیشان بدات ، وه ری نمونیم
بکات .

۹- وزوو = نه خهه ، جه مرپوه = ماوه یهک ، ئاستۆنش = بهرده رگای
واته :- پاش نه وه نه و پزیشکه دینی بهم دۆزیه وه ماوه یهک خۆم نه خهه
قاپی به کهی وه خزمهتی نه کهم وه کو خزمهت کردنی شاگرد
به وه ستاکهی : یا فهقی به مامز ستاکهی .

۱۰- ملوو = نه پرۆم ، به لکم = به لکو ، به من کیشۆ = به من بکیشی
چلیوه = چله یهک . چله نه وه یه : که چل رۆژ له سه ریهک ئینسان
رۆژوو بگریت وه خه ریکی خوا په رستی بیت نه و چل رۆژه هیچ ئیشیکی
تر نه کات . واته :- بچمه لای نه و پیره گه وره یه (تۆبیه) بکهم
وه چله یکم پنی بکیشی ، به لکو نهه له شه مرداره وه به وه گه نیوهه پاک
کانه وه له گوناوه تاوان باری .

- ۱۱ - مەبۇ پۆك ، پى (چلى) مەن زىل و جەستەم
 بە آتئش نرم خواهد گشت فولاد
- ۱۲ - حە كىمىو ھەن ، پىسە و لوقمۆن ، ملوولاش
 كە پىش او مرید انند زھاد
- ۱۳ - ئەگەر تەپىرو ، پىریت بۆ تىكاكار
 شوى (سىدى) زىنار دوزخ آزاد

- ۱۱ - مەبۇ = ئەبى ، پۆك = پاك ، پىچلى = بەم چەلە ، زىل =
 دل ، بەئانئش = بەئناگر ، فولاد = بۇلا .
 واتە : بەچەلە كەپىم نە كىشىخ ، دل و لەشم پاك ئەبىتتە وە ، چۇن بۇلا
 بەگىرى ئاگر نەرم ئەبىت وادل و لەشى مەنىش نەرم ئەبىت وە لەھەموو
 خراپەو گوناھپارىك رىزگار ئەبىم .
- ۱۲ - حە كىمىو ھەن = پىزىشكىن ھەبە (مەبەسى لەشىخ عوسمانى تەوئىلەبە)
 پىسە و لوقمۆن = وەكو (لقمان) ملوولاش = ئەچمە لای .
 پىزىشكىن كى دىنى ھەبە وەك (لقمان) ئەچمە لای ، لەلای تۇبە ئەكەم
 ئەو پىرو پىزىشكە دىنپەش ، موریدو مەنسوبى دىندارى زۇرى ھەبە .
 تى بىنى : - وەكو زانراوہ (سەبىدى) ھانوە تە لای شىخ عوسمانى تەوئىلە
 تەوبەى كىرە وەبۇ بە خەلىقەى شىخ عثمان ، ھەتا جارىك يان لە
 ھەورامانى تەختە وە تەلقى دىنە لای شىخ وە ئەلئىن (خەلىفە كەت
 شىھر بەزنانا ھەل ئەدات ئەوئش نامەبەكى بۇتە نوسىت (سەبىدى) بە
 ھۇنراوہى (ياشىخ صنعانم ياشىخ صنعانم) وەرامى ئەداتە وە كە ئەو
 ھۇنراوہەش لەلایكى تىرى ئەم پەرتوو كەدا ئەخوئى تەوہ .
- ۱۳ - واتە : سەبىدى تۇخۇت پىریت ، وە پىرىكى دىنى وائش بىنى بەتكا
 كارت لەقىامەتا ، لەاگرى (جەھەنم) رىزگار ئەبى وەخىوا خەفوت
 ئەكە لەئاوانەكانت .

پىتى چىم

(چ)

(چراغم تۆمەن)

(۱)

- ۱ - چراغم تۆمەن چراغم تۆمەن
- ئىندە من تاسەى دیدارى تۆمەن
- ۲ - نەخاوى شەوان ، نەروان رۆمەن
- شەوان ھەر ئاخ ئاخ ، پروان ، پۆرۆمەن
- ۳ - نەر ، گەردوون ، وەشەون خەيالتم وەرۆ
- يەك رۆ ، دیدارت نەسىبىم كەرۆ
- ۴ - تەنخوای دوو دیدەى رەمەد رەسىدە
- دریخ من بیام دوو ھەزار دیدە

-
- ۱ - چراغم تۆمەن = چراغم تۆى ، تۆى چرام ، ئىندە = ئەوئندە
  - وانە : تۆچراگەم . من ئەوئندە تاسەى چاوپىچ كەوتنى تۆم كەردوہ .
  - ۲ - نەبەشەو خەوم ھەبە ، نەبەرۆژ ، بەشەوا ھەرئاخ ئاخمە بەرۆژانىشا رۆ رۆمە .
  - ۳ - نەر = نەگەر ، گەردوون = دونیا ، يەك پۆ = يەك پۆژ
  - وانە : نەگەر چەرخى گەردوون ، بەمرادم بیت ، روژنىك چاوپىچ كەوتنى تۆ بىچى بەنەسىبىم .
  - (مانای ئەم ھۆنراوہ لەگەل مانای ھۆنراوہ كانی دوایى دا دىت)
  - ۴ - ناوانتم ئەوہبە كەلەباتى ئەم دووچاوە كـزە نەخۆشانە كەتووشى (رەمد) بوون لەباتى ئەوانە دووہە زارچاوم بوایە نەك دووچاوە
  - دیدە = چاوپىچ ، دریخ = خۆزگە ، بیام = بىمبوایە .

- ۵ - وہ لئی گشت مایہی نوور بہ یاچیشان
تاسیئر ، کہردام سہیر ، بالائی تو پیشان
- ۶ - دوو چہم ٹہرسہد سال تہ ماشا کہران
کہی تاوان سیئر سہیر بالآت بکہران ؟
- ۷ - مہ تہرسان جہدہرد ، دووری دووبارہ
جای زاریشانہن نہک جای نہزارہ
- ۸ - (صہیدی) ہہر کہس داخ ہیجرانش وہردہن
سیئر ، سہیری دیدار ہہرگیز نہ کہردہن

- ۵ - بہشہرتی ہہمویان ساغ بوونایہ شتیان بدبایہ ، تاثیر سہیری بالائی
توم پی بکردایہ .
- سیئر = تیر ، سہیر = تہ ماشا ، پیشان = پیان ، بہوان
- ۶ - دوچاو ٹہگر سہد سال تہ ماشا بکہن ، کہی ٹہتوانن تیر سہیری
بالآت بکہن
- ۷ - ٹہقرسن لہدہردی (دووری دووبارہ) سہریان لی داتہوہ ، جا لہم
حالہ تہدا ٹہ پی بگرین نہک سہیر کہن ، فرمیٹسک یرنژون نہک بۆت
بتوارن .
- ۸ - صہیدی ہہر کہسی داخی دووری چہشتبی ، تہت تیر تہ ماشای چاو
پی کہوتنی یاری نہ کردوہ .
- وہردہن = خواردیٹی نامی کردبی ، نہ کہردہن = نہی کردوہ

(چون کۆی عهدالآن)

(۲)

- ۱ - چون کۆی عهدالآن ، چون کۆی عهدالآن ، کۆن ؟ کۆی دلیگیر چون کۆی عهدالآن ؟
- ۲ - کا بهی مه قصودهن بهری نه وهالآن
بهی وایهه مراد وه نهش مه لالآن
- ۳ - کۆی بهرزی بوله ند چمان کۆی قافهن
به بهرزی بهرزهن ، به سافهی سافهن
- ۴ - سه رکیشان نه ئه وچ چه رخی چه بهری
بۆش نیان نه بۆی (زوهروه موشتهری)

---

۱ - چون = وه کو ، کۆی عهدالآن = شاخی عهدالآن ، کۆن =
کوا . واته : وهك شاخی عهدالآن کوا شاخیکی قری دلیگیر وخوش
(عهدالآن) ناوی شاخیکه نزیکه له هه ورمانی تهخته وه ، نه شکه و تینکی
تیا به کۆری (حهوت عهدالی خوا به رستی پیاوچاکی تیا به) شاخیکی
به رزو جوان و خوشه .

۲ - کابهی مه قصودهن = که عبهی نیازه ، بهری = بو ، نه وهالآن =
جوانان ، وایهه = وه عدهی ، وه نهش مه لالآن = لی نه پارینه وه .
واته : جوانان نه چنه سهری (عهدالآن) کابهی نیازی جوانانه لی
نه پارینه وه دؤعاو نیازیان گیراییت .

۳ - چمان = وهك ، بوله ند = بهرز ، کۆی = شاخی
واته :- شاخیکی بهرزه وهك کتوی قاف ، له گه له وه شاخوش و باسه فایه
۴ - چه رخی چه بهری = بهرزی ئاسمان ، بۆش نیان = نزیک بو ته وه
له ئاسمان . واته :- له بهرزیدا سهری کیشاوه بۆ ئاسمان وه خۆی ئویک
خسته وه ته وه له (زوهروه موشتهری) که دوو نه ستیره ن له ئاسمانا .

- ۵ - جای شهو بیداران ، سهحر ، لالانهن
ته کیه گای خاسان (هفت ئه وودالآن)
- ۶ - ههر هفت (ئه وودالآن) قوتبی رووی زه مین
چون (أصحاب الکهف) دایم غار نشین -
- ۷ - مهسکه نشا گرتن ، بهو بوله ند کئوه
یا (مه نهوو) شانهن ههر پؤ جه نؤوه
- ۸ - تا دونیا وه پوشت ما هیش قه رار بؤ
روتبه شان بؤله ند ، هیمه تشان یار بؤ

- ۵ - جای = جیکه ، خاسان = چاکان ، لالانهن = لاله و پارانه ره له خوا
وانه : (عه وودالآن) جیکای ته وانه به که به شهو نانون و خه ریکی
عباده تن . وه به یانیان له خوا ته پارینه وه ، شاخی عه وودالآن مه نزلی
(جهوت عه وودالآن)
- ۶ - وانه :- ته و جهوت پیاو چاکانه که به (عه وودالآن) ناو بانگیان دهر کردوه
(قوتبی سه رته رزن) وه کو (اصحاب الکهف) به دائمی وان له م
ته شکه و ته دا .
- ۷ - مهسکه نشا گرتن - شوئنیان گرتوه (یامن هوو = ذکر ی خویبه)
وانه :- به و شاخه به رزه و ون ، وه ههر (یامن هوو یامن هوو) یانه
هه هوو رزؤتیک .
- ۸ - وانه : تا دونیا به سه ر پشته ماسیه وه بیت خویا پایه وه هیمه تیان
به رزکا یارمه تی دهری خه لقی بن .
تن ینی : - چاران وایان زانیوه که (دوئیا به سه ر پشته ماسیه وه یه)
ماسیش به سه ر به حره وه یه .

۹ - هانه پای ئەو کۆ ، رەندان چوون پەری
گشت ئامادەى حوسن شوخی و دولبەرى

۱۰ - نەك جە خەم نیشۆ نە دلشان خارى
كەردە نشان دەستوور هەر حەفتیوا جارى

۱۱ - وەختى شاخەى صبح ، ئەو گرۆى ، رەندان
كۆى كلاف نەدۆش موشكىن كە مەندان

۱۲ - مە خىزان بە عەزم ، بارگەى (عەودالان)
مەدان جە ، نەوور ، تەرتیبى خالان

---

۹ - هانه پای = واله پالى ، ئەو کۆ = ئەوشاخە ، حەن = جوانى
واتە : لەپال ئەوشاخەدا كچوژنى جوانى وەك پەرى كۆبوونەتەو
هەموو خۇيان رازاندووتەو ، هەمويان شۆخو دل رۆيىن .

۱۰ - واتە : بۆ ئەوئى كە دلپان خەمبار نەبىت ، وە دېكى ژيان و
زەحمەت و ئازاريان نەدات ، كەردويانە بە عادت هەر حەفتە بەك
جارتك دىن بۆ (عەودالان)

۱۱ - شاخەى صبح = بەيانى زوو ، ئەو گرۆى رەندان = ئەوتاقمە
جوانانە ، كلافە نەدۆش = كەمەندى سەرشانيان كەروشتى صوفیەكانە
(كەمەند) هەل ئەخەن لەكاتى خواپەرستيا ؛ مانای ئەم هۆنراوئە بە لەگەل
شېئەرى دوایا دىت .

۱۲ - واتە : ئەوجوانانە ، بەيانى زوو خۇيان ئەراژینتەو ، خۇيان خۇش
تەكەن دىن بۆ (عەودالان) بە كەمەندى ملیانەو ، یا بەملەوان و
میتەك بەندى ملیانەو كە لە كەمەند ئەچىت .

- ۱۳ - چوون ئاھووی خوتەن ، رپەوئیلەھى تەتار
 پۆل پۆل نازداران مەبىنان قەتار
- ۱۴ - بە رەفتو ھەموار ، بەررېزە رېزان
 مەشان بەو كۆوہ ، بە مراد وازان
- ۱۵ - وەختىپو پامەنيان وە بالآى كەمەر
 نە خاكى پاشان ، گولآن مەنيان سەر
- ۱۶ - ئەشەد بۆى طفيل سەر نەراشانەن
 (چنوور) ئامپتەھى خاك پاشانەن
- ۱۷ - يا لله قاپى خەير تۆكەرى گوشاد
 ياوان بە (مەقصود) بەدەيشان مراد

- ۱۳ - ئاھووی خوتەن = ئاسكى خوتەن كەخوتەن ولايتىكە لەتوركوستان
 واتە : ئەم جوانانە وەكو ئاسكى (خوتەن) بەگورجو گۆلى قەتارە
 ئەبەستن وەپۇل پۇل روونەكەنە (ەودالآن)
- ۱۴ - واتە : بەررېكا رۇشتتا ، وردە وردە ، سەرئەكەونە سەرئەوشاخە
 بۇدوعا كوردن وەپارانەوہ كەنيازيان گيرابيت .
- ۱۵ - پامەنيان = پىئەنەنپىن ، كەمەر = شاخ ، پاشان = پىئەيان
 واتە : كانچ كەئەوجوانانە بەسەرشاخەكەدا سەرئەكەون (گول وگولالە)
 سەرى خۇزيان پيش وازيان ئەكەن بۇپىئەپيانانپان .
- ۱۶ - ئەشە بۇ = گىيايىكى بۇنخوشە ، طفيل = شوپىن كەوتو
 واتە : گىياى بۇن زۇرخوش ، بەدايم شوپىن كەوتوى رىنگايبانە ،
 چنووريش كەگىيايىكى بۇنخۇشى كوستان وشاخەكانە تىكەلاويخاكى
 (بەرپىئەبانە)
- ۱۷ - قاپى خەير = دەرگای خەير ، كەرى گوشاد = بى كەيتەوہ ،
 ياران = بگەن . واتە : خوايا تۆدەرگای خەپريان لىج بگەيتەوہ ،
 بەمەرامى خۇزيان بگەن وەئاوانەخووازيان يىتە دى .

- ۱۸ - یا ههفت (عهودالآن) کۆی بهرزو بوتهند
 دیدهی بهد ، پیشان نهیاو نو گهزه ند
- ۱۹ - (عهودالآنی بهرز) بهرز بو پایه شان
 هیمهت یار کهره ، حهق دۆ وایه شان
- ۲۰ - دایم بهی دهستوور خاتر شاد کهران
 به لکم وهختی سهیر ئیمه یچ ، یاد کهران
- ۲۱ - (سهیدی) تاسهی سهخت دووری یار شهن
 نه ئارام ، نه سهبر ، نه قهرار شهن

- ۱۸ - دیدهی بهد = چاوی پیس ، نهیاونۆ = پییان نهگه ینی ، گهزه ند
 ناخۆش . واته : (نهی جهوت عهدالآن) که لهم شاخه بهرزه دا جی
 گیر بوون هاوارتان لی نه کهم چاوی پیس و به دو ناحهز ، زیان و ناخۆشی
 وزه ره بهم (جوانانه) نهگه ینی .
- ۱۹ - واته : نهی (عهدالآنی پایه بهرز) که لهم شوینه بهرزه دا جی گیر
 بوون ، پایهی ئامانه که هاتونه ته سهرتان بهرزیت وه لای خوا دو عایان
- بۆبکه ن مهرا میان حاصل بیت ، به ئاوات بگه ن .
- ۲۰ - واته : دایم بهم جزره خه م و په ژاره بی لابه ن وه بیسن بۆ شاخی
 (عهدالآن) قا دلشادن ، به لکو له کانی سهیر کردنا بیرو یادی
 ئیمهش بکه نه وه .
- ۲۱ - واته : (سهیدی) زۆر ئاره زووی سهختی دووری یاریه تی ، نه ئارام
 نه سهبر ، نه قهراریه تی .

۲۲ - یا عه و دال (صهیدی) هاوار وه توشهن
دیدهش به دیدار ، یار کهری ، رهوشهن

(چراغ جه مینت)

(۳)

- ۱ - چراغ جه مینت ۰۰ چراغ جه مینت
سهو گه ند به سیمای سافی جه مینت
- ۲ - تا به رووت نقشهن خالی موشکینت
پای دل ها نه دام زولفی چین چینت
- ۳ - تا دیدهی مهستت ، پور سوورمهی توورهن
دیدهی پور ئه سرم ، خاو جه لاش دوورهن

---

۲۲ - یا عه و دال = نهی عه و دالان ، هاوار وه توشهن = هاوار له توشه کات
وانه : یا عه و دالان (صهیدی) له توشه پارینه وه هاوارت لی نه کات که
چاوی به چاوی یاری ، روناک که یته وه ، چاوی به خزشه ویسته که ی
بکه ویت دلی بکه شیته وه .

۱ - چراغ = چراغ له بیردها به مانا یار ، یاخوشه ویست دیت ،
جه مینت = رومهت ، سهو گه ند = سوین ، به سیمای = به جوانی
وانه : نهی یار رومهت ، دلدار رومهت ، سویند نه خوم به جوانی وه
سافی رومهت (مانای ته وای له گهل هونراوه کانی دوا یا دیت)
۲ - وانه : تا خالی موشکین له رووتا نه قش بسوه ، پیی دلی منیش
پنوه ندو پیی به ستراوه ، به زولفی چین چینته وه .

۳ - دیده = چاو ، نه سرم = فرمیسکم ، خاو = خه ، جه لاش =
له لای . وانه : تا چاوی مهستی تو به کلو سوورمهی (توور) ره ژاو
بیته چاوی فرمیسکاوی منیش نه بیی خه وی لی نه که ویی ، له خه و دوور بیی .

- ۴ - تا شمعی رووی تو ، نوور مه وارۆ لیش
من کوگای عومرم ، ئایر مەشو لیش
- ۵ - تا موژەت شابال نیم نیگای نازەن
رۆحی من ، چون تەیر ، هەر نه پەروازەن
- ۶ - نەمە بو ، بازار ، شەوقی تو ، بەتال
تا من مەیلی توۆ مەشو نه خەيال
- ۷ - تو هەر سات حوسنت بی ئەندازە تەر
من هەر دەم عەشقم ، جەنەو تازە تەر
- ۸ - ئەر فام پیش بیا ، دلەهی مەجنون خو
بریاش تەمای ، لال شیرین رازی تو

- ۴ - نوور = رووناکی ، مه وارۆ = لعی ئەباری ، ئایر = ئاگر
واتە : قاشمعی رووی تو رووناکی لی بباری ، منیش ئەبی خەرمانی
عومرو تەمەنم ئاگری تی چیت .
- ۵ - واتە : تا شابالی برژانگی چاوی تو خەریکی نازەن ، ئەبی گیانی من
وەك بالندە هەرلە پەروازو بالە فریدا بیت .
- ۶ - نەمە بو = نابی ، مەشو نه خەيال = لەبیرو خەيال دەرچیت
واتە : بازاری جوانی تو بەتال ناییت تادونیا دونیا-ایه ، تا من توۆ
لەخەيال بی وە منیش مەیلی تو ، لەخەيال دەرناچیت تالە دونیا دا مام
- ۷ - واتە : تو سەعات بە سەعات جوانیت بی ئەندازە تر ئە بیت . وە هەروا
منیش عەشقم هەموو سائیک جوانو تازە تر ئە بیتە وە .
- ۸ - فام = قەل ، پیش بیا = بیبوايه ، بریاش = ئەی بری ، لال =
لەعل . واتە : ئەگەر دلێ شیت کارم عەقلی بوايه ، تەمای (لەعلی لیوی)
شیرین رازی توی ، ئە بری ، ئە زانی کە بۆ دەست نادات .

- ۹ - به لّام بی سوودن ، پهی دل ئی ههوس
مه حالهن جه قهند ، دوور گنؤ (مه گهس)
- ۱۰ - عه شقی تو بهی تهور ، من نرتن گهردهن
ههر ئینام نه دل ، تا که روئی مهردن
- ۱۱ - سهه سال دمای مهرگ ، جه داخت نهو گنؤ
مز یؤ نه گولکؤم ، لالهی داخ نه دل
- ۱۲ - ئهر بهی بویه ری ، تو نه مهزارم
ماچوو ئهی یارم هییمای داغدارم
- ۱۳ - هییمای ، جه داخت (مه سوؤ چؤ) دهروون
هییمای مهریز نؤ ، دیدم سهیلی هوون

- ۹ - واته : به لّام بی فائدهیه ، نهم ههوس و ناروزویه ، له دل دهرناچیت
ههروهك چزن مه حاله (میش) له شه کر دوور که ویته وه ئاوايه
ههوس = ناروزوو : مه گهس = میش ، دوورگنؤ = دوور که ویته وه
- ۱۰ - بهی تهور = بهم جزره ، ههر ئینام نه دل = ههروا له دلما .
واته . - عه شقی تو بهم جزره که من له دلم کرتوه چوه ته گهردنم نهو
عه شقه ههرا له دلما نه مینتی تاروژی مردن .
- ۱۱ - واته - ئی جوانی تازه گول سهه سال پاش مردنم له سه ره قه بره کهم
له داخی تو (لاله) سهوز نه بی نه لاله داغداره که داخی دلئ منی بیوهیه
- ۱۲ - نه بهی = نه گهر بی بی ، بویه ری = تی بهی ، مهزارم = قه برم
واته . - نه گهر تو بیت به سه ره قه بره که ما تی بهی ساوارت لی نه کهم
وه نه لیم (هیشتا داغداری تو م)
- ۱۳ - واته . - هیشتا له داخی تو دهروونم نه سووتی ، وه چاوم هیشتا دواي
(سهه سال) فر میسکی (خویناوی) نه ریژیت .

۱۴ - (صهیدی) زامی عه شق ، تۆش هیمای وه سۆن
تا سهش به زهروور ، پهی دیداری تۆن

---

۱۴ - واته .- (صهیدی) زامی عه شقی تۆی هسهو بهس ، وه قامسهو
ئاره زووی (بهزۆی و زهرووری) بۆچاوپیی که وتنی تزیه و بهس .
وه یا صهیدی زامی عه شقی هاتوه ته (سۆ) ئاره زووی تۆیه تی

(چراغی سههر وهخت)

(۴)

- ۱ - چراغی سههر وهخت پایزهن خهزان
خهزانی زهردهن نهسر تووڵ وهزان
- ۲ - خهزان پهی فهسل پایز نهویدهن
جاسووسی پیری (موویی سفیدهن)
- ۳ - نمونهی وههار ، دهوری جوانیهن
نیشاتهن ، عهیشهن کامهرانی یهن

۱- چراغی وهخت و کات . وهختی پایزو خهزانه ، له سههر لقی که لا
گوێزه کان خهزانی زهردو جوان پهیا بوه ، وهزان = گوێزه کان ،
تووڵ = لقی .

۲- نهویدهن = تازهیه ، پهی بۆ ، سفید = سپی
واته :- خهزان به نیهت پایزه وه تازهیه به تابهتی له نهوهلی
فهللی پایزا که خهزان پهیا نهییت ، مانای نزیکه ماته می و ناخوشیه
ههروه کو چزن مووی سپی که له سهرو له شا ، دهر کهوت مانای پیری یه
۳- واته :- نمونهی به هاریش دهوری جوانی یه ، چۆن له دهوری
جوانیدا مروفت نیشاتی زیاتره وه بهخوشی و کامهرانی نهژی
(پایز ههکسی نهوهیه) .

- ۴ - جوانی خو لوا ، يادش به خه ږر بو
 به پير شاد نه بو هر كه سې ژير بو
- ۵ - نيشانه ي پايز ، وهختي پيري يه
 مه لول ، بي دهماخ ، دل زويري يه
- ۶ - دلهي پير مه لول ، پايز په ريشان
 چه وان ههر دوو ، خو بيزار بوو چيشان ؟
- ۷ - يه كو دوو ، عه شغو پيرين ، چيمه سهردان
 سيهم پايز ، چو هارم ناخو دهردان
- ۸ - به لوطفش مهر كه رو حق ئيمه چاره
 نه گهر نا من خه لاسم ني چوهاره

۴- خو ، لوا = خو روښت ، يادش = يادى ، يادى ، به پير =
 به پيرى .

واژه : جوانی خو روښت يادى به خه ير بيت ، نه وهى كه ژيره
 به پيرى قهد دلشاد نه بيت .

۵- واژه : نيشانه پايز وهختي پيرى يه ، ماتى يه ، بي دهماخي يه دل
 زويري يه مه لولى و عاجزي يه .

۶- دلى پير مات و مه لوله ، پايز بش په ريشانى و ناخوشي يه له ههر دوو كيان
 من نه گهر بيزار يم چى نه بى . (چه وان = له وان ، چيشان =
 چى يه)

۷- چوارشت له من سهرى داوه وه هاتونه نه لام ، دليان تهنگ كړ دووم
 يه كه موو دووه ميان (نه شته و پيرى) يه سيه ميان پايزه ، چواره ميشيان
 ناخوو داخي دهر وونه .

۸- به لوطفى خوا خزي مه گهر لهم چوار شته نه جاتمان بيخ ، نه گينا
 رزگار بوونمان لى يان زه حمه نه .

- ۹ - جوانیمان ئەگەر یاویۆه لمان
 به کامی دَل بگر تام تا به دامان
- ۱۰ - شهوو رۆمن جه دامان ، وەر نه دام دهست
 بوا نام تا جه لاش هه رچیم نه دَل ههست
- ۱۱ - جه پیری و ، داخو دهردی رۆزگارم
 جه لارو له نجوو ، خه شموو قینی یارم
- ۱۲ - ئه رئی ، دَل سهردیه ؛ پیری نه کهردهن
 په ری چیش ، خا ترش یار ، چیمه سهدهن
- ۱۳ - جوانی ئاخ ؛ په ری تو ؛ داخ جه پیری
 ئەمن په ی تو ، زویری مهن ، زویری

- ۹- ئەگەر دووباره جوانیم ئەهاتەوه لام ئاواتی دَلَم پێك ئەهات داوینیم
 ئەگرت وه ئیتر بهرم نه ئەدا (یاوه یۆه = بهاتای تهوه)
- ۱۰- شهوو رۆژ من دهستم له داوینى بهرنه ئەدا وه نهم ئەهیشته پروات
 تا چی له دَلما هه بوو پیم بوونایه بۆم بهخویندای تهوه وەر نه دام =
 بهرم نه ئەدا ، بوانام = بېخویندایه ، جه لاش = لای .
- ۱۱ - له پیری و داخو دهردی رۆزگار له لاره و له نجوو رغو قینسی یارم
 هه موم بۆ نه کیرایه وه .
- ۱۲ - نه ر = ئەگەر ، ئی = نهم ، دَل سهردیه = دَل ساردیه ، په ری
 چیش = بۆچی
- واته .. ئەگەر نهم دَل ساردی یاره پیری به سه رم نیا نه هیتناوه بۆچی یارم
 له من دَل ساردو بېج موبالاته ؟
- ۱۳ - جوانی ئاخ بۆتو ، داخ له پیری ، من بۆتو زویرم ، عاجزم عاجزو په ریشان
 (په ری تو = بۆتو ، په ی تو = بۆتو) هه ردو کیان یه ك مانایان هه یه .

- ۱۴ - درختو دار ، جه پایز شان زویرین
به لَام ئیمه مه لولی مان جه پیرین
- ۱۵ - سیا بادی سهحر ، خیزانه پای ههرد
به ته عجیل رووش وه لای باغچه ی گولان کهرد
- ۱۶ - گولشنه کهرد به تۆز بداش به ههمدا
ره وان بی ، باغه وان ، نه سرین نه چه مدا
- ۱۷ - دیا ، چیش ، هیچ نه مه ندهن چاخی باغش
نه شادیش مه ن ، نهۆ که یفو ده ماغش
- ۱۸ - کهره مدار ؛ واده ی سو بچی سه حر دا
چه خاس خاس ، هه وری نه و ، پۆشان جه سه حر دا
- ۱۹ - عه جه ب باده ن ، عه جه ب هه وره ن ، عه جه ب وه شت
چه خاس خاس ، نم مه دۆ سارا و ده رو ده شت

۱۴ - دارو دره ختیش له پایز زویرو عاجزن ، ئیمه ش مه لولو عاجزوزیری
دهستی پیرین .

۱۵ - باره شی به یانین له کپیوو ههردانه وه هه لسا به په له و خیزایی
روی کرده باخی گولان . (سیاباد = باره ش ، خیزا = هه لسا)

۱۶ - گول و گولاری کرد به تۆزیک و کهردیک دای به یه کا باخه وانیش
فرمیسک به چاویا هاته خواره وه .

۱۷ - دیا = فواری ، دیش = چاوی پی کوهت ، نه مدنه = نه ماوه
واته - باخه وان که دی و نواری وا باخه که ی ولی این هات ئیش
نه شادی ، نه خزشی .

۱۸ - نه ی به زدانی خاوه ن کهرم له به یانین زوا چه ن جوان جوان
هه وری تازه پروی ئاسمانی داگیر کردوه .

۱۹ - عه جایب بایکه ، عه جایب هه وریکه ، عه جایب بارانیکه چه ند
۶۸ جوان نم نم نه باری به سارا و ده رو ده شتا

۲۰ - جه سهر شاخان كه وان تووم ريژه شانهن
جه گولزار بولبولان ئاخيز شانهن .

۲۱ - نه داران تابي ، سهرماي زهمههريري
مهشان ناچار بهولگهي نهرمه سييري

۲۲ - نه گول مهندنه جه گولزارا نه بولبول
مه دو بولبول ، به كاپولدا پهرئ گول

۲۳ - نه چه مدها ره نكي تاريخي كوانهن
نه سهردا قههقههي ده نكي كه وانهن

۲۴ - يه پايزهن كوان تاريخ دياره ن
(كه وان) جوش مهو يه ران وادهي و ياره ن

۲۰- له سهر لوونكيه شاحه كان كه وه كان زيخ دانه وي له يانه چينه نه كه ن

له باخو گولزاريشا بولبوله كاز خه ريكي هه لسان و فرهن .

۲۱- نه داران تابي = ناتوان بهرگه بكرن ، زهمههرير = زورساردي

مهشان = نه پون ، گهرمه سير = گهرميان .

واته - ناتوان بهرگه سهرماي زور سارد بكرن ناچار نه چن بو
گهرميان .

۲۲- له گولزارا نه گول ماوه نه بولبول ، بولبول به سهر خزيا نه دا بو

گول به چنگك و چه بؤك .

۲۳- له چه مو دوليشا تاريخي يه ، نهو تاريخي يه تاريخي كينو بهرده كانه

له سهريشه وه ده نكي قاسپهي كه وانه .

كوان = بهرده زله كان ، كه وان = كه وه كان

۲۴- نه مه پايزه كه بهرده كاني تاريخي كرده ، كه وه كايش هيتاوه نه

جوش وا وه عدهي (وباره) راو كهر نه چي بو راوي كه و . و يار

راوي كه وه له فوسلي پايزو به هارا نه بيت .

- ۲۵ - ره وان بی شاهی (خۆر) په ی تهختی مینران
سو پای ها من جه سامش بی گوریزان
- ۲۶ - نهمه ندهن میری ها من زه ووقو زینش
بیهن سو لئانی پایز جا نوشینش
- ۲۷ - به داران شا سویل مهردیش نمانان
رهزان ، پیشا بیهن ، ئه رزان خه زانان
- ۲۸ - شه ههنشای فهسلای پایز نهو سو هیلهن
هه همیشه لای درهختان نه شوه مه یلهن
- ۲۹ - به وینهی پادشای نامداری سه نگی
ته دارهك دان ، ههزار دیبای فه ره نگی

- ۲۵ - پاشای خۆر هه لکه فرا چوه بورجی (میزان) ، له شکره هاوین
له ساموو ترسی هه لئات و پای کرد .
ئیره دا بۆمان دهرئه که وئی (سهیدی) عیلمی هه سیره و فه له کیش
زانپوه
- ۲۶ - واته - نه میری هاوین زه ووقو زینه تی نه ماوه ، پادشای پایز بوه به
چیکه داری نهمه ندهن = نه ماوه ، هامن = هاوین ، بیهن =
بووه .
- ۲۷ - هه سیره سو هیل پایاوه تی کردوه خزانی داوه به میوو پره زان پره نکیمان
سوور هه لکه راوه .
- ۲۸ - ئیستا که پاشای (وهرزی پایز) قازه (سهو هیله) هه همیشه مه یلی
لای دارو درهخته وه .
- ۲۹ - به وینهو شکلی پاشایه کی فاوداری که وره ، پاراندیه نه وه ته م دونیا به
به هه زار نهوع پارچهی پره نکا و پره نکگی فه ره نگی ته ویش که لاخه زانه

- ۳۰ - جه دارا ييو قوماشو ئال و والآ
 جه زهر پ بافت و جه شير داخ و جه كالآ
 ۳۱ - هزار لونه موهه يا كهرد خه لاتان
 خه لاتانش و ولا كهردن و ولاتان
 ۳۲ - شه ئي كهردش كهرم ، فهرماش به گه نجور
 چهنی نادر خه لاتان قورمزی سوور
 ۳۳ - بهر ئاما سوب جه لای شاری به نندا
 خه زینش و ست ، نه پای سه حنی چه نندا
 ۳۴ - چو ديبای نادری نازاری شاران
 خه لات په خسانی شاهیش كهرد به داران
 ۳۵ - سوويل چون ئين خه لات به خشی خویش كهرد
 به ههر يو شاخه لاتي دا ، رویش كهرد

- ۳۰- له دارایی و قوماشی ئال و والای هه مه چه شنه له زهر پ بافت و له
 شیر داخ له كالآ و والای هه مه په ننگ دونیای جوان كرده .
 ۳۱- به هزار جزر خه لانی ئاماده كرده ، نهو خه لاتانی شاسوه یله به
 دونیادا بلاو بوته وه (هزار لونه = هزار په ننگ)
 ۳۲- شه ویک كهرمی كرد ، به گه نجینه داری خزی ووت خه لانی سوور
 بیه خشو و بلاوی كهره وه به هه وو لایه كدا .
 ۳۳- بهر ئاما = دهرهات ، سوب = به یانی ؛ وست = خستی
 واته :- به یانیک له وولانی (به مه نه وه) دهرهات مه به سستی له
 (له علی به مه نی سووره) دهشت دهره چه مه نی ئال و سوور كرد .
 ۳۴- وه كو پارچه ی نادری نازارانی شاران خه لانی به خشیه وه به سه ره
 داراندا .
 ۳۵- سوویل كه نه م خه لات به خشیه كرد ، به هه ره به كئی کیان جوره
 خه لاتیکه په وایینی و به سه ریانا دابه شی كرد .

- ۳۶ - به (وهن داران) که‌وای ماهووتی سوور ، دا
 به (وامی) ئەتله‌سی وهش په‌نگ نه‌وهردا
- ۳۷ - (سماق) پۆ‌شانه‌وهر ، کالای دیاری
 قوماشی زه‌ردو سوور ، شیردابخی شاری
- ۳۸ - به نه‌ی داردا ، مه‌تای ئالای سپی ره‌نگ
 په‌ریّ فه‌تحو زه‌فه‌ر ئازازی رووی جه‌نگ
- ۳۹ - نه‌مامی دار وه‌زان وه‌ختی سه‌حه‌ردا
 مه‌تای زه‌رپین قه‌با که‌رده‌ن نه‌وهردا
- ۴۰ - یه‌کایه‌ک دار توان پۆ‌شان به‌سه‌د ده‌رد
 لیبا‌سی ده‌ردی خه‌م ، والای ته‌مام زه‌رد
- ۴۱ - سیا‌میوان به‌ئه‌مری پادشاهی
 به‌ده‌ن پۆ‌شان ، چه‌نی کالای حه‌نایی

- ۳۶- وهن = قه‌زوان ، وام = بادام ، نه‌وهردا = له‌به‌ردا
 واته - به‌داره‌قزوان که‌وای ماهووتی سووری‌دا ، به‌بادام که‌وای
 ئەتله‌سی کرده‌ به‌ر
- ۳۷- سماقیس کالو دیاری‌خزی له‌به‌رکرد نه‌ویش قوماشی زه‌ردو سوورو
 شیردابخی شاری به‌ .
- ۳۸- به‌ نه‌ی دار = به‌ قامیش ، دا = دای ، په‌ریّ = پۆ
 واته - به‌ قامیش ئالای سپی به‌خشی بۆ سه‌رکه‌وتن له‌ جه‌نگ و
 شه‌رو شۆرا .
- ۳۹- دار وه‌زان = دارگو‌یزان ، قه‌با = که‌وا ، نه‌وهردا = له‌به‌را
 واته دارگو‌یز له‌ کاتی سه‌حه‌ردا که‌وای زه‌رپینی کرده‌به‌ر .
- ۴۰- دار تو‌ه‌کانیش به‌سه‌د ده‌ردو خه‌وه‌ جلی خه‌مباریان پۆ‌شیوه
 په‌نگ زه‌ردن مه‌مویان کالای زه‌ردیان له‌ به‌ر کرده‌ .
- ۴۱- می‌وی ره‌ش به‌ئه‌مری پادشای سو‌یل کالای خه‌نه‌ییان له‌به‌ر کرده‌وه

- ۴۲ - نه دهوری باخ ، چناران سهر به سهر شان
سپی و ئیسته برهقی ، پۆشان به وهرشان
- ۴۳ - به نهی دار ، سندس و کالای نه باتش
موبارهك شا سویل کهردن خه لآتش
- ۴۴ - غه رهز ، ههرچی که دارن یا دره ختهن
خه لآتی پیش مه یۆ ئاماش به جه ختهن
- ۴۵ - به قهدهری حالی ویش ههر کهس فره جور
خه لآتی پیش مه دان نیم زهردونیم سوور
- ۴۶ - به لآم داران به ویشان کهس نه نازان
خه لآتان تا وه سهر پیشان نمازان
- ۴۷ - (سوهیل) دهوران به کامش بۆ به کامش
به لآی لوتفش نیهن چه ندان دهوامش
- ۴۸ - به مهیل و مۆبه تش با کهس نه بۆ شاد
غهزه ب ئامیزه ن ئی لوتفه جه بنیاد

-
- ۴۲- له دهوری باخانا چناره کان هه مویان (کالای سپی ئیسته برهقیان
له بهر کردوه) که کالای به ههشتیانه .
- ۴۳- به قامیش کالای (سوندوسی و نه باتی به خشیوه) به پیرۆزیه وه
شا سوهیل نهم خه لآتهی کردوه
- ۴۴ - خولاسه ههرچی دارو دره خته واخه لآتیکی به په له بۆدیت
- ۴۵ - ههر کهس به قهده حالی خۆی خه لآتیکی نه ده نئ ، نیوه یان رهنگیان
زهرده ، نیوه کهی تریان سووره
- ۴۶ - به لآم پتویسته داره کان به خزیانه وه نه نازن چونکی نهم خه لآتانه
تاسهر نایان ده نئ ، لئیان نه سیننه وه . (سویل = ناوی ههستییه بکه)
- ۴۷ - سوهیل دهوران به کاموو ئاواتی بیت لوتفی تاسهر بهرده وام نیه .
- ۴۸ - به مهیل و لوتفی با کهس دلشاد نه بیت چونکی نهم لوتفی نه وه له
بنچینه دا غهزه ب ئاوه روو رقابیه .

- ۴۹ - نمازۆ سوہیل ههفتیۆ بشۆ پێش
مهفهرمۆ (سیاو بادی) بهد ئه ندیئش
- ۵۰ - خه لآتان جومله مهستا نو چێشان
درهختان مه بان خاتر په رێشان
- ۵۱ - مه بان عوریان بدهن ، داران سه رانسهر
مه لوانو ، بێ ده ماخ ، بێ بهرگ و ؛ بێ دهر
- ۵۲ - سوہیل ئه سلش نیهن ، لو تفی ستیزهش
به ره شته ی شاد نهۆ ماتهم به ریزهش
- ۵۳ - به ره شته ی ئه و جه شادی کهس نه دۆ ، دم
به ریزهش ههم نه نیشۆ کهس به ماتهم
- ۵۴ - خه زانی پایزان په ی نه و نه مامان
خه لآتی ماتهمه ن سه رتابه دامان

- ۴۹ - ناهیلی ههفته یکی پێ بچیت (شاسوهیل) نه مرئکات به بای بهد
ئه ندیئشی ناهه موار تا خه لآنه کانیان لی بستینی ته وه .
- ۵۰ - هه موو خه لآنه کانیان لی ئه ستینی ته وه . داره کان هه مویان په رێشان وه
غه مبار ئه بن .
- ۵۱ - هه مویان رووتو قووت ئه که ون مه لولو بێ ده ماخو بێ بهرگ و بێ دهره تا
۵۲ - (سوہیل) نه سلن هه چ لوتفی سزاوار نیه ، نه به خه لآنوره شتی
که لآی داران ، وه نه به (وه رین) وه رووت بوونی که لآی داره کان ،
پتویست نیه نه به خه لآنی شاد . وه نه به لی سه ند نه وه ی خه کین بیت .
- ۵۳ - به ره شتی نه و ، که لآی داره کان سوورو زهرد ئه بن کهس شاد
نه بیت وه به نه مانی که لآی داره کایش کهس ماتهم نه بیت .
- ۵۴ - خه رانی پایز بۆ نه و نه مام خه لآنی ماتهمی به له سه ر ناداوین .

- ۵۵ - مه زانی چیش مه دان بادی خه زانی
 پهر پیت و اچوو عه زیزم ئه ر مه زانی ؟ ؟
- ۵۶ - به جهسته ی ماته مین بی که یفو ناشاد
 به داران تابی خه م خه مشان مه دان باد
- ۵۷ - به فه سلی پایز ، به وه شتو واران
 نیشانه ی خه م ، گه لا ریزانی داران
- ۵۸ - به خه مناک ، ومه لول (سه یدی) چه نی دهر د
 به رو خسار ، چون خه زانی ، (داروه زان) زه رد
- ۵۹ - جه لای داراندا نیشته ن ، دل پهر یشان
 مه دو ، خه رمانی خه م ؛ ئه و باد ، چه نیشان

- ۵۵ - نه زانی نه م بای خه زانه چی به داران نه دات ؟ با پیت بلیم عزیزم
 نه گه ر نای زانی !
- ۵۶ - نه گه ر نازانی وات پی نه لاین ؛ به له شی بی که یفی و ماته می به وه
 به بی که یفی و ناشادیه وه باکان به داران خه مباری نه دهن تاخه می خویان لابهن
- ۵۷ - له فه سلی پایزا ، به باران باریندا واده رنه که وی که پایز فه سلی
 خه مباری به ، نیشانه ی خه م ، وه ربینی گه لای دارانه .
- ۵۸ - به خه مناکی ومه لولی (سه یدی) له گه ل دهر دو نازاردا به رو خسار و
 روومه تی زه ردی وه ک خه زانه وه دانیشته وه .
- ۵۹ - له لای داراندا دانیشته وه به دل پهر یشانی به وه خه رمانی خه مانی
 خوی به با نه کات له گه لیاندا .

(تى ھەتكىش فارسي و ھورامى)
(چە سازەم)

(۵)

- ۱ - چە سازم بادل غمگين چە سازم
كەر نجيدست يار دل نوازم
- ۲ - بكوى او مجال رفتنم نيست
چە من تورش كنان لاو خوئش نمازم
- ۳ - دلى كوون ، پەي منش بيشه ، بلو لاش
كند عرض جناب او نيازم
- ۴ - سرم پەوكەي نيان نەي ئاستونش
نە پايە نداز (بە ئەو) ئاواتە وازم
- ۵ - ئەگەر ئادە بە رۆم وەشما ، مەدەۆ ساز
ولى با مردم نادان نە سازم

-
- ۱ - چون بسازينم چون بسازينم لەگەل دلى خەمبارمدا كە يارم ليم تور او
چون بسازينم
  - ۲ - بۇلاى ئەو مەجالى رۇبشتنم نيه ، ئەولەمن تور او وناميلنى بچمەلاى
  - ۳ - يەككىكى دلسوز كوا ؟ كەدلى بۇمن بيتنى ، دلى بۇمن بسوتنى چپتە
لاى نيازى منى پىنى بلنى .
  - ۴ - پەركەي = بۇيه ، نيان = ناوئەتە ، ئاستونش = بەردەرگاي .
واتە : بۇيه سرم ناوئەتە بەردەرگاكەي تا پايەندازى كەم ، وەئەوئە يە
ئاواتم .
  - ۵ - ئەگەر ئەوئەبەتە لاي خوى ، خوشيمە وئەسازينم ، بەلام قەت لەگەل
ئينسانى نەزانو بىئەقلا ناتوانم بسازچينم وەلەگەليا بۇيم .

- ۶ - نه فۆمۆ ، مه جيه شوۆ ، ميړه ن دل و من
به نازم ميکشد آن سرو نازم
- ۷ - ندانم نهی گول نه ندانم دل آرام
به نار هجر تو تاکی گدازم
- ۸ - نهزت خو کوشته نو ، ساپه ی سه و ابی
بیا یکدم که بگزاری نازم
- ۹ - نه و اچی شوره یین ، پیر چی بی عاشق
که عشق او جوان کرده ست بازم
- ۱۰ - شبی کز مرحمت سوی من آبی
چمان تا مانه و هت ، لام عومری تازه ن
- ۱۱ - شه و هم داره سه ره وها ، بریه کوتاه
ز بحث زلف تو رازی درازم

- ۶- نه نامه وا نه زانی دل من مردوه ، به نار نه مکوژی نه و سه ره نازه نینه م
- ۷- نازانم نهی گول نه ندانم دل نارام تاکی به تاگری دهردی
دووریته وه بسازینم .
- ۸- خو تو منت کوشته ساوره نه م چاکه یه ش بکه وهره سه رم نوژی
مردو بخوینه .
- ۹- نه و اچی = نه لئی ، شووره یین = عه یبه ، پیر چی بی = پیر بؤچی نوو
واته - نه لئی عه یبه پیر چون عاشق نه بی ، عه شقی نه و منی جوان
کردوه ته وه .
- ۱۰- شه ویک کهرمت بی وهره لای من نه و هاتنو مانه وه ته به
عومریکی تازه دانه تیم .
- ۱۱- شه رم برده سه ر تا رؤز بووه وه ، شه دوایی هات له باسی
زولفی (توو رازی درژی خزمه وه) .

۱۲ - مه جازین عه شقو (صهیدی) یا الهی
بلطف خود حقیقی کن مجازم

(چراغ دل بهستم)
(۶)

- ۱ - چراغ دل بهستم چراغ دل بهستم
جه زه دل وه مه یل وه فای تو بهستم
- ۲ - بادهی عه شقی تون من په نهش مهستم
وه رد ام جه دامان ئی دونیا دهستم
- ۳ - دل گیرودهی دام زولفی تو که رد م
په ی حالت ، جه ، مال دونیا ، و یه رده م
- ۴ - سه ر نیام نه رات ، پام که رده ن جه سه ر
رای بادهی عه شقی تو م گر تن نه وه ر

---

۱۲ - عه شقی (صهیدی) نهی (یه زدان) خو مه جازی یه ، به لوتفی
خوت خویا ا نه م عه شقه . مه جازیم بکه به عه شقی حه قیقی .

---

۱ - چراغ = چرا وه ایره دا مانای چرا که م ، خوشه ویسته که م دیت ،
دل بهستم = دل بهسته ی تو م
واته : چرا خوشه ویسته که م من له نه زه له وه دل م به تو وه به ستوه (به مه یل
وبه وه فاته وه)

- ۲ - شه رابی عه شقی تو یه که من پی ی سه رخوشم ، وه مهر هوی عه شقی
تو یه دهستم له م دونیا یه به رد او وه هوش و خه یالم هه ره به تو وه مه شغوله .
- ۳ - دل م گیرودهی داوی زولفی تو کرد ، بوخ له که شت وازم له مالی در نیاهینا
- ۴ - سه رم نایه ریگای عه شقی تو وه ملی ری م گرت ، نه ک به پی به لکو
به سه ر سه ر دیم به ری دا

- ۵ - تیرم بی که مان شکسته‌ی کهم زۆر
 په نجایی عه‌رم بهر مه‌شۆ ، نه‌هۆر
 ۶ - نه‌زۆری بازوو نه‌زیندگانی
 نه‌مایه‌ی مه‌تای عه‌مری جوانی
 ۷ - (سه‌یدی) هه‌رچیش بی ، بافتی رای تۆش که‌رد
 که‌ردون چی رانه هاره‌نجه‌رۆش که‌رد

۵ - بالام که‌وه کو‌تیر راست بوو ، ئیستا وابوو به‌که‌وانی که‌م‌هیز . ته‌مه‌نم
 واله‌په‌نجا سال تی‌په‌ریوه ، به‌هه‌و ژدور‌تریش نه‌روات بی (۶۰)
 سالی‌وه زیاتر

(تی‌بینی : ئەم هه‌لبه‌سته‌ی پیش هه‌لبه‌ستی (جو‌ئۆنیم) داناوه)
 ۶ - نه‌هیزی بازوم ماوه ، نه‌خۆشی ژیان ، وه‌نه (ماومه‌تای ته‌مه‌نی
 جوانیم ماوه)

۷ - هه‌رچیش بی = هه‌رچر هه‌بوو ، بافت = خه‌رج ، چی رانه =
 له‌م رینگه‌دا

وانه سه‌یدی هه‌رچی هه‌بوو له‌ری تۆدا خه‌رجی کرد ، چه‌رخ
 زه‌مانه‌ش هه‌ر له‌م ری‌به‌دا (سه‌یدی) ره‌نچه‌رۆکرد .

(چراغم یارم)

(۷)

۱ - چراغم یارم ، چراغم یارم ،
 عه‌رم ؛ زیندگیم ، چراغم ، یارم

۱ - چرام ، یاره‌که‌م ، چرام یاره‌که‌م ، ژیانم عه‌رم ، چرام یاره‌که‌م
 (له‌گه‌ل یارا قسه‌ نه‌کات)

- ۲ - یاری بی بهینت ، دۆسی دلدارم
تۆ باره تەشریف وه سەر مهزارم
- ۳ - ئەر شهت و ئیقرار ، وه رین مه ندهن پیت
دیده ئینتیزار من ئانا نه ریت
- ۴ - چون کوشتهی هیجران داخی دووری تۆم
ساتۆ دمای مه رگ بۆ وه سەر گلکۆم
- ۵ - ته ماشای گلکۆی تارم کهر دولبه
دوودی سیای تار لیش مه یووه بهر
- ۶ - تالیت مه علوم بۆ سه ولی خه رaman
من جه داخی تۆ بهی ته ور پیم ئaman
- ۷ - ئەو سا تۆ مه زار قه برم شکاوی
وه حالی جه ستەری زه لیلیم یاوی

- ۲ - ئەی یاری بی وینه دۆسی دلدارم ، تۆ نه شریف بینه سه رگۆرم مه زارم
- ۳ - وه رین = پیشوو ، مه ندهن پیت = له لات ماوه ، دیده = چاو
ئانا = ها . وانه : نه گەر شه رت وه پیمانی پیشووت ماوه (چاوی
چاوه نواری من) واله ری تا . چاوه نواریتم
- ۴ - چونکه کوژراوی هیجرانی داخی دووری تۆم ، ساتۆ له پاش مردنم
وه ره سه ر گلکۆم
- ۵ - ئەی دولبه رم سه یری گلکۆی تاریکم بکه دوو که لی تاریکی ره شی
لی دینه دهره وه
- ۶ - تالیت ناشکر او مه علوم بین ، ئەی سه ولی خه رaman من له داخی تۆ
وام پنی هاتوه
- ۸ - ئەوه چه له تۆ ، نه گەر (گۆره که -) مه ل لایه وه ، سه یری حالی له شی
زه لیلیمت کرد ، وه چاوت به من کهوت له و ناوگۆره دا نه یشی

- ۸۔ دیای ٹائیری ہیجران جہ تہ ندا
چ ، تہور ، بہر مہ شو دووش نہ کہ فہ ندا
۹۔ مہزانی نازار ، ساحیب شہرت شوں
(صہیدی) کوشتہی داخ دہردی دووری توں
-
- ۸۔ تہینی ہیشتا (ٹاگری ہیجران و دووری) لہ جہ سنہ ماہر تہ گری
وہ چوون دوو کہ لہ کہی لہ (کوفتہ کہ مہوہ) دیتہ دہرہوہ .
۹۔ تہزانی تہی نازدار (صہیدی) خواہنی شہرت و پہیمانہ وہ
کوشتہی داخ و دہردی دووری توہ .
-

پیتی دال (د)

(دلہ یاد کہرہ)

(۱)

- ۱۔ دلہ یاد کہرہ ، دلہ یاد کہرہ
فہسلی جوانیت ، ٹیسہ یاد کہرہ
۲۔ جہ دہستی پیریت ، تہمجار ، داد کہرہ
ہم بکیشہ ناخ ، ہم فہریاد کہرہ
۳۔ مہ نزل ویرانہن ، خاس کہوتہن وازت
بگرہوہ پہی حال ، جہستہی بی نازت
-

- ۱۔ تہی دل بیر کہرہوہ پتہرہوہ یاد ، فہسلی جوانی و دہوری لاویت
ٹیسٹا پتہرہوہ بیر . وہ یادی بکہرہوہ .
۲۔ لہ دہستی پیریت شکات و داد بکہ ، ناخ ہلکیشہو ہاوار کہ .
(جہ = لہ ، داد = ہاوارو شکات)
۳۔ خانووی لہشت ویرانہ ، کہ لووکوم بوہ ، بگری بو حالی لہ شی
بی ناز کہوتوت (بگرہوہ = بگری ، جہستہ = لہش)

- ۴ - ئېسە بۆۋە ھۆش ، مەگەر بى ھۆشى
جوانىت و يەرد ، بدىهوه گۆشى
- ۵ - ئەر دىدەت وىنان ، بدىه نه جامان
جەستەى وىت وىنه ، جە سەر تا دامان
- ۶ - بالات چون تىر بى ، فەرقت وىنەى قىر
تيرت بى كەمان فەرقت بى وە شىر
- ۷ - كۆن سافى روخسار سەفجەى جە بىنت ؟
كۆن دىدەى پۆر نوور موژەى جە مىنت ؟ ؟
- ۸ - چەم ، چەمەى ھووناو ئەسرىنش خىزان
سەر نىشى قولاپ ، موژاننى زىزان

- ۴- ئىتە بىر بىكەرەو ، بىرەو سەرھۇشى خۇت ، ئەگەر بى ھۆش نىت
جوانىت تى پەرى سەبرى گۆيت كە وە كو جاران باش نايىسى .
- ۵- ئەگەر چاوت ئەبىنى سەبرى (ئاۋىنە) بىكە ، سەبرى لەشى خۇت
بىكە لە سەرەنا بەرپى و داۋىنت .
- ۶- بالات لە راستىدا وە كو تىر واپوو ، تووكى سەرت وەك قىر پەش بوو
ئىستاكە (تىرەكەت بوو بە كەمان) . سەرىشت وەك شىر سى بوو
- ۷- كۆن = كوا ، روخسار = روومەت ، موژە = برژانگ .
وانە : كوا ساقى روومەتى جارانت ، كوا چاۋو برژانگى پور نورى
بىنىنت .
- ۸- چەم = چاۋ ، چەمەى = سەرچاۋەى ، ھووناو = خوئناو ،
ئەسرىن = فرمىسك ، سەرىشى قولاب موژاننى = برژانگى سەرىشى
چەماۋەى ، پىزان = وەرىوہ
وانە :- چاۋەى چاۋ ، تەقىوہ فرمىسكى خوئناۋى پىادا دىتە خواریوہ
برژانگى تىزىش وەرىوہ .

- ۹ - عهقدى دوندانت يهك جه ، يهك ، جيان
 رهنگى مرواريت ؛ چون شهوى سيان
- ۱۰ - بديهوه كه مان ، چهמידه ي چهفتت
 كۆن تيژى ههلمهت كۆن رهختى رهفتت ؟ ؟
- ۱۱ - قامهت چهفتوو لار ، دوندان كه فتو كهل
 بگيره پاى لهنگ ، تو به دهستى شهل
- ۱۲ - ههرد ده ، وه سهردا چوون ئازيز مهرده
 په ي وهشى وهرين عومرى و يهرده

۹- دانهكانت كه چهسپو پيئكهوه بهسترابوون ، ئيستا له يهك جوئ
 بوونهتهوه رهنگى سهى شت كه جاران وهك مروارى بوو ئيسته وهك
 شهوى تاريكى لئ هاتوه

- ۱۰- بديه = بنواره ، چهמידه = چهماوه ، چهفت = خواريو خيچ .
 واته :- بنواره بۆ لاشه ي وهك كه مان چهماوه ي خواريو خيچت ،
 كوا تيژى ههلمهتي جارانت . كوا رهوت وگورجى جارانت ؟ كوا ؟
- ۱۱- واته :- ئيستا قامهت لارو چهوته ، دانت كهلو كۆمه ، بهدهستي
 شهل پهك كهوتوه ، پئى لهنگو شهل بگره .
 قامهت = بالا ، چهفت = خواريو ، دوندان = دان ، بگيره =
 بگره .

- ۱۲- قورده به سهر خوئا ، يا قور بپتوه وهك نهوانه ي كه ئازيزيان
 نهمرئ بۆچى ؟ بۆ خووشى پيشوو ، عومرى رابوردووت .
 ههرد = قور ، په ي = بۆ ، وهشى = خووشى ، وهرين = پيشوو

۱۳ - دریغ هەر نه بیا (سهیدی) جه زه لدا
نهك بدیا وه حال جه سنه ی خه له لدا

۱۳- واته - خوزگه له نه سلا (سهیدی) هەر نه نه بوو تا به چاو
نه ی دیا به ، حالی جه سنه ی که لوکوماوی خوی .
دریغ = خوزگه . هەر نه بیا = هەر نه بوایه ، جه زه لدا =
له نه رولا ، نهك بدیا = نه وهك سهیری بگردایه ، جه سنه = له ش

(دله زوخال بای)

(۲)

- ۱ - دله زوخال بای ، دله زوخال بای
به ئاهی قوورته به کوی زوخال بای
- ۲ - چه نی غم ، خه ریک ، شادی به تال بای
چون مورغی بی په ر ، شکسته بال بای
- ۳ - یاخوا جه ئاسمان ، غه زه ب وارۆ لیت
یه تو که رده ن پییم ، نه ژنه وای سه ر شیت

۱- زوخال = خه لوز ، بای = بی ، به کوی زوخال بای =
به کوی خه لوز بی .

واته : نه ی دل خه جاله توو روو په ش بی وهك خه لوز به ئاهی
قودرته بی به خه لوز

۲- له گه ل خه ما خه ریک بی ، شادی به تال بیت ، وه کو بالنده ی بی
په ر بال شکاو بیت ، له نسخه به کی ترا (نیوه ی هونراوه ی یه که م
به م جزه به (هەر دم سه رچه نو شادی به تال بای) .

۳- یاخوا له ئاسمانه وه غه زه ب به سه رتا داباری ، نه مه تو پیت کردم
نه ی کوی نه گری سه ر شیت .

وارۆ = بیاری ، لیت = له تو ، نه ژنه وای = کوی نه کر = نه بیسه ر

۴ - چه ند واتم به عه شق ، بارگهی ئیمامان
مه گنه ، وه سه ودای ، نه وتوول نه مامان

۵ - بی سوودهن سه ودای ، عه شقی نازداران
نازداران تا سهر ، وه فا نه داران

۶ - ئهر تو بکیشی سه د سال جه فاشان
تا سهر چه نی کهس نیهن وه فاشان

۷ - نه شنه وای په ندیم ، چون نا په سه ندان
تا کهفتی چون (سهید) نه دامی ره ندان

۸ - تا پیچای به قهید به ندی دامه وه
تهن به ئیشوو دهر د ، زو خوو زامه وه

---

۴ - چه ند جار و وتم پیت به عه شقی کوری ئیمامه کان ، مه که وه ره سهر
عه شق و سه ودای جوانانی تازه پی که یوی نه ونه مام

۵ - بی فائده به سه وداو عه شقی نازداران ؛ چونکه نه و نازدارانه وه فایان
تا سهر له گهل که سا نیه .

۶ - نه کهر تو سه د سال جه فایان بکیشی بی هوده به وه فایان تا سهر له گهل
که سدا نیه .

۷ - نه شنه وای = نه ت بیست ، په ندیم = ناموزگاریم ، تا کهفتی =
تا کهوتی . واته ؛ ناموزگاری منت نه بیست ، وه کوئینسانی نار سه ن
وه نا په سه ند ، تا وه کو (نه چیر) که وتیته داوی جوانانه وه .

۸ - تا پیچرایت به داوو زه نجیره وه ، ئیسته جه سه وه له شت دهر دهر دارو
زامداره وه کیمو زو خو ، جه راحت له له شت دینه دهر وه .

- ۹ - نه به شهو قه رار ، نه رو خاوت بی
 پهی دووری دولبر ، گلاروت بی
 ۱۰ - دلّه هه ر شهیداو ، ویللو نه فام بی
 جهفای یار کیشای ، سا وه فاش کام بی ؟
 ۱۱ - ئاخو جهلای یار ، خو کفتی وه بیژ
 پاره پاره بای دهک وه تیغی تیژ
 ۱۲ - نارهواو کهساس ، کهس نهسه ندهی ویت
 چهقیای هه پرگاو ئهرا مه ندهی ویت
 ۱۳ - خجنیای به دهر د چهرخی پور سته م
 هه ر گیز رو ی شادی ، نهوینی وه چه م

- ۹ - نه به شهو نارامت هه به ، نه رو ژیش خهوت بوو (بۆ دووری ئازیز)
 گلاراته . ته م هونراو به م جوژه بوایه باشتر بوو (نه به رو قه رار
 نه شهو خاوت بی) چوکی ئینسان له شهوا نه خهوتی و نه نوی (مکنه)
 له نسخه اصلیه کهدا به م جوژه بووی (م . کاردوخی)
 ۱۰ - تهی دل هه ر شهیداو ویلو نه فامیت ، جهفای یارت کیشا پیم
 نالی ی کامه بوو وه فای ؟
 ۱۱ - ئاخو له لای یاریش بیژرایت وه له بهرچاوی کهوتی ، دهک لهت
 لهت بی ، نهنج ، نه نچنت کهن به تهغی تیژ (کهفتی = کهوتی ،
 بیژ = له بهرچاو کهوتن بیژراو)
 ۱۲ - نارهوا = نارهواج ، به هیچ نه چوو ، نه رانه ندهی ویت = دامای
 خوت . واته : ئیستا که دا کهوتوی به بی نرخیو بی قیامت ، وه کهساس
 کهس به بوولن نات کرئ مه شغولی قور شیلانی ، له قورا چه قیوی خوت
 (تهی داماو)
 ۱۳ - دیت که چۆن چه رخی سته مکار چی لئ کسدوی ، چۆن مه شغولی
 کردوی خوا بکات هیچ کاتی روژی خۆشی و شادی به چاونه بینی تهی دل

۱۴ - به ده شنه‌ی قه‌ساب بکیشا قیمه‌ت
تۆ (صه‌یدیت) که‌رده ن‌پوولی بی قیمه‌ت

---

۱۴ - ده شنه = قیمه‌کیش ، بکیشا قیمه‌ت = قیمه‌ت که‌ن ، که‌رده‌ن
کردووته . وانه : خوابکات به قیمه‌کیشی قه‌ساب قیمه‌ت که‌ن تۆ
(صه‌یدی) ت کرده به پاره‌ی بی قیمه‌ت و بی‌نرخ له‌م دوونیا به‌دا .

(دل‌هی شه‌یدای مه‌ست)

(۳)

- ۱ - دل‌هی شه‌یدای مه‌ست ، دل‌هی شه‌یدای مه‌ست
ئه‌ر تۆ عاشقنی شی‌تی شه‌یدای مه‌ست
  - ۲ - شه‌رتی به‌قاو به‌ین ، قه‌یسی (له‌یل په‌رست)
هه‌ر تا زینده‌تی تۆ مازه‌ش جه‌ ده‌ست
  - ۳ - ئه‌ر تۆ گه‌ره‌کنه‌ن یار دیده‌ن که‌ری
هۆ گیره‌ شی‌وه‌ی (قه‌یسی عامری)
-

- ۱- ئه‌ی دلی شه‌یدای سه‌رخۆش ، ئه‌که‌ر تۆ عاشقی ئه‌ی شی‌تی شه‌یدای
مه‌ست گوئی گره ، ببینه‌ ئه‌م چیرۆکه‌ی بۆت ئه‌گیرمه‌وه .
- ۲- وانه - ئه‌و شه‌رت و په‌یمان‌هی که‌ (مه‌جنونی) (له‌یل) په‌رست
له‌ سه‌ری بوو . تۆیش تا له‌ ژیا نایت ، له‌ سه‌ری به ، وه‌ له‌ ده‌ستی
به‌رمه‌ده .
- ۳- ئه‌که‌ تۆ ئه‌نه‌ویی چاوت به‌ یاره‌ که‌ت بکه‌وئ . ئه‌م ری و شوئینه
بگه‌ که‌ (قه‌یسی عامری) یانئ (مه‌جنون) له‌ سه‌ری رۆیشه‌وه
ئه‌ویش ئه‌مه‌یه :-

- ۴ - شیوہت احسان بۆ چەنی رەقیب
تادیدەن دلدار بۆ وہ نەسیب
- ۵ - (مەجنون) چەندی بۆ پەی لەیلێ و یل بۆ
دیوانە و سەر سام بیابان گیل بۆ
- ۶ - مەگرەوا و سەیلو ، نەدیدەش مەوہشت
رۆی و ، پەی تەقدیر ، کەردش عەزمی گەشت
- ۷ - خاتر پور جە داخ ، دەروون جە خەم کەیل
هۆردارا ، بۆ شەرم فەریاد پەری (لەیل)
- ۸ - لەینس بە ئاواز ، بەو تەور ، مەلاونا
سەدای زاری ئو ، سەنگ مەتاونا
- ۹ - بەو دەشت و دەردا ، سێر گیل خەیل
ئاخر شی وەلای هەوارگە (لەیل)

- ۴- رەوشت چاکە کردن بۆ ، لە گەل (رەقیب) دا ، تا بتوانی
دیدەنی یار بکەیت ، وہ چاو پێ کەوتنی یار بۆی بە نسیب .
(سەیدی) لەم هەلبەستەدا ئەپەوی وەفای (سەگ) وہ (رەقیب)
دەرخات .
- ۵- (مەجنون) ماوەیک بوو ، بۆ (لەیل) و یل بوو وہ کو شیت و
دیوانە بەسەر سامی یەوہ بە دەشتو بیابانا ئەگەرا بۆ (لەیل) .
- ۶- مەگرەوا = ئەگریا ، سەیلو = فرمیسک ، رۆی = رۆژنیک ، پەی
= بۆ واتە :- ئەگریا فرمیسک بە چاریا ئەمانە خواریوە ، رۆژنیک
خەیاڵی گەشتی کەوتە سەر .
- ۷- بە خاتریکی پور لە داخەوہ ، پە دەروونیککی پور لە خەمەوہ ، بە
بەبۆ شەرم هاوارو بانگەوازو بانگەرۆی بەرز یەوہ بۆ (لەیل)
- ۸- بە جۆرنیک (لەیل) ئەلاواندەوہ ، بەرد بۆی ئەبوو بە قەترەیک ناو
- ۹- بەو دەروەشتەدا زۆر گەرا ، تا کەیشتە هەوارگە (لەیل) .

- ۱۰ - دیش خیللی (له یلی) ، نهو جا هور که ندهن
مه نزل ویرانهن کهس تیش نه مه ندهن
- ۱۱ - (مه جنون) خو ویل بی ، به تهر بی ، ههرده
ههر داتش به سهردا ، چون نازیز مهره
- ۱۲ - دیوار یو دهس چن له یلی نازار بی
سایهش شیفای دهرده قه یسی بیمار بی
- ۱۳ - شی نه پای دیوار مه جنونی دل ریش
تاسای نهو کهرو ، زامانش ساریش
- ۱۴ - دیش سه گئی زه عیف ، ریشی ، کوهن سال
هان پای دیوار ، که فتهن وه بی حال

- ۱۰ - دیش = چاوی پی کهوت ، نهو جا = لهوشوینا ، هور که ندهن =
ههل کنراون . وانه - دی که (خیللی له یلی) لهو چیگه وشوینه دا
نه ماون پاریان کردوه شوینه که یان چزلو ویرانه یه ، که سی تیا نه ماوه
- ۱۱ - (مه جنون) خراپتر ویل و شیت بوو ، به ههردانه وه ، ده سی کرد
به (قور پتوان) و به ههردوو ده ست نهی مالی به سهری خوینا
وهک یه کئی نازیزکی مرد بی . بی ههرده = پتر دهری و توپه بوو
ههر = قور ، داش به سهردا = دای به سهریا .
- ۱۲ - دیوار نیک به دهستی (له یلی نازدار) دروست کرابوو ، سیبهری
نهو (دیواره) شیفای نه خوشی (قه یسی بیمار بوو .
- ۱۳ - شی = رویش ، سای = سیبهری ، کهرو = بیگا ، ویش =
خوی . وانه :- مه جنون چوه پال دیواره که ، تا به سیبهری نهو
دهرمانی خوی بکات زامه کانی خوش بیته وه .
- ۱۴ - ریش = زامدار ، کوهن سال = پیر ، که فتهن = کهوتوه .
وانه :- سه گئی پیری زه عیفی دی له پال دیواره که دا به که ساسی
کهوتوه .

- ۱۵ - سهرتاپای تهنش چهنی زامان ریش
 زوان که ردهن تیغ ، پهی زامانی ویش
- ۱۶ - مامالۆ نهزام ، زوان چون نهشتهر
 وهروی زامی سهخت ، مهشانۆ وهشتهر
- ۱۷ - ئینده مهشوو ، مؤر ، هانه رووی زامش
 بیهن چون دهوار ، سیا ، ئه ندامش
- ۱۸ - چهن وهختهن که سهی ، نانئ نهدان پیش
 سازان چهنی زۆخ ئیستخوانی ویش
- ۱۹ - غهیر جه قورسی (بهدر) ، مانگی دوو ههفته
 ههرگیز چه م به شکل نانئ نه کهفته
- ۲۰ - شیپی ، به نزیکش ، (قهیس) سارا گهرد
 کیشا پهی حالش ، ئاخی سیا سهرد

۱۵- هه موو لهشی زامداره ، به زمان خۆی ئه لئ سیتتهوه ، تا زامه کانی
 پاک کاتهوه .

۱۶- زمانی وه کو نهشتهر ، به زامه کانا دینئ تا دای تاشیت به رووی
 زامه کانی خوش خوش زمان دینئ .

۱۷- ئه وه نده میش و مهگهس ، له زامه کانی کۆبوه تهوه ، له شی ئه وسه که
 وه کوو دهواری رهشی لئ هانهوه ، مه شو مؤر = میش و مهگهس ،
 بیهن = بوه ؛ چون = وه کو ، سیا = رهش

۱۸- واته : چهند وهخته که سیک نائیکی نه داوه تی ، ساچانوویه نی ، به
 کیمو زۆخی ئیسقانی خۆی .

۱۹- جکه له (خپری) مانگی چوارده شو ، ههچ کات چاوی به شکلی نان
 نه که وتوه

۲۰- واته : چوه لایه وه ، مهجنونی بیابان گهر ، بوحالی ئه وسه که زۆر
 ئاخی ره شو ساردی هه لکیشا .

- ۲۱ - وات ئەي پاسە بان ، سيای خەيمەي يار
ئيشكىچي ، شەوگار ، نە دەوړي ديوار
- ۲۲ - چەر خەچي شەوان ، رۆ نە دەروو دەشت
بە بری شير شكار ، پەري ئاھوو چەشت
- ۲۳ - (پولنگان) ئەوسا فكري توشان كەرد
حەساري كوشان پەري ویشان كەرد
- ۲۴ - نەعرە تەي دەنگت ، هەر كۆ مەياوا
مەنزلاڼي چۆل ، مە كردهش ئاوا
- ۲۵ - ئينه چە حالەن ، تۆ پەنەت ياوان
چمان ئەندامت ، بە تيخ شكاران
- ۲۶ - جە كۆچي (لەيلې) ، شاي بەينەت داران
تۆني جي مەندەي كۆ نە هەواران

- ۲۱ - ووني ئەي پاسەباني دەواري لەيل ئەي ئيشكىچي رەشر مالي
لەيل بەشەوا بەدەوړي ئەم ديوارهدا .
- ۲۲ - ئەي چەر خەچي شەوان ، بەرؤزيش لەدەشت و دەرا ، ئەي پولنگي
شيرشكين ، ئەي خزراك خوري كوشتي ئاسكو ئاھوو
- ۲۳ - پولنگەكان ئەوسا كەبيريان لەتۆنە كردهوه ، لەترسانا شاخو كيويان
ئە كرده بەقەلاو حەساري خزيان روويان ئە كرده شوينه سەختهكان
- ۲۴ - نەعرە ئەي دەنگت بەهەر شويني ئەگەيشت ، مال و مەنزلي چۆلي
ئاوهدان ئە كردهوه .
- ۲۵ - ئينه = ئەمە ، تۆپەنەت ئامان = تۆپيت گەبشتو ، چمان =
وەكوو . واتە : ئەمە چە حالەت كە تووشى تۆبوو ، ئەلني لەشت بە
تيخ جنراوه .
- ۲۶ - لە كۆچي (لەيلې) وەقادار ، توي كە بەجى ماوي لەم كۆنە هەوارانەدا

- ۲۷ - خه یلی پی ده ستور ، په شیو بی پهریش
 نه حوالی (له یلی) خه بهر پهر سالیس
- ۲۸ - ناگا ته ماشای دهشت و سارا کهرد
 دیش که (صه یادی) په یدا بی ، جه ههرد
- ۲۹ - یه ک ئاهوش کوشتهن ، وستهن نه شاندا
 مهویه رو ، به جهخت ، نهو بیاباندا
- ۳۰ - شی وه لای (صه یاد) قه یسی جه فا کیش
 تا چون سائلان گوشت بوازولیش
- ۳۱ - واتش ئهی (صه یاد) تو عه شقی پیرت
 ببه خشه ، پیمان ئارو ، نه چیرت

- ۲۷ - ماوه یک بهم جزره ، بونه دسه که په شیو بوو ، هه والی له یلی و لنی پرس
- ۲۸ - له کونو پرا ، ته واشای ئه وده شته ته خته به کرد نه بینتی و (راوچی یک)
 له رکھوو ههردانه وه په یدا بوو .
- ۲۹ - ناهوو = ناسک ، کوشتهن = کوشتوویه تی ، وستهن = خستویه تی
 مهویه رو = تی نه پهری ، به جهخت = به خیرایی .
- وانه ؛ ناسکنی کی کوشتوه ، خستویه تی به سه رشانیا ، به خیرایی تی
 نه پهری به وده شت و بیاباندا .
- ۳۰ - چوبزلای راوچی به که ، مه جنونی جه فا کیش ، ناده کو سوال که ران
 شتی کی بدانتی .
- ۳۱ - ووتی ئهی راوچی سویندت ئه دهم به عه شقی پیرو که ورهت نه چیری
 ئه مرؤت بده به من

- ۳۲ - (صیاد) چون مەردان ، مەردانەگی کەرد
 لاشەئى نەچىرش ، بە (مەجنون) سوپەزد
- ۳۳ - (مەجنون) ھۆر گىراو ، ئامابە ، شىتاب
 گنا نە خەيال کار سازى کەباب
- ۳۴ - ئاھووى (صەيادش) قىمە کەرد بە تىغ
 لاشە و جەرگ و دل پىکاوە رووى سىخ
- ۳۵ - بەدلەئى پور سۆز ھىجران وەردەوہ
 بە ئاھى دەروون ، ئاير کەردەوہ
- ۳۶ - کەبابى کەردش ، بە سەد سۆزو خەم
 نەکاوش کەرد ، بەئەسرىنى چەم

- ۳۲ - مەردان = پىاوانى چاک و ھەلکە و تورو ، مەردانەگى = پىاوەئى ، کەرد
 = کردى . واتە : راوچى بە ، مەردە کە بە پىاوانە و مەرداينەئى ، لەگەئىسا
 جولایەوہ نەچىرە کەئى داينە .
- ۳۳ - ھۆرگىرا = ھەلى گرت ، ئاما = ھات ، بە شىتاب = بە خىرايى ،
 گنا = کەوت . واتە : (مەجنون) خىرا ئاسکە کەئى ھەل گرت ، و بە
 پەلە ھات کەوتە فەکرى ئەوہ کە (کەباب) بکات بۆسەگە کە .
- ۳۴ - ئاسکى راوچى بە کەئى ، پارچە پارچە کرد ، لاك و جەرگو دلە کەئى
 کرد بە سىخا .
- ۳۵ - بەدلەئى پور سۆزى ئاگرىنەوہ ، کە لە داخى دوورى يارەوہ کە تووشى
 بووہ ، بە ئاھى دەروونى ئاگرى کردەوہ
 ئاير = ئاگر ، کەردەوہ = کردیەوہ .
- ۳۶ - کەبابى کى کرد بە سەد خەموو سۆزەوہ ، بە فەرمىسكى سوئرى چاوى
 (خۆئى ئاوى) ئەو کەبابەئى کرد

- ۳۷ - ئاورد وەلای سەگ ، بەتە عجیلو دەو ...
 واتش ئەی زەعیف ، بئی خۆراکو خەو
 ۳۸ - یە ، تەعمەی کەباب ، قەیسى چۆل گەردەن
 تۆ زامدارەنى ، پەى تۆم ئاوەردەن
 ۳۹ - دەسا مەیل کەرە ، شیفای جەستەت بۆ
 مەرھەم پەى زامان ، جەستەى خەستەت بۆ
 ۴۰ - چەندى پى دەستوور ، کەباب کەرد پەرىش
 تاکە زامانش ، یەك یەك بى ، سارىش
 ۴۱ - قووتش ، جە قووت ، کەباب بى تازە
 تەى بى ، نە سارا کەردش جان بازە
 ۴۲ - ديسان جەنۆو شى ، وەلای (لەیلئ)
 ویش وست نەدامان خاکپای (لەیلئ)

-
- ۳۷ - ئاورد = ھىتاي ، وەلای = بۆلای ، واتش = ووتى
 واتە : بەپەلە کەبابەکەى ھىتا بۆسەگە کە ، ووتى ھا ئەى لەپرى لاوازی
 بئی خۆراکو خەو .
 ۳۸ - نەمە کبابى ، مەجنونى وئیل بووی چۆل گەردە ، تۆزامداریت وا بۆ
 تۆم ھىتاوہ .
 ۳۹ - دەسا بى خۆ ، شیفای گیانت بى ، مەلھەم بى بۆزامانى جەستەى
 خەستەى لەشت .
 ۴۰ - چەندى = ماوہەیک ، پەردەستور = بەم جۆرە ، پەرىش = بۆى ،
 واتە : تاماوەیک بەم جۆرە کەبابى بۆکرد تاهەمرو زامەکانى سارىش
 بوو خۆش بووہ
 ۴۱ - ھىزى بەخواردنى کەبابەکە تازە بووہ ، گوم بوو ، بەوساراودەشتەدا
 کەوتە قەلەمبازى وھەلقونین و راکردن .

- ۴۳ - شهو پاسه بانی ، یانهی (له یل) مه کهر د
 رو ، چه نی (شوان) مه گیتلا ، نه ههر د
- ۴۴ - جهو دما ههر وهخت ، (قه یس) پیش ئاره زوو
 تا دیدن کهرؤ ، له یلی عه نهر بو
- ۴۵ - سه گک پیش مه زانا ، چون ساحیب فامان
 مه شی وه پیش واز ، مه گرتش دامان
- ۴۶ - بهو تهور که ئه غیار ، په نهش نه زانا
 مه جنونش وه لای (له یل) مه ره سانا
- ۴۷ - (مه جنون) به دیدار له یلی مه بی شاد
 کو گای خهرمانان ، خهم مه داش وه باد

۴۲ - دوباره ئه ورؤیشته وه بؤلای (له یلی) خوی خسته خاکو و پسی له یلی
 ۴۳ - باسه بانی = ئیشکجه نی ، یانه = مال ، مه کهر د = نهی کرد ،
 مه گیتلا = نه گرا . واته : به شوان ئاگاداری مالی له یلی نه کرد ،
 بهرؤزیغا له گئل شوانا نه گرا به ههر دانا

۴۴ - جهو دما = له وه ودوا ، پیش = بووی ، کهرؤ = بکات .
 واته : له پاش ئه وه ههروهخت ، مه جنون ، بیویستاپه ، دیدنی له یلی
 بؤر خوش بکات

۴۵ - سه گه که پی نه زانی ، وه کو یه کینکی به فاوو هوش ، نه چوو به پیش
 وازی وه و داوینی نه گرت .

۴۶ - به و جوره که بیتگانه پی نه زانی ، مه جنونی ته برد بؤلای له یلی .
 ۴۷ - به دیدار = به چاوپسی که وتن ، مه بی شاد = شاد ئه بوو ، مه داش =
 نهیدا واته . مه جنون به چاوپسی که وتنی (له یلی) شاد ئه بووه ،
 خهرمانی خهم و په ژاره ی خوی نه کرد به با ، به ربای نه خست و خهمی نه ئه ما

- ۴۸ - ئەر پېش مەزانا ، رەقىبى را چەفت
ئاخر وەلاى (لەيل) ، كەى راگەش مەكەفت
- ۴۹ - (سەيدى) داد جە دەس بەد خۆيى (رەقىب)
نمازۆ دیدار ، يارشى بۆ ، نەسىب
- ۵۰ - ئەر سەد سالى چە نېش ، بکەرى خاسى
خاسيش هېچ نېن ، غەير جە نارسى
- ۵۱ - (سەگ) پېشەش مەدەى وە فاش پى تەورەن
(رەقىب) گە نجش دەى پېشەش هەر جەورەن

۴۸ - ئەگەر پىرى ئەزانى رەقىبى كەچ رەفتار ، كەى (مەجنون) ئەيتوانى
رېزى بکە وېتە لای (لەيل) وە بە دیدارى شاد بېتە وە .
مەزانا = ئەى زانى ، را = رېگە ، چەفت = خوار ، مەكەفت
= تەكەوت .

۴۹ - (سەيدى) داد لە دەستى بەد خوويى رەقىب ، هەر ئەو نەھىلى كە
(سەيدى) چاوپى كەوتنى يارى بېسى بە نەسىب .
نمازۆ = ناھىلى ، دیدار = چاوپى كەوتن .
۵۰ - ئەگەر سەد سالى چاگە لەگەل رەقىبىا بکەى ، هېچ چاگەى لى
فاوە شېتە وە چگە لە ناراستى نەبى .

بکەرى = بکەى ، خاسى = چاگە ، نېن = نېتەى ، چە = لە
۵۱ - سەگ ئېسقانى ئەدەيتى وە فای بە و جۆرە بە ، رەقىب ئەگەر خزنەشى
پى پەدەى ، پېشەى هەر جەورو ئازاردانە .
پېشە = ئېسقان ، مەدەى = ئەى دەيتى .

(دولبەر)

(۲)

- ۱- دولبەر دل ئەستانای جەمن ، شەرت ئى دۇلستانى نىۇ
جەورش مەدەى ، رەنجش مەكەر ، خۇز كافرستانى نىۇ
- ۲- شەرئەن بېكېشۇ ، دل جەفات ، با يادگار ، ماتر جەلات
تۇ بۇت ، نە دل ، خۇن خودات ، خۇز كافرستانى نىۇ
- ۳- ئامام نەرات ، پى جەستەو ، كىرەم سلۇم چىت نەستەو
پى حالى ، جەستەى خەستەو ، خۇز كافرستانى نىۇ
- ۴- ھەى نەونە مامى ، باغى دل ، پەى تۇسيان بەيداخى دل
سا مەرھەمى ، پەى داخى دل ، خۇز كافرستانى نىۇ
- ۵- ھەى رەندىق ، تۇخىق نازەنەن ، خالت جە غەنبەر گول جەمەن
سا مەرھەمى دەو ، پەى برىق ، خۇز كافرستانى نىۇ

---

۱ - دل ئەستانای = دلت سەند ، جەمن = لەمن ، ئى = نەم ،
نىو = نىە . واتە : ئەى دولبەر دلت لىق سەندم ، شەرت ئەم دل
سەندنە نىە ، جەورې ئەدەى رەنچەرۇى مەكە ، خۇز كافرستانى نىە ۱۱

۲ - شەرت بىن دل جەفات بېكېشىن ، بۇيادگار لەلاى تۇ بەجىق دىلم ،
تۇيش ترسى خوات لەدلآبەت خۇز كافرستانى نىە (ماتر = سېتىق ،
جەلات = لەلات)

۳ - ماتمە رىنگات بەم جەستەو ، سەلاوم كرد بۇچ نەت سەندەو ، بەم
حالى خەستە لەشى يەو ، خۇز كافرستانى نىە .

۴ - ئەى نەونە مامى باخى دلەكەم بەيداخى سېپى دلەم بۇتۇ رەش بوو ،
دەسا مەلھەمىكەم بەدرىق بۇزامەكانى (دلەم) خۇز كافرستانى نىە ۱۱

۵ - ئەى جوانى نازەنەن ، خالت غەنبەرە ، روومەت گولە ، مەرھەمىكەم
بەدرىق بۇبۇنەكەم خۇز كافرستانى نىە ۱۱

- ٦- بيمارو تۆم ، حۇرو پەرى ، نەرخوا ھېشەن نەرسە سەھەرى شەرتەن ، ھەيادەت مان كەرى ، خۇ كافرستانى نىۋ
- ٧- دادەم پەنە چلىۋو (رىۋون) قىمەتھەنە ، سۆنەم كىون چى مامەلە مەگنەم زىۋون ، خۇ كافرستانى نىۋ
- ٨- وئىل وئىل مەگىللام كۆ بە كۆ ، دەردەم گران بىت رۇ بەرۇ سا حالو دەردىم پەرسەتۇ ، خۇ كافرستانى نىۋ
- ٩- تەركو ولاتىت ، كەردەمۇ ، ژاراۋدوورىت ، وەردە مۇ پەرسە ، بە حالى دەردە مۇ ، خۇ كافرستانى نىۋ
- ١٠- عورىان و كەلپوش ، شەيداۋ بىبابان گىلە نۇ دا ، پەرسە پەى كى وئىلەنۇ . خۇ كافرستانى نىۋ

- ٦ - بيمارى تۆم نەى حۇرى و پەرى ، گەربە نارەزۋە گەر بەسەرسەرى كەرىشە ، پىۋىستە تۇيش بىت بۇلامان بۇھوال پىرىمان خۇ كافرستانى نىە ۱۱
- ٧ - تەلىق رىمانەم بەدرى ، لەنرخىا گىانم بىە ، بەم مامەلە زىان ناكەم خۇ كافرستانى نىە .
- ٨ - وئىل وئىل ئەگەرەم شاخ بەشاخ ، دەردم رۇژ بەرۇژ گرانتر ئەبوو ، ساۋەرە حالى ئەم دەردانەم پەرسە خۇ كافرستانى نىە ۱۱
- ٩ - تەركى ولات پى كىردم ، ژەھرى دوورىتم خواردوۋ ئىتر بەسىە وەرە ھەۋالم پەرسە خۇ كافرستانى نىە ۱۱
- ١٠ - رووتو قووت ، كەول لەكۆلم ، شەيداۋ بىبابان گەرۇكەم ، وا پەرسە من بۇكى وئىلم ؟ خۇ كافرستانى نىە ۱۱
- (نى بىنى :- لەھىندى نىسخەدا لەباتى (عورىان) (ھەودال) نوسراۋە)

- ۱۱- نەر شەرتو بەینت ویرتەن . خوۋۇ خوۋا پیرتەن
 بو لام . ئەگەرچی . دیرتەن خۇ کافرستانی نیۇ
 ۱۲- یام بارە تەشریف یا نەمۇ . یا دوورۇ پەرسە حالەۇ
 تەرسە ھەناسەى کالمۇ . خو کافرستانی نیۇ
 ۱۳- قەومان خویشان . ھامسەران . لۇمەو مەنامان چی کەران ؟
 خاسەن (تەئەسوفمان) وەران خۇ کافرستانی نیۇ
 ۱۴- (سەیدى) گرانۇ . ئەلویداش . ھیجران مەدۇ . ھەردەم جەفاش
 ھەى پەى خوای . بەیدى وەلاش . خو کافرستانى نیۇ

- ۱۱ - ئەگەر شەرت و بەینت لەبیرتە ، وەترسى خوۋا پیرت لە دلدايە ،
 وەرە لام ، ئەگەرچی درەنگتە خۇ کافرستانى نیە ۱۱
 ویرتەن = لەبیرتە ، بۇلام = وەرەلام ، دیرتەن = درەنگتە .
 ۱۲ - یام بارە تەشریف یانەمۇ = یا تەشریف بیئەرە مالئم ، تەرسە =
 بترسە . واتە : یا تەشریف بیئەرە مالئم ، یادووراو دوور ھەوالئم
 پیرسە ، بیش ترسە لەھەناسەى کالم خۇ کافرستانى نیە ۱۱
 (پەرسە = پیرسە ، حالمۇ = حالئم)
 ۱۳ - قەومان ، خویشان = خزمان ، ھامسەران = ھاوریان ،
 چی کەران = بۇچ ئەکەن ، وەران = بخۇن .
 واتە : خزمان وھاوریان بۇچی ئەبى مەنعو لۇمەمان بکەن حەق
 وایە خەمان بخۇن خۇ کافرستانى نیە .
 ۱۴ - سەیدى سەرەمەرگی (گیان کەنشتی) گرانە ، دووری یار ھەمیشە
 نازاری ئەدات دەبۇخوا ، یین بۇلاى خۇ کافرستانى نیە ۱۱
 گرانۇ = گرانە ، ئەلویداش = خوا حافیزی سەرەمەرگی ، بەیدى
 = یین ، وەلاش = بۇلاى .

(دەنگى يار مەيۆ)

(۵)

- ۱ - دەنگى يار مەيۆ ، دەنگى يار مەيۆ
ھەي داد ھەي بېداد ، دەنگى يار مەيۆ
- ۲ - سەداي نالەو ئاخ ، دەردەدار مەيۆ
دەنگى نالنىش پروزگار مەيۆ
- ۳ - ئىشەو كەيفى من ، چون ھەرشەو ، نيەن
ئەو دىدەي مەستش ، جۆيىي خەو نيەن
- ۴ - ئىش دىدەشەن ، دىدەم بى كەيفەن
دىدەي بەد ئىشەو ، دىدەي يار خەيفەن

-
- ۱ - دەنگى يار دېت ، دەنگى يار دېت ، ھەي ماوار ھەي داد دەنگى يار
دېت (مەيۆ = دېت)
  - ۲ - سەداي = دەنگى ، دەردەدار = نەخۇش ، پروزگار = بەكزىوۋە
وانە : دەنگى ئاخو نالەي دەردەدار دېت ، دەنگى نالنىكەي بە
كزىو كەسەبەو دېتە گويم .
  - ۳ - ئەمشەو كەيفى من ۋە كو جاران نيە چونكى چاوى مەستى يار
خەوى لى ھەراسان بوە .
ئىشەو = ئەمشەو ، نيەن = نيە ، دىدە = چاوى .
  - ۴ - ئەو چاوى ئىشەبەتى منىش خۆم بى كەيفەم ۋە چاوىش ۋە كو جاران نيە
باچاوى (بەد) ئىش بىكت چونكى خەيفە چاوى (يار) ئىش بىكت .
تى بىنى : (سەيدى) ئەم ھەۋەستەي كاتىن داناۋە كە يارە كەي چاوى ئىشەي
بوە ، مالى سەيدىش لە نىكى ئەۋە بوۋە گوئى لە دەنگو ماۋارى يارە كەي
بوۋە ، كە بەگلى چاوى ئىشەو تىلاۋە تەۋە .

- ۵ - یا موعجزه‌ی دست ، مه‌سیحای (مه‌ریه‌م)
 ئیثی دیده‌ی یار ، ئیثه‌و ببۆ کهم
 ۶ - جه‌و ساوه‌ یاران ، دیده‌ی یار ئیشان
 جه‌ لای خواوه ، ئیشش من کیشان
 ۷ - (شیرین) مه‌نالۆ ، ئیثی چاوشه‌ن
 (سه‌یدی) نه‌رۆ خورد ، نه‌شه‌و خاوشه‌ن

۵ - نه‌پاریته‌وه لیت نه‌ی به‌زدان که به‌موعجزه‌ی خۆت که‌چۆن (مه‌ریه‌م)
 عیسی بو ، وه‌به‌موعجزه‌ی ده‌ستی (عیسا) مه‌شه‌و ئیثی چاوی یارم
 کهم بی .

۶ - جه‌وساوه = له‌ووخته‌وه ، یاران = ره‌فیکان ، جه‌لای = له‌لای
 وانه : ره‌فیکان له‌وساوه که یارم تووشی چاوتیسه‌ بوه ئیش و ئازاری
 نه‌ویش من کپشامه .

۷ - (شیرین) یاری خۆشه‌ویستم ، نه‌نالینچ چاوی (کل) نه‌کات (سه‌یدی)
 له‌به‌رته‌وه ، نه‌رۆژ خواردنی هه‌یه نه‌شه‌ویش خه‌وی هه‌یه ، خه‌وو
 خۆراکی لێ جه‌رام بووه .

(دلّه تهمای عشق) (۶)

۱ - دلّه تهمای عشق دلّه تهمای عشق

پهی پرووی پروزای حق ، مه بره تهمای عشق

۲ - نهر ژیر نی شیخته ، بگنه نه پای عشق

بابه یوت نالو ، ده نگ و سه دای عشق

۳ - من تهماشای عیش نه غمهی سازم کرد

گوش به ناوازی ، سه دای عشقم و ورد

۴ - خو جه سه دای عشق ، هیچ نه بی وه شتهر

سابا ، بدو عشق ، نه جهرگم نه شتهر

۵ - گوشم هر جه ده نگ ، وه شی ئی سازن

وه شهن سازی عشق سه د که مه جازن

۱- مه بره = وازی لی مه هیته ، پهی = بوره زای حق = پره زامه ندی خوا

وانه : نهی دل هر گیز تهمای عشق مه بره ، بوره زامه ندی خوا واز

له عشق مه هیته .

۲ - وانه : نهی دلّه شیخته نه گهر ژیری وه شپت نیت ، ریکهی عشق

بکره بهر وه بابه (دایمی) له دهر ون و دلته وه ، ناهوو نالو ده نگ

عشق بیته دهر وه .

۳ - گوش = گوئی ، به ناوازی = به ده نگ ، عیش = خوشی

وانه : من سهیری خوشی عشقم کرد ، وه گویم گرت ، له ناوازی

سازی عشق ، سوزو سه ودای عشق چوه دلّه وه .

۴ - وه شتهر = خوشتر ، بابدو = بابدات ، نه جهرگم = له جهرگم

وانه : خوله سه ودای عشق هیچ شتی خوشتر نه یوو سابا نه شتهری

عشق بادت له جهرگتو دلّم وه به ونه شتهری عشقه جهرگم زامار بیی

۵ - گوشم = گویم ، وه شی = خوشی (نه وه شی دوباره مانای نه خوشیه)

ئی = نهم ، وه شهن = خوشه . وانه : گویم هر له خوشی ده نگ

۱۰۲ نهم سازیه خوشه سازی عشق با مه جازیش بی .

- ۶ - مه‌جاز ئەر سازیش ، په‌ی رای حه‌قیقه‌ن
 هه‌ر مه‌گنۆ نه‌را ، به‌ندی ته‌وفیقه‌ن
- ۷ - ته‌وفیق جه‌لای حه‌ق ، هه‌ر مه‌یۆ په‌ریش
 که‌س مه‌جاز تا سه‌ر نمه‌ مانۆ پیئس
- ۸ - دامانی مه‌جاز ، تۆ باوه‌ر وه‌ ده‌ست
 چون هۆشیارانی ، به‌ حه‌قیقی مه‌ست
- ۹ - سه‌دای سازی عه‌شق ، وه‌شه‌ن (سه‌یدی) وه‌ش
 وه‌ش نیه‌ن تۆ بی ، جه‌ وه‌شی بی یه‌ش

۶ - عه‌شق دووبه‌شه : (۱) مه‌جازی ئه‌وه‌یه‌ ئه‌که‌ویته‌ شوین نه‌فس وه‌ه‌وای
 دل‌داری (۲) حه‌قیقی ئه‌وه‌یه‌ پیاو هه‌میشه‌ رووی له‌خوا په‌رسقی بیته‌ ،
 وه‌ مه‌رامی شقی خرابی نه‌بی له‌عه‌شق بازیدا .
 واته‌ : (عه‌شقی مه‌جازی) نه‌که‌ر جوان بیسازینی ، رووئه‌کاته‌ عه‌شقی
 (حه‌قیقی) وه‌ئه‌که‌ویته‌ سه‌رئه‌ری‌یه‌ (هه‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌وی خوا یارمه‌تی
 ده‌ربیت)

۷ - بۆئه‌مه‌ش له‌لای به‌زدانه‌وه‌ هه‌ر سه‌رکه‌وتنی بۆدیت وه‌عه‌شقی مه‌جازی
 تا سه‌ر بۆ که‌س نابیت وه‌ هیچ که‌س تا سه‌ر به‌حالی (مه‌جازی)
 نامینتی ته‌وه‌ (جه‌لای = له‌ لای) .

۸ - واته‌ - تۆ ئه‌وه‌ل جار داوینی عه‌شقی مه‌جازی بکه‌ر تاوات لی بی
 بکه‌یته‌ پله‌ی ئه‌و هۆشیارانه‌ که‌ مه‌ستی عه‌شقی حه‌قیقه‌ن .

۹ - ده‌نگی سازی عه‌شق خۆشه‌ سه‌یدی خۆش ، به‌لام خۆش نیه‌ تۆ له‌م
 (خۆشی‌یه‌ بی به‌ش بیت)

سه‌دای = ده‌نگی ، وه‌شه‌ن = خۆشه‌ ، وه‌ش نیه‌ن = خۆش نیه‌

دوستم لڦو

(۷)

- ۱ - دۆستهم لڦو، ئاستۆش جيا، ئاخ چيش كهروو بئى يار -
داخيش گرد ئينى، دلمه نى، هر تا مروو داغدار خۆيم
- ۲ - كه سلهم نيؤ ياديم كهرو، داليوه خه مخواريم كهرو
كى شيوه نوو زاريم كهرو، پهى كو ملوو بئى يار -
- ۳ - كوميو نه بئى دادم كهرو، لاو دۆسته وه، يادم كهرو
به لكوم زه پريؤ شادم كهرو، دادو مه ده د، هاوار -
- ۴ - ئه ر من گنيم، چه ملهم چه ميش، چى ئينده كيشينى خه
شهر به ت وه رينى، چا ده ميش، ويم خاس كه رينى چار -

۱ - ئاستۆش جيا = به جئى هيشتم ، لڦو = رۇبشت ، گرد = هموو

وانه : يارم رۇبشت به جئى هيشتم ئاخ من چى بكم بئى يارى خۆم

داخى هموو والهدلما هه تا نه رم داغدارى خۆم

۲ - كه سلهم نيؤ = كه سم نيه ، داليوه = كه ميگ ، كهرو = بكات،

پهى كزملوو = بؤكوى نه رۆم ، خۆيم = خۆم .

وانه : كه سم نه بوو يادم بكات كه ميگ خه مخوارم بيت كئى بؤم بگري

وشينو زاريم بكات بؤهه رلا نه رۆم بئى يارى خۆم .

۳ - خزمو كه ميگ نه بوو ، دادم بكات لاي ياره كه مه مه يادم بكات ،

بهلكو كه ميگ دلشادم كات هاوارو دادو يي دادى خۆم ،

(كؤميؤ = خزميگ ، كهرو = بكات ، بهلكوم = بهلكو)

۴ - چه ملهم = چادم ، چه ميش = چاوى ، چى ئينده = بؤچ نه وه نده

وانه : نه كر من چاوم به چاوى نه كهوت بؤنه وه نده خه سم نه خوارد

شهر به تم نه خوارد له ده مى ، خۆم چارى دهردى خۆم باش نه كرد

- ره ننگم جه بهروه ، سووره نه ، بی دؤست زیله م ، نووره نه
 رازم درا زوو دووره نه ، تهن شقله و بیمار خویم
- هاوار مؤ ، پهی ته زه پرین ، دل مه بیه نه قدالو بهرین
 یلوو ، که شوو کوو ، وهرمه رین ، سه رسؤمه نوو سادار خویم
- کهم تاله ناو ، اقبال خراب ، کهردم سلؤم نه بیت جواب
 زیلؤ منت ، گیره که باب ، مه گنؤم وه نه بی عار خویم
- سادهم په نه ته لیور یون ، قیمة تشه نه ، سؤنهم گیون
 چی مامه له ، مه گنؤم زیون ، گاماوو روو ئیکرار خویم

- - ره ننگم له دهره وه سووره ، به بی یار ، دل م وهك ته نووره ، حکایه تم
 دوورو درئوه ، جهسته خهسته و بیماری خؤم (جه بهروه = له دهره وه)
- ٦ - هاوارمه بؤتوی زیرین ، دل م بوو به بنده و عه بدالت و تله به که ژو
 کتوو بهرته شکه و تانا ، سه رساموو دهر به دهری خؤم .
- وهرمه = بهرته شکهوت ، سه رسؤم = سه رسام
- ٧ - کهم تاله نا = کهم تالعم ، سلؤم = سه لام ، زیلؤمنت = دلی منت
 وانه : من کهم تالعم ، بهد اقبال م ، سه لام کرد بؤوهرامت نه دایه وه
 دلی منت کردوه به که باب ، لیم ناکه ویتته وه بی عاری خؤم
 کهم تاله نا = کهم تالعم ، کهردم سلؤم = سه لام کرد ، زیل =
 دل ، مه گنؤم وه نه = ایم ناکه ویتته وه .
- ٨ - ده سا چلی ریحانه م بهرئ ، له رخیا گیانم به بی کپشه له م
 سه و دایه دا زیان ناکم ، به چی دینم بریاری خؤم

تی بیخی : له نسخه په کی ترا دیومه هؤنراوه ی (A) م (ضادهم په نه) له گهل
 هؤنراوه کانی هله بهستی (دولبه ر دل نه ستانای جه من) دا نوسرابوو
 وه له لام نه وه راستره .

- ۹ - خەملەم فرە ، شادىم كەمۆ ، سىنەم بىەن ، كۆگاوخەمۆ
 گەرد دەرد دوو ، دوورى تۆمەنوو ، زامۆ تەوہ يەكجار خۆي
 ۱۰ - تۆمەي ، ملي ، يا گىتو تەري ، پەي چىش تریز جە من كەري
 ئىمۆنوومن گەردى بەري ، بى قەدرو سوو كووخوار خۆي
 ۱۱ سا بۆرى لام ، ئەندازە كەرە ، دەنگت وە شسو ئاقاز كەرە
 دالىوہ،خەمزەو نازكەرە، ئەز بۆ فدیت ، نازدار خۆي
 ۱۲ - (صەيدى) لنو بۆ لۆ فەقىر ، عەشقوو جۆقۇنا گىرە پىر
 چنگوو خە مۆقە، واره گىر، خەمكىشە لووغەمبار خۆي

- ۹ - خەملەم = خەم ، فرە = زۆرە ، كەمۆ = كەمە ، بىەن = بوہ
 واتە : خەم زۆرە ، شادىم كەمە ، سىنەم بوہ بەكۇگاي خەمان
 ھەمىشى لەدەردى دوورى تۆمەنوو بەكەتتەوہ بەيەكجارى خۆم .
 ۱۰ - مەي = دىت ، ملي = نەزۇي ، پەي چىش = بۇچى ، تریز = سل
 واتە : تۆدىي نەجى بۇشونى تر ، بۇچى سل لەمن ئەكەيت ئىمانى
 من ھەمووى ئەبەي سوو كو بى قەدرو حورمەت بووى خۆم
 ۱۱ - سا وەرە لام خۆت پرازىنەرەوہ ، دەنگت خۆش و سازكە ، يەمەك
 خەمزەو نازكە من بىم بەقوربانت نازدارەكەي خۆم .
 ۱۲ - (صەيدى) ھەزارو فەقىرە ، عەشقى جوانان پىرى كەردوہ ، چنگى
 خەم داوتى كەرتوہ خەم كەشوو خەمبارى خۆم .

(دَل نالانشهن)

(۸)

- ۱ - دَل نالانشهن ، دَل نالانشهن
  - ۲ - زویریش جه تاو ، خه یالانشهن
  - ۳ - جِه دووری یاران ، بی قه راریمهن
  - ۴ - ناره زووم که ردهن ، چون قه دیم سالان
  - ۵ - به دلّهی غه مناک ، نا مرادهوه
- به دهروون غه مبار ، خهم به بارهوه

-
- ۱- دَل نالانشهن = دَل ناله نالیتهی . هاسهران = ره نایقان .
واته :- دلم ناله نالیتهی هاوپی یان ره نایقان دلم دهردو نازاریه تی
وا ناله نالیتهی .
  - ۲- دلم زویرو عاجزه چونکه خه یالانی زوره ، دلم ناره زووی زیاره تی
(عهدالان) نه کات (عهدالان = کپویکی به رزه له هه ورامان
کوری (۷) پیاو چاکی خوا په رستی لی به) .
  - ۳- له دووری یار بی قه رارم ، بویه وا وه یلاو ، حه شرو ، شین و ،
زاریمه
  - ۴- ناره زووم کرده وه کوو سالانی پیهوو بچم بی زیاره تی کوری
(عهدالان) (کپوی عهدالان به ناوی نهو (۷) عهداله خوا
په رسته وه ناو نراوه)
  - ۵- به دلنکی خه مباری نامرادهوه ، به دل خه مباری و باری خه می په وه
بچم بی (عهدالان) وه کو سالانی پیهوو .

- ۶ - فەسلى گۈلكەشتەن ، وادەى گوللانەن
 عەتر شان دەواى ، دەردى دلانەن
- ۷ - ئىمەو دل ھەردوو ، بە زارى و لالان
 با بشمى وە سەير ، بارگەى (عەودالان)
- ۸ - پەى دىدار شان ، گەرمى تا سەمەن
 سەز زەمىن گرتەن ، دووى ھەناسەمەن
- ۹ - (پىر رۇستەم) وىران كەس نىەن تىشدا
 وىرانىش مەدۆ جەرگم بە نىشدا
- ۱۰ - (شەى بۆش) نىلى پۆش ، خەمگىن دىارەن
 (چنووورش) پەشىو ، چون زولفى يارەن
- ۱۱ - سەر بەرزان ، ھەردان ، (عەودالان) تارەن
 سەيرش پەى ياران چون ژەھرى مارەن

- ۶- واتە - فەسلى گۈلە ، كاتى گەشتە وادەى دەرمانى گوللانە . بۇن و
 عەترى ئەو گوللانە ، دەرمانى دەردى دلانە .
- ۷- با من و دل ھەردوو كمان بە زارى و شىن ، وە پارانەوە بچىن بۇ
 سەيران بۇ بارەگامى عەودالان .
- ۸- بۇيىنچى ئەوانە ، زۆر ئارەزوومەندم ، دووكەلى ھەناسەى مەنە
 دونىاي داگرتو ، .
- ۹- پىررۇستەم = شاخىكى بەرزە لە ھەورامان جىئى سەيران و
 خوشى يە . واتە :- ئەو پىر رۇستەمە ، ئىستاكە وىرانە كەسى تىانە
 وىرانىە كەى جەرگم ئەپرېت .
- ۱۰- شەوبۇى (پىر رۇستەم) شىن و خومىيە ، بە خەمگىن ئەبىنرېت ،
 (چنووورە كەشى) تىك چووۋە پەشىوۋە ، وەك زولفى يار لە كاتى
 ژاكاويا واى لىن ھاتوۋە .
- ۱۱- جىنكا بەرزەگان ، ھەردەگان ، عەودالان ، بە جىوانى دەرناكەون
 نارىكن سەپر كوردىيان وەكو ژەھرى مارى لىن ھاتوۋە .

- ۱۲ - بابه دعوى خهیر یاران کهرمى شاد
 خاسى عهودالآن باوهرمى وه ییاد
- ۱۳ - ههر (ههفت عهودالآن) بگيرمى دامان
 بهلکم بیاوان یاران وه لامان
- ۱۴ - بیا ههفت (عهودالآن) دل پاکی دل ساف
 نامتان مهشهورهن ، جهقاف تا بهقاف
- ۱۵ - ساکنانی غار ، کوی بهرزو بولهند
 دوغا مهقبولآن ، بارگهی خودا وهند
- ۱۶ - وه بهرزى نهو کو ، بهرز بۆ پایهتان
 به دايم پهیمان ، مهنۆ سایهتان
- ۱۷ - (سهیدی) شهرتش بۆ چون وهفاداران
 به یۆ پهی تهواف بارگهی (عهودالآن)

۱۲- با یادی هاوړی یان و یاران بکهینهوه دعوى خهیریان بو بکهین
 بۆ دلشادیان پیاو چاکهکانی (عهودالآن) یاد بکهینهوه وه لیبان
 بپارینهوه .

۱۳- بگيرمى = بگيرن ، دامان = داوین بهلکم = بهلکو، بیاوان = بگن
 واته - با داوینی ههر جهوت عهودالآن بگيرن بهلکو یاران بپن بۆ
 لامان .

۱۴- نهی جهوت عهودالانی دلپاکی دل ساف ناوتان به ناوبانکه له قاف
 قاف (جاران وایان زانیوه کیتی (قاف) دهوری ههموو دونیای
 داوه وه گهورهترین کتیوه له دونیادا) .

۱۵- دانیشتوانی نهشکهوت لهرجی بهرزه ، نیو. دوعاتانلای یهزدان
 گبرایه .

۱۶- بهبهرزى نهوشاخه پایهتان بهرزبج ، به دايم سییهرتان بومان بهمین

۱۷- (سهیدی) بریارو شهرت بیج وه کوو وهفاداران بیج و تهواف و

« تى ھەتكىشى فارسى و ھەورامى »

(دلت بېرۆنە)

(۹)

- ۱ - دلت بېرۆنە بېنىت بەر نھۆ ئاد
زوبى دادىت نىگارا چون كىم داد
- ۲ - جە زەل تۆم (لەيلە) زۆنای خۆيم (مەجۆلە)
ترا (شيرين) شمردم خود چو (فرهاد)
- ۳ - تەمەلجى ، پووچە ، نەرميو ، تە ، چەنى من
نە گردد موم ھەرگيز سخت فولاد
- ۴ - تە ئيزتو یر نەكە تۆ بەى وەلاو من
ترا يىكدم نخواهم بردن أزياد

۱- واته دلت بردو ھەو ناتوانى لە دەستت ھزگار بى بىستە دەرەوہ
دەربى لە زۆردارى و بى دادىت ھى نىگارى خۆشەويست چۆن
داد بکەم .

۲- جەزەل = لە ئەزەلەوہ ھەر لە بەكەم چارەوہ ، زۆنای = زانىمى
خۆيم = خۆم ، مەجۆلە = مەجنون .

واتە - ھەر لە بەكەم چارەوہ تۆم بە (لەيلە) زانى خۆم بە (مەجنون)
وہ ھەروا تۆم بە (شيرين) دانا خۆم بە (فرهاد) .

۳- تەمەلجى = تەمايىكى ، نەرميو = نەرمى ، تە = چەتۆ ، نى =
لەكەل . واتە :- تەمايىكى پووچە خەيالى خواوہ دلې تۆ نەرم بىن
بۆم ھىچ وەخت پۆلا وەكو مۆم نەرم نايىت دلې تۆيش سەختە وەك
پۆلا .

۴- تۆ منت نەكەوتە وە بىير بەلام من ھىچ كاتى نامەوى ناتوانم تۆ لە
بىر بېمەوہ .

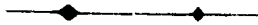
- ۵ - بینایم گرد فدیو ، بالآو ، ته بۆنه
 همه شمشاد باغو ، سرو آزاد
- ۶ - بۆو زولفی ته نی ، گیلان مه ره جیهی
 سجرگه عنبر آفشان میوزد باد
- ۷ - دهروم پیسه (لؤلئی) نه یجه ینه
 زهجرانت کند پیوسته فریاد
- ۸ - چه میت صادو ، برۆت نونو دهمت میم
 رخت لوحو ، دلم طفلو ، تو أستاذ
- ۹ - دههی جورم ، کشی جانم ، بهری دل
 مهزۆنۆ ، خاتره م ، چیشته کهرۆ شاد

- ۵- چاره کهم مه مویان با یین بین به توربانی بالآی تو هه رچی شمشادی
 باخان و سهروی راست و نازاد هه یه له باخاما .
- ۶- واته - بۆنی زولفی تزیه هاتوه ، وه کومن ته م زانی وابوو که به یانیان
 با ، شنه ی بۆن خووشی نه هات هی زولفی تو بوو .
- ۷- پیسه = وه کو ، لؤلئی = شمشال ؛ نه یجه = قامیش .
 واته - دهرووم وه کو شمشالئی قامیشی کون کونه ، له دووری
 تروه هه موو کاتی هاوارو دادیه تی ناله نالیه تی
- ۸- چاوت (ساده) ، برۆت (نونه) ، دهمت (میم) یانئ صه نه م
 (بوته کهم) رومه نت (لهوچه) ته خته ی نوسجینه دلم (مناله)
 تۆیش (أستاذی) .
- ۹- نازارم ته ده ی ، دلم نه به ی ، نه مکۆژی (نازانم به چه شتیکی تو)
 دل و خاتری من خووش و شاد نه بیی .

- ۱۰ - ددهد هو ناو ، موسلوّنا ، بهمنوه
بهزارم میکشد بی رحم جلاد
- ۱۱ - چهنی ئەشکت جوڤوونیم شپ بهرو پیر
زو سودای تو دادم عمر بر باد
- ۱۲ - چنۆ ، پهی ته ، بیهن ، دیتقونه (صهیدی)
چرا گاهی زو حالش ناوری یاد

- ۱۰- ددهد = ئەدا ، هوناو = خویناو ، به منوه = به من .
واته :- ئەی (موسلمانینه) ئەو یاره ، خویناو به من ئەدات وه
ئەو بیج رهحمه ، جهلاده به تیش و نازار ئەم کوژیت .
- ۱۱- چهنی = لهگه‌ل ، ئەشکت = عهشکت ، جوڤوونیم = جوانیم
واته : به هۆی عهشقی تۆوه جوانیم شپ و کهلوکۆم بووه پیر بووم
وه له سودای عهشقی تودا ، عومرم بهرباد بووه .
- ۱۲- چنۆ = وهها ، پهی ته = بۆ تۆ ، دیتقونه = دیتوانه
واته :- وهها (صهیدی) بۆ تۆ شیت و دیتوانه بوه هۆش لانهماوه
بۆچی جارێک ههوالی ناپرسی ؟ پرسیار له حال و نهحوالی فاکه‌یت ؟

(به فارسی)

دور از رخت

* ۱۰ *

- ۱- دور از رخت ای قمر نیشانه خون شد ز دویده ام روانه
- ۲- شب نسیت که از غمت نه سوزیم تا صبح من و چراغ خانه
- ۳- رازی نبود مراد دایر جز راز غم تو در میانه
- ۴- بیرون نکند هوایت از سر صد محنت آفت زمانه
- ۵- جا کرده بدل خیال قدمت چون نقش (الف) بروی شانه
- ۶- من هر نفس بخاطر آرم آری تو مرا بیاد یانه ؟
- ۷- ترسم ز غم فراق رویت رحلت بکنم در این جهان
- ۸- بگروز بقاولیک با تو بهتر زو حیات جاویدانه
- ۹- از صحبت ماست نفرت تو اغیار گرفته‌ئی بهانه
- ۱۰- ناصح ، گندم ز عشق تو منع خوش نیست مرا چنین فسانه
- ۱۱- عشق تو نمیرودز ، در ، دل إلا بفراق جسم و جان
- ۱۲- خوش آنکه ز عشق تو سرآبد - صیدی - به سرود عاشقانه

تقی بینی :- ما نای تم مهلبهسته فارسیه شم نه کرد به کوردی چونکی
زور سوو کو ناسانه وه زورتری خوینده وارانش شاره زلییان
مه به نه فارسیدا .

م . (کاردوخی)

(به فارسی)

(درفغان دائم)

- ۱ - درفغان ، دائم چوبینم ، همدم آغیار ، یار
میکنم ناله ، بسان بلبل ؛ گلزار ، زار
- ۲ - شد مرا عهد بکامم ، طالع امدام نکرد
می نهؤ ، بردوش من ، هر ساعتی ادبار ، بار
- ۳ - محنت ، هجرت کشم ، با انتظار ، وصل یار
در دلم ، افکنده ئی ای ، نازنین ، صد خار
- ۴ - تاز گیسوی توو ، خال رخت ، داغ دلم
هر ۳ سه میبینم ، چومشک آهوی ، تاتار ، نار
- ۵ - عاشقا نرا ، روز اول ، عشق بازی ، پیشه شد
زاهدا نرا ، شد نمازو روزهو ، ازکار ، کار
- ۶ - دشمن ار گاهی ، چوجای دوستان ، یادت کند
الحذر ، چون دوستان ، بی زیان مشمار ، مار
- ۷ - شد بلند ، آوازه ی ، بانگی رحیل ، قافله
(صیدیا) زین خواب خوش ، برخیزو خود بیدار دار

۲- می نهؤ = نه خاته ، دوش = سهوشان ، ادبار = نه گبه تی .

۳- محنت = مهینهت ، هجر = دوروی ، خار = درک .

۴- تارگیسو = نای زولف ، میبینم = نه بینم .

۶- یادت کند = یادت نه کات ، الحذر = خوت پباریزه ، بی زیان

بی زهره .

۷- شد بلند = بهرز بوهوه ، رحیل = کوچ ، زین خواب = لهم خهوه

تی بینی :- ووشه گرانه کانی نه م هله به سته فارسی به نه مانان نیتروا نه زانم

خوتنده واران له مانای هله به سته که تی نه گن شی کردنه وهم به پیویست

۱۱۴ نه زانی . م (کاردوخی)

پیتی ری (ر)

(ریون)

(۱)

- ۱ - ریون ، داخو بالا تهفه ، ههزار یو ، دهرده داره نی
گرد کوشتهو ، ئادیده ته نی ، ته دیدت جادو کاره نی
- ۲ - بالآت نه مامی نهو بهرؤ ، دیدت نه رگسی مامه رؤ
کولمیت ساقو ، دلج دهرؤ ، مه میت مه ره جیو ناره نی
- ۳ - زولفیت گرنجوو خاوه نی ، سه ر لولو ته نی سیاوه نی
چنوورو ، راگاو ، کاوه نی ، که منده ، یا شاماره ماننی ؟
- ۴ - گهر لومه نوو ، نه گهر مه نو ، نه ز عاشقو ، بالاوته نو
پی دینه ، باته پلم ژه نو ، وهس نیاخاسم یاره نی

---

۱ - ریون = ریحان ناوی یاره که به تی ، تهفه = توه ، گرد = هه موو
واته . ریحان له داخی قه دو بالای توه ، هه زار کهس دهرده داره ،
هه مویان کوژراوی چاره کانی تون ، تۆچاوه کانت نه فوون و سبجراوین
۲ - بالآت نه مامی ناز به ره ، چاویشت نه رگسی مامه رویه (مامه رؤ
شوینیکه له هه ورامان) کولمیشیت سیوی ناوباخه ، مه مکیشیت نه لئی
هه ناری بچوکه .

ساقو = سیوی ، دلج دهرؤ = ناوباخه . مه ره جیو = نه لئی وهک .
۳ - زولفه ، گرنجوو خاوه ، سه ر لولو ره شن ، چنووری رینگای (کاون)
یاننی ؛ (شاخی کاون له هه ورامان) که منده یا شاماره ، پیم بلنی ؟
کامیانان ؟

۴ - نه گهر لومه به نه گهر مه نه من عاشقی بالای نوم ، له سه ر نه م دینه با
ته پلو ده هۆلم بۆلن دن ، دهر بهس نیم بهس نیه تۆباشترین یارمی .
قی بیسی : (نه م هۆنراوه به شم له کۆفاری که لاویژدا بلاو کردوه ته وه)
م . (کار دۆخی)

- ۵ - ئەشكت ، پيسەش و بستەن كەلپم ، بىەن بايس پەى خجلنپ
سەر تاوارو نە تۆو دلپم ، حرفى تمپت ديارە نپ
- ۶ - بى ، مپرغوزار ، دونيا تەمۆم ، چەنى ئاقۆ ھەرسۆ چەمۆم
كەى مەينە تۆ ، ياگۆ خەمۆم ، ديدەى من ئىنتزارە نپ
- ۷ - زىدم چۆلۆ ، ماوام بەرۆ ، پىمۆ نومۆ ، پەى تە ، ھەرۆ
تا كەى ئەقدال مشىۆ بەرۆ ، بەرگولە شىم دەورانپ
- ۸ - تالەم كەمۆ ، خەمپم فرۆ ، پەى تەم پۆشان ، بەرگۆو كوفۆ
من ئادوى بەينم ھەر يوقۆ ، بەلام تەمۆلەت دارە نپ

۵ - عشقت والەميشكما جئىگير بوە ، بوە تە ھزى مەشغولپم ، سەر تا
خوارى ناودەرونى داگير کردوہ ، ووشەو قسەد نپشت بە تە واوى
لەلام ديارن .

۶ - بووبەچىمەن ، دونيا بە تە واوى ، بە ناوى فرمپسكى چاوم ، تۆ كەى
دپت ؟ جپكائى خەموو شادپم چاوى من چاوە نوار تە بۇھان .
مپرغوزار = چىمەن ، تەمۆم = بە تە واوى ، ئاقۆ = ئا ، ھەرسۆ
فرمپسك .

۷ - نپشتمانم چۆلە ، ماوام دەرە ، بۆنۆ قورم پپواوہ ، ئا كەى نە بپ
عەبدال بپ ؟ وە (دەوار) بەرگى لەشم پپت ؟
پىمۆنمۆ = پپواومە ، پەى تە = بۆنۆ ، ھەرۆ = قور .

۸ - تالە = بەخت ، فرۆ = زۆرە ، كفۆ = كفن ، پۆشان = لەبەرم
کردوہ . واتە : كەم بەختم ؛ خەمم زۆرە ، بۆنۆ كوفنم پۆشيوہ ،
من ھەرلەسەر ئەوشەرت بەينم ، بەلام نۆتە فرە دەرى .

- ۹ - ئەز مەجنون و ، وئىل و تەنۆ ، شىت و ئەرا گىل و تەنۆ
 دايم چەنى ، خىلى تەنۆ ، كۆمىم چنىم بىزارە نى
 ۱۰ - تۆنى حەيات و نەفەسم ، ساسى مە نام كەرا كەسم
 كەلامواللەو ، با بۆيم قەسەم ، مەن ھەر ئىدەم گوفتارە نى
 ۱۱ - ساوەس چەنىم توندى كەرە ، دالىۋە خەمخوارىم كەرە
 باختەن كەرەو ، راتنە سەرە ، نەر تەقسىت ھەموارە نى
 ۱۲ - ئەگەر تە ، قەولت صادقۆ ، پىسەو ياران ، موافقۆ
 وەس دەز ، جە فاو و عاشقۆ ، فەقىرە نى ھەژارە نى
 ۱۳ - (سەيدى) فدىو سىمىن لە شۆن ، گورفتارو ، بالا وە شۆن
 خەيالىش لاو ، دىدە رەشۆن ، چەم سىياوئىش ، دەكارە نى

- ۹ - مەجنونم بۇ تۆ وئىلم ، شىت و سەرگەردانى تۆم نۆزىش بە دايم
 زۆر لە گەلما نوندى تىزىت مەن لە گەل خىلو خزمى تۆدام خەزمانى
 خۆم لىم بىزارن .
 ۱۰ - تۆيت حەياتم ، ھەناسەدانم ، ساپا ھەموو (كەس و كارم) مەنمولۇمەم
 بىكەن قەسەم بە قورئانە كەي (باوكم) مەن ھەر تەمە قەسەم تۆم خۇش ئەوى
 ۱۱ - چەنىم = لەگەلم ، دالىۋە = كەمىك ، نەر تە = ئەگەر تۆ
 واتە : سا بەس لەگەلما توندى بىكە ، كەمىك خەم خوارم بە ، وا باشە
 لەرىنى تۆدا سەرم دانىم ئەگەر تۆ لەگەلما ھىمەن و قەسە خۇش بى
 ۱۲ - ئەگەر تۆ قەولت راستە ، وەكو ياران موافقىت ، بەس جەفای
 عاشقان بدە ، چونكە ئەوانە ، فەقىرە ھەژارن .
 (پىسەو ياران = وەكو ياران ، وەس دەز = بەس بدە)
 ۱۳ - (سەيدى) بوو بە قوربانى ، لەش سىپى يەكانى وەك زىو ، گورفتارى بالا
 جوانانە ، خەيالى لای چاورە شەكانە ، ئەو چاورە شانە فەوتانويانە .

(تى ھەتكىشى فارسى و ھورامى)

(رۆيۈ كرىيام)

(۲)

- ۱ - رۆيۈ ، كرىيام ، ھەواو سەيرى ، لۆم باخ
بىدىم قمرى دلخستە بر شاخ
- ۲ - من و قمرى بەم دمساز گشتىم
ھەر ئادە ، چلۈە ، كۆ كۆش بى ، من ئاخ ئاخ
- ۳ - ھەر ئادە ، زدفعان ، كۆيار كۆيار ؟
ئەزىچ ، سۆتو ، پروزيۇ نو ، بە رۆ داخ
- ۴ - فشاندەم أشك خونين بر رخ زرد
چەنى ھەر سۆ ، روۆ وىم ، كەردە شىرداخ

- ۱ - رۆيۈ = رۆزىك ، كرىيام = كرىم ، لۆم = رۆيشتەم
واتە : رۆزىك ھەواى سەيرانم كرىم چومە باخ - سەيرم كرىم ، قومرىكى
دلخستە لەھە و لقى دارىك نىشتەتەوہ .
- ۲ - ھەرئادە = ھەرنەو ، چلۈە = بەلقەكەوہ
واتە : من لەگەل قومرى دا بوين بەھاودەمى يەكتەر ، ئەو بەچلى دارە
كەوہ كۆكۆي بوو ، منىش ئاخ ئاخم بوو .
- ۳ - ئەزىچ = منىش ، سۆتو = سووتام ، پروزيۇنو = ھەلپروزام
واتە : ھەرئەو ھاوار ھاوارى بوو كوايار ؟ منىش ئەسووتامو ھەل
ئەپروزامو ئاخم ھەل ئەكىشا .
- ۴ - رخ = روومەت ، چەنى = لەگەل ، ھەرسۆ = فرمىسك ، وىم
خۇم . واتە : فرمىسكى خوتناویم رژاند بەسەر دەموچاوى زەردما
ئەوئەندە كرىيام تارومەتم بووبەشیراخ (فرمىسكە كان خەت خەتبان كرىم)
تەبىئى : - ئەم ھەلبەستەى (سەيدەم) لەگەلاوئۆى ژمارە (۲) سالى (۵) ى
شباطى ۹۴۴ دا بلاو كرىدەتەوہ . م . (كاردۆخى)

- ۵ - چه سازم چون کنم کز یار دوورم
 دماغم ، ناوه شو ، که یغم نیو ، چاخ
- ۶ - دهر ونم لت لتا ، ، بهسته نمؤ پیوه
 بسان پنجره ، سو راخ ، سو راخ
- ۷ - که ی ئەز یارم ، چەنی یاروو ، بلوو لاش
 بکوی او صبا نگذشته گستاخ
- ۸ - نه دیت ، چی ، دۆنییی نه ، کۆمی ، ته (سهیدی)
 تر حل کن به ناکامی ، از این کاخ

- ۵ - چون بسازیم ، چی بکیم دوورم له یار ، ده ماخم نه خۆشه مانم که یفو
 شادیم هیچ نیه .
- ۶ - بهسته نمؤ = بهستومه نهوه ، پۆوه = بهیه که وه ، سو راخ = کون
 واته : دهر ونم پارچه پارچه به ، بهستومه ته وه بهیه کتره وه وه موی
 کون کونه وه که به نجره ی لی ها تووه .
- ۷ - من چون نه ویرم بچمه لای یارم ، به وولانی تهوا به شاخه کانیشیا
 (بایش) به سه رهستی نهی توانیوه بروات .
- ۸ - نه دیت = نهت دی ، دۆنییی نه = له م دونیا به دا ، کۆمی = ئاواتی ،
 واته : سهیدی تۆ له م دونیا به دا هیچ ئاواتیکت نه دی بته دی کامهران
 نه بووی ، که و ابوو کۆچ که به نامرادی له م دونیا به دا برۆره دهره ره .

(تى ھەلکىشى فارسى و ھورامى)

(رىۋونى)

(۳)

- ۱ - رىۋونى ، مۆنگلە دىمى ، بى نەو ھوردى
خدايت يارباد ، ازھر گزىندى
- ۲ - جە فاو ئاشقا ، ئامان ، قەسى دە
بترس ، از دود آھى ، درد مندى
- ۳ - كە رست از فتنه ، آشوب حسنت
زەرىفى ، چەم سىياوى ، گىس كەمەندى
- ۴ - جياتى ، مەلھەمى ، زۆمى ، گرو نىم
فرست از غەزە ، از ناز ، چىندى
- ۵ - بكن درگوش ما ، آن حلقه زلف
وہ شو تە خواجە بىنى ، ئىمە بەندى

-
- ۱- رىۋونى = رىحانى ، مۆنگلە دىمى = رومەت وەك مانك .
وانە : رىحان رومەت مانكى بى وپتە ، بەزدان بت پارىزى لہ
ھەمو ناخوشى و پەژارە يەك .
  - ۲- جەفاى عاشقان بەس بەدە ، بترسە لەدووكەلى ھەناسەى دەردە دلوان
قەسى دە = بەس بىدە ، بترس = بترسە ، دوود = دووكەل
  - ۳- رست = رزگار بوو ، چەم سىياو = چاورەش ، گىس = لە
گىسزەو ھاتوہ يانى زولف . وانە كى لە فتنە و ئاشووبى جوانيت
رزگارى بوو ، ئەى جوانى چاورەشى زولف وەك كەمەند .
  - ۴- جياتى = لە باتى ، زۆمى = زام ، گرو نىم = گرانم ، فروست =
بىنرە . وانە! لە باتى مەلھەمى زامانى گرانم ھىندى غەزە و ناز بىنرە
  - ۵- حلقەى رولفت بىكەرە كۆپىم ، خۇشە نو خواجە و گەورە بيت منيش
بچوكو بەندەت بىم .

- ۶ - دلو من شیتو ویتا وەس ، رەھیلبۆ
بپایش نەزتار زلف بندی
- ۷ - میان باغ و بستان ، آنچه سرونند
فدیو ، بالاو ، تە بو ، بالآ بولوندى
- ۸ - تەهەزۆن ، ماچپووت ، میژۆ گیونى
دراين سودا نبا شد چون وچندی
- ۹ - خوشا ، رقصیدن عشاق با یار
سەروو مالم ، جقونى ، جان مندى
- ۱۰ - مەتاوو ، ئەز ، نەدۆ نوو ، ئاشکی یار
مدە زاھد مرا هر لحظه پندی
- ۱۱ - تو بى پروا چنين مگندر (بصیدی)
حذر کن مەشیە تەرسە ئاە مەندی

- ۶ - دلى من شیتە ، بابەس بەرەللا ، بیت بەتالی زولفت پیوہندی کہ با
نەنوانى بەم لاو بەو لادا پروات .
- ۷ - لە ناو باخو باخاتا ہەرچی سەروو ہەبە با ہەمویان قوربانى بالآی
تۆ بن ئەى بالآ بەرز .
- ۸ - تۆ ماچیکت ئەگەر بەہەرزان بفرۆشیت فرخەکەى (گیانیکە) لەم
مەعاملەشا (بۆچیو ، بۆواى تیا ئیہ) ماچی تۆ فرخەکەى گیانیکە ،
وہ بەگیانیش ہیشتا ہەرزانہ .
- ۹ - خۆشە ہەلپەرکى لەگەل یاردا با سەروو مالم فیدا بیت بۆ جوانىکی
گیان رفینى دل رفین .
- ۱۰ - مەتاوو = ناتوانم ، نەدۆنوو = نەدوینم ، پەند = نامۆزگارى
وانە : ناتوانم من نەدوینم (یارەکەم) چونکە عاشقم ، ئیتر زاھید
نامۆزگاریم مەکە .
- ۱۱ - تۆ بەبى پروا بەلای (سەیدی) دا تی مەپەرە ، ئاگات لەخۆت بى
بترسە لەہەناسو ئامى دەردمەندی .

پیتی سین (س)
(سہنگی ھواران)

(۱)

- ۱۔ سہنگی ھواران ، سہنگی ھواران
- سہنگی سیارہ نگ ، کونہ ھواران
- ۲۔ جای بہزمی رھندان ، نیشان گھی یاران
- تہختی خال خالان ، نازک نازداران
- ۳۔ جھزل مہزانو و سوفید سہنگہنی
- ٹیستہ سہبہب چیش ، سیارہ نگہنی ؟
- ۴۔ کون عیش و نیشات ، نہو و ھارانت ؟
- کون ٹاھووی رھندان ، پؤل نازارانت ؟

۱» سہنگی = بہردی ، سیارہ نگ = رھنگ رھش ، ھوار = ھوارگہ . واتہ : نہی بہردی ھواران ، نہی بہردی رھشی کونہ ھواران .

- ۲۔ جای = جبکہ ، رھندان = جوانان ، نیشان گہ = نیشان گای
- واتہ :- چی و شوینی بہزمو رابواردنی جوانان بووی ، نیشان گای خوشہویستان بووی ، تہختی خالداران و نازک نازداران بووی .
- ۳۔ جھزل = لہ ٹہزلا ، مہزانو = ٹہزانم ، سہبہب چیش = ھزی چیہ . واتہ :- ٹہزانم لہ ٹہسلا رھنگت سپیہ ، ٹیستا ھزی چیہ رھشیت ؟ (سوفید = سپی ، سیا = رھش)
- ۴۔ کون = کوا ، عیش = خوشی ، نہو و ھارانت = نازہ بہارانت
- واتہ : کوا خوشی و نیشاتی نازہ بہارانت ؟ کوا ٹاسکہ جوانہ کانت ؟
- کوا نازداران کہ پؤل پؤل ٹہاتہ لات ؟

- ۵ - سهرخار ، چون تو کوئي ، عه نبره پو شان بي
دايم نامه شو ، وه لاي تو شان بي
- ۶ - ئيسته جاي نه وان ، چوله ن ويرانى
نه حوالى نه وان ، تو چيش مه زانى ؟
- ۷ - ساكه ، ئيدشنه فت ، سه نكي سياره ننگ
به ئاهوو ناله ، ليم ئاما به ده ننگ
- ۸ - نه حوالى دهر دم ، ديوانه ي بي هوش !
مه رنمه زانى ؟ چي بيم ، سياره پوش
- ۹ - نه وسا من هام راز ، خال قه تاران بيم
ته كيه گاي ره ندان ، پول نازاران بيم
- ۱۰ - ره ننگم سفيد بي ، چون ره نكي كافور
شه وقى جه مينم ، ديار بي ، جه دوور

- - تو بهردى جوانانى بون خوش بويت ، به دايم هاتووچوى لاي تويان
بوو ، نامه شو = هاتووچو ، كو = بهردى زل ، وه لاي تو = بولاي تو
- ۶ - ئيستاكه جيى نه وان چوله ويرانه يه ، هه والى نه وان تو چي نه زانى ؟
تو چيش مه زانى = تو چي نه زانيت
- ۷ - ساكه نه مه ي بيست نه وه بهر ده ره شه ، ده ستي كرد به ئاخ و ناله نال
وا هاته ده ننگ وه ووتى !
- ۸ - هه والى دهر دم نه ي ديوانه ي بي هوش مه كره نازانى ؟ هوى چي به
كه وا ره ش پوشم من ؟
- ۹ - نه وسا من هاورى خال قه تاران بووم شوينو جيى جوانان وه پولى
نازداران بووم .
- ۱۰ - ره ننگم نه وسا وه كو (كافور) سپى بوو ، شه وقم له دور وه ديار بوو

- ۱۱ - ناگاہ ، پھی ته قدیر ، چهرخی پورستهم
 ئیمه و نازاران ، جیا که رد ، جه ههم
 ۱۲ - ئیسته ، نه پام ههن ، بلووشان وه شون
 نه ویم ، مه زانوو ، ماواشان چکون !
 ۱۳ - فه لَهك ، ئه زانیش ، چیش ئامان پیمان
 دووری ، نازدارا ، نه رمانی پیمان
 ۱۴ - که رد داش ، دوو چاری ، دووری و جیایی
 نیاش ، به دل دا ، داخی سیایی
 ۱۵ - ئی داخ ، هه رپه ی من ، تارپوی ، (ره ستاخیز)
 چوون ، هیجرانی یار ، گر تنه م به ریز

۱۱ - رُوژنِک کۆتۆپر ، چهرخی سته م کار ئیمه و نازدارانی له یهك کرد
 دووری و جیایی خسته به یه مانه وه .

۱۲ - نه پام ههن = نه پیم هه یه ، بلوو = پرۆم ، وه شون = به شوین یانا
 واته : ئیستا که نه پیم هه یه بچم به شوین یانا وه نه زانم شوین یان
 له کوئی یه !!

۱۳ - نه زانیش = نه گهر ئه یزانی ، چیش ئامان = چی مانوه ،
 پیمان = به ئیمه .

واته : - نه گهر فه لَهك ئه یزانی چی مان پیتی هاتروه قهت دووری
 نازدارانی پیتی نه نه نواندین وه له یه کتری دوور نه نه خستینه وه .

۱۴ - که رد داش = کردمی ، نیاش به دلما = نای به دلما .

واته :- کردمی به دوو چاری دووری وه چیا بوونه وه داخی ره شی
 نا به دلما .

۱۵ - ئی = نه م ، په ی من = بۆمن ، ره ستا خیز = قیامهت رُوژی حه شر
 واته :- نه م داخه ره شه وا له هیجرانی یارا گر توومه تا قیامهت
 هه ر نه میتی ،

۱۶ - ئايرى ، هييجران كه وتەن نە جەرگم
سياوش كەردەن ، سەرتاپاي بەرگم

۱۷ - چى كورەى ئاير من نە جۆشانان
جە ، سىنەى (صەيدى) سیاو پۆشەنان

۱۶- ئاير = ئاگر ، سیاوش كەردەن = رەشى كەردو . ئاگرى دوورى
كەوتۆتە جەرگم ، رەشى كەردو سەرتاپىچى بەرگم لە شم ھەموى
رەش بوو .

۱۷- من لە كوورەدا وام لى نەھانۆ ، جۆشم نە خواردوو بەلكو لە
كورەى دەروونى سىنەى (صەيدى) يەو رەش ھەلكەراوم : يانچى
بە ئاگرى دەروونى نەو جۆشم خواردو و بەم جۆرە رەش
داگىساوم .

(سه ئۆي بادبهرده)

(۲)

- ۱ - سه ئۆي بادبهرده ، سه ئۆي بادبهرده
مېچنەت زەدەي دەرد ، سه ئۆي بادبهرده
- ۲ - بەنالەو گريان ، چوون ئازيز مەردە
پەي چيئش ، ريزاني ، دەروون پي دەردە ؟
- ۳ - وات جە ، ديدەي بەد ، من پيم نەياوان
خەتاي ، کەس نين جەوئيمەن تاوان
- ۴ - روئى ، من مەشغول ، بەقيامم بئى
سەرمەستى ، بالاي وەش ئەندامم بئى
- ۵ - من جە ، وەشى و زەوق ، شەمال وەپاي هەرد
پەي پەي ، جەقيام ، بەرگى خەمم بەرد

---

۱ - سه لۇ = سه لۇ ، بادبهرده = بابوردو ، مېچنەت = مەينەت

واتە : سه لۇ بابوردو ، مەينەت زەدەي دەرد ، سه لۇ بابوردو

۲ - بەنالەو گريان وەك ئازيز مردوو ، بۇچى دلو دەرونت بەم دەردانەو
دافەرەقاو ، وادارزىويت ؟

۳ - وات = ووتى ، جە = لە ، من پيم نەياوان = من پيم نەگەبشتو

واتە : ووتى چاوى بەد تائيري تي نە کردوم کەوام لى ھ اتو خەتاي

کەس نيه ، تاوانى خۇمە .

(ديدەي بەد = چاوى پيس و بەد ، ويم = خۇم)

۴ - روؤيتك من خەريك بو بەرزبمەو بەژنو ، بالاي جوانى خۇم سەير

ئە کرد بەجوانى خۇم سەرخۇش بوو بووم کە يغم زۇر بوو .

۵ - من لەخۇشى و زەوقا بووم شەمالى کرده کائيش خۇش خۇش بەرگى

خەميان لى لائەبەردم .

- ۶ - پيسه مه زانام ، جهرووی دونیاوه
 نه مهردان ، چون من ، هیچ کهس به پاوه
- ۷ - قه مهر روومه تی ، دیده سیایی
 موژگان ، نه شته رساو ، چهیران دیایی
- ۸ - به سافی جهمین ، وینهی ، جامی (جهم)
 بالا چون سهرو ، گول باغچهی (ئیره م)
- ۹ - به سه دناز ، چون حوور ، مه خیزۆ به قهست
 تابازاری ، حوسن ، من بدۆ شکست
- ۱۰ - خیزا ، شوعلهی نوور ، وهختی هوریزا
 به خیزیا بیس (رهستا خیز) خیزا

- ۶ - وام تهزانی لهم دونیا به دا کهس وه کو من جوان نیه کهوا وهک خو
 جوان بیت به پی وه راوه ستایی .
- ۷ - قه مهر = مانگ ، دیده سیایی = چاوره شی ، موژگان = برژانگ
 واته : مانگ روومه تی ، چاوره شی ، برژانگ نه شته ری ، چهیران
 سهیر که ری .
- ۸ - له سافی روومه نا وهک ناوینهی جهم به بالا وهک سهروی باخی ئیره م
 بوو (سهروی به هه شتی عاد) مه به سی مانای نهم ئابه ته یه :
 (إرم ذات العماد التي لم يخلق مثلها في البلاد)
 (جهم = پاشاییکی ئیران بووه)
- ۹ - به سه دناز وه کو حوری هه لسا یه وه ، تابازاری جوانی من بشکینی
 چون = وه کو ، حوسن = جوانی ، بدۆ شکست = بیشکینی .
- ۱۰ - پرشنگی نوورو رووناکی ، ههستا ، کاتی ته وه لسا یه وه ، وه به
 هه لسا نه وهی (چه شر) بهرپابوو (رهستا خیز = چه شر)

- ۱۱ - ديم ، پيچان نهدهور ، بهژنوو بالآي وئيش
داراي و قوماش ، ئالو والآي وئيش
- ۱۲ - بالآ ، چوون ئالآي ، سهر ئهفرازي وئيش
شيوهو لهنجهو لار ، خهمزهو نازي وئيش
- ۱۳ - حهيراني ، ئهو بيم ، من ، وئيم شيجهوير
پي تهور ، بيم خهمناك ، پهژارهو دلگير
- ۱۴ - ئهو خهزان سهئوي ، من پا بهندي گل
من كوگاي خهمان ، ئهو دهرماني دل
- ۱۵ - خهيلي تهماشاي بالآي ، ئهو كهردم
داخي زهريفيش ، نهدهروون بهردم

- ۱۱ - ديم = بينيم ، پيچان = پيچاويهتي ، وئيش = خوي .
وانه : بينيم قوماشي جوانو ئالو والآي زوري لهبهر كردهوه بهژن
وبالآي خوي ، تي وه پيچاوه خوي رازاندهوه تهوه بهوقوماشانه .
- ۱۲ - بالآي وهك بهياخي سهربهرز بوو ، بهلهنجهو لارو خهمزهو نازي
خوش شيوهوه ، راوهستا بوو بهپي وه .
- ۱۳ - من حهيراني تهوبوم خزم لهبهرچوهوه بهمجزره خهمناكو ، پهژارهو
دلگير بووم .
(وئيم شيجهوير = خزم لهبهر چوهوه)
- ۱۴ - ئهوه سهولنج بوو جوان ، نهجوولآو نهگهرا ، منيش چه قيبومه ناو قور و
كل ، من كوگاي خهمان بووم . نهودهرماني دلان بوو .
- ۱۵ - ماوهيكی زور تهواشاي بالآي نهوم كرد ، داخي جواني نهوم برده
دل (زهريفيش = جواني)

- ۱۶ - ئەوسا چەودما ، گرەوام نالام
 تاباد ، بدۆباد ، شكستى بالام
 ۱۷ - نەبا ، ئەوبالا ، نەمامى ، نەوخىز
 ياران بۆينان ، منو زان ، وەبىز

- ۱۶ - چەودما = ئەودوا ، گرەوام = گريام ، بدۆ = بدات
 واته : ئەوسا پاش ئەوہ گريام نالاندم ھاوارم كرد تا (با) ييت بالام
 بشكىتى وردم كا دام رزىنى (سەولەكە وای ووت)
 ۱۷ - ئەوہك خەلقى و رەفيقانە ياران (ئەوبالا جوانەى ئەوہ بىينن ئىتر
 من يان لە بەرچا و بکەوئت بىيزىم لە بەر چاويان) .
 (نەبا = ئەوہكو ، بويان = چاويان پى بکەوى)

(سوورە ھەرالە)

(۳)

- ۱ - سوورە ھەرالە ، سوورە ھەرالە
 سوورە ھەرالە ، وەش كەيفى حالە
 ۲ - پەى چىش پەنگى تۆ ، ھەر سوور ديارەن ؟
 رەنگت چون ياران ، وەك شای وەھارەن

- ۱- سوورە ھەرالە = گيايەكى بۆن خۆشە ، گەلاكەشى ھەر بۆن خۆشە
 كە گولى سوور ئەكات ديمە نىكى جوانى بۆن خۆشى ھەبە لە سەر
 شاخەكان تەپوئ . واته : سوورە ھەرالە بۆچى وا كەيف خۆشى
 حال خۆشى ، لە خۆشى دای ؟
 ۲- بۆچى پەنگى تۆ ھەر سوورە ، پەنگت لە ناو پەنگەكاندا وەك
 شای بەھارەايە لە ناو فەسلەكاندا
 لەھىندى نىسخەدا لە باتى نيوہ شەھرى دولىي ئەم ھونراوہبە ، وانوسراوہ
 (دايم سوورەنى ئىنە چە كارەن ؟)

- ۳ - وهختی ئیدشنهفت ، سووره ههرا له
 واتش په نگی من ، وهش که یفی حاله
- ۴ - دايم الاوقات جهوه ته نوو وئیم
 نیشته ناو خهريك ، شهوق و زهوقی وئیم
- ۵ - نه پای (وهرواوان) ، وهختیو من ، مهوبه
 په ننگه مهوزه نه ، نهرووی (وهرکه مهه)
- ۶ - ئینجا ، جه ناگا ، سهیر که روو ، جه ، دوور
 دیارهن بالآو ، یاره که یم چوون نوور
- ۷ - وهختیو ، ئا ، یاره نزیکم مه بو
 لاو سه ره یمه نه ، تیر سه یرم که رو

- ۳- وهختی سووره ههرا له نه مهی بیست ، ووتی :
- خوشی و جوانی په ننگم هی خوش که یفی به .
- ۴- به دايم وام له (وهته نی خوما) دانیشتووم خه ریکی شهوق و
 زهوق و شادیم . تی بینی :- لیره دا نه توانین بلین (سهیدی)
 خوشه ویستی (وهته نی) ده برپوه به ناوی سووره ههرا له وه که چون
 تا له ، نیشتمانه که ی خویابه که یف خوشه خه ریکی شهوق و زهوق و
 شادی به . م . (کار دخی)
- ۵- وهرواوان = به فراوان ، مهوبه = دیمه ده
 واته . - له خوار به فراوه وه که دیمه ده ، په ننگم سهوزه به رووی
 به ردو کتوه کانا .
- ۶- نه بجا کوتوپر سهیر نه کهم وا له دووره وه . بالآی یارم دیاره وهک
 خور نه دره وشیتته وه .
- ۷- وهختی نهو یاره نزیک ته بیتته وه لیم وه له لای سهرما سه یرم نه کات

- ۸ - بۆيۈك ، وشە ، مەگنۆ ، نەسەرەم
 رەنگەم سوورە بۆ ، زوو بەخاتر جەم
- ۹ - پىپەنگە ، پەنگەم بەسوور ديارەن
 سوورى پەنگى من ، جە سايەي يارەن
- ۱۰ - كەچى جەناگاہ ، چەرخى پورستەم
 من و ئازىزش ، جياكەرد ، جەھەم
- ۱۱ - ھۆرئىزا لوا ، پەرى يانەي وئىش
 منش كەرد بى ناز ، خاترىش پەرىش
- ۱۲ - پەنگەم ، ھۆر گىلاجەپەنگى وەلىن
 دلم ماتەم ، بى ، بىزارو خەمگىن

- ۸- بۆيۈك = بۆنىكى ، وشە = خۇش ، مەگنۆ = ئەكەيى
 وانە :- بۆنىكى خۇش ئەدا لە سەرم زوو بە زوو پەنگەم سوور
 ئەبىت پاش ئەوۋە كە ئەو دېتە سەرم سەيرم ئەكات
- ۹- بەم پەنگە يا بەم جۆرە پەنگەم بە سوورى دەرئەكەيى ، سوورى
 پەنگى من ھۆي سىپەرى يارمە .
 (پى پەنگە = بەم جۆرە ، سايە = سىپەر)
- ۱۰- كەچى دووبارە چەرخى ستەمكار ، من وئىلئىز لە يەك جيا ئەكەتەوۋە
- ۱۱- ھۆرئىزا = ھەلسا ، لوا = پۇشت ، پەرى = بۆ ، پەرىش =
 پەرىشان . وانە :- يارھەلسا پۇشتەوۋە بۆمالى خۇي ، منى بى ناز
 كرد دل ماتەموو پەرىشان خاترى كردم .
- ۱۲- ئەجرا پەنگەم دووبارە وەرگەرايەوۋە بۆ پەنگى پۇشوو ، دلىشم مات
 بوو بىزارو خەمگىن بوو لەم بەسەرمانە .

- ۱۳ - گره وام ، فره ، جه داخی گهردوون
 هه رسۆ ، چه ماومن ، جه حیساب بیروون
- ۱۴ - پاسه زانینتی ، یاری وه فادار
 ئهردووریش گنۆ ، مه گپروو قه رار
- ۱۵ - که ئاده لوا ، به بیی به هانه
 هه رسۆ ، چه ماومن ، ئاما چوون هانه
- ۱۶ - (سهیدی) خو جه داخ ، بیی وه فایی یار
 چی سه رزه مینه نیه نش قه رار

۱۳- زۆر گریام له داخی چه رخی گهردوون فرمیسکی چاوم ئه وه نده زۆر
 بوو له حساب چوووه دره وه .

(گره وام = گریام ، فره = زۆر ، هه رسۆ = فرمیسکی)

۱۴- پاسه زانینتی = وام نه زانی ، ئه ر = ئه گه ر

واته - وام نه زانی که یاری وه فادارم به روات ، وه لیم دوور
 که ویته وه قه رار نه کرم که چی وا نه بوو ئارامم لئ هه لگه را .

۱۵ - ئاده = نهو (بوژن) ئاد = نهو (بوپیاو) لوا = رویش

واته : که نهو رویش به بیی به هانه ، فرمیسکی چاوم هاته دهر وه
 کانیاو (هانه = کانپ)

۱ - سهیدی له داخی بیی وه فایی یارا لهم سه رزه ویه دا هه چ ئارام و
 قه راری نیه .

(چی سه رزه مینه = لهم سه رنه رزه ، نیه نش = نیه تی)

(سه نگی سو فید ره نگ)

(٤)

- ١ - سه نگی سو فید ره نگ ، سه نگی چهرمه ره نگ
سه نگی ناز په روه ر ، جه باغچه ی گول په نگ
- ٢ - په نگت چی چهرمه ن ، چوون په نگی کافوور ؟
چی سو فیدی ر نگ ، دیاره ن جه دوور
- ٣ - که سه نگ ئید شنهفت ئاما به جواب
واتش ئه ی سادار فه قیری بی خواب !!
- ٤ - من نزدیکه نا ، به بالای گول په نگ
په نگم چهرمینه ، چون په نگی فه ره نگ
- ٥ - سو فیدی په نگم دایم دیاره ن
چهرمه یی په نگم ، نه سایه ی یاره ن

-
- ١ - سه نگ = بهرد ، سو فید = سپی ، چهرمه = سپی ، جه = له
وانه : ئه ی بهردی سپی ناز په روه ری باغچه ی گولانی په نگا وره نگ
  - ٢ - ره نگت بؤس-سپی به ، وهك ره نگی کافوور ، ئه وره نگه سپیه ت بؤ
دیاره له دوور ؟
  - ٣ - ئید = ئم ، شنهفت = بیستی ، ئاما به جواب = هانه وه رام دانه وه
وانه : که بهرد نه مه ی بیست هانه جواب وونی ئه ی ویلی هه ژاری
فه قیری بی خه و .

- (مانای ئم هؤنرا وانه له که ل هؤنرا وه کانی دوا یی دا دیت)
- ٤ - من نزدیکه نا = من نزدیکم ، په نگم چهرمینه = په نگم سپی به
وانه : من که په نگم سپی به وهك په نگی فه ره نگ هؤی نزدیکی بالای
گول ره نگی باره .
  - ٥ - سپیه تی په نگم دایم دیاره ، ئه وره نگه سپی بهم سپیه ری یاره یانن
هؤی سپیه تی سپیه ری یارمه که منیش وار په نگم سپی به .

- ۶ - تامن ئینانا ، نه باغچهی دولبهر
 په نگهه مه فاریۆ ، هه رگیز من جه وهه
- ۷ - جامن ، جه وهشی و نزیکم یارم
 دلّم رؤشنا ، عهینی وهه هارم
- ۸ - دووربای ، دوور گنوو ، جه بالای یارم
 خاتر په ریشان ، په نگه سیاتارم
- ۹ - گهرمن جه بالای ، یارم بوو جیا
 په نگه یشم ، فاریۆ ، مه نه یش مه حالاً
- ۱۰ - گهردل په ریشان ، په نگه سیاتارم
 دووری ، دولبهرهه ، ئه رمن خه مبارم

- ۶ - تامن وام له باغچهی دولبهرا ئه وره نگهه قهت ناگۆریت هه روا به
 سپی به تی ئه مینتی ته وه .
- ۷ - جا من له خۆشی نزیکی یاره کهه ، دلّم رووناکه وه کو به هارم
 (وهشی = خۆشی ، رؤشنا = رووناکه)
- ۸ - دووربای ئه و یاره دوور که ویته وه له من (وه کو من دوور که وه وه
 له و وایه) چونکی دوور که و تنه وه به دهستی ته وه ، نه که من که به ردم
 ئه و حه له خاترم په ریشان ئه بیت په نگه رهش هه له ئه گهری نال ئه بزم
 له په شید .
- ۹ - ئه گهر من له بالای یارم جیا بیه وه ، په نکیشم ئه گۆریتی مانیشم مه حاله
 (فاریۆ = ئه گورریتی ، مه نهی = مان)
- ۱۰ - ئه گهر دلّم په ریشانه ، په نکیشم تاله و پهش ، ته وه دووری دولبهره
 کهوا منی خه مبار کردوه وام ئی هاتوه .

- ۱۱ - رەنگەم ، سیاو بۆ ، دل ماتوومەلۇل
 حالئم پەشئوبۆ ، جەستەم وئینەى توول
- ۱۲ - جەستەم مەسۆچۆ ، بەوئینەى كۆى توور
 مەبوو بەقنەز چەرمەىم بۆ كوور
- ۱۳ - ياران يەسنگەن ، گرەوۆپى حال
 دل چەنى نەبۆ ، بەوئینەى زوخال ؟
- ۱۴ - يەسەنگەن ، بەى تەور ، ئارمىش نىەن
 پەى دوورى ئازىز زامىش كارىەن
- ۱۵ - خۆچە ، هوونەن دل ، چەنى نەبۆ ، ئاو
 چەنى ، نەسۆچۆ ، بۆبەكۆى زوخاو

- ۱۱ - رەنگەم رەش ئەبىت ، دلش ماتو مەلۇل ئەبىت ، حالئم پەشئوبەبىن
 جەستەم ئەبىت بەتوولئى لقى داران وا ، وشك و رەق ئەبىت وە رەش
 مەل ئەكەرى وەك چىلكە (توول = لقى دار ، چىلكە)
- ۱۲ - جەستە = لاشە ؛ مەسۆچۆ = نەسووتى ، مەبۆ = ئەبىت ،
 چەرمە = سېى . واتە : لاشەم وەكو (كۆى توور) چۆن سووتا
 بوو بەخەلوز وا ئەسووتى ، وا خەرىكە ئەم بەقەقنەز سېبەتېم نامېنتى
 وەك چاچۆن كوئىر ئەبىت وامنىش سېبەتېم كوئىر بوو وە رووناكېم نەما
- ۱۳ - يەسەنگەن = ئەمە بەردە ، گرەوۆ = ئەگرى ، چەنى نەبۆ =
 چۆن نەبىن . واتە : رەفىقان ئەمە بەردە وانەگرى ئىتر دل چۆن
 ئەبىت بەخەلوز . لەبەردوورى يارى خۆشەوېست .
- ۱۴ - ئەمە بەردە بەم چۆرە ئارامى نىە ، بۆدوورى ئازىز زامى كارى يە
 من ئەبىت چۆن بىم ؟
 (بەى تەور = بەم چۆرە ، پەى دوورى = بۆدوورى)
- ۱۵ - هوون = خوئىن ؛ چەنى = چۆن ، نەسۆچۆ = نەسووتى .
 واتە ؛ خۆدل لەخوئىنە لەبەرد نىە چۆن نەسووتى ئەبىت بەكۆى زوخال
 لەدوورى دولبەرى نازارو خۆشەوېستا .

ساقی و ہارمن

(۵)

- ۱ - ساقی و ہارمن ، ساقی و ہارمن
- ۲ - فہسلی گول کہشتن ، چاخی و ہارمن
- ۳ - سوراحی لب ریژ ، ساغر نامادہن
- ۴ - ساقی خہستہی زولف ، عہنبہرینی توم
- ۵ - من ہر سہی مہیدان ، عہمرم کہردن تہی
- ۶ - دہخیلم ساقی ، جہو بادہی سہرجزش
- ۷ - با خاترجہ داخ ، دوران شاد کہروون
- ۸ - (صہیدی) جہعہ شقت ، نہرسہ دکہمہستہن

۱ - ساقی بہ ہارہ بولبول وا لہ گولشہ نا گولیش وا لہ گولزارا

۲ - وہختی گولہو کاتی کہشت ، توفی بہ ہارو خوشیہہ دونیا سہوزہ دار ہارالہی کردوہ

چاخ = توف ، وہ ہار = بہ ہار ، لق = لقی دار ، شکوفہ = مہرالہ .

۳ - سوراحی پرہ ، پیالہش حازرہ ، کاتی مہی نزشین و خوشیہہ وہختی دلشادیہ

۴ - ساقی نہخوشی زولفی بون خوشی توم ، چاوہ نواری مہی کہوسہرینی توم

۵ - من نہرزی (مہیدانی تہمہنم) بریوہ تہواوم کردوہ ، ساقی ساتویش کہی

کاتی (مہی دانہ دئی) کہی ؟ کہی مہی و شہرابم تہدہیتتی کہی ؟

۶ - دہخیلم ساقی لہومیہ بہجوشہ ، پہرداخیکم بدہرخی تازوو نوشی کہم

۷ - با خاترم لہداخی دوران زہمانہ شاد بکہم کوزگای خہرمانی خہمان ہدہم بہبا

خہم لہدلیم دہرکہم .

۸ - ہەرچہند (صہیدی) لہعہشقی تومستہ بہلام تہی ساقی تاواتہ خوازی

پیالہی دہستی توبہ کہ پیالہ یہک (مہی) بدہیتتی .

پیتی شین (ش)

(شەمال)

هەلبەستى (شەمال) كەلەدە فەتەرە دەس نووسە كەى (مامۇستا شىخ عەمدى خال) دا نووسرا بوەو . لەم دوایى بەدا پىتى دام لەو زىاتر بوو كەمن دەستىم كەو تېوونەو وىش برىتى بە لە (۲۷) ھۆنراو ، لە پىشە كى ئەم بەرتوو كەدا خۆم (۵) ھۆنراو یم نووسى بوو . لە هەلبەستى شەمالیش دا (۱۶) ھۆنراو ەم نووسى بوو زىادى ھۆنراو كانى دە فەتەرە دەس نووسە كەى مامۇستا شىخ (عەمدى خال) . (۶) ھۆنراو ەم بۆنە مەش لەم روو ەو زۆر سوپاسى ئە كەم وا ناتەواوى هەلبەستى (شەمال) (بە پى شى كەردنەو ە) لىزە دا ئە نووسىن : - بەم چۆرە ژمارەى ھۆنراو كانى ئەم بەرتوو كە ئە پى بە (۱۰۴۰) ھۆنراو ئەك (۱۰۳۴) . م (كار دۆخى)

پىشە كى شەمال

(۱)

<p>۱- خەم خەلاتمەن خەم خەلاتمەن ۲- خەم كىش و خەمناك خەم خەلاتمەن ۳- دەردى داخى دۆست دور وولاتمەن ۴- خاتر پور جە دەرد دل پور نازارم ۵- جەسەت مەندى يەن ئاوات واستەنان ۶- ھون مەشۆ جە جەرگ كزى كە بابم ۷- نەر بە نزاو مەن بېوت رەزايىن ۸- پاش ھۆنراو ەى (۱۰) ى (شەمال) لەم بەرتوو كەدا ئەم ھۆنراوانە دىن . ۹- دەلىلى ھامراز دەردە دارى وىل ۱۰- عەرزەى كام فەرھاد بە شىرین ماری ؟ ۱۱- شەمال تۆ عەرزەم بە قىبەلم وانى ۱۲- ياو ە بە فریام تاخەر نەفەسمەن ۱۳- دل بى بە زوخال تاكەى سەبوورى ۱۴- ئەحوالى پە رىم باو ەرى بەخەبر</p>	<p>۱- خەم خەلاتمەن خەم خەلاتمەن ۲- باى مراد پەى دەرد مۆشكلاتمەن ۳- جەسەت جەلام جەم پەى دورى یارم ۴- گرفتارى دەرد جاي نەرەستە نان ۵- ناقات لىم برىان نەمەندەن تايم ۶- شەمال مەگىروو وە نەت نزاىتى ۷- ناد لىت مە پەرسۆ بادى وولات گىل ۸- ئىنە تۆدە لىل كام دەردە دارى ۹- خاستەر تۆ ئەحوال حال مەزانی ۱۰- شەمال مەن پەرواز تەبرى قەفەزمەن ۱۱- ھا ، مەردا جە دەرد ھىجرانو دوورى ۱۲- ئىنتىزارى تۆم بادى سەك سەیر</p>
---	--

(شہمال)

(۱)

- ۱ - شہمال ، مہ گیروو ، وہ نہت نزایی
نہر بہ نزاو من ، ببوت رہ زایی
- ۲ - تاقہت چیم بریان ، نہمہ نسون تابم
ہوون مہ شو ، نہ جہرگ ، کزہی کہ بابم
- ۳ - یہ کشہو ، بای شہمال ، ورجہ ، سوب سہ چہر
بہدہوان ، ولای ، قیبلہم گوزہر کہر
- ۴ - ولئی لوانت ، بہی تہور ، بہدہو بؤ
شو ، ولای شیرین ، ہیمن نہخہو بؤ
- ۵ - پەردہی ناز ، جہرووش بلسر ولاہو
بؤسہ دہر ، بہقورس ، قہمہر سیماہو

-
- ۱ - نزا = نکا ، مہ گیروو وہ نہت = داوات لئی نہ کہم ، ببوت = بت بی
وانہ : شہمال تکایکت لئی نہ کہم نہ کہر بہ نکای من رازیت
  - ۲ - تاقہتم نہ ماوہ ، میزو توانام باری کردوہ ، خوین دیتہ دہرہوہ
لہ لشم کزہی کہ بابی جہرگم دیت وا نارہ حہتم .
  - ۳ - ورجہ سوب = پیش بہ یانی ، بہدہوان = بہ خیرایی
وانہ : نہی بای شہمال شہوینک پش رۆژ بوونہوہ ، بہ پەلہ برۆ بؤ
لای قیبلہو دل دارہ کہم .
  - ۴ - بہلام بارو یغتنت وا بہ خیرایی بیت بگہ بہ شیرین ہیغتتا لہ خہو ابی
مہل نہ سابی لہ خہو .
  - ۵ - سہر بؤشی ناز لہ سہر روومہ تی لادہ (ماچی روومہ تی بگہ) کہ
وہ کو مانگی چواردہ بہ .

- ۶ - چين چين ، دسته‌ي زولف ، خه‌م وه‌رده‌ي جه‌ميين
 په‌رچين ، نه‌ده‌وران ، گول باغچه‌ي جه‌ميين
 ۷ - مازه ، په‌شيويان ، به‌رووش وه‌هم دا
 نه‌ك پيوار بو ، مانگ ، نه‌دلي ته‌مدا
 ۸ - چوون نوري ئيمان ، نه‌رووش مه‌دره‌وشمو
 با زولماتي كوفر ، ئيمان نه‌پوشمو
 ۹ - وه‌ختي باي شه‌مال ، په‌ره‌نده‌ي تيز ره
 شيرين ديده‌ مه‌ست ، هوهميزو جه‌خه
 ۱۰ - جه‌وده‌م ، به‌ئيكرام ، وه‌نesh سه‌لام كه‌ر
 عه‌رزو حالي من ، په‌نesh ته‌مام ده‌ر

- ۶ - زولفه‌كاني چين چين له‌سه‌ر رووي لول بوه ، بوون به‌كول بزه‌رژيني
 باغچه‌ي گوناي (په‌رچين = په‌رژين)
 ۷ - مه‌ئيله تيك چن په‌شيوبن يا به‌ئالوزين به‌روويا ، نه‌وه‌ك له‌ناو هه‌ورا
 مانكي رووه‌تي كوم بيتي به‌شاريته‌وه .
 ۸ - ليره‌دا رووه‌تي به‌ (ئيمان) وزولفي (به‌تاريكي كه‌ر) دا ته‌تت وه
 نه‌لي (نووري ئيمان) له‌رووي نه‌دره‌وشيته‌وه مه‌ئيله تاريكي كوفرو
 بيتي ديني (ئيمان) ياني ده‌مووچاوي دا پوشتي با زولفي رووي نه‌گرتي
 ۹ - وه‌ختي نه‌ي باي شه‌مال به‌تيزي نه‌په‌ري شيريني چاومه‌ست له‌خه
 هه‌ل ته‌سپت .

- ۱۰ - جه‌وده‌م = له‌وه‌ختا ، وه‌نesh سه‌لام كه‌ر = سه‌لامي لن كه .
 واته ؛ له‌وكاتا به‌احترامه‌وه سه‌لامي لن كه حال و نه‌حوالي منيشي به
 ته‌واوي نه‌بگينه .

پاش هم هونراوه هونراوه كاني دوايي لاپه‌ره (۱۳۷) ديت :
 (نادليت مه‌په‌رسو بادي وولات گيل) .

- ۱۱ - شەمال ویت کەرە ، بەزوانوو من
 واچە بەشیرین ، سووی چەمانوون
- ۱۲ - من قاسیدی ، جەلای ، دەردە دارینم
 کیاستەهی دئی ، بی قەرار یۆم
- ۱۳ - پەهی تۆ ، سەیل ھوون ، مەشۆ جەچاوش
 پەهی تۆ ، جەچاوان ، دوور کەوتەن خاوش
- ۱۴ - پەهی تۆ ، بی نارام ، سەرسام و لیوون
 تەن زامی خەدەنگ ، موژەهی تۆش پیوون
- ۱۵ - پەرسە شیرینی مەیل ئیمەش لاوون ؟
 یاجەشەرتی ویش چوون زولفی خاوەن ؟

- ۱۱ - ویت = خۆت ، کەرە = بکە ، واچە = بلی ، چەمان = چاوان
 واتە : ئەمە شەمال تۆبەرمانی منەو بە (شیرین) بلی رووناکی چاوانم
- ۱۲ - من قاسیدی (رابەری) دەردە دارینم لەلاین دلیکی بی نارام بی
 قەرارەو ھاتووم بۆلات .
- ۱۳ - پەهی تۆ = بۆتۆ ، سەیل = لافاو ، ھوون = خوین ، خاو = خەو
 واتە : بۆتۆ (لافای خوین) لەچاوانی دیتە خوارەو ، وەھەر بۆتۆیە
 کەخەو ناچتە چاوی خەوی ئی ناکەوی .
- ۱۴ - بۆتۆ بی نارام ، سەرسام ، شیتە ، لەشی زامدارە بەتیری برژانگی
 چاوی تۆ ئەم ھەموو شتانەهی بەسەر ھاتووە .
- ۱۵ - پەرسە = پەرسە ، لاوون = لایەتی ، ویش = خۆی .
 واتە ! ئەمە شەمال لەشیرین پەرسە ئایا مەیلی ئیمەھی لاماو ؟ یاوەک
 زولفی خاوی خۆی شەرت و پەیمانیشی خاوبووەتووە لەسەر پەیمانە
 خۆی ئەماوە ؟

۱۶ - پھی (صهیدی) مهرگن به بی یارژیان
مازه (بای شهمال) بسپارۆ گیان

۱۶ - بۆ (صهیدی) مهرگه ژبان به بی یار . سانهی بای شهمال فریای
کهوه مههبله گیان بسپیری و بمریت وا شهرحی حالی (صهیدی) به یار
بکهینه ، بهزه بی پیا بیتهوه ، بیتهوه بۆلای دوورنه کهو بیتهوه لئی

(شیرین په یوه ندهن)

(۲)

- ۱ - شیرین په یوه ندهن ، شیرین په یوه ندهن
دوونه برۆی سیات ، بههم په یوه ندهن
- ۲ - دووشیرازهی قهوس ، ئوسای غهیب ژه ندهن
ههریهك سه دپه یکان ، وه جهرگم شه ندهن
- ۳ - جهوده ستهی زولفان ، چهیران مه نده نان
دامهن یا شامار ، یاخۆ کهمه ندهن ؟ ؟

۱ - شیرین هردوو برۆت پیکهوه نووساون وه بهیه کهوه به ستراون
وانه : برۆکان شیرین په یوه ستن رهش و جوانیشن

ته برۆ = برۆ ، سیا = رهش ، په یوه ندهن = بهیه کهوه نووساون
۲ - دووشیرازهی قهوس = کهوانه ی برۆ ، ژه ندهن = بهستویه تی بهیه کهوه
په یکان = تیر ، شه ندهن = بریناری کرده ، داویه تی له جهرگم
وانه : تیروکه وانی برۆت ، سه د تیری داوه له جهرگم برینداری کرده
۳ - له وپه لکو زولفانه ، چهیران و سه رسام ماوم ، داوه ؟ یا شاماره ؟ یاخۆ
که منده ؟

چهیران مه نده نان = چهیران ماوم ، که منده = هی صوفیه کانه ته بیکه نه
ملیان به کاری دینن له کاتیکا خهریکی ئادابی دهرویشی و ذکر ی بهزدانن

- ۴ - خالی جه مینت ، زولفی چین چینت
چون دانه و دامنه ، سه یادان ، تهندهن
- ۵ - هه رتاریش ، سه دتا پیچ دان وه هه مدها
هه رتاریش ، سه د دل ، په نه ش پابه ندهن
- ۶ - ئهرمن شه یداش بییم ، نه که ران مه نام
بی حه د زه ریفهن ، بی سامان ره ندهن
- ۷ - بالآت وینه ی سه ول ، سای سه هندی باخ
شوخن وه ش ته رحهن ، به رزه ن بولندهن
- ۸ - دودیده ی سیای ، فیتنه ، ئه نگیزت
سه رمایه ی ئه فسوون ، هه م جادوو به ندهن

- ۴- خالی کولمت ، زولفی چین چینت ، وه کو دانه و داوه ، که
راوچیه کان دروسیان کردوو ، تویش به و دانه و داوه دلمت گرتوه .
- ۵- هه رتاریش سه د تای پیچ داوه به یه کا ، و هه رتاریش سه د
دلی پتوه به ستراره .
- ۶- ئه که ران مه نام سه ولی شوینی سیه ری ناو باخانه (له شوینی
بی حه د جوانن وه تا بلجی دل په سه ندو زه ریفهن .
(نه که ران مه نام سه ولی شوینی سیه ری ناو باخانه) جوان)
- ۷- بالآت به وینه ی سه ولی شوینی سیه ری ناو باخانه (له شوینی
سیه ردا نه مام و ، دارو دره خت زورتر به رزه نه بیته وه) جوانه ،
خوش ره نکه ، به رزه به ژنوو بالآت به و جوریه .
- ۸- دوو چاوی ره شی فیتنه هه لکیر سیته ره هه موو ئه فسوون و سیه حر و
جادوو تک یان وا پتوه .

- ۹ - خه مزه و لاره وله نج ، دیای به نازت
 بنچینه ییانه ی ، سه بووریم ، که ندهن
- ۱۰ - گو فتو گو ی شیرین ، که لامت رازت
 شه هدهن ، شه که رهن ، نه باتهن ، قه ندهن
- ۱۱ - به های دانه ی خال ، سه فجه ی جه مینت
 مولکی هیئندستان ، شاری خه جه ندهن
- ۱۲ - عومرم شی وه باد ، تا قیق نه زانام
 بی مه یلیت تا که یین ؟ جه فات تا چه ندهن ؟
- ۱۳ - خواجه ی ساحیب شهرت ، چی وه نجیانی
 مه یلت ، مؤ به تت ، هیچ کام نه مه ندهن

- ۹- خه مزه ت ، لاره وله نه جت ، به ناز نوارینت ، بناغهی خانووی سه برو
 سه بووری پو شووی منیان له بنا دهره یتاوه .
 (دیای = نوارین ، بنچینه = بناغه)
- ۱۰- سه وگفتوگو ، که لامورازت هه موی ؛ هه نگوینه ، شه کره ، قه نده ، نه باته
- ۱۱- به های = نرخ ، جه مینت = پرومه ات .
 واته نرخ هیئندوستان و شاری خه جه ند (تا شقه ند) هه مویان نرخ
 دانه ی خالی سه پرومه ات و رو خسارته ، نه توانی به وخاله هه مویان
 بگری وه بیان سینی .
- ۱۲- عومرم به خورلوی پرویش ، به نه حقیق نه مزانی ، تا سه کی وا
 بی مه یلی وه جه فات تا چه نده ؟ (نه زانام = نه مزانی ، تا که یین =
 هه تا که یه) .
- ۱۳- که وره ی خاوهن شهرت بو ایمان دل زویری ، نه (مه هه به ت و
 خوزه ویستی جارانت ماوه ، نه مه یلی جارانت ماوه له که لمانا .

۱۴ - کهی جه به ندگیت ، سهر کیشان (سهیدی)

ههر غولامی تون ، ههر تاکه زیندهن

۱۵ - حه لقهی غولامیت ، مه کهرؤ نه گوش

به ندهن ، پیش و اچه ، (یه کهمتهر به ندهن)

---

۱۴ - کهی لهءابدایه تی تۆ (سهیدی) سهر کیشی کرده ، ههر

غولامی تۆیه ، تازینده وهو له ژیانایه سهیدی تۆیه .

۱۵ - حه لقهی غولامیت نه کانه گوئی ، عهبدو به ندهی تۆیه خزی به

که مترین به ندهی تۆنه زانی تۆیش ههروای بزانه .

(شیرین دیده مهست)

* (۳)

۱ - شیرین دیده مهست ، شیرین دیده مهست

نازدار نازه نین ، شوخی دیده مهست

۲ - ساکه جه دۆسی ، ئیمهت کیشا دهست

چه نی یاریۆتهر ، بهینی تازته بهست

---

۱ - دیده مهست = چومهست ، شیرین = ناوی یاره کهی (سهیدی) به

واژه : شیرینی چومهست ، شیرینی چومهست ، نازاری نازه نین شوخی چومهست

۲ - جه = له ، دۆسی = خزشه ویستی ، کیشادهست = دهستت هه لگرت

چه نی = له گه ل . واژه : تۆله دۆسی ئیمه دهستت هه لگرت وه له گه ل

یاریکی تر بهینی تازته بهست ئیمهت له بیر نه ما

تۆینی : هم هوزراوهی له کانیکا ووتوه که (شیهوین) له خوشه ویستی

(سهیدی) په شیمان بووه ته وه شووی به پیاویکی تر کرده .

م . (کاردۆخی)

- ۳ - شهرت که رده که ی ویت ، نه دارات به چه م
 ئیمهت شی جه یاد ، یاری بهینهت که م
 ۴ - ئه وه ل به (ئیخلاس) ، سه و گه ندان وه ردت
 ئاخر شهرتوو بهین ، به سه ر نه به ردت
 ۵ - به عه شقی (باوه یس) ، مال جه بی شه کو
 (واحد القهار) ، هیچ که ست نازو
 ۶ - ئومیده ن فه له ک ، شیونو نازت
 نیشو وه پای عه رش ، سه داو ئاوازت

- ۳ - واته : نه و شهرت و په یمانه ی خوت کردت هیچ کویت نه دایه وه له
 بهرچاوت نه بوو وه ئیمهت له بیرچوه وه ، نه ی یاری بیج وه نای بیج شهرت
 و بهین !! (ویت = خوت ، چه م = چاو)
 ۴ - واته . په که م جار سویندی دلسوزانهت خوارد ، که تاسه ر له که لما
 یاری ، که چی له ئاخیریا تم شهرت و په یمانی خوته نه برده سه ر له که ل
 یاریکی ترا ریک که وتی ، وه وازت له من هیتا .
 • واته : منیش ئیتتر دوعا نه که م و نه پاریمه وه له خوا وه ئه لیم په زدان
 به عه شقی باوه یس مال له بی شه کو ، هیچ که سیککی شیرین له سه ر نه رزا
 نه هلی . باوه یس = مه به سی له (وه یسه) که خه لقی هه مووچار نه چن
 بوزیاره تی گوره که ی .

- ۶ - شیونو = بشیونتی ، نیشو وه پای عه رش = بگانه عه رش .
 واته : ئومید نه که م که فه له ک نازت بشیونتی ، وه ئه وه نده بگری و
 زاری بکه ی به ده نگي بهرز هاوارت بگانه عه رش . وانه زانم .
 (نه شو وه پای عه رش) راست تره : یانج هه ر بگری و هاوار که بیت
 ده نگیشت نه گانه لای خوا م . (کاردوخی)

- ۷ - زار زار بگیتلی ، به سهر چه مهردا
 ههر ساتی ، جه نهو ، بدهی به سهردا
 ۸ - ههر کهس بویه رو ، چه نی بهین بهستهش
 گیردو ، چه نی زام (سیامار) گهر ستهش
 ۹ - (ضهیدی) سی ۳۰ جزمه ی که لامش وستهن
 بهینش نهو بهینهن جه نی توش بهستهن

- ۷ - (چه مهردا) = شتویه يك بوه نهوسا که سی کی گوره بمردایه جله کانی
 وه ههر شتیکی بووبی بهستویانه به وولاختیکه وه به بلویرو زرفاوده هزل
 بوی گریاون ، بهوه یان ووتوه (چه مهردا) جا (ضهیدی) به یاره که ی
 نهلی زارزار پگری به سهر چه مهردا هه موساعانج بدهی به سهری خوتا
 ۸ - وانه .. ههر کهس دست لهویاری خویه هه لگری که بهینی له گه لا
 بهستوه خوا بکا (رهش مار) بی که زئی وبه نیشوو نازاری نهو مار
 کهسته وه ههر بنالینتی -
 ۹ - وانه .. له گه ل نهوه شا (ضهیدی) به سی ۳۰ جزمه ی قورنان سویندی
 خواردوه شهرت و بهینی ههر نهوه یه که له گه ل تژدا بهستویه تی ههر توی
 خوش نهوی .

(شیرین خالت بام)

(۴)

- ۱ - شیرین خالت بام ، شیرین خالت بام
 فیدای دانه ی موشک ، شیرین خالت بام

- ۱ - شیرین فای یاره خوزه وسته که ی (ضهیدی) یه ، که له زوره و نراوه یا
 نای برده شیرین هه میسان مانای جوانیو شیرینی یه ، لهم هونراوه دا
 نه لیت شیرین . فیدای خالی شیرینت بام ، به قوربانی نه و دانه خاله بام
 که بون خوزه .

- ۲ - سهرگردی له بان ، وینهی لالت بام
 قوربانی بهیان ، لیموی کالت بام
- ۳ - شهیدای شیوهی پهنند ، پهری سامت بام
 دیوانهی روخسار ، جهمین جامت بام
- ۴ - زام زهدهی کهمان ، نه برووی چفتت بام
 چهیرانی خهرام ، شیرین رهفتت بام
- ۵ - مهخموری ، دیدهی ، مهستی ، سیات بام
 بی هوشی نیگای ، به نازدیات بام
- ۶ - شیرین ، یهچه نندن ، دل ، نهزه نجیره
 نه حهلقهی تایی زولف ، به نندن ، نه سیره

- ۲ - سهرگردی = به قوربانی ، له بان = لئه-وه کان ، لال = له-عل ،
 بهیان = بهی . واته : به قوربانی دوولتوی سووری یا قوتیت بم ،
 به سهرگردی به می و لیمو کاله کانت بم شیرین گیان .
- ۳ - شهیدا = عاشق ، دیوانهی = دیوانهی ، جهمین = ناوچاوان .
 واته : من باشهیدای شیوهی جوانت بم که وه ک پهری وایه ، باشیت و
 دیوانهی روخسارو ، روومهتی جوانت بم که وه کو تاوینهیه
- ۴ - چفت = کهچ یا خوار ، وینهی کهمان ، خهرام = رهوت ، رهفت
 رویشتن . واته : با به تیری برزی کهمانیت زامدار بیم ، وه چهیرانی
 رهونی جوانو رویشتنی بهرتیبی ههلسان و دانیشتنت بم نهی یاری نازنهین
- ۵ - مهخمور = بی هوش ، دیده = چاو ، سیات = رهش ، دیات = نوارینت
 واته : بی هوشی چاوی مهستی رهشت بم ، به نیگاو سهرگردنی به نازی
 نوارینت (بوم) بی هوش بکهوم وه له سهرخوم بچم .
- ۶ - واته : شیرین . نه مه ماوهیه کی زوره دلّم (تو) زه نجیرت کردوه به
 حهلقهی تایی زولفت بهستوته ، دبل و نه سیره اهلات .

- ۷ - یه ، تاکه‌ی ، دوساخ ، گیسووی سیاتهن
 ئیرادیت چیشنه چیش مو دده عاتهن
 ۸ - ئه‌رجه به‌ندی دام مه‌بو گوشادیش
 په‌نهم دهر موژده‌ی وه‌ختی ئازادیش
 ۹ - وهر عه‌زمت کوشته‌ی دل‌هی مه‌جنون خۆن
 په‌زای دل‌ی من چه‌نی په‌زای تۆن
 ۱۰ - (سه‌یدی) په‌رئ عه‌شق چوون قه‌یسی ثانی
 مه‌رده‌یش ، وه‌شته‌ره‌ن ، جه‌ زیندگانی

- ۷ - واته : تاکه‌ی دپلی په‌لکه‌ی ره‌شت بیتی ، ئاره‌زووت چ-ی یه ، وه‌چی
 لئی داوا نه‌که‌ی ؟ یه‌چه‌نده‌ن = ماوه‌یکه ، یه = نه‌م ، گیسوو =
 په‌لکه (زولف)
 ۸ - واته : ئه‌گه‌ر له‌وبه‌ندی داوه‌ رزگاری نه‌بیتی وا موژده‌م بده‌رئ که‌ی
 رزگار نه‌بیتی ؟
 ۹ - واته : ئه‌گه‌ر خۆخه‌ یا لیمشت کوشتنی دل‌ی شیت کاری منه ، وا
 (رازی دل‌ی منیش له‌گه‌ل رازی بوونی تۆدایه) چپ لئ نه‌که‌ی بیکه
 ۱۰ - واته - (سه‌یدی) بۆ عه‌شق وه‌کو (مه‌جنونی دوه‌مه) حالی وه‌کو
 حالی قه‌یسه‌ که‌وا بوو مردنی خۆشته‌ره‌ له‌ژیان جه‌ز به‌مردن نه‌کا نه‌ک
 به‌مان . په‌رئ عه‌شق = بۆ عه‌شق ، مه‌رده‌یش = مردنی ،
 وه‌شته‌ره‌ن = خۆشته‌ره ، زیندگانی = ژیان

(شیرین کالانی)

(۵)

- ۱ - شیرین کالانی ، شیرین کالانی
شیرین تو مه تاي ، شیرین کالانی
- ۲ - باش نازدارانی ، سۆسه ن خالانی
قامه ت نهو نه مام ، عه ر عه ر بالانی
- ۳ - شیرینه ن به ژنت ، شیرینه ن بالآت
شیرینه ن خالی سه ر گۆنای ئالآت
- ۴ - شیرینه ن هۆشت ، شیرینه ن فامت
شیرینه ن شیوه ت ، شیرینه ن نامت
- ۵ - شیرینه ن خه مزه ت ، شیرینه ن نازت
شیرینه ن که لام ، گفغو گۆو رازت

-
- ۱ - شیرین کالانی = کالاجوانی ، مه تا = له مه تاعه وه هانوه یانی که لو
په او خشل واته .. شیرین تو کالاجوانیت ، تو سه ر باشقه ی مه تاي
هه موو جوانانی .
تی بی نی .. ئەم هه لبه سه ی بۆ (شیرینی خۆشه و یستی) ووتوه پیش نه وه
که شیرین شو بکات .
  - ۲ .. واته : نازداری هه موو جوانانی ، خال سۆسه نیه ، قامه ت نه و نه مامو
عه ر عه ر بالآیت
  - ۳ - به ژنو و بالآت جوانو شیرینه ، وهه روا خالی سه ر گۆنای ئالیشت
جوانو شیرینه . گۆما = کۆلم ، ئال = سووری کال .
  - ۴ - فاموو هۆشت جوانو شیرینه ، شۆوه شت جوانو شیرینه ، ناویشت
(شیرینه)
  - ۵ - غه مزه و نازت جوانو شیرینه ، وهه روا قسه کردنت گفغو گۆو
رازیشته هه میسان جوانو شیرینه .

- ۶ - شیرینهن تاي زولف ، سيای گرنجت
شیرین پیچ وهردهن ، نهدهوری زنجت
- ۷ - تۆپی شیرینی چه پا تاوهرسه
سهرتاپات دل چهسپ ، دل کیشو دولبهر
- ۸ - شیرین تهعرفت ، نهمزانوو چیئش
سیماو روخساریت ، نوور مهوارو لیش
- ۹ - شیرین تۆ شهمعو ، من پهروانه نان
شیرین تۆ پهری و ، من دیوانه نان
- ۱۰ - شیرین جهداخی ، بی مهیلی تۆوه
وهختن چوون فههاد ، ویل بوون به کۆوه
- ۱۱ - (صهیدی) چوون پهی مهدهح ، شیرینش باسهن
رازی شیرینش ، کو تابو ، خاسهن

- ۶ - سیا = رهش ، گرنج = لول ، پیچ وهردهن = پیچی خواردوه
واته شیرین قالی زولفی لولو گرنجت ، جوان پیچی خواردوه به
دهوری زنجتا .
- ۷ - تۆ بهم جوانیو شیرینی پهوه که هدی لههر تاپیت ههمووی دل چهسپو
دلگیره ، تۆ دلکیشو دولبهریت نهی (شیرین)
- ۸ - شیرین نازانم چۆن تارینی جوانی تۆ بکهیم سیماو روخسارت نووری
لی نه باری .
- ۹ - واته : شیرین تۆ شهمعو من پهروانه تم ، شیرین تۆ پهریت منیش
دیوانهو شیتی تۆم .
- ۱۰ - شیرین لهداخی بی مهیلی تۆوه ، خهریکه وهک فههاد منیش ویل
بم به کهژو کتیهوه .
- ۱۱ - (صهیدی) که باسو تارینی شیرین نهکات و اچاکه ئیتر رازی شیرینی
به شیرینی کۆتا کات وهسی بریتیهوه .

(شەرابو عەشقو تۆ)

(٦)

- ١ - شەرابو عەشقو تۆ ، سافوو زەلآ
بەلەزەت وەش بنوشای ، توندو تالآ
- ٢ - مەدینەش ، پەي کەسئ تۆ دل نەوازی
بەبئ مینەت ، چە موحتاجی سوآ
- ٣ - مەبۆ مەستی ئەبەد ، هەر کەس مەنۆ شوۆش
کەساقی پادشاهی (ذوالجەلالا)
- ٤ - کەسیۆن ، ئاکەسە ، لیۆن بەزاهیر
بەباطن ، عاقل و سادیب کەمالآ
- ٥ - نەفکرش هەن ، جەلاو ، مولکی ، نەمالی
نەۆ باکش ، جەفورزە ندو ، عەيالآ

-
- ١ - زەلال = بەشی کە لەخواردە مەنیە کە بۆ لەشی ئادەمیزاد پندووستە
(لیرەدا مانای ، رەوانە لەگەرودا) . وانە : شەرابی عەشقی تۆ سافوو
زەلالە بەئاسانی ئەچیتە ناو لەشەو ، بەلەزەتو تالیشە .
  - ٢ - تۆ بەبئ مینەت ئەو شەرابە ئەدەی ، بەکەسیک کە دل نەوایی بەکی
و ئەو کەسەش موحتاجی داواکردنی نیە ، لەتۆو مەنتی نیە ، چونکە
خزت ئارەزووت کردووە بێدەیتن (مەبەستی لەشەرابی خواپی بەچونکی
سەیدی لەم هەلبەستەدا لەگەڵ خوادا قسە نەکات) لەبەر خۆیەو .
  - ٣ - مەستی ئەبەدی ئەبێن هەر کەس بیخواتەو ، چونکی ساقی شەرابە کە
(خواوەندی گەورەیه)
  - ٤ - ئەوێ ئەبێخواتەو بەزاهیر شپتو سەرخۆش دیارە کەچی لەدلا
خواوەن عەقل و کەمالە .
  - ٥ - نەبیری هەیه ، بەلای مولک و مالەو ، نەباکیشی لەژنو مندال و
خیزان هەیه .

- ۶ - نهۆ موعجب ، نهۆ ، بهندهی ریاکار
 نهمه قسوودش ، بهدونیادو ، گه نهچو مالآ
- ۷ - به تاقی ئانه پیره ، گیره دهستش
 نهۆ پیری و یهردهی ماهو سالآ
- ۸ - دریغ ، چی کشتوو دونیای ، ئیمه ههرگیز
 (شکار تیو) پهی قیامهت مان ، نه کالآ
- ۹ - ده یاران ، وهر بدهیمی ، دهس جهدونیای
 نه بیمی ، شاد په نهش ، شادیش به تالآ
- ۱۰ - نه گهر ، سه د سال ، چه نهش مه نمی ، به دلشاد
 چه نهش تاسهر ، مه نهی مان پهی مه حالآ
- ۱۱ - ههزار جامی ، جه شه ربهت ، ئه رب نو شمی
 جه ئاخر ، ژاروو ، مه رگیمان قه تالآ

- ۶ - بهنده يك نیه موته که برو نخۆ به زل زان بی ، بهنده یکی ریاکاریش نیه ،
 مقصودیش ههچ مالو گه نهچی دونه نیه .
- ۷ - به تهنیا ههر تهوه پیری دهست گیره ، دهستی بگره تهوپیره ته نیایه
 تهوه نیه عمری زۆر بی به لکو به راستی گه ورهیه
- ۸ - دریغاً لهم دونیا به دا ئه رزیکمان ، بۆ قیامهت مان دانه چاند ،
 شکار ته بکمان نه کرد ، بۆ نه وودونیا مان .
- ۹ - یاران بادهس له دونیا بهردهین . پهی شاد نه بین ، شادی دونیا
 شادیکی به تاله .
- ۱۰ - چه نهش مه نمی = تیا بی نینه وه ، مه نهیمان = مانمان .
 واته : نه گهر سه د سال به دلخۆشی لهم دونیا به بۆین مانمان تاسهر مه حاله
- ۱۱ - ههزار جامی ، شه ربهتی خوش نه گهر بتوشین له ئاخره به زه هری
 مه رگ ته مرین

- ۱۲ - به ناگاه ، باخهوان مه برۆ ، به تیغ مان
 نیهن ره حمش ، جه یاوان و جه کالآ
 ۱۳ - وه نهش فهرزه ن ، بشۆپی کاروانه
 ئەگەر (بووجهله نوو) وهرهۆ (بیلالا)
 ۱۴ - زهریۆمان ، سه رحیسا بهن ، خاک وه سه رحمان
 نه پۆشاکوو ، نه وار دیمان جه لآ
 ۱۵ - وهرینان ، ئەولیای ، دلپاک بیئنی
 جه دل پاکان ، ویه رده ی ، کارسالآ
 ۱۶ - جه رۆو می شه ره وه بی په روا مه شاننی
 وه لای جه نهت ، چه نی په رواز بالآ

- ۱۲ - مه برۆ = نه بری . ناگا = کوتوپر ، جه یاوان و جه کالآ = له گه یو
 وکال . مه بهستی له پیرو جوانانه (واته : عزرائیل گیانمان ته کیشی
 ناپرسیتته وه له پیرو جوان)
 ۱۳ - فهرزه له سه ری بروا بهم کاروانی مردنه دا ، ئەگەر (نه بوچهل) .
 ئەگەر (بیلال) . مه بهستی ئەگەر کافره یا موسلمانه مردن له ری
 هه ر دو کیانایه .
 ۱۴ - زهریۆ = تۆزیک ، پۆشاک = جل ولیباس ، وارده یمان = خواردن مان
 واته : به قه د زه ره یک شت بکه ین له سه رحمان حیسانی ته کهن ، خاک
 به سه رحمان نه پۆشاکوو جل مان وه نه خواردنه وه مان جه لآ .
 ۱۵ - وهرینان = پشیمان ، ویه رده = رابوردوو .
 واته : پشیمان وه لی دلپاک بوون به ره وشتی باش ته مه نیان برده سه ر
 بۆئیمه ناخۆشه بارمان گرانه .
 ۱۶ - له رۆژی (مه حشه را) بی په روا نه رۆن ، بۆ به مه شت له گه ل بالداره کانا

- ۱۷ - جه (حل و سندس و ئیسته بره قیشان)
 خه لاتی خاس ، مه پۆشانئی وه بالآ
 ۱۸ - پهی ئیمه ، موشکیلهن بارما ، گرانا
 (خطاء معصیهت ، زولم و وه بالآ)
 ۱۹ - درازو دوور ، سه فرمان ، هانه وهردا
 نه تۆشه ی را ، نه پۆشاکوو ، نه پالآ
 ۲۰ - جه په نجا ئاستان ، راگیر ، مه نیشان
 ئه وان چیمه ، مه په رسائی هه والآ
 ۲۱ - جه هه ریاکیو ، جوابشا ، وهش نه دهیمی
 (ته وه قوف) مان هه زاری په ره به سالآ

- ۱۷ - له به هه شتا خه لاتی جوان له بهر نه کهن وه کو (خشل و سندس و ئیسته بره ق)
 ۱۸ - بۆ ئیمه زۆر ناره حه ته بارامان قورس و گرانه ، زولم و گونا مه و
 تاوان مان زۆره)
 په ی ئیمه = بۆ ئیمه ، معصیت = کرده وه ی ناره وا ، وه بالآ = گونا
 ۱۹ - دوورو درێژ سه فرمان وا له ریکادا نه تۆشه مان هه یه ، نه جل و
 پۆشاکمان هه یه ، نه که وشمان هه یه بی کهینه پیی مان له قیامه تا .
 ۲۰ - ئاستان = ده رگا و شوین ، مه نیشان = دانیشتون ، چیمه = له ئیمه
 واته : له په نجا شوین ری مان پیی نه کرن له ئیمه سوآلو جواب نه کهن
 له بابته کرده وه و دین مانه وه .
 ۲۱ - جه هه ریاکیو = له هه رشوینئی ، وهش = باش ، نه دهیمی =
 نه ده ی نه وه . واته : له هه رشوینئی باش جوابیان نه ده ی نه وه هه زار سالی
 ته واو رامان نه کرن .

- ۲۲ - جه دیوان و سه بای ، ساچیش بکه رمی
 نه با ، دامان ، به دهستی چه قه بالآ
- ۲۳ - که ریما ، غافر الذنبا ره و وفا
 ره حیما ، بی شه ریکا ، بی زه و الآ
- ۲۴ - به لوطفی تو ، قه وی ئومیدمانه
 نه بیمی قه هرو تو ، دلّمان زوخالآ
- ۲۵ - ئومیدمان هه ، په نامان دهی ، جه دۆزه خ
 نهك ئیمه خوړوو جه نه تمان ، خه یالآ
- ۲۶ - الهی ، تۆ بهی اخلاصمان ، قبول کهی
 (قبول تۆ بان) جه ، عوصیان ، چی بنا لآ

- ۲۲ - له دیوانی قیامه تا چی بکه ین ئه گهر نامه ی (اعمالمان) بنینه دهستی
 چه پیمان مه بهستی له نایه تی (واما من اوتی کتابه بشماله فیقول یا لیتی
 لم اوتی کتابیه ولم ادری ما حسابیه) نه وی به دهستی چه نامه ی
 کرده وی نه دریتی نه وه نه یتیرنه (دۆزه خ)
- ۲۳ - نهی خوای که ریم ، له گونا هو تاوان خوش بوو ، نهی به ره حمو دلسوز
 نهی ره حیمو بی شه ریکوو نه مر ، نه پاریمه وه لیت :
- ۲۴ - به لوطفی تو هیواو ئومیدمان زوره ، نه بین به ژیر باری قه هرورقی
 تۆوه دلّمان بووه به کۆی زوخال .
- ۲۵ - خوایا ئومیدمان وایه له ناگری دۆزه خ بمان پاریزیت ، نه یمه
 مه به ستمان خوژی و به ههشت نیه پیمان بدهی .
- ۲۶ - خوایا تۆ بهی راستی و اخلاصمان قبول کهی ، نه وانهی که تو
 لی یان خوش نه بیت ، یتیر به دهس گونا هو تاوانه وه نه نا لپنن چونکی
 پاش نه وه که خوا لی خوش بوو یتیر بوچی بنا لیتین .

- ۲۷ - یه قین (انی لغفار لمن تاب)
 په ری به خشاییمان ، شاهید به حالآ
 ۲۸ - (شه فاعهت خوی) ، گوناهاکاران ، (محمد)
 که ساحیب عزه تو ، جاهوو جه لالآ
 ۲۹ - مه گه رتوبی ، تکاکار ، یا (محمد)
 وه گه رنا ، پوستگاریمان ، مه حالآ
 ۳۰ - خوداوهندا ، به فهریایو (سهیدی) یایو
 جه وه ختیونه ، که مه نزل تیره چالآ

- ۲۷ - یه قینو راست و بی شکه خوت فهرموته (انی غفار لمن تاب) نه م
 نایه ته بولی خوش بوون مان شاهیدی حالمانه یانق تو به زه بیت پیامانا
 دیته وه عه فومان نه که ی . (په ری = بو ، به خشاییمان = لی خوش بوون مان)
 ۲۸ - شه فاعهت خوی = شه فاعهت که ری ، گوناهاکاران = تاوان باران
 واته : شه فاعهت که ری تاوان باران (محمد) ه پتسه و او پتسه مه رمانه
 که نه ویش ساحیب عزه توو گه وره به له لای یه زدان .
 ۲۹ - مه گه رتوبی به تکاکارمان نه ی (محمد) نه کینا رزگاریمان له رژی
 قیامه تا مه حاله .
 ۳۰ - خویا بگه ی به فریای (سهیدی) یه وه ، له وه ختیکا که وا له ته برا
 چېکه که ی چال و تاریکه .
 (به فریا = به هاواری ، یایو = بگه ی ، جه وه ختیونه = له کاتیکا)

پیتی صاد (ص) *

(صهیدی عار نیهن)

(۱)

- ۱ - صهیدی عار نیهن ، صهیدی عار نیهن
ههر کهس عاشقهن ، نالهش عار نیهن
- ۲ - ئیمه بیچ ، ناله مان ، خوبئی کار نیهن
کهس جه دهردی کهس ، خه بهردار نیهن
- ۳ - منیچ دیوانه ی ، خالی شیرینم
پابه ندی ، تای زولف ، بۆ عه نبه رینم
- ۴ - به لآم ئید شیرین ، ئه یامان نیهن
چون خواجه ی غه مخوار ، غولآمان نیهن

- ۱ - نیهن = نیه ، ئیمه بیچ = ئیمه ش ، عار = عه یب .
واته : (صهیدی) عه یب نیه ، صهیدی عه یب نیه ، عاشق ئه گه ربنا ئینی
عه یب نیه .
- ۲ - واته : ناله ی ئیمه ش به بئین سه بهب نیه ، وه کهس ئاگای له دهردی
کهس نیه .
- ۳ - ئه لئی منیش شیتی خالی شیرینی یارم وبئی به ندم به تای زولفی بۆن
خۆشی یاره وه .
- ۴ - واته : ناله و هاوارم ، له بهر ئه وه زیانه یه که شیرینیش نه و شیرینه ی
چارانه نیه ، که وه کو یارانی تر به وه فاییت ، وه کو ئه وگه ورا نه ش نیه
که خه می غولآم و به نده ی خۆی بخوات .

« تی بئینی : ئهم هه لبه سته وه رامی (دوس هاره) بۆ (صهیدی) وه
(صهیدی) خۆی وه رامی هه لبه سته ی (هاره سه خته نی) ئه داته وه
به زمان (هاره وه) قسه ئه کات .

- ۵ - ھەرگیز چەنى كەس ، تاسەر ، نەساتەن
شەرتش ، ئىقرارش ، وە فاش ، يەك ساتەن
- ۶ - تامەيۆ وە لام ، رەندى جەمىن گوئ
خۆفى ھىجرانش ، مەنیشۆم نەدل
- ۷ - ئەو ساتە شىرىن ، مەكىشۆ دەستم
ماوەرۆ ، بەسۆز ، زامانى سەختەم
- ۸ - جەخۆفى لواش ، جەستەم نەلەرزەن
ھاوارو ھەى داد ، ھەى ھانام بەرزەن
- ۹ - گىرۆدەى ھىجران ، دايم بى كەيفەن
كافر گىرۆدەى ، ھىجران بۆ ھەيفەن

۵ - واتە : شىرىن ھىچ كاتى تاسەر لەگەل كەسا ، رىك نەبوو ، شەرت و
ئىقرارو وەفای تەنيا يەك سەغانە (ھەرگىز = ھىچ وەختى ، چەنى
لەگەل) .

۶ - تامەيۆ وە لام = قالدېتە لام ، رەند = جوان ، مەنیشۆم = لىم ئەنیشى
واتە ھەر كاتى ئەوگولە جوانەم كە شىرىنە دېتە لام ، ترسى ھىجران

و دوور كەوتنە وەى ، لەدلەم ئەنیشى ، وەدلەم نارەحەت ئەبىت

۷ - واتە .. ئەوساتە ، كەشىرىن دەستم ئەگرى و دەستم را ئەكىشى ،

زامانى سەختەم دېتە تە سو ، نارەحەت ئەبىم .

۸ - جە = لە ، لواش = رۇيشتى ، جەستەم = لەشم ، نەلەرزەن

دېتە لەرزە . واتە .. لە ترسى رۇيشتى وە دوور كەوتنە وەى شىرىن لىم

لەشم دېتە لەرزىن دەنكى ھەى ھاوارو ، ھەى دادم لى بەرز ئەبىتە وە .

۹ - واتە .. ئەوەى گىرۆدەى ھىجران بىت دايم بى كەيفە ، ھەتا ئەگەر

كافر شى گىرۆدەى دەردى دوورى بىت ، ھەر ھەيفە بارى كرانى

دوورى ھەل گرى .

- ۱۰ - یاران یه سه ننگه ، ته نش خاشا کهن
 جهسته ی مهینه ت بار ، من ته ماشا کهن
 ۱۱ - یه سه ننگه ، په ی تۆر ، مه سوچۆ به تاو
 دَل قه تره ی هوو نهن ، چون نه بۆ به ئاو
 ۱۲ - (صهیدی) جه هیجران ، شوخی جه مین لال
 ساپه ی چیش نه بۆ ، به کوگای زوو خال

- ۱۰ - یه سه ننگه = نه مه بهره ، ته نش = له شی ، خاشا کهن = درک و
 داله . وانه .. نه ی خه لقینه و نه ی هاوری بانم نه مه بهردیکه که له شی
 وهک درکوو داله والهده ست دووری یار نه نالینتی ، چا وهرن سهیری
 له شی مهینه ت باری من کهن که چیم به سه رهاتوه .
 ۱۱ - وانه .. نه مه بهره وابه تاوی گری گهرمی عه شق وه دووری نه سووتی
 نه ی من چون نه سووتیم که دلم گزشت و خوینته ، و نه و دلهم چون نه بیج به ئاو؟
 ۱۲ - وانه .. (صهیدی) له هیجران و دووری یاری روومه ت جوان و لیبو
 نالی وهک له علی یار چون نه سووتی؟ وه بۆچی نه بیج به پارچه ی خه لوز

پیتی عهین (ع) (عهرزه داشت بهندهی)

(۱)

- ۱ - عهرزه داشت ، بهندهی ، دَل مه ندو ، ره نجوور
 (صهیدی) دامی عه شق ، به (صهیدی) مه شهوور

- ۱ - واته : بهندهی دَل مه ندو ، دَل گپو دَل زامار عه رزی هه به له خدمت تا
 نه و به ندهش کی به ؟ (صهیدی) به که بووه به داوی عه شقه وه وه به
 (صهیدی) ناو بانگی دهر کردوه .

- ۲ - جه ژه هر اوی عه شق ، شه ربه ت چه شیده
 هه رگیز شادی و زه وق ، به چه مه نه دیده
- ۳ - خه سته ی په شیو حال ، پیکیای زامه ت
 خه مناک و خه مبار ، دایم خه م قامه ت
- ۴ - نه جامی هیجران ، سه د هو و ناو ، وه رده
 ته رکی وه فاو به یین ، هه رگیز نه که رده
- ۵ - ده رد ، زه ده و ، هه رده ی نه حبابی شه ریف
 ره ندی نازداران (زو و لیخای) زه ریف
- ۶ - خاتر جه (شیرین) ، زه ریفته ر ، جه (له یل)
 یاری دل نازار ، که م وه فای بی مه یل

- ۲ - ژه راو = زه راو ، چه شیده = چه شتو ، نه دیده = نه ی دیوه
 واته : له زه مراوی عه شق ، شه ربه تی خواردوه ته وه . هیچ وه خت
 شادی و زه وقی به چاوی خوی نه دیوه .
- ۳ - خه سته یکی په شیو حاله پیکراوو زامدارته ، خه مناکه ، خه مباره ،
 له خه ما قامه تو ، به ژنو بالای چه ماوه ته وه . خه سته = نه خوش ،
 په شیو حال = په ریشان ، پیکیا = پیکراو ، خه م قامه ت = چه ماوه .
- ۴ - له جامی هیجران سه د جار خویناوی خواردوه ته وه ، له گه ل نه وه شا
 هیچ وه خت بی وه فایی وه بی شه رتی نه کرده .
- هوناو = خویناو ، وه رده = خواردوه تی ، هیجران = دووری
- ۵ - زه ده ی ده ردی خۆشه ویستیکی شه ریفه له هه م وو جوانی جوانتره
 شای نازدارانه له (زولیکه) زور جوانتره .
- ۶ - تووشی بووه به تووشی ، په کتی که وه له (شیرین) وه له (له یلی) ش
 جوانتره تووشی یاری دل نازارده ری که م وه فاو که م مه یل بووه .

- ۷ - عەرزە ، جەمەزموون ، عەرزەو خالمن
 ئىدەن گۆل جەمین ، سۆسەن خالمن
 ۸ - ئەوئل ، بەئىخلاص ، سەو گەندان وەردە
 ئاخەر ، شەر توو بەین ، تاسەر ، نەبەردە
 ۹ - ھەرگاہ ، جەرۆوی لوتف ، زولفان عەنبەرىن
 ئەر پەرسى ، ئەحوال ، بەندەى كەمتەرىن
 ۱۰ - جەلات مەعلووم بۆ ، سەئوى خەرامان
 جەھىجرانى تۆ ، كارى پىم ئامان
 ۱۱ - زەعیفو ، زەبوون ، زەغفەران پەنگم
 چوون نەقشى دیوار ، دايم بى دەنگم

- ۷ - مەبەسم لەم نامەبە ، بەیانی عەرزى (حالوو ئەحوالى خۇمە)
 حالە كەشم ئەو بەبە كەووتم ئەى گۆل جەمىنى سۆسەن خال .
 ۸ - ئەوئل چار تۆبەدل راستى بەو سۆندت خوارد ، لەئاخريا شەرت و پەیمانى
 خۆت ، نەبەردە سەر وە پەشیمان بوویتەو .
 سەوگەند = سۆن ، وەردە = خواردوو ، نەبەردە = نەبەردو سەر
 ۹ - ئەى زولف عەنبەرىنى ، بۆین خۆش ، ئەگەر لەرووی لوتفەو ھەوالم
 ئەپرسیت ، ھەوالى ئەم كەمتەرىن بەندەى خۆتە با بلیم :
 (نەر = ئەگەر ، ھەرگاہ = ھەر وەخت ، پەرسى = ئەپرسى)
 ۱۰ - لەلات مەعلوم بى ، ئەى سەولى خەرامان ، لەدوورى تۆو كارىكى
 وام بەسەرا ھاتوو كەوا عەرزت ئەكەم :
 (مانای ئەم ھۆنراوانە لەگەل ھۆنراوەكانى دواى دا دىت)
 ۱۱ - لەروو ، لاوازم ، زەغفەران پەنگم ، وەگو نەقشى سەر دیوار
 مات و بى دەنگم .

- ۱۲ - شهوو ، رۆ ، گریان ، دیده نمینم
بهدل سیا پۆش ، قامهت خه مینم
- ۱۳ - جه ، تیغی هیجران ، سینه ، سه دچاکم
ئیفتاده و بی ناز خه لتانی خاکم
- ۱۴ - بی تو ، زیندگیم ، چون ژه هری مارن
دونیا ، نه دیدم ، چون شهوی تاران
- ۱۵ - مه علوم بو ، جهلات نه ونه مام ، وهش بو
(سهیدی) جه فراق ، دووری بالای تو
- ۱۶ - حالش بهد ته وره ن به نایه ی که لام
ئیختیار به دهس تۆن ، باقی وه السلام

- ۱۲ - به شهوو ، رۆژ ، نه گریم ، چاوه-رمیسکاوبم . دلشیم رهش پۆشه
قامهت و به ژنوو بالا شم خوار بوته وه ، کۆم یووم .
دیده = چاو ، رۆژ = سیا ، رهش = خه مین = چه ماوه
- ۱۳ - به تیغی دوردی دووری ، سینهم سه د پارچه یه ، لهت له ته که وتووم
به بی ناز خه لتانی خاک و خوینم .
ئیفتاده = له که لک که وتوو ، هیجران = دووری .
- ۱۴ - به بی تو ژبانم وهک زه هری ماره ، دونیاش له بهر چاوم وهک
شهوی تاریکه .
زینده گیم = ژبانم = شهوی تار = شهوی تاریک
- ۱۵ - با ، لهلات مه علوم بیج ، نهی نه ونه مامی بوین خوش (سهیدی) له
دووری و فیراقی بالای تو په ریشانه .
(وهش بو = بوین خوش ، جهلات = لهلات)
- ۱۶ - حالی ته واو به دحاله ، خراپه ، به نایه تی قورئان ته واو به رباده ،
ئیتر ئیختیار به دهستی تزیه ، وه خوات له گهل .

بیتی قاف (ق)
(قبیلهم ویر نه بی)

(۱)

- ۱ - قبیلهم ویر نه بی ، قبیلهم ویر نه بی
جاری چوون جاران ، ئیمهت ویر نه بی
- ۲ - کهشتی مان ، بهدهس ، تو ، تهقدیر نه بی
ئهرنا ، جهلای تو هیچ تهقسیر نه بی
- ۳ - ئهر تهقدیر ، بهدهس ، تو بیامهرگم
مهودای ، تیغی تیژ ، مهداث وهجهرگم
- ۴ - مهداث ، وهجهرگم ، سهجار ، نیشی تیغ
تاریشهی نیان ، مهکهندی ، جهبیخ
- ۵ - ئهر جهرگم ، بدهی لهت ، لهت بهچلدا
ئهسللا ، ئینسافت ، نیهن ، جهدلدا

-
- ۱ - ویر = بیر ، لهیاد ، نه بی = نه بوو
وانه : یاره خووشه ویسته کم ، قبیلهم ، ئیمهت بۆله بیر نه بوو ، جاری
لهجاران ، ئیمهت بۆیاد نه کرد ؟
  - ۲ - پاپۆری ژیانمان ، تهقدیراتی بهدهس تو نه بوو ، ئهگهر بهدهستی تو
بویاه ، لهناخوشی ژیانمانا ، هیچ تهقسیریکت نه نه کرد .
(مانای ئهم هونراوانه لهگهڵ هونراوهکانی دوایی دا دیت)
  - ۳ - وانه: ئهگهر مهرگم بهدهس تو بویاه ، بهدهمی تیغی تیژ جهرگت ههله ندریم
(ئهر = ئهگهر ، بهدهس تو بیامه = بهدهس تو بویاه)
  - ۴ - مهداث = نهت دا ، مهکهندی = ههلت نه کهند .
وانه : ئهوهنده تیغت ، ئهدا لهجهرگم تاریشهی گیانمت دهرئههیتنا
  - ۵ - تو نهوهنده بیج ئینسافیت نیمان له دلنا نیه ئهگهر جهرگم پارچه پارچه
کهیت وهلهت لهت بیدهی بهچلی دارو درهختا هیچ دهر بهس نیت .

- ۶ - بی مروەت ، جاری جەحەق نەتەرسای
 پەی جەستەئە ، خەستەم ، ھەرگیز نەپەرسای
- ۷ - ھەر رۆ ، جەنۆوہ ، مەرپەژی چاوان
 سەر نیئشی ، موژەت وەسۆھان ساوان
- ۸ - موژانت ، ھوون پریز ، کوشندەن قاتل
 یەك یەك ، چون خەدەنگ ، مەدەیشان ، نەدل
- ۹ - ھەزاران ، زامت ، وەجەرگم کەردەن
 خەمتەن ، ھووننی من ، بەیوت ، وەگەردەن
- ۱۰ - ھەرگیز ، بی ئینساف ، نەداری عادت
 جاری زامداریت ، کەری عەیادەت
- ۱۱ - تۆ ، دیدەت ، پەی قەسەد ، کوشتەئە من ، رەشتەن
 چمان ، کە (ضەیدی) ، بابەئە تۆش کوشتەن

۶ - بی ئینساف جاریت لەحەق نەتەرسای ھێچ وەختی ھەوالیئیکی لەشی
 دەردەدارم نەپرسی .

۷ - ھەر رۆ = ھەر رۆژیک ، مەرپەژی = نەرپەژی ، سووھان = ھەسان
 واتە : چاوت نەرپەژی ھەموورۆژیک وەبەوہ سەری برژانکت وەکو
 (لەھەسان بەئە وایە) مانای ئەم ھۆنراوہ لەگەل دووشیئەری دوایادیئەت
 ۸ - برژانگە کانت خوین ریزون ، قاتلن مەرپە کئی کیان وە کوتیر ، نەیدەئە لەدل
 ۹ - بەو جۆرہ ، ھەزاران ، زامت لەجەرگم کردوہ ، لەگەل ئەمەشا ھێچ
 دەربەس نیت خوینی منت بیتە گەردن .

۱۰ - بی ئینساف ھێچ وەخت عادتت نیە ، ھەوال پرسیئیکی زامداری
 خۆت بکەئە یا سەری لێ بەئە بزانئە حالی چۆنە .

۱۱ - تۆکە چارت رەشتوہ ، بەقەسەئە کوشتەئە من رەشتوونە ، وەئەتەرئە
 من بکوژی ، مەگەر وا نەزانئە کە (ضەیدی) باوکی تۆی کوشتوہ ؟

(قىبلەم چى دونيا)

(۲)

- ۱ - قىبلەم چى دونيا ، قىبلەم چى دونيا ، ئاواتم ، مەندەن ، چى دونيا
- ۲ - رۆي ، وەر جەمەرگ ، بەدېدەم بديا
- لەب ، وەبانى لەب ، لالى تۆم ، بنيا
- ۳ - ھەردوو بنيامان ، سەر وە يەك سەرىن
- كەردامان ، رازى و يەردەى ، دىرىن

« تىبىنى : ئەم ھۇنراوۋە يە لەگەلاۋىژى ژمارە (۸) ى سالى (۷) تا بلاۋ كراوۋە تەوۋە .

۱ - واتە : قىبلەم يارە نازىزە كەم ، خۇزگە لەم دونيا يەدا ئەم ئاواتەم پىك نەھات ، تەنبا ئەم ئاوانە نەوېش ئەمە :

۲ - رۆي = رۇژىك ، وەر = پىش ، جە = لە ، بديا = بىم دىايە ، مەرگە = مردن . يانزى : رۇژىك پىش مردنم بەچاۋى خۇم چاۋم بەچاۋە جوانەكانت بىكەوتايە ، وەلىۋى خۇم بىخستايە سەر لىۋو لەلى ياقوۋتى ئالى تۆۋە .

۳ - ھەردوو كىمان سەرمان بىخستايە سەر ، يەك سەرىن (پىشتى) و ھەردو كىمان پىكەۋە حىكايى پىشۋوى خۇمان بۇيە كىترى بىكردايە كەبە ھۇى عەشقەۋە چىمان بەسەرھاتىۋو بۇيە كىترمان باس بىكردايە ، چى لەدلما ناۋو ، دەرمان بىريايە بۇيە كىترى .

(كەردامان = بىمان كىردايە ، رازى = چىرۇكى باسى ، وىەردە تىپەرىۋو ، دىرىن = كۆن)

- ۴ - بديام ، دهستی تۆم ، وستهن نه گهردهن
 ئەوسا بواستام ئاوات وه ، مهردهن
 ۵ - بۆ ، بنيام وه بۆی ، زولفی موشکینت
 بکهردام ، تهواف ، کابهی جهمینت
 ۶ - بالای ، ویم پهخشان ، بالآت بکهردام
 داخم نه مه ندا ، ئەوسا بمهردام
 ۷ - ئەوسا ، جهودما ، ئە گهر مه مهردم
 پهی مهردهیی ویم ، شادی مه کهردم

- ۴- بديام = بديايه ، وستهن نه گهردهن = خستومه ته گهردهن و ملم ،
 بواستام = بى وتايه واته : چاوم پى بکه وتايه ، که ده سقى تۆم ما
 له ملا ، ئەو حه له ، له خوشيا ئاواتم به مردن نه خواست
 ۵- واته :- بۆنى زولفي بۆن خوشتم بکهردايه ، تهوافى کابهی کولمتم بکهردايه
 ۶- واته :- بالای خۆم ، له بالای تۆوه به ئالاندايه به ده وری په کتری
 دا پىچمان بخواردايه ، ئەو حه له داخم نه ئەما ئیتر بهردایم .
 ۷- ئەو کانه ، وه له پاش پىک هینانى ، ئەم ئاواتم ، ئە گهر ته مردم بۆ
 ئەو جزره مردنم شاییم نه کرد .

ئەوسا = ئەو وهخته ، جهودما = ، پاش ئەوه ، ویم = خۆم
 مهردهیی = مردن ، مه مهردم = ئە مهردم ، مه کهردم = ئەم کرد

(قىبله تاسه مهن)

(۳)

- ۱ - قىبله تاسه مهن ، قىبله تاسه مهن
 من پهی تۆ قىبله ، خه یلى تاسه مهن

۱- قىبله تاسه ، ناره زووی تۆمه ، من بۆ تۆ زۆر ناره زوو مه ندم .

- ۲ - چوون كورهى ئاھيپر ، دووى ھەناسەمەن
 ھەر سات ، نەدلدا ، سەدو سواسەمەن
- ۳ - گاشەيدا ، گاشييت ، ناسەر سامەنان
 بىي تاقەت ، بىي سەبر ، بىي ئارامەنان
- ۴ - گامەشۆ ، چون سەيل ، نەسرین • نەچەمدا
 گاغەر قەم ، نەگيچ ، بەحرى ماتەمدا
- ۵ - گا ، ئەيامى وەسل ، مەگنۆو ، يادم
 ھيجران ، مەكەرۆ ، خاتر ناشادام
- ۶ - جە دووريت ، نەوخت ، نەبىي وەختەن
 دايم ، ئيشى دەرد ، زامى سەختەن

- ۲- كورهى ئاھيپر = كورهى ئاگر ، دوو = دوو كەل
 واھ : - دەروونم كورهى ئاگر ، ھەناسەم وەك دوو كەل ، ھەموو
 ساتىك ، لەدلدا بە سەد جۆر ، دەردەدارى تۆ نەبم خەيالآت نەكەم
- ۳- ھيندى جار شەيدانم ، ھيندى جار شىتم ، ھيندى جار سەرسامم
 بىي تاقەت ، وە بىي پشوو ، بىي سەبر ، بىي ئارام نەي يار .
- ۴- ھيندى جار وەك لافاو فرميسك بە چاوما دېتە خوارو ، ھيندى جار
 غەرق و نوقوم بووم نەخنىكىتم لە گىچاوي دەرياي ماتەمى دا
- ۵- ھيندى جار رۆژانى بە يەك گەيشەن مان ، نەكەوتتەو يادم دوورى
 تۇيش ناشادو ، پەستو خەمبارم نەكات ، مەگنۆ = نەكەوتتەو ،
 يادم = بىرم ، وەسل = بە يەك گەيشەن .
- ۶- لە دوورى تۆ وەخت و بىي وەخت لا نەماو بە دايمى ئيشى دەردو
 زامى سەختە نەي يارى خۆشەويست .

- ۷ - ههردهم ، بى دەماخ ، خاتر زویرم
 هەرگیز ، نەشى ، تاوی جەویرم
- ۸ - قىبىلەم ، جەهەرشار ، تۆمەكەرى جىت
 چون قىبىلەنما ، روومەكەران لىت
- ۹ - تاگەردوون ، گەردى ، من نەدۆ بەباد
 قىبىلەم نەشو ، هەرگیز تۆم جەياد
- ۱۰ - وىم كەردەن ، پەى تۆ ، بەقەيسى ثانى
 نەك تۆ ، من ، كەم شەرت ، بىو فازانى
- ۱۱ - نەتۆ ، ئەو خواجەى ، بى شەرت و شوون بىت
 غولامىو چون من ، دووردارى ، جەوئىت

- ۷- هەموو كاتى بى دەماخ ، زویرو عاجزم ، هەچ جارێك نەبوو كە
 تۆ ، لە بیرم دەرچىت ، هەر وای لە خەيالما لە دلم دەرناچىت .
- ۸- ئەى قىبىلە نازدارە كەم ، تۆلە هەرشارو شوئىتى ، دانىشەت ، خەلقى
 وەكو (قىبىلەنما) پرووت تى ئەكەن پروويان بۆ لای تۆ وەرئەگىرن
 مەكەرى = ئەكەى ، جىت = چىگەت ، روومەكەران = رووتەكەن
- ۹ - تاگەردوون تۆزى من نەكات بە (با) ئەى قىبىلەكەم تۆم نا ئەوسەلە
 هەرگیز لەبىر ناچىتەو ، ئەى يار
- ۱۰ - خۆم ، بۆتۆ كەردو بە (مەجنونى دووم) نەو كو تۆ ، من بە
 كەم شەرت و بىن وەفا بزائىت .
- ۱۱ - نەتۆ ، ئەوگەورەبە بویت ، كەدەرەبەسى شەرت و پەيمان نەبى وە
 غولامىكى وەك من لەخۆت دوورخەيتەو .
 (ناتەواوى ماناى ئەم هۆنراو لە شىعرەكانى دواى دا دىت)

- ۱۲ - نەمن ، ئەو غولام ، بىۋەفا ، بەين بېم
 پى تەور ، گنوو دوور ، جەلای خواجەى وېم
- ۱۳ - دەورى گەردوون بى ، كەردش ئىستەم
 دیدەم ، من و تۆش ، دوورو ستەن جەھەم
- ۱۴ - سەدكە دامت ، وەربى ، جە دەستم
 ھەر ، غولامى تۆم ، ھەر تاكە ، ھەستم
- ۱۵ - ئەرتۆ جە (شيراز) ، من جە (شامە) نان
 تۆھەر ، خواجەنى ، من غولامەنان
- ۱۶ - ياران ، چىش مەبۆ ، ئەگەر چەرخى سەير
 ئەمجار ، بشانۆ ، پىمان نەردى خەير

- ۱۲ - وەنەمىش ئەو غولامە ، بى شەرئە بووم ، تا بەم جۆرە لەخوواجه و
 گورەى مخۆم دوور كەرمەوۋە بەجنى بېلم ئەمە نەكوناھى من و نەھى تۆوو
- ۱۳ - چەرخى چەبگەرد بوو ، ئەم زولەھى كرد (چاۋە كەم من و تۆى وا
 لەبە كترى دوورخستوۋەتوۋە وەلەبەك جيا بوۋىنەوۋە .
- ۱۴ ھەرچەندە ، داۋىنت بەربوۋ لەدەستم ، من ھەرغولامى تۆم تا ھاوم
 لەم دونيا بەدا .
- ۱۵ - ئەگەر تۆلە (شيراز) وەمن وام لە (شام) دا تۆھەرخواجە و گورەى
 منى من ھەرغولامى تۆم ، بالەبە كترىش دووربىن ، من ھەر بەندەتم
 وەتۆ ھەرسەرورەى منى .
- ۱۶ - رەفېقان چى ئەبى ، ئەگەر ئەم چەرخە سەيرە ، ئەمجارە ، بەبارى
 چاكيا ، نەرد وزار ، ھەلخات ؟
 چىش مەبۆ = چى ئەبى ، بشانۆ = ھەلخات ، نەرد = زارى تاۋلە

- ۱۷ - نەردى بىشانۆ نەخشىش دوو شەش بۆ
 پەرى چەند رۆى ژيوما وش بۆ
 ۱۸ - قىبىلەم چراغم ئەرخواجەى خاسى
 ھەر بەندەى تۆنا ، من بەاخلاسى
 ۱۹ - (سەيدى) تازىندەى دەورى ئەيامەن
 موخلىسەن ، عەبدن ، بەندەن ، غولامەن

- ۱۷ - زارىك ، ھەلدا ، نەخشەكەى دووشەش بىت ، بۆ چەند رۇژىك
 ژيانمان خۇش بىت
 (واديارە سەيدى يارى تاۋلەشى زانيوۋ واداۋاى دووشەش نەكات)
 پەرى = بۆ ، رۇى = رۇژىك ، ژيو = ژيان ، وش = خۇش .
 ۱۸ - قىبىلەكەم چراگەم ئەگەر تۆگەرەيكى باشى ، يەقەن من ھەر ، عەبدو
 بەندەى قۇم دىلەۋزۇنم بەراستى
 ۱۹ - (سەيدى) تامارە لەژيانا ، دل سۆزە ، عەبدە ، بەندەيە ، غولامە ،
 بۆتۇ ، خىزمەت كوزارتە .

پىتى كاف (ك)
(كاتىت زانا)
(۱)

- ۱ - كاتىت زانا ، گىرەم قارە
 پىسەو ، مووساى عەسام شاره

۱ - كاتىت زانا = وەختى ئەزانى ، گىرەم قارە = تووپرە بووم ، پىسەو
 مووساى = وە كوموسا ، عەسام شاره = دارەسام تووپردا . واتە : كاتىت
 ئەزانى رەقەم ھەلگرت ، تووپرە بووم ، وە كوموسا عەسامى تووپردا وامنىش بەو
 جۆرە عەسام فرەدا (ماناى ئەم ھۇنراۋە لەگەل ھەلبەستى دوايىدا دىت)

۲ - ژيوارم كهره ، زرى باره
(نيشات) ئه ربه ي توّم په ي ناره

۲ - ژيوار = دئ يكه له هورامان شوينى ، (نيشاتى خۇشه ويست په تى)
زرى بار = كۆمىكه له ناوچه ي مەريوان
واته : (نيشات) ته گەر توّم بۆنه هيتن ، وا توپه ئەبم وەك (موسا)
(عسا) توپه ئەدەم ژيوارى دئ تان ئەكەم بەزرى بار غەرقى ئەكەم .
تئ يينى ؛ ئەم دوو هۆنراوم له (مەلاحسنى قاضى) شاعىر وەله (احمد
هورامى) بىست كەووتيان ئەم دوو شىعره هى (سەيدى) به له ديوانه
كه يا ديومانه وەله لايەن خزمىكى دوور وولائىشەو بۆم هاتبوو
هەروابو كە ئەوان ووتيان .

(كۆسالان وەشەن)

(۲)

۱ - كۆسالان وەشەن ، كۆسالان وەشەن
ميرزام ، سەيرى هەرد ، كۆسالان وەشەن

۱ - كۆسالان = ناوى شاخىكى زور گەرەو بەرزە له هورامان ،
وەشەن = خۇشە ، كۆسالان خۇشە كۆسالان خۇشە - ميرزام سەيرى
شاخى (كۆسالان) خۇشە .

لەم هەلبەستەدا وادەرنەكەوتى كه (سەيدى) ئەم هۆنراوانەى بۆ
(ميرزا) ناوئىك ناردىب ، هەرچەند بەتەواوى بۆم روون نەبەتەو
بەلام مەكنە بۆباوكى ياباواى (ميرزا عبدالقادر پاوهى) ناردىب (ميرزا
عبدالقادرى پاوهيشى) شاعىرىكى هورامى بووه له پاوه ، ديوانەكەى
نزيكەى (۷۰۰) شىعر ئەبوو لام بوو (مەلاحەمە ظاهر) نوسىبووى بۆ
(شىخ عثمانى شىخ علاءالدينى) ناردبوو ئەويش له گەل كىتپه كانما له
سالى ۹۶۳ له سلیمانى سووتا .
م (كاردۆخى)

- ۲ - تەماشای ، جەرگهی ، کۆلآلان وەشەن
سەیری سەربەرزان ، (عەودالآن) وەشەن
- ۳ - پەهی لانساران ، خال خالشی . وەشەن
وەرەوای شیرین ، لاپالشی ، وەشەن
- ۴ - شنۆی ، شاخەیی ساز ، شەوتاش وەشەن
رۆ ، بیداریش ، وەش ، شەو خاوەش وەشەن
- ۵ - تەماشای نەورۆز ، خال ماویش وەشەن
کافووریش ، نیلیش ، سیاویش ، وەشەن
- ۶ - چۆپی کۆسالان ، سەیرانش وەشەن
سەدای قاق بۆی کە بکانش وەشەن

۲ - تەماشای جەرگهی (کۆسالان) خۆشە ، سەیری بەرزایی (عەودالآن)
خۆشە .

۳ - پەهی = بۆ ، لانسار = لانزار = سەبەری زۆر خۆری کەم ،
وەرەوش = بەفرۆی وانە : لانزاری ، خال خالی ، بەفری ، بەفرۆی
لە شیرین تا (تالی) لاپالی هەمویان جوان و خۆشن .

۴ - شنۆی سەر شاخان و قەراخ ناوی زۆری شەقاوی زۆر خۆشە ، بیداری
رۆژانی وەخەوی شەوانی زۆر خۆشە .

۵ - تەماشای نەورۆز و خال رەشی بەینی بەفرانی خۆشە ، سەبەتی ، شینایی
رەشایی ، کۆسالان هەموی خۆشە .

تەماشای نەورۆز : مەبەستی لەرۆژی تازەییە ، بەیانیان زۆر زوو کە
رۆژ تەبیتەوہ یاگولە نەورۆزە .

۶ - هەلپەرکئی کۆسالان و سەیرانی خۆشە ، دەنگی قاقبە قاقبی کەوانی
خۆشە . چۆپی = هەلپەرکئی : سەدای = دەنگی ، وەشەن = خۆشە

- ۷ - چه خاس ، جای گه شتهن ، عوبورش وه شهن
 بۆی عه ترو عه بیر چنوورش وه شهن
- ۸ - شهوبۆی ناز نین ، ئەشه دبۆش وه شهن
 ساراو ، دهروده شت ، که شوو کوش ، وه شهن
- ۹ - وه شهن ، بۆی سۆسهن ، سه رکلاوانش
 وه شهن ، سه وزی فهرش ، پای گلاوانش
- ۱۰ - وه شهن ، خرپهی پای ، پۆلی ره ندانش
 وه شهن ، شیرین خاو ، سای سه هندانش

۷ - چه چاک جیی گه شتهو چه ند خوشه به سه ریا تی به ری ، چه ند خوشه
 بۆی عه ترو عه بیرو چنووری کۆسالان ،

۸ - شهوبۆ : گولیکه له کویتانه کانا زۆره به شهوا بۆنی خوشه ئەشه دبۆ
 فای گولیکی تری بۆن خوشی کویتانه کانی کوردستانه ، به گیای
 (ئەداو بابە) به ناوبانگه . واته بۆی (شهوبۆ) وه (ئەشه دبۆی)
 خوشه ، تهختای و سارایی و دهروده شت و که ژو کیتی (کۆسالان)
 هه موی خوشه .

۹ - خوشه بۆینی گول سۆسه نی ، لووتکه به رزه کانی ، خوشه سه وزایی
 وه فهرشی به رده می داوینی شاخه کانی .

۱۰ - خوشه خرپهی (پیتی) بۆلی (جوانانی) خوشه شیرین خوی
 شوینه سینه ره کانی .

تی بیینی : - له روژنامه ی ژینی ژماره (۱۳۱۱) وه روژی ۹/۶/۹۵۶ هۆنرا
 وه یه گی شاعیری هه ورامی (میرزا شفیع) بلاق کرابوه وه ، وه نووسراپو
 میرزا شفیع له سالێ (۱۱۸۴) ی کۆچی له دایک بوه ، به ما بۆم دهر
 کهوت که (سهیدی) پانزه سال له و بچوو کتره ، وه بۆم روون بووه
 مه به سی له (میرزام) میرزا شفیع شاعیری هه ورامی یه که له پاوه
 دانیشتهو . م . (کاردۆخی)

- ۱۱ - و شهن ، چهنی (دؤس) رۆ گیلّیش پّیدا
 وه شهن ، بیش هامراز ، شهوان جه جّیدا
- ۱۲ - وه شهن ، چون بههشت ، رووی سهر بیساتش
 وه شهن ، شیرینهن ، عهیشو نیشاتش
- ۱۳ - وه شهن ، خاس وه شهن ، سهیری وه هارش
 فهسلّی نیسانش ، مانگی ئه یارش
- ۱۴ - پهی کهسّی خاسهن ، (میرزام) کؤسالان
 چهنی (یار) کهرۆ سهیری گولالان
- ۱۵ - ههر کهس چون (سهیدی) جه هیجران خهستهن
 سهیری (کؤسالان) کهی ئاوات واستهن

- ۱۱ - وه شهن = خۆشه ، رۆ = رۆژ ، گیلّیش پّیدا = پیا بگهری ی
 واته : خۆشه بهرزوا لهگهڵ یارا پیا بگهریت ، خۆشه بیت به
 (هاورازی) شهوانی لهچکهدا یانئ شهوتیا بمینتی تهوه لهوئ بجهوي .
- ۱۲ - خۆشه وهك بهههنته رووی زهوی و زاری ، خۆشه شیرینه شادی و
 نیشاتی کهبهوههوادیمه نه گورجوو گۆل ئه بیتهوه ،
- ۱۳ - خۆشه ، زۆر خۆشه ، سهیری بههاری فهسلّی نیسانی مانگی ئه یاری
 وادیاره (سهیدی) ناوی مانگی ئینگیلیزی شی زانیوه .
- ۱۴ - بۆ کهسّی چاکه (میرزا) م مه بهسی له میرزا شه فیهه (کؤسالان)
 لهگهڵ یاره که یا سهیری گول و گولاله بکات .
- ۱۵ - ههر کهس وهك (سهیدی) له دوری یارا خهسته و دهرده داره ، کهی
 ئاواتی خواستوه بۆ سه یرو سهیرانی (کؤسالان)

پیتی گانگ (گن)

(گول نهرگس)

(۱)

۱ - گول نهرگس بهویش ، گول نهرگس بهویش

شوخی دیدمهسس ، مهنازو بهویش

۲ - کهسیوه دانا ، بواچو پهریش

تو جهامشانی ، دیدهی یارت چیش

۳ - دیدهی مهستی یار ، مایهش ههر نوورن

نهرگس تو دیدت ، نابیناو کورهن

۴ - ساکه نهداری ، مایهی نووری چه

چه نی دیدهی دوس ، پهی چیش مدهی دم

۵ - شوخی ههر لایق ، دیدهی دیدمهمن

چه ههرئی چهمن ، دم ههرئی دمهن

۶ - روشتهی قورهتهن ، جه نهزل سیان

نهك واچی بهمیل ، سورمهش تی نیان

۱ - بهویش = بهخوی ، دیدمهسس = چاوی مهست ، مهنازو = نهنازی

واته : شوخی چاومهست نهرگس بهخویا زور نهنازی

۲ - باژیرنك ، پیئی بلنی : توچون نهتوانی دم لههاوشانی یاربدیت؟

۳ - چاوی یار هموو کاتی ههرگهش نوورانی به نهرگس توچاوت نابیناو

کویره .

۴ - تو کهچاوت هیچ نابین چون دم لههاوشانی یار نهدهیت ؟

۵ - دیدهی دیدمهمن = چاوی چاومه ، نی = هم ، دمهن = دممهیه

واته : نازداری و شوخی ههرلایقی چاوی چاومه (یار) چاو ههرنهو

چاومهیه که (یار) مهیهتی ، (دم) ههرنهودهمهیه که نهومهیه تی .

۶ - رهژراوی خوابییه ، له نهزله رهشه ، نهلنی بهکلتور ، رشتوویهتی

- ۷ - نابینای بی نوور ، ویت چی مه زانی
 ئیتر چی کهری ، داوای هامشانی !
 ۸ - (صهیدی) خۆجه داخ ، ئی دیدهی مه ستش
 وهشی ئی دونیا بهرشی جه ده ستش

- ۷ - نه رگسی نابینا مه کهر خۆت نازانی وایه ، ئیتر چۆن داوای هـاو
 شانی ته که ییت له گه ل یاردا .
 ۸ - (صهیدی) خۆ له داخی نه وچاوه مه سته ی یاره ، واخۆشی نه م
 دونیا بهی له ده س ده رچوو .

پیتی میم (م)

(من ئیشه و)

(۱)

- ۱ - من ئیشه و ، هامله م ، ساسی نه بو کس
 شه ریگو هۆمله میم ، دوستم ، قه سو قه س
 ۲ - مه له جیش ، ناره ، کوله پیش ، سه ووره ساوه
 ویش ، ته جی سه توینه • مدرینه پاوه
 ۳ - نه یاقارم • وه روو • چا ساقۆ ناری
 ده می کامم ، چنیش گیروو به زاری

- ۱ - من نه مشه و باکس هاوری و هاوارزم نه ییت ، ده رهس نیم چونکه
 (هاوده م دوستمه) وه دوستم له باتی هه مو هاوده م به سه به س
 ۲ - مه له جیش = مه مکه بچو که کانی ، نار = هه نار ، ساوه = سیو ،
 ویش = خۆی ، مدرینه پاوه = به پی وه وه ستاوه .
 واته : مه مکی بچو کی وه هه ناره کۆله بوو ، کولمی وه ک سیوو ،
 خۆی ته ووت سه و له ، به پی وه وه ستاوه .
 ۳ - نه م ویرا له وسپووه ناره بخۆم ، یا به ناوانی خۆم که مێک له گه لی را بویرم .

- ۴ - دەمى ، نىشتە چەننم ، دەستە زرۇنى
 ونەش لالام ، بەياسىن و كرۇنى
- ۵ - دەمى و ، نەزلەم بى ، ئەزواجىنى مىرو
 شوكر ، ژىقۇقە ، دۆستىم كار گىرۇ
- ۶ - من ئىشەو ، مىرەبىنى ، ئادە (ئىسا)
 دوغاش ، گىرە ، برۇنە ، زىندە ئىسا
- ۷ - دەموو روى يارم ئىزاوو ، لواوہ
 (حەكىمى) چەودما ، نىشتە رەلاوہ
- ۸ - رەگش گرتوو ، دەمى دەستش فشارۇ
 سەرەش لىكناقە ، واتش ئىنە مارۇ
- ۹ - تەبىبوته ، چمان ، دۆستەت ، بەرىنە
 نىوت ، هىچ (سەيدى) تە دەردەت (شىنە)

۴ - ماوہ يەك ، دەستە ئەژۇز لەلام دانىشت لى پارامەوہ بۇ (قورتان و
 ياسىنىك) كە ياسىنم بخونىنى ، يا بۇخاترى قورتان بەجىم نەھىلىنى
 دەستە زرۇن = دەستە ئەژۇز ، كرۇن = قورتان .

۵ - نەزلە = گىان كەنشت ، واچىنى = ئەمووت ، مىروو = ئەمەرم
 ھىندى جار گىان كەنشت ئەكرد ، ئەمووت ئىستە ئەمەرم ، بەلام شوكر
 ئەژىم : چونكە يارە كەم والە سەرم ناھىلىت بىرم زىندووم ئەكانەوہ

۶ - من ئەم شەو مردبووم ئەو (عىسا) بو ، زىندوى كىردەوہ
 (ئىسا) لەنىوہ ھۇنراوہى بە كەما ماناى (عىسا) يە . (ئىسا) لەنىوہ
 ھۇنراوہى دوایى دا ماناى (ئىستا) يە .

۷ - دەمەوبەيانى ، يارم ھەلساوہ ، رۇبىەوہ ، لەپاش ئەو (حەكىمى)
 (پزىشكى) ھات وەلەلاما دانىشت .

۸ - رەگى دەستى گرتىم دەستى كوشىم ، سەرى لەقاند ، وونى : وادەرئە كەوئى
 ۹ - پزىشكى تۇ ، دۆستە كەتە ، تۇھىچ نەخۇشىت نىہ (سەيدى) دەردى تۇ

(شىرىن) كە يارە نازىزە كەتە (شىرىنە = شىرىنە) ۱۷۷

من و خەم

(٢)

- ١ - من و خەم ، پێوه ، گرتەنما ، برایی
- نەخەم چیمە ، نەمن چادیم جیایی
- ٢ - نەئەز تا قام ، کەر وونە ، تەخرو عەشقی
- نەئاد ئاستش ، کەئەز بوونە سەفایی
- ٣ - ئەز ئی ، وشکە تەریزی ، ریزە وستا
- خواش بێزار ، چەنی ئی پارسایی

---

١ - من و خەم پێکەوه ، برایی مان گرتو ، نەخەم لەمن جۆی نەبێتەوه ،
نەمنیش لەو جیا نەبەوه .

٢ - نەمن توانیم ، نەرکی عەشق بکەم ، نەئەویش هێشتی من خوشی و
شادی لەژیانا بینم .

تا قام = توانیم ، بکەر وونە = بکەم ، تەخرو = نەرکی ، ئاد = ئەو
٣ - ئەز = من ، تەریز = سەمینەوه ، ریزە وستا = بەربادیان
کردم ئەوتانمیان ، پارسایی = خواپەرستی .

واتە : من ئەم وشکە خۆلادان و (سەمینەوه) لەعەشق بازی دا
بەربادی کردم خواش بێزارە لەم جۆرە عبادەت و خواپەرستی یە .

•• تێبینی : وادەرئەگەر ئی (سەیدی) ئەم هەلبەستە پاش تۆبە کردن
وەبوون بەخەلیفە شیخ عثمان ووتیبت وەکسو لەمۆتراوێ سەما
دەرئەگەر ئی . م . (گاردۆخی)

- ۴ - ئۆجا غزادى بېرەم پەي ، تاوو زولفئيتە
دەرەك ، ئەوسا قەراردەي مەبرى تايبى
- ۵ - ددان بەد ، خەيرە ، رامە برە ، پەرى من
رە قىيبى ، زىل سىياو كەي برخدايى ؟؟
- ۶ - خواي تەرسە ، جەمن مە تۆرىە ، دیدەم
من ئینا ، شىم ، بەھەرچى تۆ رەزايى
- ۷ - (ئەزوتە) پىسە خاسۆ ، ھاشتمە بىمى
وەشۆ ، ئاشتى ، دمايى رەنجىيى

۴- ئوجا غزادە : نەجىب (لە زەمانى پىش ئىسلامىت دا ، ئەوانەي كە
سەرۆكارى ئاگرىان كوردە (لە دەورى ئاگر پە رستيا) پىن يان
ووتون (ئۇجاغزادە) ، ئىستا بە كە سىك كە لە خىزانىكى بەرزو
نەجىب پىچ ئەلین (بۇجاغزادە) يە . م . (كاردۇخى)
ماناى ھۆنراو كە بەم جۆرە يە - نەي نەجىب رادە ، لە تاى زولفت
لەرزوتام بۇ پىرە ، ئىتر بە دەرەك پاش ئەو قەراردەي ، تاو لەرز
بۇ كەس نەبىت كە ينى خۇتە من دەر بەس نىم .

۵- بەدگار ، دەم بەد رىكەي چاكە لە من مە پىرە ، رە قىيبى دل پەش ،
كەي دىتە سەر پىچى خواناسىن ؟

۶- خواي تەرسە = لە خوا بترسە ، مە تۆرىە = مە تۆرى ، جەمن =
لە من . واتە :- لە خوا بترسە چاوە كەم لە من (مە تۆرى) وا
من رازى بووم بە ھەرچى شتى كە رازى بوونى تۆى لە سەرىن لەم
دونىا بەدا .

۷- ئەزوتە = منو تۆ ، پىسە خاسۆ = واچاكە ، ھاشتى بىمى =
ئاشت بىنەو . واتە :- منو تۆ وا چاكە ئاشت بىنەو ، خۇشە ئاشتى
لە پاش شەرپو رەنجان لە يە كترى (الحب بعد العداوة أحلى من الحلاوة)

تی ہلکیشی فارسی و ہورامی
(مرا دیشب)
(۳)

- ۱ - مرا دیشب ، زردد ہیجری یاری
نہ صبری ماند ، درد ، نہ قراری
- ۲ - گہ آہ ، ازدل کشیدم ، گاہ نالہ
چہمہم ، ناراوہ ، تکیی ، ہہرسی ، واری
- ۳ - أجل دیدم ، کہ بر بالین من بود
خہریک بی ، سآلو ، تہمرو من ژوماری
- ۴ - دیا پوخسار مہ نہ ، بریش تہمؤمن
نہ درتن قوہ تی ، نہ اختیار ی

- ۱- مرا = من ، دیشب = دوپنی شو ، ماند = مابوو
واتہ : من دوپنی شو ، لہ دہردی دووری یارا ، تہسبر ، لہ دلما
مابوو نہ قہرارو نارام مابوو .
- ۲- چہمہم = چاوم ، ناراوہ = ناوی ہہنار ، تکیی = تہتکا ، واری
= تہباری . واتہ :- ہیندی جار ناخ لہ دلمہوہ ، دہر تہات بہعزی
جاریش نالہ نالم بوو چاویشم : ہہناروی لہ تہاتہ خواریوہ .
فرمہسک تہباری لہ چاوانم وہک ناوی ہہنار سوور بوو .
- ۳- تہبینم (مہلکہ مووت) لہ سہر سہرینمہ مردنم نزدیکہ وا خہریکہ
تہمہن و سالی ہومری من حساب تہکات (مہبہسی لہ مہلکہ مووت)
(عزیزانیلہ کہ گیانی ٹینسان تہکپشن)
- ۴- دیا = نواری ، پوخسار مہ نہ = بہ پرومہت ما ، بریش تہمؤمن

- ۵ - مه ژۆ بئی یاره ، ژیاوته ، مه حالۆ
به جان دادن ، (رضایی) ؟ گفتم آری
۶ - گیۆنش مه لکه مووت سا کیشه (سهیدی)
که بئی جانان نیاید ، جان به کاری

تهمای ژیانی منی بری واته :- نواری به دهموو چارما ، تهمای ژیانی
منی بری ، له لهشمانه هتێرێك ههیه نه ئهتختیارێك ههیه .

۵- مه ژۆ = نازیت ، بئی یاره = به بئی یار ، ژیاوته = ژیانی تۆ
واته :- نازیت ، ژیانی تۆ به بئی یار مه حاله ، رازی به گیان دان
و وتم نا رازیم گیانم بکێشه .

۶- مه لکه مووت = ملك الموت (عزرائیل) ، گیۆنش = گیانی کیشه
= دهری بیته واته :- (عزرائیل) گیانی (سهیدی) دهربینه چونکه
به بئی (یار) گیان به کاری ههچ نایهت وه ژبان ههچ خوشیکی تیا نه

(موسلمۆنا)

(۴)

- ۱ - موسلمۆنا ، ئەز عاشقنۆ ته نو جهسته م ، په شییو حالۆ
تلیم خهسته ، دلم خه مگین ، چه م هه رسین ، زوان لالۆ
۲ - ئەزیج بیتم ، یاره له نجیغه ، فلیوه سووره سنجیغه
زه ریفه ، ساوه زنجیغه ، گول ئەندامه ، زه ریف حالۆ

- ۱ - موسلمانان من عاشقم گیانو له شم حالی په شیوه ، به ده نم خهسته به ،
دلم خه مگینه ، چاوم فرمیسکاویه زبانه لاله .
۲ - من یاریکی له نهجه ولار کهرم بوو ، گولیک بوو سوور وهك هه ناب
جوان بوو ، زنج سیو بوو ، گول ئەندامو خال شیرین بوو .

- ۳ - ئەگەر دۆسەم ، كەدەم بارۆخەمىم گىردى ، مەدۆوارۆ
 كەروو شاباشوو نازارۆ ، ئەگەر مولك و ئەگەر مالۆ
 ۴ - برەم مەجنون ، برەم بارۆم ، نىشات تاكەت لوام ئارۆم
 جگاش ئاستۆ ، لوانامۆ ، بىئادە ، زىندە گىم تالۆ
 ۵ - گىۆنلەم ، بىئەھابەرشى ، دەتۆ بۆرە سەروفەرشى
 سەرەم يابو ، كوله وئەرشى ، كەرووپەرەواز چەنى بالۆ
 ۶ - جەدا خوو تۆە ، ئەى دىدەم ، مروونە وەسىيەتم ئىدۆ
 بەزىنە ، پىچو تەرمم ، نەمامۆ داروو شەمشالۆ
 ۷ - مەرئەوسام ، تۆبلى دلنە ، بروونە زىدو مەنزىلنە
 كەزاردەۆ ، مەنزىلەم گلنە ، بەيۆم سەرۋە ، خروپالۆ
 ۸ - دەرەك من ، گەر مروودىدە ، تەوەش بىنە و نەرەنجىدە
 فىدۆ تۆبۆ ، جەسەو (سەيدى) تەكالۆنى ھوماى كالۆ

۳ - ئەگەر دۆستم دەم بىننى ماچم بداتنى ھەموو خەم لانەبا ، ئەى كەم بە
 شاباشى نازدارە كەم ئەگەر پارە ئەگەر مالە .

۴ - بووم بە (مەجنون) چوومە مالى بارام باوكى (نىشات) ئاقەتم نەمابو
 بۇيە چەم يار بەجىن ھىشتم چوو نەمانەو بەبىئەو ، ؟ يانم ئالە .

۵ - گىيانم بەبىئ نىخ دەرچو ، دەتۆ وەرە سەر فەرشم سەرم ئەگاتە قوللەى
 عەرش لەخوشيا بال ئەگرمەو .

۶ - لەداخى نۆو ، ئەرم وەسىيەتم ئەمەيە : بىخەيتە تابوونىكەو كەلە
 (نەمامى) دار شەمشاد درووس كرابىئ .

۷ - مەگەر تۆ وەختى لەدلەم دەرچىت كەلەم دونىايە دەرچم ، قەرار بگرم
 لەناوگلا دلم پۆش بەخۆل و بەرد .

۸ - بەدەرەك ئەگەر من بىرم ، تۆخۆش بىت ، بەبىئ دل نازارى بۆى ،
 فىدای تۆبىئ لەشى (سەيدى) تۆنەمرى چوونكى كاللى ھىشتا
 منالو كاللى .

پیتی نون (ن)
(نهورۆز گول)

(۱)

- ۱ - نهورۆز گول خیزان ، نهورۆز گول خیزان
وادهی وه هارهن ، نهورۆز گول خیزان
- ۲ - بهدمن کافوران ، خال خورده ریژان
پۆشان مایه‌ی عه‌تر ، بۆی عه‌نبهر بیژان
- ۳ - نهورۆز گول جاسوس ، گولانی تازمن
وه هار کیانان ، مزانی وازمن
- ۴ - بافته‌ن په‌ی زینه‌ت ، ره‌ندان‌ی دوۆبهر
چون جوقه‌ی تاووس ، بیئکان وه‌سه‌ر

---

۱ - نهورۆز گول = گولی نهورۆز ، خیزان = دهرهاتوو ، واده = وهخت
وانه : گولی نهورۆز ، دهرهاتوو ، واده‌ی به‌هاره که‌وا گول نهورۆز
دهرهاتوو .

۲ - له‌ش سپیه‌کان ، خالداره‌ بچوکه‌کان ، خویان رازاندوه‌توو ، به‌بۆنی
هه‌تری گوله‌ بۆن خوشه‌کان یانه‌وه (مانای نهم هۆنراوه له‌گه‌ل هۆنراوه
کانی دوایی دا دیت)

۳ - نهورۆز گول ، به‌هار به‌جاسوسی ناردویه‌تی ؛ تا‌هه‌وال بزانی‌ت وه‌مزگینی
بدات به‌دهرهاتنی گولان وهاتنی به‌هار .

۴ - بافته‌ جوانه‌ دولبه‌ره‌کان ، بۆ رازاندنه‌وه‌ی خه‌له‌یان (نهورۆز گول)
به‌هۆنه‌وه وه‌کو جوقه‌ی ناووس بیئکان به‌سه‌ری خویانا
(په‌ی زینه‌ت = بۆ جوانی ، بیئکان = بیه‌هۆنه‌وه)

- ۵ - قاسد نه ورۆزان ، نه پای هه رده وه
 به كيهك بهر ئامان ، نه تۆي په رده وه
- ۶ - هيمای خۆز مسان ، ته شريف نه به رده ن
 نه ورۆز گۆل ، موژده ي وه هار ئاورده ن
- ۷ - مزانی بدۆ ، زومستان ويه رد
 ته ختي يه خ به ندش ، هه ودا به گه رد
- ۸ - ئه رسه د كه هه وای ، سه رديش به رۆ ، ته ن
 (خورشيد) مه نز لگاش ، نه بورجي (حوته ن)
- ۹ - به لتي چارچيان ، نه ورۆز چارمه دان
 چاري پادشای ، نه و وه هار مه دان

- ۵ - رابه ري نه ورۆز ، له داويني هه رده وه (يانتي نه ورۆز گۆل) يه كه به كه
 واله په رده هاتنه ده ره وه (بهر ئامان = ده ره اتوون)
- ۶ - هيمای = هيمتا ، نه به رده ن = نه ي پرده ، ئاوهرده ن = هينايه تي
 واته : هيمتاي زوستان ته شريف نه برده ، نه ورۆز گۆل موگه ئي به هاري
 هيناه .
- ۷ - تا موگه ئي بده ات (زوستان رۆي) ته ختي (يه خووسه -ۆلي) تووردا
 وه كردي به تۆز .
- ۸ - ئه گه رچي ساردي هه وا له ش نه نه زيني ، گوئي مه ده ري ، رۆژ وا
 له بورجي (حوتا) حوت = ئاخه مانگي زوستانه (اد ادخل الشمس في
 الحوت البرد يموت)
- ۹ - به لتي چار كيه كانی نه ورۆز ، چار نه ده ن ، چاري پاشای به هاري
 تازه نه ده ن .

- ۱۰ - بادی ، وادهی وهشت ، جه کۆسار مه یۆ
 یاران مزانی ، نهو وههار مه یۆ
- ۱۱ - پادشای وههار ، وادهی وهختشه ن
 به ته عجیل مه یۆ ، ئامای جهختشه ن
- ۱۲ - وهخته ن شای وههار ، بنیشۆ نه ده ور
 جار بکیشۆ ره عد ، ته مه لولوو هه ور
- ۱۳ - وهخته ن بگیرۆ ، رووی ده شتی سارا
 که وکه بهی ، وههار ، وینهی شای (دارا)
- ۱۴ - وهخته ن به یۆ بهر ، ئوردووی (گولالان)
 گیاران ده روو دهشت ، چون هه ردهی جاران

- ۱۰ - باي وهدهی باران ، له کۆساره وه دیت ، هاورئیان ته مه مزکینی
 بهاری تازه یه .
- ۱۱ - پاشای بههار وهختی هاتنه تی . وابه په له دیت هاتنی به جهخته
 (مه یۆ = دیت . ئامای = هاتن)
- ۱۲ - وهخته پاشای بههار بپته سه رده ور . جار کچه گانی جار بدن
 ئه وانیش (هه ورو ره عدو بهرقو تریشقه ن به هاتنی) جاران پاشایک
 بووبی بهشا ، ووتویانه (ده ور ده وری فلانه) (سه یدیش) نه لێ
 نزیکه جار بدن بپن (ده ور ده وری به هاره) .
- ۱۳ - وهخته ده بده بهی (بههار) وه کو (دارا) شای پشه ووی ئه یران .
 رووی ده رو دهشت بگریت .
- ۱۴ - وهخته ، پته ده ر ، سوپای گولاله ، هه ردو ده رو دهشت وه ک جاران
 داگیر کهن

تیپیتی :- له هه ورامانا له زستانا هه ر به فر نه بارئ . له باتی باران . جا
 که باران پاری مانای خوشی هه وایه وه نزیکه به هاره م (کاردۆخی)

- ۱۵- وهختهن برۆسان ، گولان ، هزار رهنگ
چهرمهو ، زهردو ، سوور ، چون ديباي فهرهنگ
- ۱۶- وهختهن شاي وههار ، بكيانو خهلات
سهوزي تهلهس رهنگ پهي رووي سهريستات
- ۱۷- وهختهن (شهقايق) ، سهرباوه رو بهر
هور دو ئالاي سوور ، جهبالاي كهمه
- ۱۸- وهختهن بوتبولان ، جهشيرين خاودا
بيداربان ، جهموئك ، خاسهي زههاودا
- ۱۹- وهختهن ساريش بو ، خاتر شان جهداخ
كهت بنيات ، بهعهزم ، گول گهشتي له يلاخ

- ۱۵- وهخته بپنهدهرو پتي بگهن بدرؤشپنهوه بههزار رهنگه گولوكولاله له
سپي و زهردو له سوور وهك پارچهي فهرهنگ .
- ۱۶- وهخته شاي بههار ، خهلات بنيرئ ، سهوزوو ، تهلهسي رهنگ ،
بو رووي سهر نهرز .
- ۱۷- شهقايق = گولئكي سووره ، سهرباوه رۆبهر = سهردهر بيتي ،
هوردو = ههل دا ، جه = له ، كهمه = شاخ
وانه - وهخته (شهقايق) سهر بيتي نيته دهر ، له سهر شاخه كه
ئالاي سوور ههل نهكات .
- ۱۸- وهخته ، بولبوله كان ، له خهوي شيرين ههستن ، له وولاتي (زههاودا)
(زههاو) = زههاو بهره ، به نيسهتي (ههورامانهوه) زههاو
كهرميانهو گهرمتره .
- ۱۹- خهريكه ، دلپان ساريش بين ، داخيان نه مينئي ، پرووبكه نه گول كه شق

- ۲۰ - فهسلی نهو وه هار ، وهختی گول گهشتنه
 سهز زهمین ، بهر ننگ ، سارای بههشتنه
- ۲۱ - وهختی شادی وعهیش ، تهیامی سهیره
 په نهش دلشادهن ، نهروهختی نه رتهیره
- ۲۲ - نه گهر خاتریو ، ناچاخن زویر
 وه هار بی که یغیش ، مه بهرؤ جهویر
- ۲۳ - چونکه شای وه هار ، شادی مهوازؤ
 هیچ که سی خهمناک ، مهلول نمازؤ
- ۲۴ - (سهیدی) چون مهلول ، هیجرانی یارن
 فیتتهر خهمناکیش فهسلی وه هارن

- (له یلاخ) ، (له یلاخ) له کوردستانی تیرانه ، شویتیکی سارده
 مه بهستی (سهیدی) له دوو هؤنراوه دا نهویه : که وهخته ،
 بولبوله کان له گهرمیان مهلسن بؤن بؤ کوستان .
- ۲۰ - فصلی به هاره ، کاتی گول گهشته ، زهوی په نگار رهنگه ، مهروهک
 بههشته
- ۲۱ - وهختی ههیش و شادی به ، رزوی سهیرانه ، بهم رزوه زور دل
 خوشه هه رچی کیان له بهر هه به نه گهر کتوی یکی چوار پیری به ، یا
 بالنده به به به هار دلخوشه .
- ۲۲ - نه گهر خاترو دلی به کئی عاجزو زویر بیت ، خوشی به هار که یف و
 خوشی ته کات به هار نه ودل ته نکئی و زویری به ، له بیر ته پاته وه .
- ۲۳ - پاشای به هار خزی ههز به شادی و که یف و خوشی ته کات له
 بهر نه وه کهس به (مهلول و دل ته نکئی) ناهیلان ته وه .
- ۲۴ - (سهیدی) چونکه مهلول و دلته نکئی دووری (یاره) ، هاجریو
 دل ته نکئی به کهی زیاتر (له فهسلی به هار) دایه
 (فیتتهر = زیاتر ، خهمناکیش = زویری)

(نازداران یوان)

(۲)

- ۱ - نازداران یوان ، نازداران یوان
- نازاری بی عیب ، نازداران یوان
- ۲ - عليك السلام ، وهبانی چاوان
- سهرزه مین ، به نوور ، لهقای تو ئاوان
- ۳ - بنازوو ، به سونع دارای بی نیاز
- به قودرته ، شه خسی ، چون تو مه دو ساز
- ۴ - به لهب یاقووتی ، به گو ناقه مهر
- شو خو زهریغی ، نه عالم یه کسهر

۱- وا نازار که یشت ، وا نارار که یشت ، نازاری بی عیب وا مات و که یشت .

۲- به خهر هاتی ، به سهر چاوان ، (وهرامی سهلامی یاری داوه تهوه)
سهر پرووی زه ویش ، به هاتن و لهقای تو ، ناوه دان بووه .

یاران = که یشت ، ئاوان = ناوه دانه ، یوان = که یبوه (بؤمیوه)
۳- بنازم به قودرته یه زدانی بی نیازا ، که جوانتهکی وهک تسوی
دروست کردوه . بنازوو = بنازم ، دارای بی نیاز = خوا مه دو ساز
= دروست نه کات

۴- لیوت وهک یاقوته ، کولمت وهک مانکه ، جوانی ، شوخی ، له ناو
عالمه تاکی ، وینهت نیه له دونیادا .

تی بینی :- نه مه هلبه سته ی کاتی داناوه که (یاره که ی) هاتوته
لای سهلامی لی کردووه .

- ۵ - یا لله ، تادموران دونیا وه پا بۆ
 خوا یارت بۆ ، ئینه دوعات بۆ
- ۶ - قیبلهم سوپهردهی ، وهیسی نازار بای
 ئەمین جه گهزه ند، دیدهی بهدگار بای
- ۷ - فیدای بالآت بام ، سهوئی سهر ئەفراز
 بدیه پهی جهستهیم ، بنیهم نیگای ناز
- ۸ - (سهیدی) تائهوړۆ ، روّش نهحه یاتهن
 ههر گوئیای ، مه دحی سه نای ، بالآتهن
- ۹ - به وشه رت توّ به ندهی ، ئیخلا سش وانی
 شایشتهی ئەنعام خه لاتش زانی

۵- وه پا بۆ = تا ما بێت ، خوا یارت بۆ = خوا ناگادارت بێ ،
 ئینه = ئەمه . پاش ئەوه یاره گهی مهل ئەسیت و بپروا ، بهم جوړه
 خوا حافیژی لن ئەکات ئەلن : (خوات له گهل) ، خوا ناگادارت بێ
 خوا بپیارئوئ ، ئەمه دوعات بێ .

۶- قیبلهم توّم سوپارد به (وهیسی نازار) که ناگادارت بێ تووشی
 نارحهتی نه بیه ، هه له چاوی (بهد) بت پارئوئ .

۷- فیدای بالآت بم ئەمی بالآ بهرزی وهك سهول بنواره بۆ جهستم به
 نیو نیگای نازه وه سهیرم که .

۸- (سهیدی) تا ئەو پوژوه له ژبانابه ، ههر خهویکی تاریف و مه دحی
 بالآی توّیه ئەمی یار .

۹- بهو شه رته که توّ به ، به نده بکی داسووری بزانی ، له وانهی که به
 لانه وه باشن لایقی خه لاتن ، خه لانیان ئەکهی ئەویش به یه کئ له وانه
 حیصاب کهی .

پیتی واو

(وه یادی سالآن)

(۱)

- ۱ - وه یادی سالآن ، وه یادی سالآن
دلّه توّ به یادی ، ویه رده ی سالآن
- ۲ - وهس نیشه خه مناک ، چه نی ، خه یالآن
بابشمی وه سهیر ، بارگهی (عهودالآن)
- ۳ - کوّمای خه رمانان ، خه دانت وه ههم
نیشته نی جه لاش ، په ژاره و ماتهم
- ۴ - بای شه مال نیه ، بده یش وه ، باوه
تا که ی سهرگردان ، مه بیش وه لاوه
- ۵ - (عهودالآن) به رزه ، شه مالش تیژه
نه سیمش بوّی ، عه تر عه نبر ئامیژه

-
- ۱- به یادی سالانی پیشین ، نهی دل توّ ، به یادی سالانی پیشینه وه .
  - ۲- وهس = بهس ، نیشه = دانیشه ، چه نی = له گهل ، با بشمی =
با برزین . واته :- بهس دانیشه به خه مباری ، بهس بیرو خه یال
بکه ره وه ، با بچین بوّ سهیری بارگهی (عهودالآن) . عهودالآن گزری
جهوت پیاو چاکه وا بهو شاخه به رزه وه له چه ورامان وه شاخه که به
ناوی ته وانه وه ناو تراو (شاخی عهودالآن) یا (تهودالآن) .
  - ۳- کزگای خه مت وهک خه رمان هل داوه ته وه ، نهی دل به په ژاره و
ماتهمی به وه به دیار به وه دانیشتوی بوچی ؟
  - ۴- واته بای شه مال نیه ، تا ته و خه رمانی خه مهت بکه ی به (با)
تا که ی به سهرگردانی به دیار به وه دانه نیشی ؟ تا که ی ؟
  - ۵- (عهودالآن) به رزه ، شه مال که شی تیژو به هیژه ، شنه ی شه مال که شی
نیکه لی بوینی عهتری زولفی پاره که واپوو بچو بوّی .

- ۶ - باکوگای خەمان ، هۆرگێرمی ، بە کۆل
بەرمیش وە کۆی بەرز ، عەودالانی چۆل
- ۷ - چەوگە ، ئیمەوتۆ ، هەرد و یمما ، بەهەم
بدەیمیش وە باد ، بەکەم ، کەرمیش کەم
- ۸ - دلەتۆ سادار ، دیوانەیی ویلی
جا نوشینی قەیس ، بیابان گێلی
- ۹ - نیشتهیت ، بی سوودەن ، جە مالانەو
بابشمی ، وە کۆی ، عەودالانەو
- ۱۰ - ئەرپەیی وایەیی دل ، وەرپەیی سەوابەن
سەیری (عەودالان) ، پەیی ئیمە بابەن

- ۶- کۆگای خەمان = خەرمانی کۆگای خەمان ، هۆرگێرمی = هەلگێرن
بەرمیش = بی بەین . واتە - با کۆگای خەرمانی خەم هەلگێرن ،
بی بەین بە کۆل یز ، بەرزای شاخی (عەودالانی چۆل) .
- ۷- لەوئی من و تو ، هەردوو کمان پێکەووە بیدەین بە (با) لە کەوی
بەین کەمی کەینەو . چەوگە = لەوئی ، بدەیمیشی = بیدەین ،
وە باد = بە با ، کەم = کەو ، بیژنک .
- ۸- ئەیی دل تو دیوانە و ویلی ، جینگەداری مەچنونی بیابان کەرۆکی
۹- نیشتهیت = دانیشنت ، بی سوودەن = بی فائەدەیی ، با بھمی =
با پرۆین واتە :- دانیشنت بی فائەدەیی ، ئە مالەو ، با پرۆین یز
کۆی (عەودالان) .
- ۱۰- ئەرپەیی = ئەگەر یز ، وایەیی دل = ئاوانی دل ، سەواب = چاکە
واتە :- ئەگەر یز نیازو ئاوانی دلە یا یز چاکە و خواپە ، سەیر کردنی
عەودالان یز ئیمە باشە ، وە دەرگای پەحمەتە .

- ۱۱ - سەیری سەر بەرزان ، گەشتی سەر کاوان
شادی خەمانەن ، روۆشنى چاوان
- ۱۲ - ساباراگەى چۆل ، بگىرمى نەوەر
تەى كەرمى هەردان ، كەشوو كۆو كەمەر
- ۱۳ - جە هيچ مەنزلى ، نە گىرمى قەرار
تابشمى وە بان ، پاى دامانى غار
- ۱۴ - وە بانى ئەو تەخت ، حاجەت نەماكەين
پەى واىەى مراد ، دەست بەدوعا كەين
- ۱۵ - بشمى نە ئەيوان ، غارى هيىبەت ناك
تە كىە گای خاسان ، ئەو دالانى پاك
- ۱۶ - دو دەست پەى دوعا ، هۆردارمى گوشاد
ياحى ، ياقىوم ، دەھندەى مراد

- ۱۱- سەیری شوینە بەرزەکان ، گەرانى سەرکاوان و شاخەکان ، شادی
خەمانە ، رووناكى چاوانە .
- ۱۲- راگەى چۆل = رینگەى چۆل ، بگىرمى نەوەر = بى گرىنە بەر ،
كەش = شاخ واتە - با رینگەى چۆل بگرىنە بەر ، هەردوو ،
شاخ و كۆو ، بېرىن وە بچىن .
- ۱۳- ئە هيچ لاىەك لانەدەين ، تا بگەينە تەختايى داوئىنى ئەشكەوتەكە
- ۱۴- لەو تەختايەدا ، نوپزى دۆها گىرابوون بگەين ، بۇ جى بەجىن بوونى
مرادمان دۆعاكەين .
- ۱۵- ئەجا بچىن بۇ ناو (ئەشكەوتە سامناكە كە) كە جەكەو تەكەى
ئەو حەوت عەودالانى پاكەيە .
- ۱۶- هەردوو دەستمان بۇ دۆعاكردن بەرزكەينەو وە بلین ئەى بەزدانى
زىندوى باقى نەمر ئەى پىكپىنەرى مرادو ناوات (ناتەواوى ماناى
ئەم هۆنراوە لەكەل هۆنراوەكانى دوايى داىە) .

- ۱۷ - به عشقی ره سول ، شای (یه سرب) مه قام
به شهوق و نوری ، ته سحابان ، ته مام
- ۱۸ - به عشقی بازووی ، درازی (حه یدهر)
زور ئه زمانای دهر ب دهر وازهی (خه یبهر)
- ۱۹ - به عشقی خاسان ، دلپا کانی ساف
نه رووی سه رزه مین جه قاف هر تا قاف
- ۲۰ - یا رجال الغیب ، یاهه فت (عه و دالآن)
جه کوی (پیر و سته م) هم جه (کوسالآن)
- ۲۱ - یائه و دال فه ریاد ، نامت مه شهو رهن
هیمهت یار که ری ، کار به زه روورهن

- ۱۷- به عشقی پینه مبهری دانیه توی (مدینه) به شهوق و نوری همو
ته سحابه کان (یه سرب = مه دینه ، مه قام = شوین)
- ۱۸- به عشقی ده ست و بازوی دریزی (علی) که به هیزو زوری خوی
دهر گای خه یبهری دهر هینا .
- ۱۹- به عشقی وه لیه دلپاک و دل صافه کانت له پوری ئه رزا له (قاف
تا قاف)
- ۲۰- یا (رجال الغیب) یا سهوت عه و دالآن که له (پیر رو سته م)
همن ، وه هم له (کوسالآن) (پیر رو سته م ، کوسالآن) هه ره وو کیان
ناوی دوو شاخی که وره و به رزن .
- ۲۱- ئهی عه و دال هاوار ، ناوت به ناوبانگه هیمهت که ئیغمان زور
زه رووری یه .

- ۲۲ - سه‌ودای عه‌شقی یار ، هانه که‌لله‌مدا
 وستنه‌ناش نه‌گیچ ، ده‌ریای ماته‌م‌دا
- ۲۳ - خه‌ریکی خه‌منا ، خه‌م خه‌لا‌ته‌نان
 دوور جه‌یار که‌فته ، کشووماته‌نان
- ۲۴ - زام زه‌ده‌ی ده‌وران ، هیجرانی یارم
 سه‌د عوقده‌ په‌ریش ، که‌فته‌ن نه‌کارم
- ۲۵ - چونکه‌ به‌د ایقبال ، سیاستارم
 سه‌نگی به‌د به‌ختی ، نه‌خشه‌ن نه‌چارم
- ۲۶ - ئه‌ربشوون وه‌لای ، ئه‌فلاتوونی ژیر
 په‌ی ده‌وای ده‌ردم ، ئاد مه‌وه‌رو گیر
- ۲۷ - ماچۆ توۆ به‌ (عه‌شقی) سه‌د پاره‌ جه‌رگه‌ن
 ده‌وای ده‌ردی توۆ (وه‌سله‌ن یا مه‌رگه‌ن)

- ۲۲ - سه‌ودای عه‌شقی یار وا له‌ می‌شکه‌ما ، خستوومیه‌ته‌ کچی ده‌ریای
 ماته‌میه‌وه .
- ۲۳ - خه‌ریکی خه‌مم ، خه‌مه‌ خه‌لانم ، دوورم له‌ یارم ، واکشوو ماتم .
- ۲۴ - زامداری ده‌سقی هیجرانی یارم ، ئه‌و ده‌ردو زامداریه‌م سه‌د گری
 کویره‌ی تی که‌وتوه‌ په‌ریشانم .
- ۲۵ - چونکه‌ بی به‌خت ، وه‌ هه‌سیره‌ ره‌شم ، نیشانه‌ی به‌د به‌ختی له
 ناو چاوانما دیاره .
- ۲۶ - ئه‌گه‌ر بچمه‌ لای (ئه‌فلاتوونی ژیر) ، بۆ ده‌رمانی ده‌ردم نه‌وگیر
 نه‌خوات .
- ۲۷ - ئه‌لێ توۆ به‌ عه‌شقی جه‌رگت بووه‌ به‌ سه‌د پارچه‌وه‌ ، ده‌رمانی توۆ یا
 (وه‌سله‌ یا مه‌رگ) .

- ۲۸ - یاشاهی شاهان ، یاحی خاسان
 ئاسان کهی کارم ، بهدهستی ئاسان
- ۲۹ - ههرمن بیچاره م ، یالله چارم کهی
 خاتر شاد بهوهسل ، بالای یارم کهی
- ۳۰ - ئارهزووی دلان یه کسهر حاصل کهی
 دؤست بهدؤستی ویش ، بهخهیر واسدل کهی
- ۳۱ - (صهیدی) دل پور ئیش ، جگهر پور زامین
 یائالله ، دؤعاش ، قوبوول کهی (ئامین)

- ۲۸- یا پادشای شاهان ، یا زیندووی نهمری چاک ئەم ئیشەم ئاسان -
 بکهیت کارم به ئاسانی بۆ پێک بێت .
- ۲۹- هەر من بیچارەم خوایا چارم کهی خاترم شادکهی به کهیشتن
 بهبالای یارم .
- ۳۰- ئارهزووی دلان هه موی چن به چن کهیت ، دؤست به دؤستی خوی
 به باشی بکهیهنی به یهک .
- ۳۱- (صهیدی) دلی پور ئیش ، جگهری پور له زامه ، خوایا دؤهاکهی
 قوبوول کهی ئامین .

به فارسی
(واعظ خموش) *

(۲)

- ۱ - واعظ خموش از گفتوگو ، من عاشق و دیوانه ام
ناید بگویشم پند تو ، من عاشق و دیوانه ام
- ۲ - دیوانه ام مستم خراب ، کی بشنوم وعظ کتاب
از من مجوراه ثواب من عاشق و دیوانه ام
- ۳ - در گوشهء ، ویرانهها ، روو کرده چون دیوانهها
خوانم زعشق افسانهها ، من عاشق و دیوانه ام
- ۴ - با آن رخ چون بوستان ، بر بود آن دلستان
مجنون شدم ای دوستان ، من عاشق و دیوانه ام

۱- واعظ = نا-مؤژگاری کهر ، حموش = بی-دهنگ به ، پند =
نامؤژگاری . واته : نهی نامؤژگاری کهر کم قسه بکه ، بی-دهنگ
به من عاشق و دیوانه نامؤژگاریت ناچیی به گوئی ما ، من عاشق و
دیوانه م .

۲- دیوانه م ، سه-رخوشم ، چون نه-توانم نامؤژگاری تو و نامؤژگاری
په-تووک بیسم ، ملی رینگا کرتنی چاکهش ، له من داوا مه-که
چونکه من عاشق و دیوانه م .

۳- له گوشه-یه کی نه م دونیا ویرانه دا روو نه-که مه (که-لاوه-یهک) وهک
دیوانه و شیت نه-فسانه و چیرؤکی عشق نه-خوینم من عاشق و دیوانه م
۴- به-روومه-ته-وه که وهک بوستانه ، دلی له من سه-ند کات به کات ،
په-ینا په-ینا وا نیت بووم نهی هاورئی-بان و دؤسته خوشه-ویسته-کانم من
من عاشق و دیوانه م (آن آن = کات کات)

- ۵ - آن نازنین مه و هوشم ، در جان دهد ، صد آتشم
 در عشق او هم سرخوشم ، من عاشق و دیوانه ام
- ۶ - از یاد آن رو خسار گل ، مانده منودل پا به گل
 چه یران و سرگشته دل ، من عاشق و دیوانه ام
- ۷ - المستغاث ای دوستان زان دو لبه ری شکر دهان
 رسوا شدم اندر جهان من عاشق و دیوانه ام
- ۸ - (صیدی) زو عشق آن صنم ، شیدا شدم دیوانه هم
 از سرزنش کردن چه غم ، من عاشق و دیوانه ام

- ۵ - نه نازه نینه مانگ و ، پرومه ته ، سهد تاگری له گیانم بهرداوه له
 عشقی نهویشا سرخوشم من عاشق و دیوانه ام .
- ۶ - له یادی نهو گول پرومه تهوه ، من و دل له قوپرا چه قیوین ، دل
 سرگشته و من چه یرانم من عاشق و دیوانه ام .
- ۷ - هاوار نهی یاران ، لهو دوله ره شه کر لیوه ، من ریسوا بووم له
 دنیا یه دا من عاشق و دیوانه ام .
- ۸ - (صیدی) له عشقی نهو یاره دا شیت و شه یدا بوه چه خه مپکی
 مه به که سرزنه نشت بگریت دهر به سی سرزنه نش نیه من عاشق و
 دیوانه ام .

تیج بینی :- به خویندنه وهی ثم هه لبه سته و ، هه لبه سته کانی تری (صیدی)
 داوه به سه بری تیج هه لکیشی فارسی و هه ورامی به که ی دا بو مان
 دهر نه که ویی که شاعیری ناوبراو ده سته کی بالای بووه له هونراوهی
 فارسیدا . (کاردوخی) م .

پیتی ہی (ھ)

ھام سھران

(۱)

- ۱۔ ھام سھران ئیشان ، ھام سھران ئیشان
- ۲۔ مھلوولو زویر ، خاتر پھیشان
چمان قیمھی جھرگ ، ئەمن مھ کیشاز
- ۳۔ کھس نیھن ، پھرسۆ ، ئی زامدارھ کین ؟
ئیی بھ نندھی بھدبھخت ، سیاستار کین
- ۴۔ پھی رووی رھزای حھق ، فیکری جھحالم
بانھ گپرو عام ، ھھ ناسھی کالم
- ۵۔ ئەرزمان بھی تھور ، تاسوب کھران چل
سوب لاشھی (صھیدی) ، مھسپاران بھ گل

۱۔ واتھ : ھاورئییان یاران من ئیشم ھھیھ ، ئەمشھو زامی لھشم من
ئیش و ئازاری زۆرھ .

۲۔ مات و زویرم ، حالم پھیشانھ وا ئە زانم جھرگم قیسھ ئەکھن
ئھوئندھ نارھھتم .

۳۔ واتھ کھس نیھ پھرسیت ئەم زامدارھ کتی یھ ؟ یا بلس کتی یھ ئەم

کھسھ بھدبھختھ ، ھھسپرھ رھشھ وا بھ ئیشوو ئازارھوھ ئەتلی تھوھ ؟

۴۔ واتھ بۆ خاتری خوا بئین چاریکم بکھن با ھھناسھی کالم ھالھم پھ

ئھکات دونھا دا نھگری

۵۔ واتھ :- ئەگھر ئەم وامانھم بھم جۆرھ تا بھ یانی چل بکھن ، وا

بھ یالی کھ روژ بوھوھ ئەبئین (صھیدی) مردوھ خھریکن لاشھ کھی

ئھخھئھ ژپر گلھوھ .

هاره سهخته نی

(۲)

- ۱ - هاره سهخته نی ، هاره سهخته نی
- تۆ خۆ که م قیسمهت ، سه نگی سهخته نی
- ۲ - چی بولند اقبال ، ساجیب بهخته نی
- یار ئامان وه لات ، جههدر جهخته نی
- ۳ - تراشیده ی دهست ، سهر ئوستادی باش
- جهستهت پورزه خم ، قولنگه ی سه نگی تاش
- ۴ - یادگار ئوسای ، قه دیم زه مانان
- دهس ئاسی دهس کیش ، خیاته ی خانان

قن بیی :- سهیدی ئه م هۆنراوه بهی کاتی ونوه که (شیرین) چوه برویش
بکات به دهس هار .

-
- ۱- هاره = دهس هار ، سهخته نی = سهختیت ، سه نگی = بهرد .
  - ئه م شیمره له گه ل چوار شیمری دواوه مانایان پیکه وه دیت .
  - ۲- بولند = بهرز ، ئامان وه لات = هاتوه ته لات ،
  - ۳- تراشیده = به قولنگه و چه کوش تاشراوو پیکه کرای .
  - ۴- دهس ئاس = دهسه مؤ ، دهس کیش = دهس راکیشهر .

قن بیی :- هه لبهستی هاره سهخته نی له و نسخهانی که له لام بوون
ئه مه بیان له هه مویان زۆر تر بوو وه به لاهمه وه راست تر بوو وه تا
ئیتستا کهس له م (۲۷) هۆنراوه زیاتری نه بیستوه (له هیچ گوشار و
پهرتووکتی کدا) . م (کاردۆخی)

- ۵ - چمان تاشیای ، تیشهی فەرهاد بی
 دەستت جه نه مام ، داری شه مشاد بی
- ۶ - ئارۆ قیبلۆمن ، به له نجهو لاره
 ته شریفش وه لای ، تو ئامان هاره
- ۷ - شیرینه نیشتهن ، دانه مه دۆپیش
 هارهش هار که ردهن ، ده ور مه دۆنه ویش
- ۸ - مه گیلۆ به دهو ، چون چه رخی چه پ که رد
 هه یا هووش گهرمه ن ، مه نالۆ جه ده رد

• تاشیای = تاشراوی ، تیشهی = تیشوی ، دهستش = دهستی .
 واته : ئەی دەس هاپ تو بەردیکی کهم نرخی و سه سه ختی ئیسته که
 وا بهخت بهرزو خاوهن اقبالی له بهر نهوه به یار هاتوه ته لات ، تو
 باش ئۆسا تاشیویتی وه لهشت به قولنکه هه موی زامار بوه ، له کۆنه وه
 ده سه موی جوانانی وا دیاره تو به تیشوی (فەرهاد) تاشراویت و
 ده سه که کت داری شه مشاده .

۶- واته :- ئەمرۆ قیبلهی من به له نجهو لار ته شریفی بۆ لای تو هیناوه
 ئەی دەس هاپ . ئارۆ = ئەمرۆ
 ۷- نیشتهن = دانیشنه . دانه مه دۆ پیش = که نم ئەکا به دهس -
 هاره که دا ، واته - بینیم که شیرینی خۆشه و یستم دانیشتهوه که نم ئەکا
 به دهس ، هاره که دا ، دەس هاپه که ی هار کردوه خیرا خیرا ئەسووپیته وه
 به دهوری خویا ئەسووپیته وه .

۸- مه گیلۆ به دهو = به توندی ئەسووپیته وه ، هه یا هووش = نالهی
 واته :- دەس هاپه که به توندی ئەسووپایه وه وه ک چه رخی چه پ که رد
 هاوار هاوارو ناله نالی بوو به دهوری خویا له دهردی یار .

- ۹ - دوو ليمۆي وەش بۆش ، تەرحى شەمامە
 جمە جمشاننا ، نەيەخەي جامە
- ۱۰ - كەس چون تۆ ئازيز ، جەلاي يارنەبى
 ھارەچى وەشىي ، ساچى ھار مەبى
- ۱۱ - تاي تورپەي زولفان ، سىيائى عەنبەر بۆ
 سەر ئاويژ كەردەن ، تاوہ بانى تۆ
- ۱۲ - دەخيلەن دەستت ، بەدەستى يارەن
 پەنجەش ريش نەبۆ ، ھارە ھاوارەن
- ۱۳ - شيرين بەسەد ناز ، مەكيشۆ دەستە
 دانەمەدۆ پيىت ، چون ئاوات واستە

۹- دوو ليمۆ = دوو مەمكى ، وەش بۆ = بوپن خۆش ، جمە جمشاننا
 = جۆلە جوولپانە واتە :- كانى شيرين خەرىكى دەس ھارە دوومەمكە
 بۆن خۆشەكەي كە وەك شەمامەن لە يەخەي كواسە كە يەوہ لەرە لەرو
 جوولە جوولپانە .

۱۰- واتە :- ئەي دەس ھار كەس وەكو تۆ لە لاي ئازيزو ياران وا
 خۆشەويست نەبوہ كە وابوو ئەي دەس ھار ئيتىر بۆچى لە خۆشيا
 ھار ناپيىت .

۱۲- واتە :- دەخيلتم ئەي دەس ھار ، دەستت دا بە دەستى يارەوہ ،
 ھاوار دەخيلتم ئاگادار بە پەنجەي ريش و زامار نەپيىت

۱۳- مەكيشۆ = ئەكيشى ، مەدۆ = ئەدا ، ئاوات واستە = ناواتە
 خواز واتە : شيرين دەستى تۆي گرتوہ وە بە نازەوہ دەستت
 ھار ئەكيشى وە دانەت ئەداتى وەك ناواتە خواز ئيتىر بۆ ئەنالىتى ئەم
 ھاوارو نالەت لە چى يە ؟

- ۱۴ - دانهش مهسانی چون ستم کاران
مه که ریش وه گهرد ، تووتیای شاران
- ۱۵ - تاقت شی جهلام ، واتم ئه‌ی هاره
به مه و دای ئه‌لماس ، بای پاره پاره
- ۱۶ - تو دهستی شیرین ، دهسته کیشتهن
ئاواتت بریان ، ناله‌ی چیشتهن ؟
- ۱۷ - تو په‌نجهی شیرین ، کهفته‌نت وه‌سه‌ر
چی ساریش نه‌بی ، زامانی خه‌ته‌ر
- ۱۸ - بامن بنالوو ، روان تاشه‌وان
زه‌ده‌ی هیجرانم ، دهردم بی‌ده‌وان

- ۱۴- واته :- دانه‌ی لئ وه‌رئه‌گری وه‌ك زۆردارو ستم‌کاران ئه‌ی هاری و
دوردی ئه‌که‌ی وه‌ك گهردی تووتیا ، که تۆزیکي زۆر ورده ، وه
ده‌رمانی چاوه .
- ۱۵- تاقت شی جهلام = تاقت و پشوم نه‌ما مه‌ودای ئه‌لماس = نووکی
ئه‌لماس واته :- ئیتر سه‌بر و تاقتم نه‌ما ، و وتم ئه‌ی ده‌س هارده‌ك به
نووکی ئه‌لماس پارچه‌ پارچه‌ و له‌ت له‌ت بی تو ئاواتت براوه ئیتر
ناله‌ نالی چی‌ته .
- ۱۶- واته :- تو شیرین ده‌ستم ئه‌کیشیت ، ئاواتت هاتووه‌نه‌دی ئیتر
بۆچی ئه‌نالینی ؟
- ۱۷- تو په‌نجهی ناسکی شیرینت به‌رکه‌ و تووه‌ بۆچی برین و ئازارت
نه‌سه‌ر و تووه‌ ؟
- ۱۸- واته بامن به‌ شه‌ور رۆژ بنالینم چونکی یار به‌ دوور که‌وتنه‌وه‌ی لیم
زامداری کردووم تووشی دهردیکی بی‌ده‌رمانی کردووم .

- ۱۹ - ھارەى ھەراسان ، ھەردەى ھەردە گىل
 كەم دەوردە نەوئىت ، چون دىوانەى وئىل
 ۲۰ - ئانە شىرىنەن ، دوآبەر دولستان
 دل چىت مەسانو ، بەمەكرو داستان
 ۲۱ - بەبەينو بەقاش ، ھىچ مەبەخەرە
 جەفاش سەد بارەن ، وەفاش يەك زەرە
 ۲۲ - چەنى كەس تاسەر ، ھەرگىز يارنەن
 يارى ساحب شەرت ، وەفادار نەن
 ۲۳ - كاتى مەزانى ، ھۆر ئىزابەقەس
 چون بى بەىنتان ، جە تۆش كىشا دەس

- ۱۹- واتە :- ئەى دەس ھارى ھەراسان ، بە شاخ و ھەردا كەراو كەم
 خۆت خول دە سوور مەخۇ وەكو دىوانەى وئىل .
 ۲۰- ئانە = نەو ، دولستان = دل لى ئەسئىن ، چىت = لىت ،
 مەستانز = ئەسئىن . واتە :- نەو شىرىنەن دولبەرىكى دل پەئىنە
 دل لى ئەسئىن وە ئەتكا بە داستان و چىرۇك لە ناوخەلقا وە بە
 مەكرو ئىل دل داگىر ئەكات .
 ۲۱- واتە - بە شەرت و پەيمانى ئەو يارە تۇ دەس خەرۇ مەبە
 تەويارە جەفائى سەد بارە ، وەفائى يەك زەرەپە ، نازارى زۇرت
 ئەدانو بى وەفائە .
 ۲۲- چەنى كەس = لەگەل كەسا ، تاسەر = بە دايم ، نەن = نە
 واتە :- ئەو يارە قەت بە دائىمى لەگەل ھىچ كەسئىكا يار نە ، لە
 شەرت و پەيمانىشا وەفادار نە .
 ۲- ھۆر ئىزا = ھەلسا ، بەقەس = بە ھەمدى ، جە تۇ = لە تۇ
 واتە :- ئەوئەندە ئەزانى ھەلسا يەو بە ھەمدى دەستى لە دەستى تۇ
 بەردا ، وە ھىچ دەربەسى شەرت و پەيمان نەبوو .

- ۲۴ - شی به ماوای ویش ، تہ شریف بہ رده وہ
 توش ئاستی وہ لای ، داخو و دہ رده وہ
 ۲۵ - کو تابئی سہ داو ، نہ عرہ تہ و دہ نگت
 بی قیامت گنای ، کہ ساس بی سہ نگت
 ۲۶ - بہ دلہی پورسوز ، مہینہ ت بارہ وہ
 پیچیا ی بہ دہ رد ، دووری یارہ وہ
 ۲۷ - ئہوسا چہ نی زام ، بی دہ وای خہ تہ ر
 مات مہ بی ، بی دہ نگ ، جہ (صہیدی) بہ تہ ر
-

- ۲۴- واتہ ؟۔ پاش ئہ وہ دہستی لہ تو بہ ردا چو وہ وہ بوشوینی خوی وہ
 توی بہ جی ہنشت بہ لای داخو خہم و دہ رده وہ .
 ۲۵- واتہ ؟۔ ئہ و کاتہ ئیتر تویش لہ ہاوارو نالہ ئہ کہوی بی دہ نگت ئہ بی
 بی نرخو کہ ساس وہ کو بہ ردی بی قیامت دانہ کہوی .
 ۲۶- واتہ ئہ و حہلہ تویش بہ دلنکی پرسوزو مہینہ ت بارہ وہ پیچ ئہ خوی
 بہ دہس دہ ردی دووری یارہ وہ .
 ۲۷- واتہ ئہ و وختہ لہ گہل زامی بی دہرمانی خہ تہ ر نا کا مانو بی دہ نگت
 ئہ بی لہ (صہیدی) خرا پتر .
-

تی بیہی ! لہ ہنڈی نسخہ دا ہنراوی دوا بی بہم جزرہ یہ -
 ئہوسا چہ دہس زام بی دہ وای خہ تہ ر
 مات مہ بی خاموش جہ (صہیدی) بہ تہ ر

هیجری نه‌زاناں

(۳)

- ۱- هیجری نه‌زاناں ، هیجری نه‌زاناں
تۆ به‌حالی دهر د ، ئیمهت نه‌زاناں
- ۲- من (سهیدی) سهردار ، سوپای دیوانان
کوشته‌ی دهردی عه‌شق ، زه‌ده‌ی هیجرانان
- ۳- تاوانام کتاب ، دهرسی عه‌شقم وه‌ند.
مۆری دل به‌سه‌جع ، نامی عه‌شقم که‌ند

۱- هیجری مه‌به‌سی له‌مصطفی به‌گی کوردی به‌که‌لۆمه‌ی (سهیدی)
کردوه‌ له‌سه‌ر شیره‌کانی که‌همویان باسی عه‌شق و دلدارین ته‌میش
وه‌رامی داوه‌توه‌ نه‌لێت : هیجری تۆ نه‌ت زانیوه ، تۆ به‌حالی
دهردی ته‌مهت نه‌زانیوه .

۲- واته :- من (سه‌یدیم) سالارو سه‌رداری سوپای عه‌شقم له‌هموو
شوین و دیوانیکا باسم نه‌که‌ن کوشته‌ی دهردی عه‌شق و زه‌ده‌ی هیجرانم
۳- تاوانام = تا خویندم ، وه‌ندم = خویندم ، نامی = ناوی
واته :- تا خویندم ، خویندنه‌که‌م هه‌رکتیبی عه‌شق و دهرسی عه‌شقم
خویند ، وه‌ووشه‌ی عه‌شقم به‌مۆر له‌سه‌ر دل‌م هه‌ل‌که‌ند .

تین پینی - مصطفی به‌گی کوردی له‌هه‌ندێ هه‌زاره‌یا نازناوی هیجری به
له‌سه‌ره‌تای دیوانه‌که‌یا که‌کوردی مه‌ریوانی له‌سالی ۱۹۳۱
چاپی کردوه‌ نه‌لێت (مصطفی به‌گه‌) له‌سالی (۱۲۲۷) ی
کۆچی له‌دایک بوه ، به‌م‌اعتباره (سهیدی) (۲۸) سال له‌وه‌که‌ره‌تره

م . (کاردۆخی)

- ۴ - جهمه کتھب خانان ، تا کہ مه شقم کہرد
 عالم مه زانان ، مه شقی عه شقم کہرد
- ۵ - تاکه جوان بیّم ، نه سه ودای یار بیّم
 هه وای عه شقم بیّ په وچی سادار بیّم
- ۶ - به ساداری عه شق ، یا وام به پیری
 ئه سلا رام نه کهوت ، من وه لای ژیری
- ۷ - نه و وه هاری عومر ، جوانییم و یهرد
 گا چه نی هیجران ، گابه ، داخو دهرد
- ۸ - ههر شیّت و سادار ، بیابان گیل بیّم
 چمان من جا ، دار مه جنونی ویل بیّم

- ۴- واته له خویندنگاه و مه کته به کانا که مه شقم نه کردوشتم نه نو-یه وه
 عالم هه موو نه زانن ئه و مه شقم مه شقی عه شق بوو .
- ۵- بیّم = بووم ، هه وای عه شقم بیّ = مه بیلی عه شقم بوو ، په وچی =
 بزیه ، واته :- تا جوان بووم له په یژورسه ودای یارا بووم ، هه وای
 ئاره زوی عه شق له میشکما بوو بزیه ههر اه کهرانا بی-ووم ویلی
 شوینان بووم .
- ۶- واته :- به هژی عه شقه وه مامه وه تا پیر بووم ، له ماوهی ژیاننا
 نه چووم به لای عه قل و ژیری یه وه بیّم له ژیری نه کهوت .
- ۷- واته :- نه و به هاری ته مه نی جوانییم تی په پری به چی ؟ به عزتی کی به
 به دوروی یاره وه ، به عزتی تری به ئاخو داخه وه رام بولرد
- ۸- چمان = چونکه ، جادار = جی نوشین .
- سادار = ویل بیّم ، بیّم = بووم ، گیل بیّم = کهرۆک بووم .
 واته :- به شیوهی ویل ههر به که ژو بیابانا ئه که رام وادهر کهوت من
 جی نشینی مه جنونی ویل بووم .

۹ - (صەيدى) تازىندەن چەنۆ دەردەوہ
چون (مەجنون) ويئلەن ، بەرووی ھەردەوہ

۹- وائە :- (صەيدى) تا زىندووہ ھەر بە دەردەوہ ئەتلىتەوہ ، وەك
مەجنونىش ويئلە بە كىوو ھەردەوہ .

ھەي پەي خودى

(۴)

لە پەراوتىزى بەيازىك دا ئەم تاقە ھۇنراوہى (صەيدى) يەم بەرچاۋ
كەوت كە بە خەتى مامم (شىخ حسام الدين) نووسرا بووہ ئەويش
نەمەيە

۱ - ھەي پەي خودى ئەزچىش كەروو زۆمىم چەنى
سارىش كەرو

نەرووی يارم درنظر نە بارخس دلرا شكيب

ماناكەشى بەم جۇرەيە :-

ھەي بۇ خوا من چى بىكەم ، زامەكانم چۆن تىماركەم ، تا سارىژوخوش
بىنەوہ نە رووی يارم لە بەر چاومە ، نە بەسەير كردنى روويشى دلم
سەپورى و تەسكىنى بە تەواوى دىت .

~~~~~

پىيتى * ي * *

يا شيخ صه نعانم

(۱)

- ۱ - يا شيخ صه نعانم ، يا شيخ صه نعانم
عاشق پهي ته رسا ، من چون صه نعانم
- ۲ - بي باك جه تانه ي ، مه ناو مه نعانم
چون (يه عقوب) داغدار ، پهي ماي كه نعانم
- ۳ - وامق پهي عوزار ، زولف عه نبه رينم
فه رهاد جه حه سرهت ، خالي شيرينم
- ۴ - جه (به هرام) به دته ر ، من نمهد پؤشم
گول نه ندام سه ندهن ، فام چه ني هؤشم

تقي بيبي نهم هؤنراوه يه (صه يدي) بؤشايخ عثمانى ته ويله (سراج الدين) ي
نوو يوه له وهرامى نامه كه يا ، پاش نه وه كه خه لقي هه ورامانى ته خت
دين بؤ ته ويله وله لاي شيخ ته لين : صه يدي بؤ خه ليفه يه تي دهس
نادات هه رخه ريكه شيعر به ژنانا هه ل نه دا شيخ نامه يكي بؤته نيرى
وه رامي صه يديش نهم شيعرانه بوه كه نوسويوه تي :

- ۱ - واته ن - يا شيخ چون شيخى صه نعان عاشقى ته رسا بوو له دين وه
كه را بؤته و كچه كاوه منيش عاشقى يارى خؤم بووم وه كه و صه نعانم
لج هاتوه .

- ۲ - واته : بي باكم له تانه و لؤمه ومه نعي خه لقي كوئ به هيچ نادهم وه كو
چون (يه عقوب) بؤيوسفي كورى كه كه وته چالي كه نعا نه وه وه لعي ون بوو
نه و چون داغدارو خه ميارو و منيش واخه ميارو داغدارم .
- ۳ - په شيوو عاشقى زولفيكم كه بؤن خؤشه وهك عه نبه ر ، حه سرهت
كيشيكم وهك فه رهاد بؤ خالي شيرين .
- ۴ - واته : له (به هرام) خرابتر لباد پؤشم بؤ ياره كه م ، نه وياره كه نؤل
ته ندامه فام و هؤشى بردوم .

- ۵ - مه جنونی له یلم ، بیابان گیلیم
 عالم مه زانان ، پهی (له یلی) ویلم
 ۶ - زه دهی گول جه مین ، وه نه وشه خالم
 هاجه لاش ، هوشم ، فیکرم خه یالم
 ۷ - من چون سالکان ، رای عه شقم دایم
 یاشیخ لاقه یدم ، جه لوومه ی لایم
 ۸ - نه و اچان پی دهر د ، ههر من موبته لام
 سه د که بس ها چون من ، به نایه ی که لام
 ۹ - هه زار کهس وهی ته ور ، شیوه ش ئی بازین
 نیم به حه قیقته ، نیم به مه جازین
 ۱۰ - تامه جاز نه بو ، حه قیق نه مه بو
 حه قیق بی مه جاز ، ته حقیق نه مه بو

- ۵ - وانه : وهك مه جنون که به (قیس) یش ناوبانگی دهر کردوه ویلی
 سه حراو دهر د هه شتم هه موو عالم وهه موو کهس ته زانن که من بو
 (له یلی) ویلم .
 ۶ - وانه : ته و یاره جرانه روومه ت گوله وه نه وشه خاله هه موو فیکرو
 هوشو خه یالینکی بردووم .
 ۷ - وانه : من له و مریدانم که ریگای عه شقیان گرتووه به دایم خه ریگی
 سلروکی عه شقم ، یاشیخ هیچ دهر به سی لومه ی لومه که ران و تانه و ته شهریان نیم
 ۸ - وانه : نه لین نه نیا من هه ر به م دهر دی عه شقه گور و فتارم سوینده نه خوم
 به (نایه ته کانی قورئان) سه ده ها کهس به م دهر ده گور و فتاره .
 ۹ - وانه - هه زار کهس به م جوړه خه ریگی تم عه شق بازی به به .
 نیوه یان عه شقه که یان حه قیقی (خوابی) به ، نیوه که ی تریان مه جازیه
 ۱۰ - وانه : تاله پيشا عه شقی مه جازی نه بی ، عه شقی حه قیقی په ییدا
 نابیت ، عه شقی حه قیقیش به بی عه شقی مه جازی پیک نایت وانا بیت

- ۱۱ - ئەر حەقىقىيەن ، ئەر مەجازىيەن
 دلو من بەئەو ، بەخوارازىيەن
- ۱۲ - گشت جەمن فېشتەر ، حالشان فەنان
 داخم ھەر ئىدەن ، ھەرپەي من مەنان
- ۱۳ - گرد جەھام دەردى ، من حاشا كەران
 ساخەلقان بەيان ، تەماشاشا كەران
- ۱۴ - ئەر عاشق نەبان ، يەكسەر مەللاو شىخ
 فتوا بو (صەيدى) سەرپران بەتېخ

- ۱۱ - واتە : ئەگەر ھەشتەكەم مەجازىيە ياحەقىقىيە ، دلى من بەخوارازىيە .
- ۱۲ - فېشتەر = زياتر ، داخم ھەرئىدەن = داخم ھەرئەمەيە ، مەنان لومە . واتە : ھەموو كەس لەمن زياتر حالى پەرىشانە ، وە لە عاشقى دا والەحالى فەنادا كەچى داخم ئەمەيە تەنيا لۆمەي من ئەكەن وە ھەر مەنمى من ئەكەن .
- ۱۳ - گرد = ھەموو ، ھام دەردى = ھاودەردى ، بەيان = بېن .
 واتە : ھەمويان لەھاودەردى من حاشا ئەكەن ، ساخەلقىنە بېن تەماشاشا كەن (ماناى ئەم شىعرە بەستراوہ بەشىعرى دوايى بەوہ)
- ۱۴ - ئەگەر ھەموو مەلاو شىخىك عاشق نەبن واقتوا بېت بىسار بېت (صەيدى) سەرپران بەتېخ ئەگەر واتە بوو رازىم بەسەرپران .

(یاران کئی دیہن)

(۲)

- ۱ - یاران کئی دیہن ، یاران کئی دیہن
سہر روشتهی خہمان ، چون من کئی دیہن
- ۲ - قہلبیم جہ بو تہی ، زہرہی خہم ، بیہن
روح ، بہ خہ مناک ، ئی قالب شیہن
- ۳ - ئہ سلیم جہ خہ من ، جہ خہم بیہنا
بابؤ من خہما ، خہمانی دیا
- ۴ - سہر تاپام خہ من ، جہ مہ درسہی خہم
دہرسی خہم وانام ، جہ لام بیہن جہم
- ۵ - دہرسم ہہر خہ من ، ہہر خہم مہ وانوو
غہیری جہ خہم فیشتہر ، ہیچ نمہ زانوو

-
- ۱ - کئی دیہن = کئی دیویہ تی ، خہمان = خہم و خہفت
وانہ : رہہ فیتقہن کئی چاوی پی کہوتوہ کئی دیویہ تی ہہر من سہر روشتهی
خہم و خہمباری ہم وہیہ کئی تر وہ کو من نہ بیت .
  - ۲ - ئہ لئی لہ شم کہ دروست کراوہ لہ (بو تہی خہما) دہر ماتووہ گیانم
بہ غہمباری چوہ تہ ہم قالب و لہ شہ خہمبارہ مہوہ .
  - ۳ - من ئہ سلیم لہ خہمہ ، خہمیش لہ من بوہ ، باوکی من خہمہ ،
دایکیشم خہمانہ .
  - با بو من = باوکی من ، جہ خہم بیہنا = لہ خہم پیدای بووم
خہمانی دیا = لہ سکی خہمان کہوتہمہ خواریوہ ہاتہ دونیاوہ
دیا = دیسی ، لہو بووم .
  - ۴ - سہر تاپام خہمہ ، لہ قونابخانہی خہما دہرسم خویندوہ ، دہر سہ کہ شم
دہرسی خہم بوہ ، ئیستا خہمی ہہموو دونیا لہ لام کؤ بو تہوہ .
  - ۵ - دہرسم ئیستاش خہمہ و خہم نہ خوینم جگہ لہ خہم بہو لاوہ ہیچی
تر نازانم .

۶ - ھەرکەس خەمگینەن ، بە یۆ وەلای من
خەم چەنی خەمان ، زوو مەبۆ ساکن

۶- ھەرکەس خەمگینە بایتتە لای من خەم لەگەڵ خەما زوو ساکن ئەبێت
تێ بێنی : وا ئەزانم ئەم نیوہ شیعی دەوایی یە لە (بیساران) یە وە
وەر گرتبێت وەکو مەولەوی ئەلیت -
بیسارانین ئە تۆی فەردی من

خەم چەنی خەمان زوو مەبۆ ساکن
(م . کاردۆخی)

(یاران دێوانە)

(۳)

- ۱ - یاران دێوانە ، یاران دێوانە
  - ئەبلە کەسیوہن ، شیتوو دێوانە
  - ۲ - چێ دونیای فانی ، بسازۆ (یانە)
بە ئاوایش وانۆ ، ماوای وێرانە
  - ۳ - دونیا مەنزلیکە ، وێرانە فانی
یانەش نەدان ساز ، کەس جەویرانی
-

- ۱- یاران = ردیفقان ، ئەبلە = شیت ، کەسیوہن = کەسیکە
وانە : ھاوڕێ یان شیت و دێوانە ، بێ عەقلۆ تێ ئەگە بشتو کەسیکە
(لە گەڵ شیعی دەوایی مانای دێت)
- ۲- لەم دونیای فانی یەدا خانوو بکات وە ئەم وێرانە یە بە هی خۆی بزانی
تا سەر. یانە = خانوو ، بە ئاوایش وانۆ = بە ئاودان حسابی کات
- ۳- دونیا مەنزلیکە وێرانە یەو لە ناو ئەچیت ، کەس لە شوینی وێرانە دا
خانووی دروست نەکردوہ بە تاییەتی کە ئەو خانوہش ھەر کاولو
وێران بێت .

- ۴ - یاران هر مهسکن ، ویرانه ، زید بو
(ئه بله) ئه و کسهن ، بهوش ئومید بو
- ۵ - هر کس عاقلبو ، چه نهش چی نیشو
ره نجی بی حاسل ، پهی دونیای کیشو
- ۶ - هر ئید خاسته رهن ، بگنو نه رای
تایاو وه لای ، ئه بهد ماوای
- ۷ - عاقلانی ده ور ، قه دیم ئه یامان
یانهی دونیاشان ، وینهی (پل) فامان
- ۸ - هر چه ند بمانی ، نه ورا گوزه ردا
حاسلش ئیدهن ، بشیش وه سه ردا
- ۹ - ئه رکسهی و نه بو ، ویل و دیوانه
وه بانى (پل) دا ، کهی که ردهن یانه
- ۱۰ - دونیا شارپوهن ، چون قه دیم شاران
ساکنه ن تیشدا ، هزار هزاران

-
- ۴- هاورئ یان هر شویتیک وولاتیکی ویران بیت ، شیت نه و کسه په
بهو شوینه هیوادار بیت .
- ۵- هر کس عقلی بی نیایا دانه نیستی ، ره نجی بی سوود ، بی فائده بو
دونیا نه کیشی .
- ۶- ئید = نم ، بگنو نه رای = بکه وینه ری ، تا یاو = تا بکات .
وانه هروا باختره بکه وینه ری تا بکاته شویتیک که (نه بهدی) بیت
- ۷- عاقلانی زه مانى کون دونیایایلن به (پردیک) داناهه .
- ۸- هر چه ند بمانیته وه له وری گوزه ردا ناخوری هره نه بی برۆی به سه ریا
وه به جی بی بیلی .
- ۹- به کئی نه گه ر ویل و شیت نه بی به سه ر پرده وه کهی خانوو نه کات ؟
- ۱۰- دونیا شارپیکی زور کونه به هزاران هزار خه لقی تیا دانیه شتوه

- ۱۱ - وەلى كەس جاويد ، چەنەش نەمەندەن
 ھەر پەنجرۆ ، كەسىو چاگەنە بەندەن
- ۱۲ - نەئارامى ھەن ، نەھۆ قەرارى
 جەى شار بەرمەشان ، ھەرۆ ھەزارى
- ۱۳ - مەويەران بەجەخت ، ياران بەپۆلدا
 گشت مەبان پىوار ، جەخاك و خولدا
- ۱۴ - پەياپەى مەشان ، ياران بەو راوہ
 يەكى نمارۆ ، سەر بەدوماوہ
- ۱۵ - عەقلى تۆپىسەن ، ئى دونىاي فانى
 كەس تىش نەمەندەن ، تۆ چەنەش مانى

۱۱- جاويد = ئەبەدى بە دايمى ، چەنەش نەمەندەن = تىايا نەماوہ تەوہ
 واتە :- بەلام كەس بە دايمى تىايا نەماوہ تەوہ ھەريەكە پىنج شەش
 رۇژىك بەند ئەبن دوامى كۆچ ئەكەن .

۱۲- ھەن = ھەيە ، جەى شار = لەم دونىايە لەم شارە ، بەرمەشان
 = دەرئەچن واتە :- نە ئارام ھەيە نە قەرار ، ھەمورۇژىك ھەزاركەس
 لەم دونىايە دەرئەچى .

۱۳- بە خىرايى تى ئەپەرن ئەم خەلقە پۆل پۆل ، ھەمويان ئەچنە ناو
 خاك و خول . مەبان = ئەبن ، مەويەران = ئەرۇن ، بە
 جەخت = بە خىرايى .

۱۴- پەى پەى ئەچن ھەمويان بەو رىگەدا ، ھىچ كاميان جارى تر سەر
 ناپرىتە دواوہ بۇ دونيا بگەرىتەوہ .

۱۵- تۆ مەشغولى خەرىكى ، خانوو بە (كاوو قور) ئەكەيت ، سەفەرىكى
 سەخت و دوور درىژوت وا لە بەرا ئەبى ھەر بچى بۇ ئەو سەفەرە

- ۱۶ - مه شغول به کاو گل ، یانه مه سازی
سه فهری سه ختن ، دوورو درازی
- ۱۷ - شیتا فیکرو تو ، خه یالت پووچن
خه یال ههر سه فهر ، کار سازی کوچن
- ۱۸ - وهس لیباسی شوغل ، دونیایی پۆشه
رای سه فهر دوورهن ، په یدا کهر تۆشه
- ۱۹ - گانه فیکری حیرس ، جه معی ماله نی
گاه پهری مه نسه ب ، نه خه یال نه نی
- ۲۰ - گاه چه نی فورزه ند ، شادی و زه وقتن
گاه پهری دیدار ، یاران شه وقتن
- ۲۱ - که لله ی سهر ، جه کار ، دونیا که رخالی
کاتی مه زانی ، شادی به تالی

- ۱۶- تۆ عقلت وایه ، لهم دونیا په دا کهس نه ماوه ههر تۆ بیینی ؟
- ۱۷- فکرت شیته ، خه یالت خاوه ، نه بیی خه یالی نه داره کی خۆر تک -
خستنی ئەم سه فهر و کوچه بکه بیت .
- ۱۸- بهس جلی ئیش کردنی دونیاداری بکهره بهرت رینگای سه فهره کهت
دووره ، ئیشوو یۆ خۆت رینگ خه .
- ۱۹- به عزتی وهخت خه ریکی پاره کۆ کردنه وه مال داریت ، هیندی جاریش
وای له خه یالی مه نسه ب و گوره په تیا .
- ۲۰- هیندی جار له گەل منالاتنا شادی و خوشیته ، هیندی جاری تریش
یۆ دیده نی و بینینی یارو ره فیتمان شوق و زه ووتته .
- ۲۱- کاسه ی سهرت له ئیشی دونیایی به تال که کاتیک به خۆت نه زانی
شادی به تالی .

- ۲۲ - ئەوسا مەزانی ، ئەجەل تۆش داگیر
پاش نیای نەدام ، سیلسیلە و زەنجیر
- ۲۳ - دەرون پور حەسرەت ، خاتر پەڕیشان
دوور کەفتی جەئەهل ، جەقەمو خویشان
- ۲۴ - نەمال نەفورزەند ، ناما بە کارت
تۆ مەندی ، نەقەبر ، کوئی عوصیان بارت
- ۲۵ - ئەوسا جەودوما ، وا حەسرە تا بۆ
تایاگە ی نیشته ی ، نەبەر ئامات بۆ
- ۲۶ - کەردە ی زوشتی ویت وە نەت بی دووچار
یاواردیش چون (وەرک) یاگەستیش چون مار
- ۲۷ - گیرووەردە ی کردار ، فعلی زوشتی ویت
بئی تۆشە و بئی زاد ، خالی موشتی ویت
- ۲۸ - عاصی و رووسیا ، گوناھکاری ویت
گورفتاری قەبر ، تەنگو تاری ویت

- ۲۲- ئەوسا مەزانی (ئەجەل) مەرگ تۆی گیرداوە پئی خستویتە زنجیرەووە
- ۲۳- دل پور لە حەسرەتی ، خاترت پەڕیشانە ئەبینی وا دوور کەوتیەووە
لەخزم و خویشانەت .
- ۲۴ - نەمال نەکور بە کارت نەمات ، تۆمایتەووە لەقەبرا بەباری گوناھوتانەووە
- ۲۵ - ئەوسا بلی (واحەسرەتا) داخەکەم ، چیکە ی دانیشتی دەرنەھا
تەووەت بئی (یا یانێ گۆر)
- ۲۶ - کردەووە ی خراپە ی خۆت لیت نەبئی بە (بەلا) یاوەك گورگ نەت
خوا یاوەك مار ئەتگەزی .
- ۲۷ - گیرخواردوی رەوشت و ئیشی خراپە ی خۆت ، بئی تیشوو بئی شت
دەس بەتالی خۆت .
- ۲۸ - یاخی و روورەشو ناوان باری خۆت ، گورفتاری گۆری تەنگو تاریکی خۆت

- ۲۹ - غەرقى گىجى بەحر ، سىياسەتى ویت
شەرمەندەو ، رووزەرد ، قىامەتى ویت
- ۳۰ - (ياغافر الذنب) سر پۆشى سەتار
بویەر جەجورمى (صەیدی) خەتاكار

- ۳۹ - نوقوم بووی گىجى دەریای سىياسەت و کردارى خۆت ، شەرمەزارو
رووزەردى قىامەتى خۆت .
- ۳۰ - ئەى لەگوناه خۆش بووی ، سىرر پۆشى بەنادەر بیورە لەجورمى (صەیدی)
خەتا كەر .

- تېبىنى ؛ پاش ھۆنراوہى (۱۱) ئەم ھۆنراوہ دیت ، ھۆنراوہگانى ئەم
مەلبەستە (۳۱) ھۆنراوہیە .
- ھەر رۆى فەوجى ، بەرمەشان جە شار
مەگىران نەوہو ، راي دارالقرار

ياھەى بېچوون

(۴)

- ۱ - ياھەى بېچوون ، ياھەى بېچوون
ياھەى بېچمىل ، بېچەمتاي بېچوون
- ۲ - يافەرمان فەرماى ، ئەمرى (كافو نون)
كەرىمى كارساز ، بە (كنفىكون)

- ۱ - حى = زىندوو ، بېچون = بېچىنە ، بېچەمتا = بېچى شەرىك
واتە ؛ ئەى يەزدانى زىندوو بېچىنە ، ئەى بېچى شەرىكى بېچى مانەند
- ۲ - ئەى ئەمردەرى بەدوحرانى (كافونون) ئەى كەرىمى كارساز بە
(كنفىكون) كەوتت (بىە) خىرا (ئەبى)

- ۲ - چون تو نادر صنع ، که سیوتەر چکون
 قادر هەر تۆنی ، نادر صنعی تۆن
- ۴ - ههفت ئاسمانان ، چه نی ستاران
 بهرزی بی ستوون ، وه پات و ناران
- ۵ - معلق وه بان ، نهوان کورسیو عهرش
 زه مینت به دهست ، قودرته کهردهن فهرش
- ۶ - کئی دارو قودرته ، سازو غهیر جه تو
 روشنی زولمات ، شهوان چه نی رو
- ۷ - یا کئی قودرته تش ، جه له یلی ده یجور
 سوب که رو سفید ، به رو بدو نوور
- ۸ - یا خو کی تاوان ، ههرشام ههر سه حهر
 شهوق بدو به مانگ یانوور دو به خوور

- ۲ - خالقی وه ک تۆ ئیتر له کوئی بوو ، توانا ههر تۆیت نادریش تۆدروست
 کرده ، (فزانم مه به سی له نادرشا بیته یا شتی عه جایب و نادر بیته)
- ۴ - ههرحهوت ئاسمانه کان له گهل ههستیره کان به وه بهرزی به وه به بی کزله که
 رات گرتوون .
- ۵ - به سهر نهوانیشه وه (کورسیو عهرش) ههیه ، به مۆله قی به هه واوه ،
 زه ویرشت به دهستی قودرته تی خۆت دروست کرده .
- ۶ - کئی توانای ههیه جگه له تۆروناکی روژ و تاریکی شهوان دروست بکات
- ۷ - یا کئی نهوتوانایه ی ههیه شهون تاریک به هانتی به یانی سپی بکات
 وه به روژیروناکی بدات .
- به روژ = به روژ ، بدو = بدات ، نوور = رووناکی ، سوب = به یانی
- ۸ - یاخو کئی توانویه تی هه موو تیواره وه هه موو به یانیه که شهوق بدات
 به مانگ رووناکی کات ، یا شهوق بدات به خوور رووناکی کات .

- ۹۔ ياكى بەرمارۆ ، حەيى بىزەوال
جەسەنگى خارا ، سەرچەشمەي زولال
- ۱۰۔ كىي جەنافى خار ، بەر ماوہ رۆ گول
كىي مەوزۆ عەشقش ، نەكەللەي بولبول
- ۱۱۔ يە گشت، كەردەي تۆن ، فەردى بىي شەريك
ئەگەر بۆيويۆتەر ، مەمانۆ خەريك
- ۱۲۔ مەزانۆ ھەر كەس ، تۆش بەحق ناسان
كاران گشت بەدەست ، تۆ مەيان ئاسان
- ۱۳۔ ئوستاى صنعت خاس ، ھەر كەس تۆش يادەن
حەق ناسى دلپاك (مؤمن) ھەر ئادەن
- ۱۴۔ يادى تۆن ، رەفيق ، شەو زىندەداران
تۆنى يارشان ، شەو بە(رۆ) ماران

- ۹۔ ياكى ئەتوانى لەناو بەردې رەقا كانىو ئاوى پاك دەربىنى
۱۰۔ كى لەدرک ئەنوانى گول دەربىنى ، ياكى عەشقى گول ئەخانە مېشكى
بولبولەوہ .
- ۱۱۔ ئەمازە ھەموو كەردەوہو كەردنى تۆن ئەي تاكى تەنيا ئەگەر يەكى تر
بوايە دانەما ھىچى پىن ئەئەكرا . (يۆتەر = يەكى تر)
- ۱۲۔ ھەر كەس تۆي بە حەق ناسىبىت ئەزائىت كە ھەموو ئىشو كارىك
بە دەستى تۆ ناسانە .
- ۱۳۔ وەستاي صنعتەكارى باش ، ئەي خوا ھەر كەس تۆي لە بىر يىت ،
ئەوہ بە پراستى حەق ناسە ، موسلمان و دلپاك ھەر ئەو كەس يە .
- ۱۴۔ يادى تۆ رەفيقى ئەوانەيە كە شەو تا بەيانى عىبادەت ئەكەن تۆ
يار يانى شەو بە رۆژ ئەكەن .

- ۱۵ - كانى سهخاو جود ، كه رهم دار تۆنى
ره زاجق پەي مەخلوق ، ھەر رۆ ھەر تۆنى
- ۱۶ - تۆ جەخوانى جود ، رۆزىت دان قەرار
انسو ، جنو ، تەير ، مەلوو مۆرو مار
- ۱۷ - ھەر چەندە زىرۆخ ، رۆش نەحەياتەن
يە كسەر تەسبىحى ، گۆيى سەناتەن
- ۱۸ - بولبول بە نەغمەي ، ھەزار داستانش
ذكرى نامى تۆن ، ويردى زوبانش
- ۱۹ - كەبكى كۆكوان ، جەكۆ سارەوہ
كۆكۆي قومريەن ، وەجۆ بارەوہ
- ۲۰ - ھەمدەن ، تەسبىحەن ، سەنای زاتى تۆن
نامى تۆشان ويرد ، شەوان تا وەرۆن

- ۱۵ - كانگای بەخشش و كەرەم ، كەریم ھەر تۆى رزق دەرى مخلوقات
لە ھەموو رۆژبىكا ئەي بەزدان ھەر تۆى .
- ۱۶ - تۆ لە خوانى بەخشش و كەرەم رۆزىت قەرار داوہ بۆ (ئىنسانو
جىنۆكە بۆ بالندەو مېروولەو مار)
- ۱۷ - ھەرچى گيان دارىك ھەيەوہ تا رۆژنىك لە ژيانايە ھەمريان پتويستە
تەسبىحاتى زاتى تۆ بكەن وە سەنا خوات بن .
- ۱۸ - بولبول بەخويتىندى ھەزار چەشنى ، ناوى تۆيە ويردى زبانى
- ۱۹ - كەوان كەنەخوينىن لە كۆساران ياخۆ كۆكۆي قومرى لە قەراخ جۆگەدا
- ۲۰ - ھەموى ھەمدو تەسبىحاتى تەعريفى زاتى تۆنەكەن ، وە ناوى تۆ
ويردى زبانيانە بە شەوان تارۆژ نەبىتەوہ .

- ۲۱ - زاتی تۆبهی تهور ، زاتیو نادرهن
بی شک پهی ئیجاد ، گرد چئو قادرهن
- ۲۲ - الا ههر پهی ئهو ، قودرعت نه دارؤ
(یویؤو تهر) چون ویش ، به ایجاد بارؤ
- ۲۳ - زانت عظیمهن ، بی حد فراوان
عه قلی کهس به (کونهه) ، ماناش نه یاوان
- ۲۴ - ئهر عالم ، ئهر شیخ ، وه رپور که مالهن
زوانش جه وه سف ، سه نای تۆ لالهن
- ۲۵ - فهردی بی شه ریک ، ته نیای تاکه نی
باک جه کئی داری ، تۆ بی باکه نی
- ۲۶ - جه لای تۆ کارخاس ، حه یی ، بی نه زیر
(شا) چیشهن یا (خان یا میر یا وه زیر)

- ۲۱ - زاتی تۆ بهم جزره به راستی زاتیکي نادره عجايبه ، به بی شک
بؤدروست کردنی هه موو شتیک قادره توانایه
- ۲۲ - ته نیا بزیه ک شت توانای نیه ، نه ویش نه وه یه که ناتوانی یه کیکتی تر
وه ک خوی دروست بکات .
- ۲۳ - زانت زؤر که وره به ، بی حدو شومار ، وه هیشتا عه قلو ادراکی هیچ
کهس به ماهیه تی زاتی تۆ نه گه یشته .
- ۲۴ - نه کهر عالمه ، یاشیخه ، یاپور که ماله ، زوبانی له وه صف و سه نای تۆ لاله
- ۲۵ - تۆ فهردیکی بی هاوتاو بی شه ریکی تاکی ، باکت له کتی یه تۆ بی باکی
- ۲۶ - له لای تۆ نه ی به زدانی ئیش چاک نه ی زیندووی بی وینه ، پاشاچی یه
خان چی یه ، میر چی یه ، وه زیر چی یه .

- ۲۷ - دونیاو مافیها ، ئەر بۆ ویرانه
 نهدارۆ ، میقدار ، باله ، طوفانه
- ۲۸ - يهك (طرفة العين) ، ئەرتۆ كەرى قین
 كۆچوون قەترەى ئاو ، مەشۆ وەزەمین
- ۲۹ - خەشمت عظیمەن ، كەرەم بى سامان
 كەس تەوانای قەھر ، تۆش نیەن ئامان
- ۳۰ - ئیمە گرد بەندی ، خەتا كارینمی
 جە خەتا باری ، گران بارینمی
- ۳۱ - ئومیدمان بەعەفو ، بى سامانی تۆن
 وەرنە ، كەردەى نىك ، جەلای ئیمەى كۆن
- ۳۲ - غەرقى گىچى بەحر ، دەریای معاصى
 نە ، أفعالى نىك ، نە كەردەى خاسى

- ۲۷ - ئەگەر دونیاو ھەرچى لەدونیادا ھەبە ھەمووی ویران بىتى بە قەد
 شتىكى بى ئەھمىيەت بەرتوفان بکەوى لەلای تۆ ھېچ بايخى نىە
- ۲۸ - ئەگەر (چاوتروو کىنئى) تۆرق ھەلگىرى شاخ وە کسو قەترەى ئاو
 نە تاوتەتەو ھە چىت بە ئەرزا
- ۲۹ - رقت زۆرگەرەبە ، كەرەمىشت بى سامان زۆرە ، خەوايا كەس
 توانای قەھرو غەزەبى تۆى نىە ئامان سەد ئامان .
- ۳۰ - ئیمە ھەموو بەندەى گوناه كارین ، لەخەتا باریدا بارمان قورسە
- ۳۱ - ھىوامان بەلئى بوردنى بى سامانى تۆبە ، وئلا كەردەوى چاکە لەلای
 ئیمە كوا ھەبە ؟
- ۳۲ - نوقوم بووى گىچى بەحرى دەریای گوناه كارى بن ، نە ئىشى چاکەمان
 ھەبە نە كەردەوى باش

- ۳۳ - به دواچوو ، به دگۆ ، به دکردارینمی
 لایق به عذاب ، دەرگهی ناره نمی
- ۳۴ - جه ههزاراندا ، یه کئی خاس نیهن
 چه نی خاسانانمان هامسایی نیهن
- ۳۵ - ئه ربه ، به دکاری ، بگئیری پییمان
 قهت به رنمه شو ، ده یاری لییمان
- ۳۶ - به لئی تو کریم ، که ره م داره نی
 (ستار العیوب) هم (غه فاره نی)
- ۳۷ - ئه ورو عه فوت که رد ، پییمان به خه لات
 (قل یا عبادی ، لاتقنطوا) ت ، وات
- ۳۸ - توخه تا ئامورز ، گونا به خشه نی
 به خشنده ی بی باک ، دل نه له خشه نی

- ۲۲ - به خراپه نه دوین ، به دکۆین ، به دکردارین ، لایقی سزاو تازاری
 ژووری ناگۆین (جه هه نه م)
- ۲۴ - له هه زار که سا یه کئیکی چاکمان نیه ، له گه ل چاکانیشا دراوسی نین
- ۲۵ - نه گه ر به خراپه و به دکاری خۆمان حیسانمان له گه لا بکه یه نه و
 هیچ یه کئی له نیمه به پاکو و سه لامه تی دهرناچیت رزگار ناییت
- ۳۶ - به لئی تو که ریمی به خشنده ی که ره م داری (سرپۆشی هه مو ۴۶ یبو
 عارمانی) وه تویش (غفاری) له گونا هانمان خوش نه بیت .
- ۲۷ - نه وروژه تو عه فوت کردین و به لئی ووردنت خه لاتت کردین که فهر موت
 (قل یا عبادی لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا)
- ۲۸ - تو له خه تا عه فومان نه که ی ، له گونا هیشمان خوش نه بیت تو
 به خشنده یکی بی باکی دل ناله خشیینی .

- ۳۹ - هەر چه ند گوناہ کار ، گوناش فیشتہ رهن
 تیغی عه فوی تو ، به پراو تیژتہ رهن
 ۴۰ - پهری (بهدی مان) عه فوت ته لافین
 لطفی عامی تو ، پهی گشتین کافین
 ۴۱ - خصوص پهری من ، گوناہ کارتہرم
 جہ مایہی عصیان ، سہ نگین بارتہرم
 ۴۲ - نامہی ئە عمالم ، جہ عصیان سیان
 داغمہی ، بہد بہختیم ، بہدل دانیان
 ۴۳ - یاغافر الذنب ، سر پۆشی سہ تار
 بۆیہر ، جہ جورمی ، (صہیدی) خہ تاکار

- ۳۹ - هەر چه ند گوناہ بار گوناہی زۆرتہر بیت بہلام تیغی عه فوولتی بوردنی
 تو بورندہ و تیژترہ .
 ۴۰ - بۆخراپہ کردنمان بۆ بہدی مان عه فوولتی بوردنت ته لافی یہ لوتفی
 گشتی تو بۆ گشتمان وه مومان کافی بہ .
 ۴۱ - خصوص = بہ تاییہ تی ، پهری من = بۆمن ، سہ نگین بار = بار قورس
 واتہ : بہ تاییہ قہی بۆمن کہ گوناہم له هه موکس زۆرتہر و باری یاخی
 بوونم له خواو تاین له هه موو بارنیک قورس و گرانترہ .
 ۴۲ - واتہ : دہفتہری کردہ وهم له گوناہب-اریا ته واو ره شه ، مۆری بہد
 بہختی و خراپیم ناوہ بہ دلما .
 ۴۳ - ئەم هۆنراوہیہ ! جارنکی تریش ته کرار کراوہ ته وه ، له دوا ناخری
 هۆنراوہی (یاران دیوانہ) دا . ماناکہشی بہم چۆرہ یہ :-
 ئەمی کہ سیک کہ له گوناہان خوش ئە بیت وه بہ نامہ کی کردہ وهی هه مووکس
 ئەشاریتہ وه ئاشکرای ناکہیت (یانجی ئەی خوا) بیورہ له جورمو
 خہ تاو گوناہہ گانی (صہیدی) خہ تاکارو گوناہبار .

(یارب)

به فارسی

(۵)

- ۱ - یارب بروح أحمد ، صلوات صد هزاران
برشاه دین (محمد) صلوات صد هزاران
- ۲ - برساکن مدینه ، آن پاک دل زکینه
زین بندهء کمینه ، صلوات صد هزاران
- ۳ - برشاه تاج (لولاک) ، سلطان عرصه خاک
هر لحظه اُزدل پاک ، صلوات صد هزاران
- ۴ - بر نور پاک یاسین ، ختم رسل شه‌دین
بادابرو حش آمین ، صلوات صد هزاران

تین بینی :- تم هزاراویه به فارسی بؤ مدحی پیغمه‌میری نیسلام
(محمد الامین) ی نوسیه جهزم کرد نه‌میش دیر به دیر بکم به
کوردی وه کولای خواروه :-

-
- ۱ - خوابا بؤ کیانی (احمد) سه‌ده هزار درود بؤ پاشای تاینی نیسلام
محمد سه‌ده هزار صلوات .
  - ۲ - بؤ دانیشجوی (مدینه) بؤ نه‌و دلپاکه له‌رق و کین له‌م به‌نده هزاره‌وه
سه‌ده هزار صلوات .
  - ۳ - نیشانه‌یه به (لولاک لولاک لما خلقت الافلاک) یانج بؤ پاشای
تاجداری (لولاک) سه‌وولتانی سه‌ر پرووی نه‌رز هه‌موو کاتج له
دلپکی پاکه‌وه سه‌ده‌هزار صلواتی له سه‌ریج .
  - ۴ - بؤ پرووناکی پاکی (یاسین) خاتمه‌ی پیغمه‌مرانو پادشای دین بؤ
کیانی نه‌و سه‌ده هزار درود .

- ۵ - برجد هر دوو سبطين ، شب گرد قاب قوسين
- في الغار ثاني آئينين ، صلوات ضد هزاران
- ۶ - آن پيشواي عالم ، مختار نسل آدم
- برمرقدش دمام ، صلوات صد هزاران
- ۷ - بر آن شفيع اُمت ، كان سخاو رحمت . . .
- سالار دين خلوت ، صلوات صد هزاران
- ۸ - چون بشنوي تو نامهش ، از بهر احترامش
- بفرست صد سلامش ، صلوات صد هزاران
- ۹ - آن صاحبو سيله ، وآن مادح فضيله
- برتر بتش رسيده ، صلوات صد هزاران

- ۵ - بۇ باپىرى ھەزرەتى (حسن و حسين) بۇ ئەو كەسەي كە اھ شەوى
(معراجا) سەر كەوت بۇ ناسمان چاوى بە يەزدان كەوت بۇ
ھەزرەتى (ئەبوبىكر) يش كە ھاوپىئى پېغەمەر بولە ئەشكە وتالە
كانى كۆچا بۇ (مدينە) بۇ ھەمويان سەد ھەزار دروود .
- ۶ - سەد ھەزار دروود (صلوات) بۇ پېشەواي عالم ، ھەلبىژىرراوى
نەتەوى ئادم (محمد ص) .
- ۷ - سەد ھەزار دروود (صلوات) بۇ شەفيعى گەل (كانى) بەخشش و
بەزەبى سالارى ئاينى اسلام (محمد ص) .
- ۸ - تۇ كە ناوى ئەوت بىست بۇ پېزو احترامى ئەوپپويستە سەد ھەزار
درودى بۇ بىئىرى .
- ۹ - ئەو خاوەن وە سيلە ، ئەو گەورە پاىە بەرزە سەد ھەزار (صلوات)
لە كۆپى پىروۆزى بىج .

- ۱۰ - آن اُمی سخن دان ، دانای سر قرآن
 بادا بروحش ازجان ، صلوات صد هزاران
- ۱۱ - چون دین زچار یارش ، دائم قویست کارش
 برهریکی نثارش ، صلوات صد هزاران
- ۱۲ - (صیدی) درود احمد ، خوش دولتی ست سرمد
 بفرست بر (محمد) صلوات صد هزاران
-

- ۱۰- نهو نهخویندهواره قسه زانه ، دانای په نامه کي نه-راری قورئان
 بؤ گیانی پیروزی نهو صد هزار درود .
- ۱۱- ناینی نیسلام به هژی چوار یاره که یه وه که (نه بوبکر و عومر و
 عثمان و علی) ن به هیزه و دامه زراوه بؤ گۆری هه ریه کئی لهو
 چواره صد هزار درودو (صلوات)
- ۱۲- (صیدی) تاریف و درودی (احمد) که نیراوی خوایه ده وله تیکی
 سه رمه دی به بنیره بؤ گیانی پاکی (محمد) سه د هزار درود و صلوات

تهواو بوو

سو پاس

سو پاسی فراوانی : مامؤستا (مهلا عبدالکریمی مدرس) وه
به تاییه تی (کاک باقی حاجی حسن) وه نهو هه موو براو
خزمانهه نه کهم ، که یارمه تی یان دام بو کؤکردنه وه وه
پیک هینانی نهه دیوانی (سهیدی) یه
وه ههروه ها سو پاسی خاوه نی چاپ خانهی کامه رانی کاک
(محمدی حاجی عزیزی قهفتان) وه هه موو کارپه دهه ستان و
نیش هه ل سووریتنه ره کانی چاپخانه ی ناوبراو نه کهم له سهه
هه ول دانیان بو جوانی و پیک و پیککی نهه دیوانه .
(محمد امین [کاردؤخی])

ناوه روك

ژماره ی هؤنراوه	لاپه ره	باس
—	۳	شیر و شاعیره کانهان
—	۴	سهیدی
—	۱۳	[پیتی نهلف (۱)]
۱۳	۱۳	نهز نورؤ مۆن
۱۲	۱۶	نهز ناشک بیئنی
۸	۱۸	قهرئی رنده گم
۹	۲۰	نهزوخهم
۶	۲۲	نهز قسیوته ماچوو
۷	۲۳	ناشکبه ری
۹	۲۵	تهی ههم نشینان
۱۵	۲۸	[الهی واقعی]
۱۴	۲۹	تهی به ملک خوبروی
۲	۳۱	به عه ره بی و فارسی
۲	۳۱	به هه ورامی و عه ردی
—	۳۲	[پیتی بی (ب)]
۴	۳۲	بینایی دیدهم
۱۷	۳۳	بادی عه تر تامیز
۸	۳۷	به بالینه م
۱۲	۳۹	به جان من
۸	۴۲	بنفشه
۱۳	۴۳	بازنوی سخنم

ژماره ی مؤنراوه	لا بهره	باس
۴	۴۵	بینایی چه مان
—	۴۶	(پیتی پین [پ])
۸	۴۶	پیتسه و مه جزله می
—	۴۸	« پیتی تین (ت) »
۶	۴۸	ناشدغم تو یارم
۷	۵۰	تاغایتی دیوانه ام
—	۵۱	« پیتی جیم (ج) »
۱۳	۵۱	جوفونیم
—	۵۵	[پیتی جیم (ج)]
۸	۵۵	چراغم تومهن
۲۲	۵۷	چون کزی عهدالان
۱۴	۶۲	چراغ جه سینت
۵۹	۶۵	چراغی سه روه خت
۱۲	۷۶	چه سازم
۷	۷۸	چراغ دل به ستم
۹	۷۹	چراغم یارم
—	۸۱	پیتی دال (د)
۱۳	۸۱	دله یاد کهره
۱۴	۸۴	دله زوخال بای
۵۱	۸۷	دلای شهیدای مه ست
۱۴	۹۷	دولبهر
۷	۱۰۰	دهنگی یار مه یز
۹	۱۰۲	دله ته مای عشق

ژماره‌ی هۆنراوه	لاپه‌ره	باس
۱۲	۱۰۴	دۆسته‌م و لئقز
۱۷	۱۰۷	دل ئالانسه‌ن
۱۲	۱۱۰	دلئ بئیرۆنه
۱۲	۱۱۳	دور از رخت
۷	۱۱۴	درفغان
—	۱۱۵	پیتی ری (ر)
۱۳	۱۱۵	رئون
۸	۱۱۸	رؤئۆ کرپام
۱۱	۱۲۰	رئۆنی
—	۱۲۲	پیتی سین (س)
۱۷	۱۲۲	سه‌نگی هه‌واران
۱۷	۱۲۶	سه‌لۆی بادبه‌رده
۱۶	۱۲۹	سووره هه‌راله
۱۵	۱۳۳	سه‌نگی سفید ره‌نکک
۸	۱۳۶	ساقی وه‌هاره‌ن
—	۱۳۷	پیتی شین (ش)
۲۷	۱۳۷	شه‌مال
۱۵	۱۴۱	شیرین په‌یوه‌نده‌ن
۹	۱۴۴	شیرین دیده‌مه‌سه‌ت
۱۰	۱۴۶	شیرین خالت بام
۱۱	۱۴۹	شیرین کالانی
۳۰	۱۵۱	شه‌رابو هه‌شغو تۆ
—	۱۵۶	پیتی صاد (ص)

ژماره ی هؤنراوه	لا بهره	باس
۱۲	۱۵۶	صهیدی عارنیهن
—	۱۵۹	[بیتي عهین (ع)]
۱۶	۱۵۹	عه رزه داشت
—	۱۶۳	[پیتی قاف (ق)]
۱۱	۱۶۳	قییلهم ویر نه بی
۷	۱۶۵	قییلهم چی دونیا
۱۹	۱۶۶	قییلهم - ناسه من
—	۱۷۰	[پیتی کاف (ک)]
۲	۱۷۰	کائیت زانا
۱۵	۱۷۱	کۆ سالان وه شهن
—	۱۷۵	[پیتی کاف «کک»]
۸	۱۷۵	گول نهرگس
—	۱۷۶	[پیتی میم « م »]
۹	۱۷۶	من ئیشهو
۷	۱۷۸	من و خهم
۶	۱۸۰	مرا دیشب
۸	۱۸۱	مؤسلمؤنا
—	۱۸۳	[پیتی فون « ن »]
۲۴	۱۸۳	نه ورۆز گول
۹	۱۸۸	نازداران
—	۱۹۰	[پیتی واو « و »]
۳۱	۱۹۰	وه یادی سالان
۸	۱۹۶	واعظ خموش
—	۱۹۸	[پیتی هی « ه »]

ژماره‌ی هۆنراوه	لایه‌ره	باس
•	١٩٨	هامسهران
٢٧	١٩٩	هاره‌سه‌خته‌نی
٩	٢٠٥	هیجری نه‌زانان
١	٢٠٧	هه‌ی په‌ی خودی
--	٢٠٧	[پیتی یی « ی »]
١٤	٢٠٨	یاشینج سه‌نعانم
٦	٢١١	یاران کچی دیهن
٣١	٢١٢	یاران دیوانه
٤٣	٢١٧	یاحی بیچون
١٣	٢٢٥	یارب
—	٢٢٨	سو پاس
—	٢٢٩	ناناوه‌ۆك
	٢٣٤	رێچكه‌ی هه‌له‌و‌راست

(تكا)

تکایه : پیش خویندنه وهی ئەم پەرتووکه : ئەم (هەلە چاپی یانە وه کوو لای خواره وه راست که نه وه ، ئەجا دەس به خویندنه وه بکهن .

لاپه ره	دیره	چهوت	راست
۱۳	۲۰	په شیوی رد	په شیوی کرد
۱۶	۱۴	فرمیکس	فرمیسکی
۲۴	۶	فدیش	فدیشی
۲۵	۹	که مؤنی	که مؤنی
۲۸	۱۲	راهیت	راهیست
۳۰	۱۹	شاعیره	مشاعیره
۳۳	۵	نه روی	نه روی
۳۵	۵	په شیوی بی	په شیوی بی
۴۲	۶	زلیف	زلف
۴۲	۱۷	به وه نه وشه	به نه وشه
۴۲	۲۰	به وه نه وشه	به نه وشه
۴۴	۱۱	له عله	له عل
۴۵	۱۱	حه ز نه کهم	ناحه زه کهم
۴۸	۲	فارسی بو	فارسی وه
۵۲	۹	نه ئیسلام	نه ئیدم
۵۶	۱۶	بنوان	بنوارن
۶۴	۱۹	بوریه ی	بۆیه ری

لاپه	دیز	چەوت	راست
٦٧	٨	سە دەن	سە ر دەن
٦٨	٢١	نە خۆ شی	نە خۆ شی ما
٧٤	١	نمازۆ	نمازۆ شا
٧٤	٢	مە فە رمۆ	مە فە رمۆ تا
٧٤	٣	مە ستانۆ	مە ستانۆ وە
٧٦	١	تێ هە لکیش	تێ هە لکیش
٧٨	٢٠	بۆ خە لە کە شت	بۆ خە لە کە شت
٨٠	٣	ئە ر شە ت و	ئە ر شە ر ت و
٨٠	١٢	جە ستە و ی	جە ستە ی
٨٠	١٤	د د ی دە	د ی دە
٨٠	٢٣	گۆ رە کە	گۆ رە کە ت
٨٧	١٨	ئە کە	ئە کە ر
٨٩	٤	هە ر د ان ش	هە ر د ان ش
٨٩	٤	مە رە	مە ر دە
٩٠	١١	قە ی س	قە ی سی
٩٢	٧	قە ی س س ی	قە ی سی
٩٨	١	سە ر سە ر ی	سە ر سە ر ی
٩٨	٧	کە ر د د مۆ	کە ر د مۆ
٩٨	٩	کە لپۆ ش	کە لپۆ ش یۆ شە نۆ
٩٨	٢٠	و ابەر سە	د ابەر سە
٩٩	٥	قە و مان	قە و مان و
١٠٠	٥	نالی ش	نالی ش

لا پره	دیر	چھوت	پراسٹ
۱۰۸	۱	گولکہ شتھن	گولکہ شتھن
۱۰۹	۱۹	لہ قاف	لہ قاف تا
۱۱۰	۹	تہ ٹیزٹ	تہ ٹیزٹ
۱۱۳	۴	نسیٹ	نسیٹ
۱۱۴	۸	صد خار	صد خار خار
۱۱۴	۱۰	تا تار نار	تا تار تار
۱۱۵	۸	یا شمارہ مانی؟	یا شمارہ نی؟
۱۱۷	۶	ہہ مولارہ نی	ہہ مولارہ نی
۱۲۰	۱۲	ٹیمہ	ٹیمہ
۱۲۱	۵	تہ ہہ زؤن	تہ ہہ زؤن
۱۲۳	۱	تو	تو
۱۲۳	۱۶	مہ رانی	مہ زانی
۱۲۴	۳	ٹیسہ	ٹیسہ
۱۲۴	۵	زانیش	زانیش
۱۲۷	۲	نہ مہردان	نہ مدران
۱۲۷	۱۱	وہک خؤ	وہک خؤم
۱۳۴	۱۸	لہ پ ہ شید	لہ پ ہ شی دا
۱۳۵	۴	کوور	کوور
۱۳۹	۱۴	گوئی	گوئی
۱۴۳	۹	قہ نجیانی	پہ نجیانی
۱۴۶	۵	ضہ یدی	ضہ یدی
۱۴۶	۱۰	ساعاتی	ساعاتی
۱۵۲	۲	بہ دونیادو	بہ دونیادو

لا پەرە	دېنر	چەت	راست
۱۵۳	۶	نەواردىمان	نەواردەيمان
۱۵۳	۱۹	خواردنەويمان	خواردنو
		خواردنەويمان	
۱۵۴	۴	خطاء	خەتاوو
۱۵۴	۱۲	بارامان	بارمان
۱۵۵	۱۳	چەپ	چەپى
۱۶۲	۵	مارن	مارەن
۱۶۲	۶	تاران	تارەن
۱۶۴	۱۲	ضەيدى	ضەيدى
۱۶۷	۱۷	ئەخنىكىم	ئەخنىكىم
۱۷۰	۱۸	شارە	شارە
۱۷۶	۲	ئېتىر	ئېتىر
۱۷۶	۱۱	ساسى	ساسى
۱۷۶	۱۲	دوستم	دوستم
۱۷۸	۱۲	بىكەوونە	كەوونە
۱۷۹	۱۲	بۇجاغزادە	تۇجاغزادە
۱۸۰	۶	تېكىپى	تېكىپى
۱۸۰	۱۰	قوۋەتې	قوۋەتې
۱۸۶	۴	بىسات	بىسات
۱۸۷	۱۹	كەيف و	كەيف
۱۸۸	۷	شەخسى	شەخسى
۱۸۹	۱۶	سەھ	وھ

لاپڻه	دڻڻ	چھوٽ	راست
۱۹۴	۷	ايقبال	ئيقبال
۱۹۷	۴	جھيران	جھيران من
۱۹۷	۱۳	له	له م
۲۰۱	۱۲	جڙله	جڙوله
۲۰۱	۱۳	کوانه که يهوه	کراسه که يهوه
۲۰۱	۱۸	ده ستن دا	ده ستن وا
۲۰۶	۱۲	ويئل بيم	ويئل
۲۰۹	۲	له يلى	له يلى
۲۱۰	۱۲	لومه	= لومه
۲۱۴	۲	۱۵	۱۶
۲۱۵	۲۳	۱۶	۱۵
۲۱۶	۲۱	نه بي	نه بي
۲۱۸	۱۱	ياخو کي	ياخو کي
۲۱۹	۶	يو پوتهر	يو پوتهر
۲۲۰	۲	ره زاحق	ره زاق
۲۲۳	۶	ده ياري	ده ياري

۹۷۱/۹/۱۵ / ۱۵۰۰/۵۴
رقم الايداع ۳۴۹ / ۱۹۷۱